Jakobstads gymnasium
läroplan 2021

Namn	Jakobstads gymnasium läroplan 2021
Kommun	Jakobstad
Skola	Jakobstads gymnasium
Träder i kraft	17.6.2021
Pdf skapad	22.11.2021

Innehållsförteckning

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen. 1
   1.1. Uppgörandet av läroplanen. 1
   1.2. Läroplanens innehåll. 2
2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund. 4
   2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag. 4
   2.2. Värdegrunden. 4
3. Undervisningen. 6
   3.1. Studiernas uppbyggnad. 6
   3.2. Synen på lärande. 6
   3.3. Studiemiljöer och studiemetoder. 7
   3.4. Verksamhetskultur. 8
   3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt. 10
   3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering. 11
4. Handledning och stöd för den studerande. 15
   4.1. Handledning. 15
   4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet. 17
   4.3. Studerandevård. 20
      4.3.1. Centrala principer för studerandevården. 21
      4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården. 23
   4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärderoch förfaringssätt. . . . 26
   4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur. 27
5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande. 31
   5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen. 31
   5.2. Bedömning av ett studieavsnitt. 32
      5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar. 33
      5.2.2. Självständigt genomförda studier. 34
      5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet. 35
      5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna. 35
      5.2.5. Erkännande av kunnande och tillgodoräknande av studier. 36
      5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens. 37
   5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs. 38
   5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs. 39
   5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs. 39

5.6. Betyg och betygsanteckningar. 40
5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå. 43
6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen. 44
6.1. Allmänna mål för undervisningen. 44
6.2. Mångsidig kompetens. 45
7. Läroämnen. 50
7.1. Modersmål och litteratur (AI). 50
7.1.1. Svenska och litteratur (AI2). 52
Texter och språk i min värld, 6 sp (MO1MO2MO3MO4). 54
Språk och påverkan, 4 sp (MO5MO6MO7). 56
Text och kontext, 2 sp (MO8). 58
Kommunikation och muntlig uttrycksförmåga, 2 sp (MO9). 59
Fördjupad skrivkompetens, 2 sp (MO10). 60
Fördjupad läskompetens, 2 sp (MO11). 60
Journalistik, 2 sp (MO12). 61
Repetition och fördjupning, 1 sp (MO13). 62
Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4). 62
7.1.2. Svenska som andraspråk och litteratur (AI7). 63
Texter och språk i min värld, 6 sp (SV21SV22SV23SV24). 65
Språk och påverkan, 4 sp (SV25SV26SV27). 68
Text och kontext, 2 sp (SV28). 69
Kommunikation och muntlig uttrycksförmåga, 2 sp (SV29). 70
Fördjupad språkkompetens A, 2 sp (SV210). 71
Fördjupad språkkompetens B, 2 sp (SV211). 72
Journalistik, 2 sp (SV212). 73
Repetition och fördjupning, 1 sp (SV213). 74
Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4). 74
7.2. Finska (TKFI). 74
7.2.1. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI). 78
Kommunikation i vardagen, 4 sp (FIM1FIM2). 78
Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3). 80
Medier och samhälle, 2 sp (FIM4). 81
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5). 82
Språk och kultur, 2 sp (FIM6). 83
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7). 83
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8). 84
Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FIM9). 85
Asiaa, 2 sp (FIM10). 86

Asiaa, 2 sp (FIM11). 86
7.2.2. Finska, A-lärokurs (TKFIA1). 87
Kommunikation i vardagen, 4 sp (FINA1FINA2). 87
Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3). 88
Medier och samhälle, 2 sp (FINA4). 89
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5). 90
Språk och kultur, 2 sp (FINA6). 91
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7). 92
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8). 93
Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FINA9). 94
Keskustellaan, 2 sp (FINA10). 94
Asiaa, 2 sp (FINA11). 95
Asiaa, 2 sp (FINA12). 95
7.2.3. Finska, B1-lärokurs (TKFIB1). 96
Kommunikation i vardagen, 4 sp (FINB11FINB12). 96
Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB13). 97
Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB14). 98
Språk och kultur, 2 sp (FINB15). 99
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16). 100
Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17). 101
Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FINB18). 102
Keskustellaan, 2 sp (FINB19). 102
Asiaa, 2 sp (FINB110). 103
Asiaa, 2 sp (FINB111). 104
7.3. Främmande språk (VK). 104
7.3.1. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1). 109
Engelskan, världen och jag, 4 sp (ENA1ENA2). 109
Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3). 111
Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4). 111
Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5). 112
Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6). 113
Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7). 114
Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8). 115
Förberedelse inför studentskrivningarna, 1 sp (ENA9). 115
Engelsk kulturresa, 2 sp (ENA10). 116
7.3.2. Främmande språk, franska, B2-lärokurs (FRB2) (FRB2). 117
La vie quotidienne, 2 sp (FRB21). 117

Bienvenue chez nous !, 2 sp (FRB22). 118
On va bien, 2 sp (FRB23). 119
La culture française, 2 sp (FRB24). 120
Ma vie scolaire et professionnelle, 2 sp (FRB25). 121
Les actualités et les médias, 2 sp (FRB26). 122
L'environnement et la vie durable, 2 sp (FRB27). 123
Mes compétences linguistiques, 2 sp (FRB28). 123
Préparation au bac de français (Repetition inför studentprovet)), 1 sp (FRB29). 124
Expérience internationale, 2 sp (FRB210). 125
Salut les amis ! (Repetition åk 8), 2 sp (FRB211). 126
Bon voyage ! (Repetition åk 9), 2 sp (FRB212). 127
7.3.3. Främmande språk, franska, B3-lärokurs (FRB3) (FRB3). 128
Salut les amis !, 2 sp (FRB31). 128
Bon voyage !, 2 sp (FRB32). 129
La vie quotidienne, 2 sp (FRB33). 130
Bienvenue chez nous, 2 sp (FRB34). 131
On va bien, 2 sp (FRB35). 132
La culture française, 2 sp (FRB36). 133
Ma vie scolaire et professionnelle, 2 sp (FRB37). 133
Les actualités et les médias, 2 sp (FRB38). 134
L'environnement et la vie durable, 2 sp (FRB39). 135
Mes compétences linguistiques, 2 sp (FRB310). 136
Préparation au bac de français (Repetition inför studentprovet), 1 sp (FRB311). 137
Expérience internationale, 2 sp (FRB312). 138
7.3.4. Främmande språk, tyska, B2-lärokurs (TYB2) (TYB2). 138
Unser Alltag, 2 sp (TYB21). 139
Willkommen bei uns !, 2 sp (TYB22). 140
Uns geht's gut, 2 sp (TYB23). 141
Die deutsche Kultur, 2 sp (TYB24). 141
Studium, Arbeit und Zukunft, 2 sp (TYB25). 142
Aktualitäten und Medien, 2 sp (TYB26). 143
Nachhaltig wohnen und leben, 2 sp (TYB27). 144
Meine Sprachkompetenz, 2 sp (TYB28). 145
Vorbereitung auf die Abiturprüfung (Repetition inför studentprovet), 1 sp (TYB29). 146
Internationale Erfahrung, 2 sp (TYB210). 147
Hallo Freunde! (Repetition åk 8), 2 sp (TYB211). 148

Gute Reise! (Repetition åk 9), 2 sp (TYB212). 148
7.3.5. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3) (TYB3). 149
Hallo Freunde!, 2 sp (TYB31). 150
Gute Reise!, 2 sp (TYB32). 151
Unser Alltag, 2 sp (TYB33). 151
Willkommen bei uns!, 2 sp (TYB34). 152
Uns geht's gut, 2 sp (TYB35). 153
Die deutsche Kultur, 2 sp (TYB36). 154
Studium, Arbeit und Zukunft, 2 sp (TYB37). 155
Aktualitäten und Medien, 2 sp (TYB38). 156
Nachhaltig wohnen und leben, 2 sp (TYB39). 157
Meine Sprachkompetenz, 2 sp (TYB310). 158
Vorbereitung auf die Abiturprüfung (Repetition inför studentprovet), 1 sp (TYB311). 159
Internationale Erfahrung, 2 sp (TYB312). 159
7.4. Matematik (MA). 160
7.4.1. Lång lärokurs i matematik (MAA). 162
Matematik 1, 6 sp (MAA2MAA3MAA9). 162
Matematik 2, 10 sp (MAA4MAA5MAA6MAA7). 164
Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8). 166
3D-geometri, 2 sp (MAA10). 167
Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11). 169
Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12). 170
Repetition, 2 sp (MAA13). 171
7.4.2. Kort lärokurs i matematik (MAB). 171
Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2). 171
Geometri, 2 sp (MAB3). 172
Matematiska modeller, 2 sp (MAB4). 173
Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5). 174
Ekonomisk matematik, 2 sp (MAB6MAB7). 175
Matematisk analys, 2 sp (MAB8). 177
Statistik och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9). 177
Repetition, 2 sp (MAB10). 179
Vektorer, 2 sp (MAB11). 180
Analytisk geometri, 2 sp (MAB12). 180
Trigonometriska funktioner, 2 sp (MAB13). 181
Integralkalkyl, 2 sp (MAB14). 182
7.4.3. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY). 183

Tal och ekvationer, 2 sp (MAG1). 183
Introduktion till gymnasiematematiken, 4 sp (MAG0MAG1). . . . 184
7.5. Biologi (BI). 186
Livet och evolutionen, 2 sp (BI1). 188
Ekologi, 2 sp (BI2BI3). 189
Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4). 191
Människans biologi, 2 sp (BI5). 192
Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6). 193
Ärftlighet och repetition, 2 sp (BI7). 194
Nationalparker (Parkskolan), 2 sp (BI8). 195
Medicin och biovetenskaper - läkarens och forskarens vardag (Parkskolan), 2 sp (BI9). 196
Laborationer i ekologi och cellbiologi (Parkskolan), 2 sp (BI10). 196
Laborationer i fysiologi och tillämpad biologi (Parkskolan), 2 sp (BI11). 197
BiPS, 2 sp (TS5). 198
BiPs2, 2 sp (TS6). 198
Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7). 198
7.6. Filosofi (FI). 198
Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1). 201
Etik, 2 sp (FI2). 202
Samhällsfilosofi, 2 sp (Fi3). 203
Sanningen, 2 sp (FI4). 203
Repetition inför studentprovet, 1 sp (FI5). 204
7.7. Fysik (FY). 205
Naturvetenskap och hållbar utveckling, 2 sp (FY1FY2). 207
Energi och värme, 2 sp (FY3). 209
Kraft och rörelse, 2 sp (FY4). 210
Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5). 211
Elektricitet, 2 sp (FY6). 212
Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7). 213
Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8). 215
Repetition och fördjupning, 2 sp (FY9). 216
7.8. Geografi (GE). 217
En värld i förändring, 2 sp (GE1). 219
Den blå planeten, 2 sp (GE2). 220
En gemensam värld, 2 sp (GE3). 222
Geomedia - undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4). 223
GIS i praktiken och repetition, 2 sp (GE5). 224

Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8). 225
7.9. Historia (HI). 225
Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1). 228
Internationella relationer, 2 sp (HI2). 229
Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3). 230
Den europeiska människan, 2 sp (HI4). 231
Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5). 233
Globala kulturmöten, 2 sp (HI6). 234
Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (HI7). 235
7.10. Hälsokunskap (TE). 236
Hälsan som resurs, 2 sp (HÄ1). 238
Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2). 239
Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3). 240
Repetition inför studentprovet i hälsokunskap, 2 sp (HÄ4). 241
Välbefinnande, livsstil och hälsa, 2 sp (HÄ5). 242
7.11. Kemi (KE). 243
Kemi och hållbar framtid, 2 sp (KE1KE2). 246
Molekyler och modeller, 2 sp (KE3). 247
Kemisk reaktion, 2 sp (KE4). 248
Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5). 249
Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6). 250
Repetition och sammanfattning, 2 sp (KE7). 251
Laborationer, 2 sp (KE8). 252
Laborationer vid Åbo Akademi, 2 sp (KE9). 252
Örtnytta (Parkskolan), 2 sp (KE10). 253
7.12. Livsåskådningskunskap (ET). 253
Jag och det goda livet, 2 sp (LK1). 255
Jag och samhället, 2 sp (LK2). 256
7.13. Psykologi (PS). 258
Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1). 259
Människans utveckling, 2 sp (PS2). 261
Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3). 262
Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4). 264
Personlighet, 2 sp (PS5). 265
Repetition och aktuell forskning, 2 sp (PS6). 267
Socialpsykologi, 2 sp (PS7). 267
Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8). 268
Miljöpsykologi, 2 sp (PS9). 268

BiPS, 2 sp (TS5). 269
BiPs2, 2 sp (TS6). 269
7.14. Religion (KT). 269
7.14.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1). 271
Religion som fenomen - i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (RE1). 271
Kristendomen i världen, 2 sp (RE2). 272
Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3). 273
Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4). 274
Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5). 275
Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6). 275
Repetition inför studentprovet, 1 sp (RE7). 276
7.15. Samhällslära (YH). 277
Det finländska samhället, 2 sp (SL1). 279
Ekonomikunskap, 2 sp (SL2). 280
Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SL3). 281
Lagkunskap, 2 sp (SL4). 283
Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (SL5). 284
Pengar växer på träd (Parkskolan), 2 sp (SL6). 284
Aktivt medborgarskap, 2 sp (SL7). 285
Försäljning, marknadsföring och kommersialisering (Parkskolan), 2 sp (SL8). 286
Den globala handeln (Parkskolan), 2 sp (SL9). 287
Koll på ekonomin, 2 sp (SL10). 288
7.16. Bildkonst (KU). 289
Egna bilder och kulturer, 2 sp (KO1). 292
Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KO2). 293
Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3). 294
Konstens många världar, 2 sp (KO4). 296
Målning och skulptur, 2 sp (KO5). 297
Teckning special, 2 sp (KO6). 298
Parkkonst (Parkskolan), 2 sp (KO7). 299
Bildkonstperiod 1 A, 2 sp (KO8). 300
Bildkonstperiod 1 B, 2 sp (KO9). 301
Mediaperiod 2 A, 2 sp (KO10). 302
Mediaperiod 2 B, 2 sp (KO11). 303
Samtidskonst, 2 sp (KO12). 304
Konst- eller mediaperiod, 2 sp (KO13). 305
Konst- eller mediaperiod, 2 sp (KO14). 306

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4). 306
Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7). 306
Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8). 306
7.17. Gymnastik (LI). 307
En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GY1). 309
En aktiv livsstil, 2 sp (GY2). 309
Nya möjligheter, 2 sp (GY3). 310
Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4). 311
Rörelse ger energi, 2 sp (GY5). 312
Bollspel tillsammans, 2 sp (GY6). 313
Handledd gymträning, 2 sp (GY7/8). 313
Träning inför Stafettkarnevalen, 1 sp (GY9). 314
7.18. Idrottslinjens studier (ILS). 315
Träningar 1, 2 sp (ILS1). 317
Träningar 2, 2 sp (ILS2). 318
Träningar 3, 2 sp (ILS3). 319
Träningar 4, 2 sp (ILS4). 320
Träningar 5, 2 sp (ILS5). 320
Träningar 6, 2 sp (ILS6). 321
Träningar 7, 2 sp (ILS7). 322
Träningar 8, 2 sp (ILS8). 323
Träningar 9, 2 sp (ILS9). 324
Träningar 10, 2 sp (ILS10). 325
Träningar 11, 2 sp (ILS11). 326
Träningar 12, 2 sp (ILS12). 326
Träningar 13, 2 sp (ILS13). 327
Träningar 14, 2 sp (ILS14). 328
Träningar 15, 2 sp (ILS15). 329
Träningslära för idrottare, 2 sp (ILS16). 330
Näringslära för idrottare, 2 sp (ILS17). 331
Fotbollstränarutbildning, 2 sp (ILS18). 332
Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8). 332
7.19. Musik (MU). 333
Intro - ljud och jubel, 2 sp (MU1). 335
Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MU2). 336
Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3). 337
Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4). 338
Musiklinjen A - Musik Plus, 4 sp (MU5). 339

Musiklinjen B - Musikverkstad, musikteknik och arrangering, 4 sp (MU6). . . . 341
Musiklinjen C - Utveckla din musikaliska förmåga, 4 sp (MU7). . . . 342
Musiklinjen D - Mina egna klingande uttrycksformer, 4 sp (MU8). . . . 344
7.20. Studiehandledning (OP). . . . 345
Jag som studerande, 2 sp (SH1). . . . 346
Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (SH2). . . . 348
Studieteknik, 2 sp (SH3). . . . 349
7.21. Temastudier (TO). . . . 350
Introduktion till gymnasiestudier, 2 sp (TS1). . . . 350
Vardagskompetens, 2 sp (TS2). . . . 350
Tutor- och studerandekårsverksamhet, 2 sp (TS3). . . . 351
Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4). . . . 352
BiPS, 2 sp (TS5). . . . 352
BiPs2, 2 sp (TS6). . . . 352
Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7). . . . 352
Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8). . . . 352
Att vara människa, 2 sp (TS9). . . . 352
7.22. Gymnasiediplom (LD). . . . 353
Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2). . . . 354
Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (GYGD1). . . . 356
Gymnasiediplom i mediekunskap, 2 sp (MELD5). . . . 357
Gymnasiediplom i musik, 2 sp (GYGD6). . . . 358
7.23. Ämnesövegripande studieavsnitt. . . . 359
Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8). . . . 359
Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4). . . . 360
BiPS, 2 sp (TS5). . . . 361
BiPs2, 2 sp (TS6). . . . 362
Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7). . . . 362
Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8). . . . 363
8. Bilagor. . . . 365
8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning. . . . 365
8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling. . . . 365
8.3. Timfördelning enligt moduler vid Jakobstads gymnasium. . . . 371
8.3.1. Kombistudier för yrkestuderande som avlägger studentexamen. . . . 373
8.4. Gymnasiets språkprogram. . . . 373
8.5. Bildkonstlinjen vid Jakobstads gymnasium. . . . 374

8.6. Idrottslinjen vid Jakobstads gymnasium. 375
8.7. Musiklinjen vid Jakobstads gymnasium. 375
8.8. Handledningsplan. 376
8.9. Plan för disciplinära åtgärder. 377
8.10. Studerandevårdsplan. 379
8.11. Jämställdhetsplan för Jakobstads gymnasium. 387
8.12. Plan mot våld, mobbning och trakasserier. 389

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen

1.1. Uppgörandet av läroplanen

Läroplanssystemet för gymnasieutbildningen omfattar:

- *gymnasielagen (714/2018)*
- *statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018)*
- *Utbildningsstyrelsens föreskrift om grunderna för gymnasiets läroplan*
- *den läroplan som utbildningsanordnaren godkänner*
- *den årliga plan som utgår från läroplanen.*

Alla som ordnar gymnasieutbildning för unga ska göra upp en lokal läroplan utgående från föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, om inte annat följer av utbildningstillståndet som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet. Om tillståndet att ordna gymnasieutbildning innefattar en särskild utbildningsuppgift, ska bestämmelserna angående den beaktas då läroplanen utarbetas. Gymnasieutbildningen är en helhet där målen och innehållet inom olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Utöver bestämmelser om mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande innehåller grunderna för läroplanen även närmare beskrivningar som förtydligar dessa. Av textens karaktär framgår om det är frågan om en förpliktande bestämmelse eller en text som preciserar den.

I den lokala läroplanen beslutas om undervisningen och fostran i gymnasiet. Utbildningsanordnaren ska varje år utgående från den av utbildningsanordnaren godkända läroplanen utarbeta en plan för hur undervisningen i praktiken ska ordnas under läsåret. Den studerande ska med stöd av läroanstaltens undervisnings- och handledningspersonal göra upp en studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för studentexamen samt en plan för fortsatta studier och yrkeskarriär.

När den lokala läroplanen görs upp ska man beakta undervisningsutbudet i andra skolor, gymnasiets verksamhetsmiljö, regionala styrkor och specialresurser. Gymnasieortens eller -regionens natur och miljö, historia, språkförhållanden samt näringsliv och kulturliv ger läroplanen en lokal prägel. Praktiskt samarbete med sakkunniga på olika områden fördjupar studierna och gör dem mer livsnära. I samband med att läroplanen görs upp ska också de mål och innehåll som föreskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan uppdateras.

Innan den lokala läroplanen tas i bruk ska utbildningsanordnaren godkänna den separat för undervisningen på svenska, finska och samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Den studerandes möjlighet att slutföra de studier som ingår i gymnasiets lärokurs inom tre år bör i enlighet med 13 § i gymnasielagen (714/2018) tryggas genom flexibla studier och genom att erbjuda det stöd för lärande och studier som behövs. Den lokala läroplanen ska göras upp så att den studerande har möjlighet att göra individuella val vid den egna läroanstalten och om hen önskar även utnyttja undervisning som ordnas vid övriga läroanstalter och vid högskolor.

Utbildningsanordnaren ska avgöra på vilket sätt den lokala läroplanen görs upp utifrån grunderna för gymnasiets läroplan. Den lokala läroplanen ska göras upp i samarbete med gymnasiets personal och de studerandes vårdnadshavare och till de delar lagen förutsätter det med verkställande social- och hälsovårdsmyndigheter. Man kan också samarbeta med andra utbildningsanordnare och olika intressegrupper i läroplansarbetet. Alla vårdnadshavare ska ha möjlighet att bekanta sig med läroplanen. Innan läroplanen godkänns ska utbildningsanordnaren höra gymnasiets studerandekår och personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet

möjlighet att framföra sin åsikt om planen. Avsikten med samarbetet är att försäkra sig om att gymnasieutbildningen är av hög kvalitet och samhälleligt betydelsefull och att hela skolsamfundet förbinder sig att följa de gemensamt överenskomna målen och arbetssätten.

När den lokala läroplanen görs upp bör man sträva efter lösningar som utvecklar verksamhetskulturen i gymnasiet, stödjer de studerandes välbefinnande, ork och delaktighet samt bidrar till mångsidig kommunikation både inom gymnasiet och med det omgivande samhället.

Läroplanen görs upp i samarbete mellan:

- gymnasiets personal
- studerande
- vårdnadshavare
- social- och hälsovården.

Andra gymnasier har varit samtalspartners och gett impulser. För och med yrkesskolan Optima har vissa delar utarbetats. Hem och skolas styrelse har under processens gång haft möjlighet att framföra föräldrarnas åsikter.

1.2. Läroplanens innehåll

Den lokala läroplanen ska innehålla följande delar:

- *gymnasiets verksamhetsidé och värdeprioriteringar*
- *synen på lärande, studiemiljöer och studiemetoder*
- *gymnasiets verksamhetskultur i huvuddrag*
- *en av utbildningsanordnaren godkänd timfördelning för gymnasiet*
- *gymnasiets språkprogram*
- *principer för självständiga studier*
- *delområdena inom mångsidig kompetens*
- *läroämnets uppdrag samt allmänna mål för undervisningen och bedömningen*
- *mål och centralt innehåll för studieavsnitten, hur målen för mångsidig kompetens uppfylls samt bedömningen per studieavsnitt*
- *hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs*
- *handledningsplan*
- *undervisningen för studerande som behöver stöd för lärande och studier*
- *undervisningen för olika språk- och kulturgrupper*
- *samarbetet med andra gymnasier och samarbetet med yrkesläroanstalter*
- *samarbetet med universitet, yrkeshögskolor och övriga läroanstalter och instanser*
- *internationellt samarbete*
- *samarbete med arbetslivet*
- *studerandevården*
- *bedömningen av den studerandes lärande och kunnande*
- *den kontinuerliga utvecklingen och utvärderingen av verksamheten.*

Om gymnasiet ordnar undervisning på främmande språk eller ger möjlighet att avlägga gymnasiediplom, ska detta beskrivas i läroplanen.

I 33 § i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs om säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och om studerandekårsverksamhet. Sådan verksamhet som avses i paragrafen ska planeras som en del av eller i samband med den lokala läroplanen och andra planer som grundar sig på läroplanen.

Utbildningsanordnaren svarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en studerandevårdsplan för hur studerandevårdsverksamheten ska genomföras, utvärderas och utvecklas (elev- och studerandevårdslagen (1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016] 1 mom.).

I enlighet med 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska det i läroanstaltens studerandevårdsplan ingå en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt och ge anvisningar för hur planen ska användas.

I enlighet med 5a § i lagen om jämställdhet mellan könen (609/1986, ändrad genom lag 1329/2014) ansvarar utbildningsanordnaren för att det i samarbete med personalen och de studerande årligen utarbetas en jämställdhetsplan för läroanstalten i fråga. I stället för en årlig genomgång kan en plan utarbetas för högst tre år i sänder. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller i någon annan av gymnasiets planer.

Enligt 6 § 2 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) ska utbildningsanordnaren se till att läroanstalten har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Planen för att främja likabehandling kan ingå i den lokala läroplanen.

Läroplanen beskriver innehåll i:

- gymnasiets verksamhetsidé och värdeprioriteringar - kap. 2 och 3
- synen på lärande, studiemiljöer och studiemetoder - kap. 3.2 och 3.3
- gymnasiets verksamhetskultur i huvuddrag - kap. 3.4
- en av utbildningsanordnaren godkänd timfördelning för gymnasiet - bilaga 7.3
- gymnasiets språkprogram - bilaga 7.4
- principer för självständiga studier - kap. 5.2.2
- delområdena inom mångsidig kompetens - kap. 6.2
- läroämnets uppdrag samt allmänna mål för undervisningen och bedömningen - målen i kap. 6, bedömningen i kap. 5.
- mål och centralt innehåll för studieavsnitten, hur målen för mångsidig kompetens uppfylls samt bedömningen per studieavsnitt - kap. 6
- hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs - kap. 3.5
- handledningsplan - bilaga 7.8
- undervisningen för studerande som behöver stöd för lärande och studier - kap. 4.2
- undervisningen för olika språk- och kulturgrupper - kap. 4.5
- samarbetet med andra gymnasier och samarbetet med yrkesläroanstalter - kap. 3
- samarbetet med universitet, yrkeshögskolor och övriga läroanstalter och instanser - kap. 3.6
- internationellt samarbete - kap. 3.6
- samarbete med arbetslivet - kap. 3.6
- studerandevården - kap. 4.3, bilaga 7.10
- bedömningen av den studerandes lärande och kunnande - kap. 5
- den kontinuerliga utvecklingen och utvärderingen av verksamheten - kap. 5
- gymnasiediplom - beskrivs under det egna läroämnet gymnasiediplom
- studerandes möjligheter att påverka och studerandekårsverksamhet - kap. 5
- studerandevårdsplan - bilaga 7.10
- plan mot våld, mobbning och trakasserier - Bilaga 7.12
- plan för användning av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt och ge anvisningar för hur planen ska användas - bilaga 7.9
- jämställdhets- och likabehandlingsplan - Bilaga 7.11

I läroplanen för Jakobstads gymnasium beskrivs dessutom följande:

- läroplanen för bildkonstlinjen, idrottslinjen och musiklinjen som bilagor 7.5, 7.6 och 7.7

2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund

2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag

Gymnasieutbildningens uppdrag är att stärka en bred allmänbildning. Med allmänbildning i gymnasieutbildningen avses värderingar, kunskaper, färdigheter, attityder och vilja med vars hjälp en kritiskt och självständigt tänkande individ kan handla på ett ansvarsfullt och empatiskt sätt samt samverka med andra och utveckla sig själv.

Under gymnasietiden fördjupar den studerande kunskaper och engagemang som är väsentliga i förhållande till människan, olika kulturer, miljön och samhället. Undervisningen handleder den studerande att förstå komplexa beroendeförhållanden i livet och i världen och att analysera omfattande företeelser.

Gymnasieutbildningen har som uppdrag att undervisa och fostra. Under gymnasietiden formar den studerande sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning och finner sin plats i världen. Samtidigt utvecklar den studerande sin förståelse för historien och får beredskap att möta framtiden. Gymnasieutbildningen ska fördjupa den studerandes intresse för vetenskapens och konstens värld samt utveckla hens livskompetens och färdigheter för arbetslivet.

Gymnasieutbildningen bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. Den ger allmänna och mångsidiga förutsättningar för fortsatta studier vid universitet, yrkeshögskolor och för sådan yrkesutbildning som bygger på gymnasiets lärokurs. Kunskaperna och färdigheterna som inhämtats i gymnasiet påvisas genom avgångsbetyget från gymnasiet, studentexamensbetyget, gymnasiediplom och övriga prestationer.

Gymnasieutbildningen ska vägleda den studerande att göra upp framtidsplaner, tillägna sig världsmedborgarskap och vägleda till livslångt lärande.

Jakobstads gymnasium fullföljer och fördjupar gymnasieutbildningens uppdrag genom de allmänna studierna. Studierna individualiseras genom deltagande i den allmänna linjen, bildkonst-, idrotts- eller musiklinjen. Dessutom erbjuds fördjupade studier inom ramen för Parkskolan där fokus ligger på naturvetenskap och entreprenörskap.

2.2. Värdegrunden

I grunderna för gymnasiets läroplan bygger värdegrunden på demokrati och det finländska bildningsidealet, enligt vilket samhället och kulturen utvecklas och förnyas genom utbildning och lärande. Bildning innebär att kunna utveckla en omdömesförmåga på basis av kunskap, etisk reflektion och genom att sätta sig in i en annan människas situation, både individuellt och i grupp. Bildning innebär även förmåga och vilja att på ett etiskt, empatiskt och konstruktivt sätt hantera konflikter mellan ideal och verklighet. Bildning kommer till uttryck i omsorg, tolerans, en mångsidig uppfattning om verkligheten samt i en vilja att arbeta för positiva förändringar. Bildningsidealet i gymnasiet är en strävan efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred.

Undervisningen ska utgå från människolivets okränkbarhet och respekt för liv och de mänskliga rättigheterna. Gymnasieundervisningen ska bygga på de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter. Den studerande ska under gymnasietiden bilda sig en klar uppfattning om vilka värderingar, centrala grundläggande normer och människorättsnormer som ligger till grund för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt på vilka sätt dessa rättigheter främjas. Gymnasieundervisningen ska utveckla den studerandes kunskap om olika värden genom att behandla motsättningar mellan offentligt uttalade värderingar och verkligheten.

Gymnasieundervisningen ska främja likabehandling och jämställdhet samt demokrati och välbefinnande. Undervisningen ska vara religiöst och partipolitiskt obunden och icke-konfessionell och får inte användas i kommersiellt syfte. Gymnasieundervisningen ska sporra den studerande att reflektera över olika möjligheter, alternativ och missförhållanden i det finländska samhället och i den globala utvecklingen. All verksamhet i gymnasiet ska präglas av delaktighet, aktivitet och gemenskap.

Gymnasieundervisningen ska lyfta fram nödvändigheten av en hållbar livsstil samt bygga en kunskapsgrund för en ekonomi som gynnar miljön och främjar medborgarnas välbefinnande. Den studerande ska förstå betydelsen av sina egna handlingar och det globala ansvarets betydelse då det gäller att säkra en hållbar användning av naturresurser, för att motverka klimatförändringen och för att bevara den biologiska mångfalden. Gymnasieundervisningen ska uppmuntra till ansvarsfullt agerande samt till internationellt samarbete och världsmedborgarskap i enlighet med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030.

Varje gymnasium är en gemenskap, där människor med olika bakgrunder har möjlighet att upptäcka gemensamma värderingar och principer för ett gott liv. I gymnasiet ska de studerande uppmuntras att bry sig om och ta hand om varandra. Kreativitet, initiativförmåga, ärlighet och uthållighet ska värdesättas. Den mänskliga och kulturella mångfalden ska ses som en rikedom och en källa till kreativitet. Gymnasieutbildningen ska värna om kulturarvet samt förmedla och utvärdera kunskap om kulturarvet i ett nutidsperspektiv.

Värdegrunden ska preciseras i den lokala läroplanen i frågor som är väsentliga för det egna gymnasiet. Värdegrunden ska genomsyra gymnasiets verksamhetskultur, undervisningen i alla läroämnen och organiseringen av arbetet. Värdegrunden i gymnasiet konkretiserar den mångsidiga kompetens som beskrivs i dessa grunder för gymnasiets läroplan.

Jakobstads gymnasium lyfter fram stadens värdegrund tro, hopp och kärlek.

Tro:

- Tilltro till den egna förmågan
- Tilltro till andra
- Tilltro till kunskap och bildning

Hopp:

- Hopp om att hitta sin plats
- Hopp för framtiden

Kärlek:

- Omtanke om sig själv och sina medmänniskor
- Öppen och accepterande atmosfär
- Skolanda

Jakobstads gymnasiums ledord är "Vi bildar framtiden".

3. Undervisningen

3.1. Studiernas uppbyggnad

I gymnasieutbildningen för unga omfattar gymnasiets lärokurs 150 studiepoäng.

Gymnasiestudierna ska bestå av obligatoriska och nationella valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda den studerande enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Lärokursen för gymnasieutbildning för unga ska innefatta nationella valfria studier enligt statsrådets förordning till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Lärokursen kan därtill omfatta gymnasediplom och övriga valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Utbildningsstyrelsen har utarbetat grunderna för gymnasiets läroplan för sådana obligatoriska och nationella valfria studier som avses i bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning, med undantag av temastudier. Därtill har Utbildningsstyrelsen utarbetat grunder för läroplanen för gymnasediplom. Gymnasediplomen omfattar två studiepoäng.

Utbildningsanordnaren beslutar i hur omfattande studieavsnitt studierna erbjuds för den studerande. Utbildningsanordnaren ska ändå erbjuda den studerande möjlighet att avlägga valfria nationella studier enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning som studieavsnitt som omfattar två studiepoäng.

I den lokala läroplanen bestäms i vilken ordning studierna i ett läroämne ska avläggas och hur de delas in i studieavsnitt.

Studieavsnittens omfång framgår av läroplanen för läroämnena. I läroplanerna för studieavsnitten beskrivs vilka förkunskaper som rekommenderas eller krävs.

Skolan erbjuder förutom de allmänna gymnasiestudierna profileringar i bildkonst, idrott och musik. Studerande antas skilt till bildkonst-, idrotts- eller musiklinjen. Parkskolans studieavsnitt är öppna för alla studerande och erbjuder fokus på naturvetenskap och entreprenörskap.

Information om linjernas uppbyggnad och obligatoriska studieavsnitt hittas som bilagor: 7.5 Bildkonst, 7.6 Idrottslinjen och 7.7 Musiklinjen.

3.2. Synen på lärande

Grunderna för gymnasiets läroplan bygger på en syn på lärande, där lärandet är ett resultat av den studerandes aktiva och målinriktade arbete. Under lärprocessen tolkar, analyserar och utvärderar den studerande olika slag av information och bygger ny kunskap utgående från sina tidigare erfarenheter och kunskaper. Den studerande utvecklar lösningar och nya helheter genom att kombinera kunskaper och färdigheter på ett nytt sätt. Handledning och konstruktiv respons stärker självförtroendet och hjälper den studerande att ställa upp egna mål, utveckla sitt tänkande och arbeta på ett ändamålsenligt sätt i riktning mot sina mål.

Lärandet sker genom samverkan med andra studerande, lärare och sakkunniga samt i olika grupper och miljöer. Lärandet är mångfasetterat och knutet till den aktivitet, den situation och den kultur där det försiggår. Viktigt med tanke på lärandet är också språket, den kroppsliga uttrycksförmågan och användningen av olika sinnen. I gymnasiet ska den studerande handledas att upptäcka samband mellan begrepp, vetenskapsområden och kunskaper och att i föränderliga situationer tillämpa det hen tidigare lärt sig. Samtidigt utvecklas även färdigheter som det kontinuerliga lärandet förutsätter. En studerande som är medveten om sina lärprocesser kan bedöma och utveckla sina studiefärdigheter och sitt tänkande samt i tilltagande grad självständigt ta ansvar för sina studier. Framgångar i studierna och andra positiva erfarenheter samt

uppmuntrande handledning stärker den studerandes tilltro till sina egna möjligheter och inspirerar till studier.

3.3. Studiemiljöer och studiemetoder

Studiemiljöerna och -metoderna i gymnasiet ska utformas utgående från synen på lärande och målen för undervisningen. I utvecklingen av studiemiljöer och val av studiemetoder ska man även ta i beaktande de studerandes olika utgångslägen och förutsättningar, intressen, åsikter och individuella behov samt de förutsättningar som krävs i framtiden och arbetslivet.

Studiemiljöer

Mångsidiga, trygga och trivsamma studiemiljöer i gymnasiet främjar studie- motivationen, berikar erfarenheterna som studierna ger samt uppmuntrar till verksamhet som följer principen om hållbar utveckling. En bra studiemiljö stödjer såväl interaktion som kollaborativt och självständigt arbete. Vid utvecklingen av studiemiljöerna ska man fästa uppmärksamhet vid tillgänglighet och hinderfrihet. Den studerande aktiveras till att utveckla sina studiemiljöer.

Den byggda miljön och naturen ska utnyttjas i studierna så att kreativt tänkande och forskningsbaserade studier är möjliga. Lokaler, material och sakkunskap som erbjuds av universitet, yrkeshögskolor och andra läroanstalter, bibliotek, idrotts- och naturcenter, medborgarorganisationer och konst- och kulturinstitutioner, arbetslivet samt företag och andra parter ska utnyttjas såväl på nationell som på internationell nivå. De studerande ska erbjudas möjligheter att lära sig även i autentiska arbetsmiljöer som företag, andra arbetslivsorganisationer eller inom ett övningsföretag. Studiemiljöerna ska även vidgas till sammanhang utanför läroanstalten med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Den studerande ska handledas att använda digitala studiemiljöer, studiematerial och verktyg för att söka, behandla och utvärdera information och för att producera och dela ny kunskap. Den studerandes individuella studiegång, lärstig och kunskapsutveckling ska stödjas genom att hen erbjuds möjligheter att genomföra studier också som nätbaserade studier.

När studierna genomförs som självständiga studier är det viktigt att beakta den studerandes förutsättningar att genomföra studierna utan att delta i under- visning. Man ska också beakta den studerandes behov av handledning och stöd.

Studiemetoder

I gymnasiet ska man använda mångsidiga undervisnings-, handlednings- och studiemetoder som anknyter till det kunnande om vetenskapsområdets begrepp och metoder som läroämnet förutsätter. Med olika undervisningsrelaterade lösningar kan man stödja den studerande att utveckla sin förmåga att behärska helheter och sina ämnesövergripande kunskaper. Studiemetoder som bygger på undersökning, experiment och problemlösning främjar förmågan att lära sig och utvecklar ett kritiskt och kreativt tänkande.

Meningsfulla lärupplevelser förbinder och motiverar till studier. Den studerande ska ges möjligheter att arbeta med uppgifter, i vilka kunskaper och färdigheter kopplas ihop dels med hens egna erfarenheter, dels med olika företeelser i omgivningen och samhället. Den studerande ska uppmuntras att lösa problembaserade och tillräckligt utmanande uppgifter, upptäcka problem och att ställa frågor och söka svar.

Målet med undervisnings- och studiemetoderna i gymnasiet är att den studerande ska arbeta aktivt och utveckla samarbetsfärdigheter. Den studerande ska vägledas att planera sina studier,

utvärdera sina arbetsfärdigheter och sin arbetsteknik samt ta ansvar för sitt lärande. Hen ska använda digitala verktyg på ett mångsidigt sätt, både i kollaborativt och självständigt arbete.

Vid valet av studiemetoder och i handledningen av arbetet ska man fästa uppmärksamhet vid jämlika studiemöjligheter samt sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Jakobstads gymnasium är beläget i hjärtat av staden med korta avstånd till såväl näringsliv, övriga utbildningsanordnare, idrottsanläggningar, naturupplevelser som historiska miljöer och kultur. Den unika Skolträdgården och -parken vid gymnasiet kompletterar de mångsidiga studiemiljöerna och inbjuder till kreativa studiemetoder.

Det faktum att gymnasiet delar byggnad med Pietarsaaren lukio skapar en gemenskap mellan språkgrupperna, inbjuder till ett naturligt samarbete och berikar studievardagen.

3.4. Verksamhetskultur

Verksamhetskulturen är en tolkning av vad gymnasiets uppdrag att undervisa och fostra innebär i praktiken. Den ska genomsyra läroanstaltens hela verksamhet och allas sätt att bemöta varandra. Gymnasiet är en egen utbildningsform och varje gymnasium har en egen verksamhetskultur. De olika delarna av den lokala läroplanen konkretiseras i verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen innehåller både medvetna och omedvetna faktorer som återspeglas i läroanstaltens verksamhet.

Verksamhetskulturen ska stödja den studerande att vara aktiv och delta i den gemensamma verksamheten. Verksamhetskulturen ska främja varje enskild studerandes möjlighet att delta i utvecklingen av studiemiljön och den gemensamma verksamhetskulturen. I grunderna för gymnasiets läroplan betonas en verksamhetskultur som skapar en positiv attityd och uppmuntrar till lärande samt främjar en hållbar framtid. Verksamhetskulturen ska utvecklas i samarbete med de studerande, vårdnadshavarna, gymnasiets hela personal och samarbetspartner. Principerna för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen, särskilda utbildningsuppgifter och eventuella lokala prioriteringar ska beskrivas i den lokala läroplanen.

Utvecklingen av verksamhetskulturen ska utgå från följande teman:

En lärande gemenskap

Gymnasiet är en lärande gemenskap som ska främja alla sina medlemmars lärande och utmana till målinriktat arbete. För att bygga upp en lärande gemenskap förutsätts att alla är med och skapar en atmosfär som präglas av omtanke. Arbetssätt som stärker det kollaborativa och individuella lärandet ska systematiskt utvecklas. Arbetet ska utgå från den studerande och stärka hens utveckling och välbefinnande, lärande och ork. En positiv inställning till lärandet lägger grund för framtida färdigheter och kontinuerligt lärande.

En lärande gemenskap skapar rutiner för kommunikationen både inom läroanstalten och med det omgivande samhället. Det förutsätter samarbete med vårdnadshavarna, andra läroanstalter och utbildningsstadier, med kultur- och forskningsinstitut, medborgarorganisationer och arbets- och företagsliv. Digitaliseringen möjliggör kollaborativt lärande och skapande av kunskap samt användning av olika slag av studie- och kunskapsmiljöer. Den studerande ska handledas att agera också i en nätverksbaserad och globaliserad värld.

Delaktighet och gemenskap

Delaktighet och demokratisk verksamhet ger den studerande förutsättningar att växa till en aktiv medborgare. Gymnasiet ska främja den studerandes delaktighet och ge hen mångsidiga möjligheter att delta i utvecklingen av studiemiljön, verksamhetskulturen och i beredningen av

beslut som inverkar på den studerande. Man ska se till att den studerande får vara med och bygga upp gemenskapens verksamhet och välbefinnande. Den studerande ska uppmuntras att uttrycka sin åsikt, vara med och besluta om gemensamma frågor samt agera ansvarsfullt i olika grupper och i samhället. Hen ska även uppmuntras att vara aktiv och att delta i till exempel studerandekårs- och tutorverksamhet.

Läroanstalten ska systematiskt, i samarbete med olika samarbetspartner, utveckla konstruktiva handlingssätt som skapar delaktighet och gemenskap. I undervisningen ska man använda kollaborativa arbetssätt och stödja den studerande att utveckla sociala relationer i grupp. I början av gymnasiestudierna ska fokus ligga på att öva på kollaborativa arbetssätt till exempel med hjälp av grupphandledning.

Välbefinnande och en hållbar framtid

Gymnasieutbildningen stärker den studerandes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och ger färdigheter att upprätthålla välbefinnandet under olika skeden i livet. Studiernas inverkan på den studerandes välbefinnande ska tas i beaktande i allt planerings- och utvecklingsarbete i gymnasiet som även de studerande ska delta i. Välbefinnandet styr all verksamhet i gymnasiet och allas arbete, såväl i dagliga möten med andra som i undervisningen.

Verksamhetskulturen ska uppmuntra den studerande att tillägna sig en aktiv livsstil samt skapa strukturer som betonar rörlighet och motion i gymnasiets vardag. En verksamhetskultur som främjar en aktiv livsstil bidrar till mindre stillasittande och leder till att den studerande upplever mindre stress samtidigt som den främjar lärandet. Pauser under skoldagen och tillräcklig vila stödjer den studerandes ork och återhämtning. Måltiden är en del av en verksamhetskultur som främjar den studerandes välbefinnande. Arbetssätt som främjar samhörighet, en trygg atmosfär och psykiskt välbefinnande är en del av skoldagen. Den studerande vägleds att identifiera sig själv som en unik individ och att skapa och upprätthålla mänskliga relationer samt att värdesätta sig själv och andra.

Den studerande ska uppmuntras att arbeta för en rättvis och hållbar framtid. Ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön ska återspeglas i vardagens val och rutiner vid läroanstalten. Verksamhetssätten och praxisen ska stödja den studerandes och gruppens välbefinnande och skapa en rofylld och trygg atmosfär. Kommunikationen i gruppen ska präglas av öppenhet, omsorg och ömsesidig respekt. Dessa aspekter ska beaktas i läroanstaltens hela verksamhet och styra allas arbete. Handledning och studerandevård är hela läroanstaltens gemensamma uppgift. Den studerande har rätt till lagenlig handledning och stöd med hänsyn till hens individuella och särskilda behov.

Jämlikhet och likabehandling

Gymnasiet ska främja likabehandling och jämställdhet i all sin verksamhet. Gemenskapens medlemmar ska bli hörda, sedda och behandlas på lika grunder. Upplevelser av rättvisa, trygghet och av att bli accepterad skapar förtroende och främjar arbetsron. Mobbning, trakasserier, våld, rasism eller diskriminering accepteras inte, utan de ska förebyggas och tas itu med.

Likabehandling förutsätter att de grundläggande rättigheterna och möjligheterna att delta tryggas för alla och att den studerandes individuella behov tas i beaktande och värdesätts. Undervisningen är genusmedveten och respekterar den studerandes integritet. Den lärande gemenskapen uppmuntrar den studerande till att identifiera sina egna värderingar, attityder och styrkor. Den studerande handleds att förhålla sig till olika läroämnen och val utan könsbundna rollmodeller och att ha ett öppet förhållningssätt till sin framtid och sina egna mål.

Kulturell mångfald och språklig medvetenhet

Kulturell och språklig mångfald ska värdesättas i gymnasiet. Olika språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den lärande gemenskapen ska dra nytta av landets kulturarv, national- och minoritetsspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Det är viktigt att förstå språkens centrala betydelse för lärande och kommunikation samt för identitetsskapande och integrering i samhället. Varje läroämne har sitt eget sätt att använda språket, sitt eget begreppssystem och textbruk, vilket öppnar upp olika perspektiv på de företeelser som behandlas i undervisningen. I ett språkmedvetet gymnasium utvecklar den studerande flerspråkighet, vilket innebär kunskaper om och i språkbruket inom olika vetenskapliga discipliner, inom modersmålet och dess språkliga varianter såsom dialekter, samt inom övriga språk på varierande nivå. I gymnasiet är varje lärare också lärare i språket inom den vetenskapliga disciplin som läroämnet grundar sig på samt lärare i multilitteracitet.

Skolans organisation utvecklar kontinuerligt verksamhetskulturen.
Huvudansvaret för att utveckla verksamhetskulturen bärs av skolans ledningsgrupp. Medlemmarna i ledningsgrupperna kan ta initiativ till ärenden, men ärenden kan också tas upp av och förberedas av skolans arbetsgrupper. Viktiga ärenden förs från ledningsgruppen till lärarmötet för beslut. Alla heltidsanställda lärare deltar i någon av gruppernas arbete. Ledningsgruppen består av rektor, biträdande rektor, koordinatorn för samarbete med Pietarsaaren lukio, lärarrepresentanter samt vid behov studeranderepresentanter.

3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt

Enligt 31 § i gymnasielagen (714/2018) förutsätts att gymnasieutbildningen för unga genomförs i samarbete med hemmen. Utgångspunkten för samarbetet är en öppen och jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Ett aktivt samarbete ska stödja den studerandes förutsättningar för lärande samt hens sunda utveckling och välbefinnande. Ett aktivt samarbete främjar de studerandes och vårdnadshavarnas delaktighet samt stärker gemenskapen, välbefinnandet och tryggheten vid läroanstalten. Samarbetet med vårdnadshavarna och hemmen ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och fortgå under den studerandes hela gymnasietid.

Samarbetet ska vara mångsidigt och samarbetsformerna ska systematiskt utvecklas. Vårdnadshavarna ska informeras om gymnasiet som utbildningsform och om gymnasiets praxis och uppmuntras att stödja den studerande i hens studier samt att delta i samarbetet och utvecklingen av läroanstaltens verksamhet. Tillsammans med den studerande ska man följa med hur arbetet och studierna framskrider och i tillräcklig grad informera vårdnadshavarna om situationen. De studerande och vårdnadshavarna ska också ges information om handledningen och den gemensamma studerandevården samt om specialundervisningen och det övriga stödet för lärande.

Samarbetet ska utgå från den studerandes individuella förutsättningar och behov. I samarbetet mellan läroanstalten och hemmet och i synnerhet i den individuella studerandevården ska man beakta den unga vuxnas och myndiga studerandes växande självständighet och ansvar. Också olika typer av familjer och deras specifika behov ska tas i beaktande. Att utnyttja vårdnadshavarnas kompetens inom läroanstalten stärker verksamhetskulturen. Samarbetet är särskilt viktigt vid utbildningens övergångsskeden, i planeringen av studierna och i handledningen av och stödet för en studerande som eventuellt behöver stöd.

Ansvaret för att utveckla samarbetet samt för att skapa förutsättningar och former för samarbetet ligger hos utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska i den lokala läroplanen fastställa hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs. I enlighet med 31 § i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren regelbundet utreda de studerandes och deras vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

Information om Jakobstads gymnasium som utbildningsform, aktualiteter och praktisk information ges via skolans skoladministrationsprogram, webbplats och sociala medier. Det här ger möjlighet till snabb informationsgång mellan hem och skola. På samma sätt informeras hemmen om handledning, studerandevård, specialundervisning och övrigt stöd för lärande.

Föräldramöten ordnas i regel två gånger per läsår. Föreningen Hem och skola är en aktiv part i samarbetet mellan hemmet och skolan och informerar om sin verksamhet i samband med föräldramöten.

För att utveckla skolans verksamhet och samarbetet med hemmen ges studerande och vårdnadshavare möjligheten att regelbundet delta i enkäter under gymnasietiden samt välkomnas att delta i skolans gemensamma evenemang och festligheter.

3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering

Gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska ge den studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter för fortsatta studier, sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 15 §). För att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska den studerande göra upp en individuell studieplan.

Den studerande ska ha möjlighet till individuella val som gäller studierna så att hen kan delta i undervisning som ges av högskolor och andra läroanstalter både i hemlandet och på internationell nivå.

Gymnasieutbildningen ska mångsidigt utnyttja studiemiljöer som ökar kännedomen om fortsatta studier och arbetsliv, även på internationell nivå, samt stödjer den studerandes studiemotivation och hjälper hen att hitta sina styrkor (statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 4 §). Därtill ska den studerande få insikter i framtidstänkande och prognostisering.

Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Då man planerar gymnasiets studieutbud kan man till studieavsnitten kombinera delar av internationellt kunnande och arbetslivskunnande och orienterande högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man definiera målen för samarbetet och hur det genomförs samt besluta om samarbetspartner. Gymnasiets verksamhetskultur och den mångsidiga kompetensen bidrar tillsammans med samtliga läroämnen till att stärka den studerandes färdigheter för fortsatta studier samt hens arbetslivskunnande och internationella kunnande.

Samarbete med högskolor

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola. (Gymnasielagen 714/2018, 2 § 1mom.)

En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. (Gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.)

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om och erfarenheter av högskolestudier. Ett centralt mål är att övergången från gymnasiet till högskolestudier och vidare till arbetslivet ska ske smidigare.

Högskolestudier och de färdigheter som den studerande behöver för dem ska kopplas till den mångsidiga kompetensen samt målen för och innehållen i olika läroämnen. Handledningsverksamheten i gymnasiet ska i samarbete med undervisningen i olika läroämnen motivera den studerande att bekanta sig med studieutbudet vid högskolor och andra läroanstalter

och de livsval och yrkes- och karriärmöjligheter som de medför. Handledningen ska också stödja den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier. I den studerandes individuella studieplan ska ingå studier där den studerande får bekanta sig med högskolestudier och studier som avläggs vid en högskola.

Den studerande ska handledas att fördomsfritt bekanta sig med studieutbudet vid olika högskolor utan könsbundna attityder och andra förutfattade meningar. Den studerande handleds till kontinuerligt lärande och till att skaffa sig mång- sidiga färdigheter som behövs inom olika högskolestudier och för arbetslivet i olika branscher. Den studerande får bekanta sig med vilka möjligheter det finns till fortsatta studier och en karriär på internationell nivå. Undervisningen ska lyfta fram vilken betydelse allmänbildning, språkkunskaper och kännedom om olika kulturer har som en förutsättning för framgångsrika fortsatta studier och en framgångsrik karriär. Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, kommunikativ kompetens samt global och kulturell kompetens då den studerande förbereder sig för högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man fastställa fokusområdena för introduktionen till högskolestudier samt på vilka konkreta sätt den studerande ska bekanta sig med högskolestudier.

Arbetslivsfärdigheter

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om hurdana framtidsutsikter och utvecklingsmöjligheter arbetslivet erbjuder för att de ska kunna planera sin egen framtid och sina fortsatta studier. Den studerande ska uppmuntras att bekanta sig med vilka arbetslivsmöjligheter det finns på internationell och global nivå. Den studerande bekantar sig med nya sätt att arbeta och nya former av entreprenörskap och ekonomisk verksamhet för att bilda sig en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som behövs nu och i framtiden. Den studerande ska erbjudas lärupplevelser som inspirerar hen att vara fördomsfri, initiativtagande och företagsam, att samarbeta och ta ansvar samt lösa problem på ett konstruktivt sätt i enlighet med principerna för en hållbar framtid.

Den studerande ska uppmuntras att agera på ett kreativt, etiskt hållbart och modigt sätt i en verksamhetsmiljö som förändras snabbt, i arbetslivet och andra skeden i livet. Den studerande ska också uppmuntras att ta till vara olika möjligheter. Den studerande handleds att bli medveten om och dokumentera sina intressen, styrkor och kunskaper som berör studier och arbete. Gymnasiet skapar möjligheter för den studerande att aktivt, fördomsfritt och systematiskt reflektera över och dela med sig av sina kunskaper i anslutning till arbetsliv och entreprenörskap.

Den studerandes företags- och arbetslivsfärdigheter ska utvecklas i samband med olika läroämnen som en del av studieavsnitten och studiehandledningen samt i samband med all övrig verksamhet i gymnasiet. Man ska utveckla mångsidiga samarbetsformer, i synnerhet mellan gymnasiet och arbetslivet, men också mellan gymnasiet, företag och tredje sektorn. Läroämnena och den mångsidiga kompetensen i gymnasiet samt verksamhet utanför gymnasiet som räknas till godo i studierna ger den studerande insikt i ett meningsfullt liv där arbetet utgör en central del.

Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas kommunikativ kompetens, tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, samhällskompetens samt etisk kompetens och miljökompetens då den studerande förbereder sig för arbetslivet. Som en del av eller utöver dessa ska studierna även betona livsfärdigheter, samarbetsförmåga, språkkunskaper och kulturell kompetens, motivation att lära sig, flexibilitet, förmåga att bedöma och utveckla sitt eget kunnande samt förmåga att förstå vad förändringarna som sker i arbetslivet innebär för utvecklingen av det egna kunnandet.

I den lokala läroplanen ska gymnasiet dra upp riktlinjer för sitt samarbete med arbetslivet, såsom representanter för företagsvärlden, den offentliga sektorn och tredje sektorn.

Internationellt kunnande

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Internationalisering som en del av gymnasieutbildningen ger den studerande en mångsidigare upplevelsevärld, vidgar hens världsbild och stärker hens färdigheter att agera på ett etiskt hållbart sätt i en globaliserad värld full av utmaningar och möjligheter. I utvecklingen av det internationella kunnandet fästs uppmärksamhet vid FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och särskilt dess mål 4.7, som tar fasta på världsmedborgarskap.

Den studerandes internationella kunnande utvecklas utifrån de olika läroämnena och samarbetet mellan dem samt utifrån den mångsidiga kompetensen. Uppmärksamhet ska fästas vid gymnasiets och utbildningsanordnarens mång- sidiga språkprogram och dess lösningar samt att den studerande får fördjupa sina kunskaper om olika kulturer.

Den studerande handleds till aktiv och systematisk internationell verksamhet genom att kunna ta del av internationalisering på hemmaplan och internationell mobilitet. Internationalisering på hemmaplan inbegriper till exempel besök eller projekt som genomförs i gymnasiet, i närheten av gymnasiet eller med hjälp av virtuell teknologi. Den studerande ska också uppmuntras att självständigt eller utifrån gymnasiets utbud ta del av orienterande studier, studieperioder eller utbytesstudier utomlands.

Av delområdena inom mångsidig kompetens stärker i synnerhet kommunikativ kompetens, samhällskompetens och global och kulturell kompetens den studerandes internationella kunnande. Som en del av eller utöver dessa ska man i undervisningen även betona en världsmedborgarattityd, språkkunskaper och kulturell kompetens, ett öppet intresse för nya dimensioner och möjligheter samt kontinuerligt lärande.

I den lokala läroplanen ska man besluta vad som betonas i utvecklingen av de studerandes internationella kunnande samt om formerna för internationaliseringen i gymnasiet.

Samarbete med högskolor

Jakobstads gymnasium samarbetar med yrkeshögskolor, universitet och näringslivet för att ge de studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter för fortsatta studier, sitt internationella kunnande och sitt företagar- och arbetslivskunnande. Samarbetet skall inspirera till fortsatta studier och tydliggöra vilka möjligheter som finns.

I Jakobstad finns två yrkeshögskolor: yrkeshögskolorna Novia och Centria. Jakobstads gymnasium har bland annat ett etablerat samarbete med bildkonstutbildningen i Jakobstad.

Samarbetet med högskolor förverkligas huvudsakligen genom deltagande i högskolors besöks- eller presentationsdagar, t.ex. Högskoledagen i Vasa eller de svenskspråkiga högskolornas högskoledag i Helsingfors, genom besök av högskolestuderande till gymnasiet och information om studier samt studier vid en öppen högskola som en del av gymnasiestudierna. Möjligheter till samarbete finns också inom gymnasiets lärokurser.

Jakobstads gymnasium samarbetar med till exempel Åbo Akademi, Helsingfors universitet, Yrkeshögskolan Novia och Yrkeshögskolan Arcada.

De studerande har mångsidiga möjligheter att få information om och erfarenheter av högskolestudier. Under gymnasietiden erbjuds de studerande kontinuerlig handledning och en individuell plan för studier och arbetslivsmöjligheter görs upp.

Arbetslivsfärdigheter

Jakobstads gymnasium samarbetar med arbetslivet främst genom utvecklingsbolaget Concordia, det lokala näringslivet och aktörer inom den offentliga sektorn. Inom skolans idrottslinje, bildkonstlinje, musiklinje samt studieavsnitt i företagskunskap finns samarbete med lokala föreningar och organisationer inom tredje sektorn. De studerande har möjlighet till erkännande av kunnande för deltagande i utbildningar eller för ledaruppdrag inom tredje sektorn.

Inom enskilda ämnen och studieavsnitt har de studerande möjlighet att utveckla sitt kunnande inom företagsamhet och entreprenörskap för att bredda sina möjligheter till ett mångsidigt, kreativt, hållbart och globalt arbetsliv nu och i framtiden.

Internationellt kunnande

Vid Jakobstads gymnasium betonas ett öppet sinne för internationellt samarbete, värdesättande av kulturell mångfald samt vikten av mångdimensionell språklig kompetens.

Skolan deltar aktivt i EU-samarbeten och upprätthåller internationella kontakter. Skolan erbjuder mångsidiga möjligheter till språkstudier i bland annat tyska och franska. I all undervisning uppmärksammas vikten av kunskap om och respekt för kulturell mångfald.

Fostran till världsmedborgarskap är viktig för skolans internationella verksamhet.

4. Handledning och stöd för den studerande

4.1. Handledning

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att få personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier (gymnasielagen 714/2018, 25 § 2 mom.). Handledningen i gymnasiet ska bilda en helhet som fördjupar handledningen som den studerande har fått inom den grundläggande utbildningen och som pågår under hela gymnasieutbildningen ända till de fortsatta studierna. Handledningen ger den studerande bättre färdigheter att klara av förändrade livssituationer och utvecklar hens förmåga att göra val och fatta beslut om sina gymnasiestudier och fortsatta studier med beaktande av framtidens kompetensbehov. I enlighet med målen för mångsidig kompetens för gymnasieutbildningen blir studierna konkreta i form av arbetslivsfärdigheter och ett brett samhälleligt kunnande.

Handledningen ska stödja den studerandes välbefinnande, fostran och utveckling, erbjuda verktyg för bättre självkännedom och självreglering och uppmuntra till aktivt medborgarskap. Gemenskapen mellan de studerande, deras delaktighet, initiativförmåga och tillit till sitt eget kunnande ska utvecklas och upprätthållas under gymnasietiden. Handledningen ska främja jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förebygga marginalisering. Handledningen ska vara genusmedveten för att skapa jämlika förutsättningar för könen att komma in till fortsatta studier och i arbetslivet. Studierna och den studerandes välbefinnande ska följas upp och stödjas i samarbete med vårdnadshavarna och studerandevårdspersonalen.

Handledningen ska vara ett gemensamt arbete för hela läroanstaltens personal och ska ledas på ett målinriktat sätt. Man ska även samarbeta med högskolorna och arbetslivet. Handledningen kan ordnas som undervisning i form av ett studieavsnitt, individuellt och i smågrupper, som kamrathandledning eller

som en kombination av dessa. Den studerande ska vara aktiv och delaktig i handledningen och hen ska ha möjlighet att under gymnasiestudiernas gång delta i studiehelheter som ordnas tillsammans med högskolorna och arbetslivet. Studiehandledaren svarar för koordineringen och det praktiska genomförandet av studiehandledningen vid läroanstalten. Grupphandledaren fungerar som närmaste handledare för sin studerandegrupp. Ämnesläraren handleder den studerande i studietekniken i sitt eget ämne och hjälper den studerande att utveckla sin förmåga att lära sig lära. I samarbetet med högskolor och arbets- livet ska ämnesläraren stödja den studerandes förutsättningar för fortsatta studier och den studerandes arbetslivskunskaper vad beträffar ämnet i fråga.

Ämnesläraren ska i sin undervisning behandla helheter som förknippar det ämne som undervisas med fortsatta studier och arbetsliv.

Handledningen ska differentieras genom att beakta den studerandes personliga utgångspunkter, behov, mål, fritidssysselsättningar, intresseområden, kunskaps- områden och faktorer som inverkar på livssituationen. För att ännu bättre beakta den studerandes personliga behov kan handledningen genomföras i samarbete med olika sakkunniga. Den studerande ska informeras om vilka uppgifter olika personer har inom handledningen samt i vilka frågor och hur den studerande kan få hjälp av dem.

I den lokala läroplanen ska man beskriva hur samarbetet ordnas med den grund- läggande utbildningen, yrkesutbildningen, högskolorna och andra utbildnings- anordnare i utbildningens övergångsskeden. Därtill ska man tillsammans med högskolor utforma sätt att ge de studerande möjlighet till orienterande studier på högskolenivå och utveckla alternativa vägar till fortsatta studier. I den

lokala läroplanen ska också beskrivas hur det yrkesövergripande samarbetet genomförs på regional nivå tillsammans med arbetslivet, de lokala arbets- och näringsbyråerna, social- och hälsovårdssektorn, ungdomsväsendet och andra aktörer. I den lokala läroplanen ska definieras hur man med hjälp av handledningen försäkrar att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande och sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Som en del av den lokala läroplanen ska man utarbeta en handledningsplan som beskriver hur handledningen ordnas vid läroanstalten. Handledningsplanen är ett verktyg för att utvärdera och utveckla handledningsverksamheten.

Gymnasiets handledningsplan ska på basis av grunderna för gymnasiets läroplan innehålla följande:

- *centrala begrepp i handledningen*
- *uppdrag och mål för handledningen*
- *hur handledningen ordnas*
- *aktörer och arbetsfördelning inom handledningen*
- *handledning vid övergångsskeden i utbildningen: samarbete med den grundläggande utbildningen, samarbete med högskolor, samarbete med yrkesläroanstalter på andra stadiet och övriga utbildningsanordnare samt hur den fortsatta handledningen ordnas*
- *innehåll, metoder och arbetssätt inom handledningen*
- *samarbete med arbetslivet och andra aktörer utanför läroanstalten*
- *utvärdering av handledningen.*

I handledningsplanen ska man också fästa uppmärksamhet vid eventuella hinder vid utbildningens övergångsskeden. I planen ska man beskriva verksamhets- modeller med vilka man tryggar likabehandlingen då de studerande söker sig till gymnasieutbildning och därifrån till fortsatta studier. I planen ska också ingå en beskrivning av åtgärder som ska säkerställa en hinderfri lärstig och studiemiljö.

Som stöd för framskridandet i gymnasiestudierna och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska en studerande som genomgår gymnasieutbildningens

lärokurs i enlighet med 26 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) utarbeta en individuell studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för student- examen och en plan för fortsatta studier och karriär. Enligt 26 § 2 mom. i gymnasielagen ska planen utarbetas i början av studierna med stöd av läro- anstaltens undervisnings- och handledningspersonal och den ska uppdateras regelbundet under studiernas gång.

Den individuella studieplanen ska bestå av följande delar:

1. *en studieplan*
   - *tidigare utbildning och annat kunnande*
   - *kunskaper i svenska/finska och övriga språkkunskaper samt färdigheter för språkstudier*
   - *studier och/eller lärokurser som räknas till godo samt annat kunnande som räknas till godo*
   - *studier som avläggs; hur gymnasiestudierna ska framskrida, val av studieavsnitt*
   - *studieförhållanden, sätt på vilka studierna avläggs och eventuella särskilda undervisningsarrangemang*
   - *studiefärdigheter och eventuellt behov av stöd*
   - *studie- och/eller introduktionsperioder som genomförs vid högskolor eller eventuellt vid andra läroanstalter*
   - *arbetslivsorientering*
   - *beräknad tid för att avlägga studierna*
2. *en plan för studentexamen*
3. *en plan för fortsatta studier och karriären.*

I 27 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs att utbildningsanordnaren, i samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas, har som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Enligt 27 § 2 mom.

i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. Den studerande ska i enlighet med 27 § 3 mom. i gymnasielagen vid behov visa sitt kunnande på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Handledningen är särskilt viktig vid övergångsskedena i utbildningen. Läroanstalten ska informera eleverna, vårdnadshavarna, elevhandledarna och lärarna i den grundläggande utbildningen om gymnasieutbildningen och ge dem möjligheter att bekanta sig med undervisningen i gymnasiet. Då en ny studerande inleder sina studier vid gymnasiet ska hen bekanta sig med läroanstaltens verksamhet och gymnasiestudierna. Under handledningsprocessen ska den studerande planera sitt studieprogram så, att hen identifierar och beaktar möjligheterna som de fortsatta studierna och arbetslivet erbjuder. Detta ska behandlas i handledningen under hela gymnasietiden.

En studerande har rätt att få handledning för att söka vidare till andra studier om den studerandes studierätt för att genomföra gymnasiets lärokurs snart upphör eller hen har meddelat att hen tänker avbryta gymnasiestudierna (gymnasielagen 714/2018, 25 § 3 mom.). En studerande som har avlagt gymnasiets lärokurs men inte fått en studieplats inom en utbildning som leder till examen har rätt att under året efter att gymnasiets lärokurs avlagts få handledning för fortsatta studier och karriärplanering. Den utbildningsanordnare hos vilken den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs har ansvaret för handledningen. (Gymnasielagen 714/2018, 25 § 4 mom.).

Handledningsplanen finns som bilaga 7.8.

Den individuella studieplanen utarbetas i skolans administrativa program under de båda nationella studieavsnitten i studiehandledning. Planen kontrolleras och uppdateras i samband med val av studieavsnitt för följande läsår, inför anmälningarna till studentskrivningar och vid behov också vid andra tillfällen. Den regelbundna uppföljningen och uppdateringen preciseras i handledningsplanen.

Handledning efter avslutade studier ges under skolans arbetsdagar samt två veckor efter avslutat skolår och två veckor före följande skolår. Handledning erbjuds de personer som har rätt till handledning, i första hand vid gemensamma handledningstillfällen för grupper av studerande och i andra hand som enskild handledning.

4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet

I enlighet med gymnasielagen har en studerande, som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att klara av studierna, rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov (gymnasielagen 714/2018, 28 § 1 mom.). Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet möjliggör en jämlik ställning för alla studerande. Centralt är hinderfrihet och tillgänglighet i studierna, samt förebyggande av svårigheter för lärande och tidig identifiering. Syftet är att stödja den studerande att slutföra sina studier och främja hens välbefinnande och ork. Syftet är också att ge den studerande färdigheter för att övergå till fortsatta studier.

En studerande har rätt att få stöd för sitt lärande oberoende av vad som orsakar behovet. Inlärningssvårigheter kan bero på till exempel läs- eller skrivsvårigheter, matematiska eller uppmärksamhetsrelaterade svårigheter eller på sjukdom, funktionsnedsättning eller problem i den aktuella livssituationen.

Enligt 28 § 2 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska behovet av stöd bedömas då studierna inleds och regelbundet under studiernas gång. Lärarna bedömer behovet av stöd tillsammans med den studerande och vid behov med vårdnadshavaren. Med den studerandes samtycke kan även sådana sakkunniga som behövs för att ordna stödåtgärderna delta i bedömningen. Konstaterandet av behovet av stöd kan enligt 40 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998, ändrad genom lag 1288/2013) även grunda sig på information som är nödvändig med tanke på ordnandet av utbildningen eller på den studerandes egna, lärarnas eller den övriga personalens observationer eller olika bedömningar. Därtill kan behovet av stöd bedömas på andra sätt, till exempel med hjälp av kartläggningar i början av studierna.

Stödåtgärderna ska planeras och sättas in i ett så tidigt skede som möjligt. Den studerandes lärare ska planera stödåtgärderna tillsammans med den studerande. Stödåtgärderna kan vid behov och med den studerandes samtycke planeras i samarbete med andra sakkunniga. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i hens individuella studieplan (gymnasielagen 714/2018, 28 § 2 mom.). Lärarna ska se till att den studerande är medveten om möjligheten att få åtgärderna antecknade i studieplanen. Man ska regelbundet följa upp och utvärdera hur stödåtgärderna genomförs och vilken inverkan de har. Eventuella ändringar som berör stödåtgärderna ska antecknas på förutnämnda sätt.

Stödåtgärderna ska i enlighet med 28 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) genomföras i samarbete mellan undervisningspersonalen. Positiv och uppmuntrande respons främjar den studerandes uppfattning om sig själv som studerande. Samtidigt stärks den studerandes förmåga till självvärdering och att planera sin framtid. Lärarna handleder den studerande att utveckla studiefärdigheter och att ta ansvar för sitt lärande och sitt arbete samt att tillämpa sådana studiestrategier som är typiska för respektive läroämne.

Stödet för lärandet innebär lösningar som berör gemenskapen och studiemiljön samt att man svarar på den studerandes individuella behov. Stöd för lärandet kan vara till exempel att undervisningen differentieras, stödundervisning och andra pedagogiska lösningar. Därtill kan man stödja den studerande med en individuellt planerad mångsidig studiehandledning och stöd av grupphandledaren samt genom att utnyttja möjligheten till val av olika studier. Den studerandes lärande kan också främjas genom att erbjuda sådana studier som ingår i gymnasiets lärokurs som främjar lärandet och välbefinnandet. De kan stödja den studerandes studiefärdigheter och livsfärdigheter eller studier i matematik och andra läroämnen.

Specialundervisningen ges av en speciallärare och stödjer ämnesundervisningen. Specialundervisningen kan genomföras som kompanjonundervisning, undervisning i grupp eller som individuellt stöd. Specialundervisning går bland annat på ut på undervisning i studiefärdigheter och att handleda den studerande att använda sina egna styrkor i sitt lärande. Specialläraren samarbetar med de övriga lärarna i frågor som berör en studerande som behöver stöd i undervisningen och för sitt lärande.

Avvikande studiearrangemang i enlighet med 29 § i gymnasielagen (714/2018) kan också gälla studerande som behöver specialundervisning eller annat stöd för lärandet. Avvikande studiearrangemang innebär att studierna för den studerande delvis kan ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i gymnasielagen och statsrådets förordning om gymnasieutbildning samt i den lokala läroplanen. Avvikande arrangemang ska tillämpas endast till den del det är nödvändigt och de ska skrivas ner i den studerandes individuella studieplan. Studierna kan ordnas på ett avvikande sätt efter ansökan av den studerande eller med den studerandes samtycke.

Den studerande ska vid behov handledas att ansöka om assistenttjänster, särskilda hjälpmedel och andra tjänster. För att stödja den studerandes ork och välbefinnande kan man samarbeta med studerandevårdens tjänster eller vid behov med andra aktörer. Vid sidan av specialundervisning och annat stöd för lärandet har den studerande rätt att få individuell studerandevård.

Då en studerande behöver stöd ska hens arbete, lärande och kunnande bedömas på ett mångsidigt sätt. På så sätt tryggas den studerandes möjlighet att visa sitt kunnande på olika sätt, till exempel i situationer då den studerande har svårt att producera text. Olika sätt och tillfällen att visa kunnandet ska planeras utifrån den studerandes behov. Individuella arrangemang för bedömningen kan vara till exempel att den studerande får förlängd tid i bedömningssituationen, den studerande kan få sitta i ett avskilt rum, man använder en större textfont eller att den studerande har möjlighet att använda en egen skärm. Vid bedömningen kan man även använda sig av andra ändamålsenliga specialarrangemang.

Den studerande ska få information om specialarrangemang i studentexamensproven genast då hen inleder studierna och därefter vid behov. Den studerande ska ha möjlighet att pröva på specialarrangemangen under gymnasiestudierna för att man ska kunna bedöma behovet av arrangemangen och hur de fungerar. Den studerande ska vid behov få hjälp med att skaffa nödvändiga utlåtanden och begära om specialarrangemang för studentexamensproven.

I den lokala läroplanen ska man besluta om och beskriva följande beträffande hur stödet ordnas i praktiken:

- *stödåtgärder och hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om rättigheterna som berör stöd*
- *bedömningen av behov av stödåtgärder*
- *hur stödåtgärderna skrivs in i den individuella studieplanen*
- *hur stödet genomförs*
- *uppföljningen och utvärderingen av stödet*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen i förutnämnda frågor.*

Stödåtgärder och hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om rättigheterna som berör stöd

Utgångspunkten är att gymnasiestudierna bygger på den grundläggande utbildningen. Stödjandet av studerandes lärande är på alla lärares och hela gymnasiegemenskapens ansvar. Stödåtgärder för en studerande i behov av stöd ska anpassas enligt det individuella behovet och kan exempelvis gälla lösningar som berör studiemiljön eller gemenskapsfrämjande. Stödet för lärandet kan t.ex. bestå av specialundervisning, differentiering av olika slag, ämnesspecifik stödundervisning, verkstäder kring ett visst ämnesområde, grupphandledares stöd eller studiehandledning som planerats utgående från individuella behov.

Information om rättigheter till stöd ges åt de studerande i samband med lektioner i studiehandledning, medan vårdnadshavare hittar motsvarande information på skolans webbplats. Information till vårdnadshavare kan ges också på föräldramöten och via meddelanden i skoladministrationsprogrammet.

Bedömningen av behov av stödåtgärder

Konstaterandet av behovet av stöd kan exempelvis grunda sig på kartläggningar, personalens observationer eller på studerandes självupplevda behov. I bedömningen av behovet deltar lärarna och den studerande, samt vid behov även vårdnadshavaren. Med den studerandes samtycke kan även övriga sakkunniga som behövs för att ordna stödåtgärderna delta i bedömningen.

Speciallärarен utför klasscreeningar av läs- och skrivfärdigheter med alla studerande under höstterminen det första studieåret i enlighet med Studentexamensnämndens (SEN) föreskrifter. Vid behov utförs ytterligare tester.

Speciallärarен begär utlåtanden av lärare inför studentskrivningarna enligt SEN:s anvisningar.

Studerande med främmande språk som modersmål: kontaktas och behovet av stöd och intyg bedöms individuellt.

Studerande med sjukdom/ funktionshinder: studerande eller vårdnadshavare kontaktar speciallärare eller rektor.

Hur stödåtgärderna skrivs in i den individuella studieplanen

Överenskomna stödåtgärder skrivs in i samråd med studerande och med studerandes godkännande. Eventuella ändringar som sker i stödåtgärderna under studiernas gång bör också antecknas.

Hur stödet genomförs

En studerandes stödåtgärder bör inledas i ett så tidigt skede som möjligt. Specialläraren samarbetar med och handleder de övriga lärarna. I specialläraren arbete ingår också mångprofessionellt samarbete med skolans studerandevårdsgrupp.

Specialundervisningen kan ske som stöd i ämnesundervisningen genom kompanjonundervisning, smågruppsundervisning eller individuell handledning. Specialundervisningen kan även ske som stöd för studerandes ork och välbefinnande. Den studerande kan erhålla undervisning i studiefärdigheter och handledning i att utnyttja sina egna styrkor i sitt lärande. Specialläraren handleder även studerande om särskilda hjälpmedel eller assistenttjänster.

Ämneslärarna kan ge ämnesstöd i sina undervisningsämnen. Ämneslärarna kan även differentiera undervisningen och anpassa studiemiljön och bedömningsmetoderna i samråd med specialläraren och den studerandes behov.

Stödåtgärderna planeras tillsammans med specialläraren och genomförs kontinuerligt under studietiden.

Uppföljningen och utvärderingen av stödet

De planerade stödåtgärderna följs upp och utvärderas regelbundet.

Samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen i stödåtgärderna

Studerande som i den grundläggande utbildningen har fått ett utlåtande över läs- och skrivsvårigheter eller andra inlärningssvårigheter bör visa upp de dokumenterade svårigheterna för specialläraren i början av studietiden.

Studerande har ansvar för att bli testad vid de testtillfällen som ordnas.

De studerande ska få information om möjligheten till specialarrangemang vid studentproven av studiehandledaren genast i början början av studierna och alltid enligt behov. Specialläraren handhar själva testningen och fyller i ansökan hos Studentexamensnämnden och utfärdar intyg över läs- och skrivsvårigheter. Rektor sänder in anhållan till SEN.

I samråd med studerande informerar specialläraren ämneslärarna om rekommenderade stödåtgärder.

4.3. Studerandevård

I grunderna för gymnasiets läroplan används begreppet studerandevård i enlighet med gymnasielagen (714/2018) i stället för begreppet elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

Målet med studerandevården i gymnasiet är att främja de studerandes lärande, hälsa och välbefinnande och värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö. Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 2 och 3 §.)

Studerandevården i gymnasiet ska omfatta studerandevård i enlighet med den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt samt studerandevårdstjänster bestående av psykolog- och kuratorstjänster och studerandehälsovårdstjänster. Den kommun där läroanstalten är belägen ansvarar i första hand för att tillhandahålla studerandevårdstjänsterna. En privat eller statlig utbildningsanordnare kan besluta om att erbjuda dessa tjänster helt eller delvis i egen regi och på egen bekostnad. Den studerande har rätt att avgiftsfritt få sådan studerandevård som förutsätts för

att hen ska kunna delta i utbildningen, med undantag av sjukvårdstjänster för studerande som fyllt 18 år. Den studerande samt vårdnadshavarna ska informeras om den studerandevård som den studerande har tillgång till och den studerande ska hänvisas att söka de studerandevårdstjänster som hen behöver. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 9 [ändrad genom lag 1409/2014] och 11 §.)

Studerandevården ska genomföras som sektorsövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att den bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare och vid behov med andra samarbetsparter. Alla studerande ska ges möjlighet att delta i planeringen och utvecklingen av studerandevården. Studerandevården är en uppgift som hör till alla som arbetar vid läroanstalten och alla som ansvarar för studerandevårdstjänsterna. Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i studiegemenskapen. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 4 och 9 §; gymnasielagen 714/2018, 33 §)

4.3.1. Centrala principer för studerandevården

I föreliggande grunder för gymnasiets läroplan fastställs de centrala principerna för studerandevården och målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet. Grunderna innehåller också anvisningar om läroplanen och läroanstaltens studerandevårdsplan (gymnasielagen 714/2018, 32 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

Gemensam studerandevård

Studerandevården ska i första hand vara förebyggande, gemensam studerandevård. Studerandevården ska utgöra en del av gymnasiets verksamhetskultur som främjar de studerandes delaktighet, lärande, välbefinnande, hälsa och sociala ansvarstagande. I studerandevården ingår också att främja och följa upp välbefinnandet i studiegemenskapen och värna om en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3 och 4 §.)

Utgångspunkten för planeringen och utvecklingen av den gemensamma studerandevården är den studerandes delaktighet, positiv kommunikation och att stödja den unga vuxna att bli självständig. Alla studerande ska ha möjlighet att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården och uttrycka sin åsikt i frågor som gäller de studerande och hela studiegemenskapen (gymnasielagen 714/2018, 33 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 18 §).

Vårdnadshavarnas möjlighet att delta i samarbetet ska främjas. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården samt stärka samarbetet och välbefinnandet vid gymnasiet.

Man ska även samarbeta med kommunala myndigheter och aktörer som främjar de ungas välbefinnande, hälsa och trygghet.

Den studerande har i enlighet med gymnasielagen (714/2018, 40 §) rätt till en trygg studiemiljö. En trygg studiemiljö omfattar fysisk, psykisk och social trygghet. Undervisningen ska ordnas så att den studerandes och personalens säkerhet garanteras i alla situationer. Det är också viktigt att de studerande deltar i främjandet av tryggheten i studiegemenskapen för att stödja välbefinnandet och ändamålsenliga tillvägagångssätt i situationer där säkerheten är hotad. Främjandet av trygghet och välbefinnande ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och beaktas i all verksamhet i gymnasiet.

Individuell studerandevård

Med individuell studerandevård avses studerandevårdstjänster som tillhandahålls en enskild studerande, nämligen studerandehälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster inom studerandevården samt yrkesövergripande individuell studerandevård som gäller en enskild

studerande och genomförs av en yrkesövergripande expertgrupp. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 5 §.)

Syftet med den individuella studerandevården är att främja den studerandes välbefinnande, hälsa och studieförmåga och att identifiera individuella behov i anslutning till dem eller till den studerandes livssituation. Målet är också att i ett tidigt skede förebygga problem och tillhandahålla det stöd som behövs.

Individuell studerandevård ska genomföras i samarbete med den studerande och med dennas samtycke. I fråga om åtgärder och avgöranden som gäller den studerande själv ska den studerandes egna önskemål och åsikter beaktas.

Utgångspunkten är förtroendefull kommunikation som präglas av respekt för den studerande och hens åsikter samt den studerandes självständiga ställning i frågor som gäller studerandevården. Den studerande och vårdnadshavarna ska informeras om den enskilda studerandes rättigheter i studerandevården och om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärendet. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 11 och 18 §.)

Studerandevårdsgrupper i yrkesövergripande arbete

Verksamheten i de yrkesövergripande studerandevårdsgrupperna är en del av studerandevården. Studerandevårdsgrupperna utgörs av 1) en styrgrupp för studerandevården, 2) en studerandevårdsgrupp för läroanstalten och 3) en yrkesövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016].)

Utbildningsanordnaren tillsätter styrgruppen för studerandevården och studerandevårdsgruppen för läroanstalten. Ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Alla studerandevårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att en grupp ska bestå av företrädare för undervisningspersonalen, studerandehälsovården samt psykolog- och kuratorstjänsterna. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och utgående från dem bestäms sammansättningen.

Styrgruppen för studerandevården ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av utbildningsanordnarens studerandevård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan även vara gemensam för flera utbildningsformer.

Läroanstaltens studerandevårdsgrupp ska ansvara för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av studerandevården vid läroanstalten. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar studerandevårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning och förfaringssätt i anslutning till uppgifterna.

Studerandevårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens centrala uppgift är att främja hälsan, välbefinnandet och tryggheten vid gymnasiet samt att genomföra och utveckla övrig gemensam studerandevård. Förutnämnda uppgifter kan i stället för läroanstaltens studerandevårdsgrupp även skötas av någon annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp som utbildningsanordnaren utser för läroanstalten (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

För att utreda behovet av stöd och ordna studerandevårdstjänster för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande sammankallas en yrkesövergripande expertgrupp. Gruppen sammankallas av den person i under visningspersonalen eller studerandevården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Expertgruppens sammansättning avgörs från fall till fall och beror på ärendet som behandlas och vilken kompetens det förutsätter. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen endast med samtycke av den studerande eller, om hen undantagsvis inte har förutsättningar att bedöma vad samtycket innebär, med samtycke av vårdnadshavaren. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. Med specifikt skriftligt samtycke av den studerande får också andra samarbetsparter inom studerandevården eller den studerandes

närstående delta i behandlingen av ett ärende som gäller den studerande (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 19 §).

Studerandevårdsgruppen i Jakobstads gymnasium består av rektor, lärarrepresentant, studeranderepresentanter, skolkurator, skolpsykolog och skolhälsovårdare. Vid behov inkallas experter.

4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården

På lokal nivå styrs planeringen och genomförandet av studerandevården av tre olika planer. Planerna är 1) en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om studerandevården ingår, 2) en beskrivning av studerandevården i den lokala läroplanen, och 3) en studerandevårdsplan för läroanstalten. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 12 och 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]; barnskyddslagen 417/ 2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013]; gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §.)

Välfärdsplanen för barn och unga är en plan som en eller flera kommuner gemensamt utarbetar för att främja barns och ungas välbefinnande och för att ordna och utveckla barnskyddet. Planen ska godkännas i varje kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. (Barnskyddslagen 417/2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013].)

Välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande, hälsa och trygghet i kommunen ska tas i beaktande då man gör upp avsnittet om studerandevård i den lokala läroplanen och läroanstalternas studerandevårdsplaner.

Beskrivning av studerandevården i läroplanen

Den lokala läroplanen ska konkret beskriva genomförandet av det som fastställs i grunderna för gymnasiets läroplan och sambandet mellan läroplanen och välfärdsplanen för barn och unga samt innehålla riktlinjer för utarbetandet av de läroanstaltsspecifika studerandevårdsplanerna.

Den lokala läroplanen ska till den del den berör studerandevården göras upp i samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården (gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §). Vid behov ska man även samarbeta med andra myndigheter och samarbetsparter (gymnasielagen 714/2018, 32 §).

Det är ändamålsenligt att beskriva en del av innehållet i studerandevårdsplanen på samma sätt i utbildningsanordnarens alla läroanstalter och sedan precisera och komplettera innehållet för varje läroanstalt. Det bidrar till likvärdig kvalitet och jämlik tillgång till studerandevårdstjänster som lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) förutsätter.

Uppgörandet av en studerandevårdsplan för läroanstalten

Utbildningsanordnaren ansvarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en plan för hur studerandevården ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Studerandevårdsplanen kan också vara gemensam för två eller flera läroanstalter. Planen ska utarbetas i samarbete med läroanstaltens personal, studerandevårdspersonalen, de studerande och deras vårdnadshavare. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016].). Vid behov utarbetas planen även i samarbete med andra myndigheter och samarbetsparter.

Läroanstaltens studerandevårdsplan ska beskriva följande:

1. Det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster

För att garantera att tjänsterna fördelas jämlikt och att verksamheten inriktas på ett ändamålsenligt sätt uppges i studerandevårdsplanen en uppskattning av det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster. Det totala behovet av studerandevård och omfattningen av de tillgängliga studerandevårdstjänsterna anges enligt rådande behov och omfattning då planen bereds. Ifall behovet förändras, kan uppskattningen justeras.

Uppskattningen ska ta hänsyn till behov som berör de studerandes hälsa och välbefinnande samt studiegemenskapen och studiemiljön. Utredningar och uppgifter i anknytning till ovanstående behov, uppgifter från studerandevården och information av vårdnadshavarna och i synnerhet av de studerande ska mångsidigt utnyttjas i uppskattningen.

Studerandevårdsplanen ska innehålla en uppskattning av de studerandevårdstjänster som är tillgängliga vid läroanstalten, det vill säga studerandehälsovårdstjänster samt psykolog- och kuratorstjänster.

Dessutom ska planen beskriva

- *hur studerandevårdstjänsterna ordnas och vilken arbets- och ansvarsfördelning de förutsätter, det samarbete som behövs för att tillhandahålla tjänsterna samt hur man informerar om och hänvisar till tjänsterna*
- *hur studerandevårdstjänsterna fördelas mellan individuell studerandevård, gemensam studerandevård och uppgifter i anslutning till samarbete samt utveckling och uppföljning av studerandevården.*

2. Den gemensamma studerandevården och därtill hörande förfaringssätt

I studerandevårdsplanen för den enskilda läroanstalten ska beskrivas hur den gemensamma studerandevården ordnas för att följa upp och främja den studerandes och studiegemenskapens hälsa, välbefinnande och lärande.

Planen ska beskriva följande:

- *åtgärder som främjar gemenskapen vid läroanstalten*
- *åtgärder som främjar hälsa, välbefinnande och trygghet i studiegemenskapen och studiemiljön*
- *samarbete och åtgärder som stärker de studerandes delaktighet*
- *samarbete och åtgärder som stärker vårdnadshavarnas medverkan och delaktighet*
- *förfaringssätt och praxis i läroanstaltens studerandevårdsgrupp eller en annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp*
- *hur man informerar om studerandevården*
- *samarbetet med ungdomsarbetet, barnskyddet, polisen och övriga parter som behövs för att utveckla studerandevården*
- *samarbetet i anslutning till hälsorådgivning och undervisning i hälsokunskap*
- *uppföljning av närvaro och förebyggande av frånvaro samt hur man tar itu med frånvaro*
- *åtgärder som bidrar till en hinderfri och tillgänglig studiemiljö*
- *hur olyckor förebyggs, hur förstahjälpen är ordnad och hur de studerande hänvisas till vård vid läroanstalten*
- *hur man förebygger och ingriper i användning av tobaksvaror, alkohol och andra rusmedel*
- *samarbetet och tillvägagångssätten i samband med undersökningar av skolmiljön och välbefinnandet vid läroanstalten*
- *plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier*
- *verksamhet vid akuta kriser samt hotfulla eller farliga situationer.*

Nedan definieras innehållet i de två sistnämnda planerna närmare:

a) Plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier

En plan ska utarbetas för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]). Planen ska ta hänsyn till både de studerandes inbördes samspel och samspelet mellan de studerande och de vuxna på läroanstalten.

Planen ska beskriva följande:

- *hur man förebygger och ingriper vid mobbning, våld och trakasserier*
- *hur ovannämnda frågor beaktas på skol-, grupp- och individnivå*
- *hur individuellt stöd, behövlig vård, övriga åtgärder och uppföljning ordnas, både för förövaren och för den som utsatts*
- *samarbetet med vårdnadshavarna*
- *samarbetet med de myndigheter som behövs*
- *hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen*
- *hur planen uppdateras, följs upp och utvärderas.*

b) Verksamhet vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer

I studerandevårdsplanen ska verksamheten vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer beskrivas. Planen ska också beskriva beredskapen för en eventuell hotfull eller farlig situation under studentexamensprov. En krisplan ska beredas i samarbete med de myndigheter som behövs och med hänsyn till övriga anvisningar för krissituationer och hotfulla eller farliga situationer, exempelvis räddningsplanen (räddningslagen 379/2011, 15 §; statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011, 1 och 2 §).

Planen ska beskriva följande:

- *krisförebyggande och krisförberedande arbete samt hantering av akuta krissituationer*
- *principerna för ledningen, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen i krissituationer och i krisförebyggande arbete*
- *principerna för intern och extern information och kommunikation, både inom läroanstalten och mellan läroanstalten och utbildningsanordnaren*
- *hur psykosocialt stöd och eftervård ordnas*
- *hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen*
- *hur beredskapsövning genomförs*
- *hur planen utvärderas och uppdateras.*

3. Ordnandet av den individuella studerandevården

Studerandevårdsplanen ska beskriva hur den individuella studerandevården genomförs och vilket samarbete som bedrivs för att främja och följa upp den studerandes hälsa, välbefinnande och lärande och ordna de individuella stödåtgärder som behövs.

Planen ska beskriva följande:

- *hur studerandehälsovårdstjänster och kurators- och psykologtjänster ordnas samt arbets- och ansvarsfördelningen och samarbetet som behövs för att ordna tjänsterna*
- *hur man kommer överens om förfaringssätt och praxis i den yrkesövergripande expertgruppen samt principerna för att ordna individuella stödåtgärder*
- *samarbetet i anslutning till studiehandledning och planering av fortsatta studier*
- *hur studerandevårdsjournaler utarbetas och förvaras*
- *vilket samarbete vård, specialdiet eller medicinering som en sjukdom kräver förutsätter inom läroanstalten*
- *hur sjukvårdstjänster inom studerandehälsovården ordnas och hur de studerande hänvisas till dem*

- *vilket samarbete som behövs med utomstående tjänsteleverantörer och samarbetspartner (till exempel specialsjukvården, socialväsendet, polisen, ungdomsarbetet).*

4. Samarbetet med de studerande och deras vårdnadshavare

Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare.

Planen ska beskriva följande:

- *den studerandes och vårdnadshavarens delaktighet och samarbete vid planeringen, utvecklingen och utvärderingen av studerandevården*
- *hur den studerande och vårdnadshavaren informeras om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärenden som gäller en enskild studerande*
- *den studerandes självständiga ställning som klient inom studerandevården, hur samtycke begärs av den studerande och vid behov av dennes vårdnadshavare inom individuell studerandevård*
- *hur den studerandes önskemål beaktas i fråga om åtgärder och avgöranden som gäller hen själv och samarbetet med vårdnadshavarna*
- *hur den studerandes utvecklingsnivå och bästa bedöms av en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovård som hör till studerandevårdspersonalen*
- *hur ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i den yrkesövergripande expertgruppen.*

5. Genomförande och uppföljning av studerandevårdsplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar i samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där läroanstalten är belägen för att egenkontroll av studerandevården genomförs (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 26 §).

I studerandevårdsplanen ska beskrivas med vilka åtgärder studerandevården genomförs och följs upp (egenkontroll).

Planen ska beskriva följande:

- *vad som följs upp*
- *med vilka metoder informationen samlas in, hur ofta uppföljningen sker och vem som ansvarar för uppföljningen*
- *hur informationen behandlas och utnyttjas för att utveckla studerandevården*
- *hur de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna informeras om de mest centrala resultaten.*

För genomförandet och uppföljningen av studerandevårdsplanen i Jakobstads gymnasium ansvarar skolans studerandevårdsgrupp.

Studerandevårdsplanen finns som bilaga 7.10.

4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärderoch förfaringssätt

Den studerande har i enlighet med 40 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) rätt till en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska skydda den studerande från mobbning, våld och trakasserier. Enligt 30 § 2 mom. i gymnasielagen ska den studerande låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten eller hälsan för andra studerande, gymnasiegemenskapen eller studiemiljön. Samarbete och olika pedagogiska lösningar i

gymnasiet skapar förutsättningar för en bra arbetsro. Anordnaren av gymnasieutbildningen har även rätt att använda sådana disciplinära åtgärder som nämns i gymnasielagen.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt. Utbildningsstyrelsen ger i grunderna för gymnasiets läroplan anvisningar om hur planen ska utarbetas. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att de studerande behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att gymnasiets ordningsregler följs.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att man i samband med disciplinära åtgärder och då man tryggar arbetsron, endast bör använda lagenliga disciplinära åtgärder. Dessa åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av disciplinära åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen och får inte används på ett osakligt sätt, till exempel för att hämnas eller i kränkande syfte.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta planen för användning av disciplinära åtgärder och förfaringssätt i samarbete med gymnasiets personal och de studerande. Innan planen godkänns eller uppdateras ska utbildningsanordnaren höra studerandekåren och läroanstaltens personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet möjlighet att framföra sin åsikt om den. Samarbete med vårdnadshavarna, social- och hälsovården samt andra myndigheter som behövs stödjer utarbetandet och genomförandet av planen.

Planen för användning av disciplinära åtgärder och därtill hörande förfaringssätt ska innehålla följande helheter:

- *förfaringssätt som används vid förseelser och störande beteende, ansvars- och arbetsfördelning samt metoder för samarbete och dokumentation*
- *hur man vid användningen av disciplinära åtgärder ser till att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas*
- *hur man ser till att personalen har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter*
- *hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna*
- *samarbetet med olika myndigheter och vårdnadshavarna*
- *med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.*

Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan.

Plan för användning av disciplinära åtgärder och förfaringssätt utgör en separat plan och finns som bilaga 7.9.

4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan. Den studerandes språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i gymnasieundervisningen. Varje studerandes språkliga och kulturella identiteter ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Den studerande ska handledas att förstå och respektera vars och ens grundlagsenliga rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. Den studerande ska vägledas att bli medveten om sina språkliga och kulturella rättigheter i olika situationer.

Målet är att vägleda alla studerande att värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka den studerandes språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. Flerspråkiga undervisningssituationer kan ingå i gymnasieutbildningen.

I gymnasieutbildningen är läroanstaltens undervisningsspråk antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen enligt 14 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) meddelas på något annat språk i de fall då den studerande har ett annat modersmål än de ovan nämnda. I så fall ska man i läroplanen anteckna i vilka ämnen, i vilken utsträckning och på vilka sätt språket i fråga används i undervisningen eller i studierna.

Samer och samisktalande

I undervisningen av samiska studerande ska man beakta att samerna är ett ursprungsfolk med ett eget språk och en egen kultur. Ett särskilt mål för gymnasieundervisningen för samiska studerande är att ge de unga möjlighet att bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur och sin gemenskap och att bygga sin egen identitet. Gymnasieundervisningen kan också bidra till att revitalisera det samiska språket och stödja de studerande att återuppliva sina kunskaper i samiska. Gymnasieundervisningen ska främja kännedomen om den egna historien, kulturen och den samiska gemenskapen som sträcker sig över flera länder, stärka medvetenheten om att samerna är ett av världens ursprungsfolk samt ge de studerande möjligheter att få kunskap om samiska traditioner.

Undervisningen ska också främja de studerandes möjligheter till högskolestudier i och på samiska i Finland och i våra grannländer.

De samiska språk som talas i Finland – enaresamiska, skoltsamiska och nordsamiska – kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur. Samiska kan också undervisas enligt olika långa lärokurser i främmande språk eller som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Samiska kan undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på samiska. Studerande som studerar samiska som modersmål ska undervisas i svenska eller finska antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för samisktalande eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur. Samiska studerande som inte haft möjlighet att lära sig samiska i sin egen omgivning kan erbjudas undervisning i samiska som främmande språk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Samiska kan vara undervisningsspråk i gymnasiet och målet är att studerande som fått undervisning på samiska i den grundläggande utbildningen också ska få undervisning på samiska i gymnasiet. Ett särskilt mål för undervisningen på samiska är att stödja de studerande att utveckla sin tvåspråkighet. Undervisningen ska stödja samernas jämlika möjligheter att studera och komma till rätta på samiska både i samiskspråkiga och i svensk- eller finskspråkiga sammanhang. I undervisningen på samiska ska undervisningen och studierna i de olika läroämnena stödja utvecklingen av kunskaperna i samiska. Undervisningen på samiska ska följa grunderna för gymnasiets läroplan med hänsyn till den samiska kulturens särdrag. Undervisningen ska fokusera på kunskap om samernas historia, traditionella samiska näringsgrenar och traditionell kunskap, naturen i Sameland och de samiska musik-, berättar- och hantverkstraditionerna. Närmiljön, släktgemenskapen, samiska medier och aktiva kontakter med andra sameområden ska utnyttjas som resurser i undervisningen. Samiska studerande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Romer

I undervisningen av studerande med romskt ursprung ska de finländska romernas ställning som en etnisk och kulturell minoritet beaktas. Det särskilda målet för gymnasieundervisningen är att de unga kan bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur, sin gemenskap och i samhället samt bygga sin egen identitet. Målet är också att främja romska studerandes övergång till fortsatta studier.

Romani kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Romani kan även undervisas inom ramen för undervisning som

kompletterar gymnasieutbildningen. Undervisningen i romani i gymnasiet ska främja de studerandes möjligheter både att revitalisera språket och att bedriva högskolestudier i romani. Undervisningen i romani i gymnasiet ska stärka de romska studerandenas identitet och ge dem möjligheter att använda sitt språk och uttrycka sig så att de kunskaper och färdigheter som de fått i hemmet, i sin gemenskap och i den grundläggande utbildningen samt deras egen vilja att uttrycka sin identitet beaktas. Undervisningen ska främja den studerandes kunskap om sin historia och sitt språk samt kännedomen om romerna i Finland och andra länder. Undervisningen i romani kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning. I studierna kan närmiljön, den romska gemenskapen och romska medier utnyttjas.

Teckenspråkiga

Det särskilda målet för gymnasieutbildningen för teckenspråkiga är att stärka de studerandes teckenspråkiga identitet och lära dem att uppskatta sitt språk och sin kultur som jämbördiga med majoritetsspråket och majoritetskulturen. Studerande som använder teckenspråk kan vara döva, ha nedsatt hörsel eller vara hörande.

I undervisningen av studerande med teckenspråk som modersmål ska gymnasiets allmänna mål för fostran och lärande följas så att de anpassas till den teckenspråkiga kulturen och kommunikationen. Undervisningsspråket kan vara finlandssvenskt eller finskt teckenspråk, varvid svenska eller finska används vid läsning och skrivning. Teckenspråk eller kommunikationsmetoder härledda ur

dem kan också användas vid sidan av den svenska eller finska undervisningen. De studerande ska handledas att använda tolk- och samhällstjänster för teckenspråkiga. Ett annat mål är att de studerande ska bli medvetna om den ljudmiljö som skiljer sig från teckenspråkets värld samt lära sig de hörandes kultur och tillvägagångssätt så att de kan fungera smidigt i två eller flera kulturer. Teckenspråk kan undervisas som en lärokurs inom ramen för läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på teckenspråk.

Studerande som studerar teckenspråk som modersmål ska undervisas i svenska eller finska antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för teckenspråkiga eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur.

Eftersom både det finlandssvenska teckenspråket och det finska teckenspråket är minoritetsspråk ska man i undervisningen fästa särskild vikt vid att skapa en så stimulerande teckenspråkig studiemiljö som möjligt. Teckenspråket har inte något allmänt skriftsystem, vilket ökar betydelsen av den personliga språkliga kommunikationen. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som informations- och kommunikationstekniken ger för att kommunicera och skaffa information på teckenspråk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Teckenspråkiga studerande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Flerspråkiga studerande

I undervisningen av flerspråkiga studerande ska de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan och i den lokala läroplanen följas med hänsyn till den studerandes bakgrund och utgångsläge, såsom deras kunskaper i svenska/finska, deras modersmål, deras kännedom om den finländska gymnasieutbildningen och finländsk studiekultur samt deras tidigare skolgång. Undervisningen och studierna i gymnasiet ska stödja de studerandes kunskaper i undervisningsspråket, deras flerspråkiga identitet, uppskattning för den egna språkliga och kulturella bakgrunden samt deras utveckling till aktiva och balanserade medlemmar i ett kulturellt mångskiftande samhälle.

En studerande, vars modersmål inte är svenska, finska eller samiska, kan undervisas i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/ finska som andraspråk och litteratur. Lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur är ändamålsenlig, om den studerande har bristfälliga grundläggande kunskaper i svenska eller finska inom något delområde av språkkunskapen och den studerandes kunskaper i svenska eller finska därmed inte ger

tillräckliga förutsättningar för studier i lärokursen svenska/finska och litteratur. Den studerandes eget modersmål kan undervisas som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Det egna modersmålet kan också enligt 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Utbildningsanordnaren beslutar hur undervisningen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, undervisningen på det egna språket och undervisningen i det egna modersmålet ordnas, och när det är ändamålsenligt att ordna undervisningen i samarbete mellan flera läroanstalter.

Studerande med ett övrigt språk som modersmål ska informeras om sina studiemöjligheter och olika stödåtgärder i gymnasiet samt om sina rättigheter i studentexamen.

Ifall den studerande har genomfört studieavsnitt inom utbildning som förbereder invandrare och personer med ett annat språk som modersmål för gymnasieutbildning, kan de räknas till godo i gymnasiestudierna.

Undervisningen och studierna i Jakobstads gymnasium sker på svenska, men tvåspråkiga studerande kan delta i undervisningen i Pietarsaaren lukio och på det sättet förkovra sig i båda språken.

Samiska och samisktalande, romer och teckenspråkiga kan erbjudas undervisning i sitt språk genom samarbete med andra skolor.

Flerspråkiga studerande

Att undervisa svenska som andraspråk och litteratur integrerat med modersmål och litteratur är krävande näst intill omöjligt. Å andra sidan är det inte alltid möjligt att skapa en grupp av studerande för Sv2-undervisning. För att med större sannolikhet få en grupp för undervisning av svenska som andraspråk och litteratur startar undervisningen vartannat år. Undervisningen i obligatoriska studier genomförs under två läsår så att det finns möjlighet att genomföra gymnasiestudierna på tre år oberoende av om studerande börjar Sv2-studierna under sitt första eller andra studieår.

Studerande med ett övrigt språk som modersmål informeras av specialläraren om sina studiemöjligheter och olika stödåtgärder i gymnasiet samt om sina rättigheter i studentexamen.

5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande

5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen

Studerandenas arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasiestudierna ges en möjlighet till självbedömning. (Gymnasielagen (714/2018), 37 § 1 mom.)

I grunderna för gymnasiets läroplan används begreppen självvärdering och kamratrespons i stället för de i gymnasielagen (7014/2018, 37 § 1 mom.) använda begreppen självbedömning och kamratbedömning.

Bedömningen är alltid kopplad till en särskild situation och särskilda mål. Bedömningen i gymnasiet har två centrala uppdrag:

- *Bedömningen ska stödja och handleda lärandet. Det här sker genom respons som ges under studieavsnittets gång, så kallad formativ bedömning. Responsen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen som ställts upp. Den formativa bedömningen är en viktig del av växelverkan mellan den studerande och läraren. Responsen som ges under studieavsnittet och självvärderingen och kamratresponsen som genomförs med lärarens stöd under gymnasiestudiernas gång hjälper den studerande att förstå sitt eget lärande, identifiera sina styrkor, korrigera fel och utveckla sina arbetssätt så att hen kan nå målen som ställts upp för lärandet.*
- *Bedömningen ska visa hur väl den studerande uppnått målen som ställts upp för kunnandet och lärandet. Det här sker genom bedömning av den studerandes kunnande och lärande, så kallad summativ bedömning. Bedömningen av den studerandes kunnande ska grunda sig på prestationer som den studerande har visat och av vilka det framgår hur väl och i vilken mån den studerande har uppnått målen för studieavsnittet. Vitsordet för ett studieavsnitt fastställs utifrån läroämnets mål och centrala innehåll, utifrån målen som ställts upp för mångsidig kompetens inom läroämnet samt utifrån de bedömningsgrunder som angetts för läroämnet.*

Såväl den formativa som den summativa bedömningen omfattar bedömning av den studerandes arbete, som grundar sig på målen som ställts upp för arbetet i läroämnet och hur väl den studerande har uppnått dem.

Bedömningen ska vara mångsidig och genomföras med ändamålsenliga metoder. Under studieavsnittet ska den studerande få flera olika möjligheter, tillfällen och sätt att visa vad hen kan och har lärt sig. Bedömningen ger läraren information som underlättar planeringen av undervisningen så att den motsvarar de studerandes behov.

Utöver de allmänna bedömningsgrunderna ska målen och bedömningsgrunderna för respektive studieavsnitt klargöras för och diskuteras med de studerande i början av studieavsnittet och de studerande ska få stöd för att planera sina studier. Den studerande ska få information om vad hen förväntas lära sig under studieavsnittet och hur hens framsteg i studierna bedöms. Bedömningsgrunderna bidrar till att bedömningen blir mer transparent.

Målen och uppdragen för bedömningen konkretiseras i gymnasiets bedömningskultur, som är en del av läroanstaltens verksamhetskultur. Med gymnasiets bedömningskultur avses de värderingar, normer och förfaringssätt som tillämpas i det gemensamma bedömningsarbetet. För att synliggöra och utveckla bedömningskulturen förutsätts att gymnasiet har fastställt

gemensamma principer och förfaringssätt för bedömningen och att man följer upp hur de genomförs.

Förutsättningar för att ett studieavsnitt ska bedömas

Inom ramen för varje studieavsnitt ges information om vilka prestationer som krävs för att avsnittet ska kunna bedömas.

Stor frånvaro kan leda till att det inte finns förutsättningar för bedömning och studieavsnittet avbryts och måste tas om. Den studerande är skyldig att närvara vid undervisningen enligt gymnasielagen §30 "En studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro."

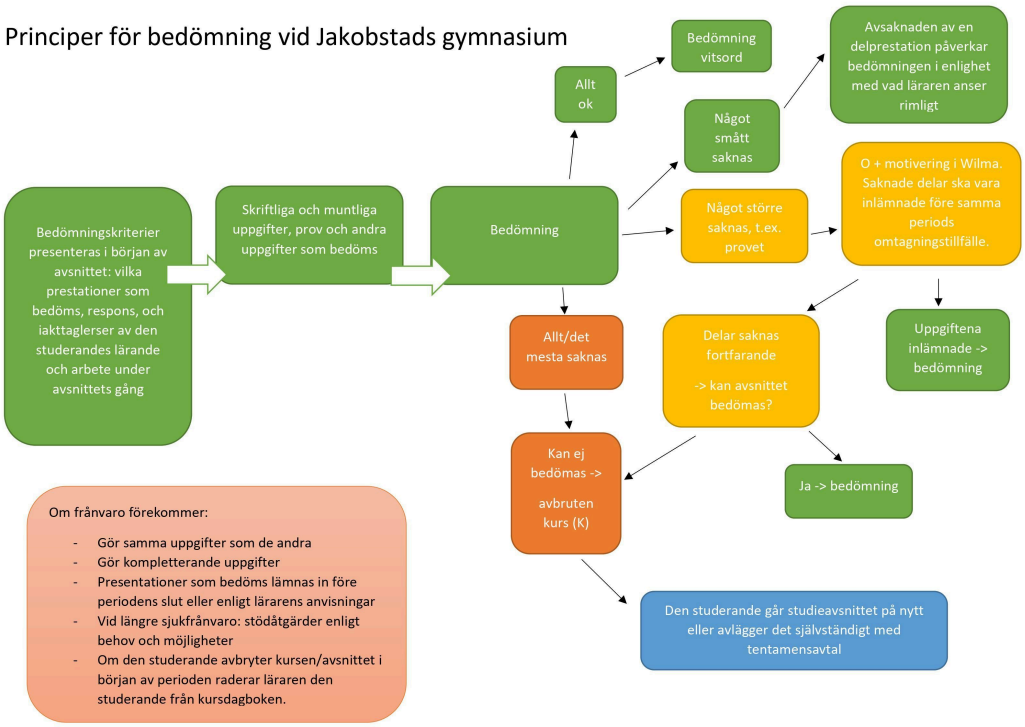

Principer för bedömning

Fokusvecka

Läsåret indelas i sex perioder. Under varje period schemaläggs en fokusvecka med dubbelpass på förmiddagen och eftermiddagen. De här passen används för att genomföra t.ex. prov, laborationer, muntliga övningar eller exkursioner. Summativ bedömning ska i första hand placeras på förmiddagens dubbelpass.

5.2. Bedömning av ett studieavsnitt

När ett studieavsnitt enligt läroplanen genomgås ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet. Den studerande ska få respons på hur hans eller hennes lärande har utvecklats. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 2 mom.)

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när det har slutförts. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Den studerandes lärande ska bedömas under studieavsnittets gång genom att den studerande får respons på hur hen uppnår studieavsnittets mål. Respons som stödjer lärandet ska ges i ett tillräckligt tidigt skede av studieavsnittet så att den studerande har möjlighet att utveckla sina studier och sitt arbete utgående från responsen.

Efter ett avslutat studieavsnitt ska den studerande ges ett vitsord eller en prestationsanteckning för sina studier. Om studieavsnittet omfattar flera moduler som hör till samma lärokurs, ska den studerande ges endast ett vitsord för studieavsnittet. Om det är fråga om ett studieavsnitt som är gemensamt för flera läroämnen, ska den studerande ges ett vitsord för varje läroämne. Vitsorden, som visar hur väl målen för studieavsnittet uppnåtts, ska grunda sig på mångsidiga prestationer som visar på lärande, kunnande och inhämtad kunskap. Föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper, färdigheter och arbete. Den studerandes värderingar, attityder och personliga egenskaper ska inte bedömas. I den lokala läroplanen ska man närmare fastställa hur bedömningen genomförs.

Olika behov av stöd för lärandet, såsom utmaningar som orsakas av en sjukdom eller en funktionsnedsättning, särskilda läs- och skrivsvårigheter, språksvårigheter hos invandrare och andra faktorer som gör det svårt för den studerande att visa sina kunskaper, ska beaktas i bedömningen så att den studerande ges möjlighet till specialarrangemang och alternativa sätt att visa sina kunskaper på.

Den studerande får respons på hur hen uppnår studieavsnittets mål kontinuerligt under studieavsnittets gång.

Studerande i behov av stöd ska i bedömningen erbjudas möjlighet till specialarrangemang och alternativa sätt att visa sina kunskaper på. Ett vanligt specialarrangemang är förlängd tid i prov. Den förlängda tiden erbjuds i direkt anslutning till provtillfället. Den studerande måste informera läraren om behovet av specialarrangemang i god tid. Muntlig komplettering kan erbjudas till studerande med brister i svenska och främst i början av studierna. Också den muntliga kompletteringen ska ordnas i anslutning till provet. Den studerande måste informera läraren om behovet av muntlig komplettering i god tid.

Ett avslutat studieavsnitt bedöms inom en vecka/inom fem skolarbetsdagar.

Ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras som obedömt (O). Det kan kompletteras fram till dagen för förnyat förhör/omtagning. Av tungt vägande skäl, som t.ex. sjukdom, kan läraren eller skolans ledning förlänga tiden då studerande kan komplettera det slutförda studieavsnittet till följande omtagning. Om den studerande inte har kompletterat studierna inom utsatt tid, måste studierna genomföras på nytt. Anteckningen O tas då bort ur studieregistret.

5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar

Vid bedömning med siffror används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4. Ett studieavsnitt eller läroämne som inte bedöms med siffror bedöms som avlagt eller underkänt. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 17 §.)

Den studerande ska ges ett vitsord för studier som ingår i ett studieavsnitt. Vitsordet för de obligatoriska studier och nationella valfria studier som ingår i studieavsnitten ges med siffror, med undantag av studieavsnitten i studiehandledning, som bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd). Övriga valfria studier kan i enlighet med vad som fastställs i den lokala läroplanen bedömas antingen med siffror eller med en anteckning om avlagda studier.

Ett vitsord kan kompletteras och preciseras med ett skriftligt verbalt omdöme eller med muntlig respons vid ett utvärderingssamtal. I den lokala läroplanen ska man fastställa hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras.

Om en studerande inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska hen i enlighet med 37 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) beredas möjlighet att visa att hen har inhämtat de kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet.

Den studerande har rätt att höja såväl ett godkänt som ett underkänt vitsord genom att påvisa sitt kunnande i de kunskaper och färdigheter som är centrala i studieavsnittet. Hur omtagningen går till ska beskrivas närmare i den lokala läroplanen. Bedömningen ska även i sådana fall vara mångsidig. Det bästa vitsordet av omtagningarna blir det slutliga vitsordet för den studerande.

För varje lokalt studieavsnitt antecknas om avsnittet ska bedömas med siffror eller med anteckning om avlagda studier.

Komplettering av obedömda studieavsnitt

Ett studieavsnitt kan lämnas obedömt med anteckningen ”O” i studieregistret om en väsentlig del av studieavsnittets studieprestationer saknas. Den studerande har möjlighet att komplettera studieavsnittet fram till nästa kompletteringstillfälle. Ett kompletterat studieavsnitt bedöms därefter och prestationen förs in i studieregistret. När tiden för bedömning efter kompletteringstillfället har gått ut raderas anteckningen ”O” för obedömt studieavsnitt automatiskt. Om studieavsnittet fortfarande inte kan bedömas med ett vitsord måste den studerande därefter avlägga studieavsnittet på nytt i sin helhet. Vid sjukdomsfall eller av andra vägande skäl har skolledningen rätt att avvika från bestämmelsen om obedömt studieavsnitt.

Underkända vitsord

När ett studieavsnitt har avslutats ordnas tillfällen för komplettering. Omtagningar av skriftliga prov sker under kompletteringstillfällen.

Kompletteringstillfällen ordnas först efter det att bedömningen är fastställd. Om vitsordet också efter kompletteringen är underkänt, kan studerande delta i undervisningen nästa gång avsnittet erbjuds.

Höjning av godkända vitsord

En studerande kan försöka höja vitsordet i ett studieavsnitt en gång.

Både godkända och underkända vitsord kan höjas, men endast ett studieavsnitt kan höjas per kompletteringstillfälle. Två av kompletteringstillfällena per läsår är samtidigt höjningstillfällen. Endast i undantagsfall och med lärarens tillstånd kan studerande försöka höja ett vitsord från en tidigare period än den senast föregående perioden.

Tidpunkter för komplettering

Tidpunkterna för komplettering antecknas i årsplanen. I årsplanen bestäms vilka ämnen som kan höjas vid ett första respektive andra kompletteringstillfälle. Datum för dessa meddelas i läsårsplanen (tidtabell för bedömning).

5.2.2. Självständigt genomförda studier

Den studerande har rätt att få undervisning enligt läroplanen. Det kan förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt om detta inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen. Efter ansökan kan den studerande under samma förutsättningar även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt. (Gymnasielagen 714/2018, 25 §.)

I den lokala läroplanen ska fastställas vilka studier som kan avläggas på egen hand eller vilka som inte kan genomföras självständigt. Ett studieavsnitt som den studerande genomför på egen hand bör avläggas med godkänt vitsord.

Om en studerande genomför ett studieavsnitt helt eller delvis självständigt, följs i tillämpliga delar ovan nämnda principer för bedömning. Också i sådana fall ska bedömningen vara tillräckligt

mångsidig och omfattande. Bedömningen ska även beakta hur den studerande har uppnått målen och gjort framsteg i riktning mot målen.

I de ämnesspecifika läroplanerna finns en anteckning om huruvida studieavsnittet kan genomföras självständigt. Innan självständiga studier inleds ska läraren och den studerande göra upp en tidtabell för genomförandet. Självständiga studier ska genomföras inom en period. Planen ska godkännas av rektor innan de självständiga studierna inleds.

5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

I samband med de obligatoriska och nationella valfria studierna i det andra inhemska språket och främmande språk bedöms också den studerandes muntliga språkfärdighet.

Om användningen av det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetat, eller andra prov på kunnande enligt Utbildningsstyrelsens separata anvisningar, föreskrivs i de läroämnesspecifika kapitlen i grunderna för gymnasiets läroplan. Ett intyg över prov i muntlig språkfärdighet som hör till de valfria studierna ges som bilaga till avgångsbetyget.

Förutsättningarna för bedömning av ett studieavsnitt uppfylls, när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för att genomföra studieavsnittet och har avlagt det prov i muntlig färdighet som ingår i studieavsnittet.

5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet. (Gymnasielagen 714/2018, 31 § 1 mom.)

Undervisnings- och handledningspersonalen ska följa med hur den studerandes studier framskrider. I den lokala läroplanen ska man besluta om förfaringssätt för uppföljningen av den studerandes framsteg i studierna. Man kan emellertid inte skärpa de krav på hur lärokursen i ett ämne ska avläggas, vilka beskrivs i föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, genom att definiera hur den studerande får gå vidare i studierna.

För att försäkra sig om att vårdnadshavarna får information om den studerandes arbete och framsteg i studierna, kan gymnasiet begära att vårdnadshavaren undertecknar betyg eller informationsmeddelanden skriftligt eller elektroniskt för de studerandes del som ännu inte är myndiga.

Studerandes framsteg i studierna följs upp av grupphandledaren och studiehandledaren sex gånger per år. Vid uppföljningen fästs uppmärksamhet vid hur studieplanen följs, vid underkända eller obedömda studier. Vid oro vidtas lämpliga stödjande åtgärder.

Gymnasiet begär att vårdnadshavaren undertecknar meddelanden om studieprestationer elektroniskt för de studerandes del som ännu inte är myndiga två gånger per år. Grupphandledaren följer upp att meddelandena blir undertecknade. Vid behov kontaktas hemmet.

5.2.5. Erkännande av kunnande och tillgodoräknande av studier

I samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas har utbildningsanordnaren som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Utbildningsanordnaren ska erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag [gymnasielagen] och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. I fråga om erkännande av den studerandes kunnande iakttas vad som i 37 och 38 § föreskrivs om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. Beslut om erkännande av kunnande ska på särskild begäran fattas innan de studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfarandet i samband med det. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Utöver vad som fastställs i gymnasielagen bör man genom tillgodoräknande av studier och erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt undvika överlappningar i studierna och förkorta studietiden.

Den studerande ska tillställa gymnasiets rektor en ansökan om tillgodoräknande av studier som genomförts i andra sammanhang eller erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt. Den studerande ska uppvisa ett tillförlitligt utlåtande om sina studier eller sitt kunnande. Gymnasiet kan be den studerande att komplettera sin prestation i enlighet med gymnasieutbildningens mål. Gymnasiets rektor ska se till att kunnande som förvärvats på annat sätt samt studier som genomförts i andra sammanhang till sitt innehåll och sin omfattning motsvarar målen för gymnasieundervisningen. Den studerande ska få information om gymnasiets förfaringssätt vid erkännande av kunnande.

Studier som genomförts i andra sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt kan i gymnasiestudierna räknas till godo som en del av gymnasiets lärokurs. Om studierna eller kunnandet som förvärvats på annat sätt räknas till godo i de studier som enligt grunderna för läroplanen ska bedömas med siffror, ska studierna bedömas med siffror. Vid behov kan tilläggsprestationer förutsättas som stöd för vitsordsgivningen. Vad gäller bedömningen av kunskaper som förvärvats på annat sätt ska man följa de bestämmelser om bedömningen av studieavsnitten och lärokurserna som finns i grunderna för gymnasiets läroplan och i den lokala läroplanen.

När studier från andra läroanstalter räknas en studerande till godo ska man hålla sig till bedömningen i den läroanstalt där prestationen har utförts. Om det handlar om studier som enligt den lokala läroplanen ska bedömas med siffror, ska vitsordet omvandlas till gymnasiets vitsordsskala enligt följande tabell:

skala 1–5	*gymnasieskala*	*skala 1–3*
1 (nöjaktiga)	*5 (hjälpliga)*	*1*
2 (nöjaktiga)	*6 (försvarliga)*	*1*
3 (goda)	*7 (nöjaktiga)*	*2*
4 (goda)	*8 (goda)*	*2*
5 (berömliga)	*9 (berömliga), 10 (utmärkta)*	*3*

I sådana fall där man inte kan avgöra om ett gymnasievitsord för studier som avlagts vid en annan läroanstalt motsvarar ett högre eller ett lägre vitsord, ska vitsordet bestämmas till den studerandes fördel. Vid erkännande av kunnande och tillgodoräknande av studier som genomförts utomlands ska samma principer iakttas som för studier som genomförts i Finland.

I sitt avgångsbetyg kan den studerande i ett läroämne ha en lärokurs av endast en omfattning. När en studerande övergår från en lång lärokurs i ett ämne till en kort, räknas studier som avlagts enligt den långa lärokursen till godo i den korta lärokursen i den utsträckning som målen och det centrala innehållet motsvarar varandra. Vitsorden för den långa lärokursen överförs då direkt som vitsord för den korta lärokursen, om inte den studerande visar tilläggsprestationer som berättigar till ett högre vitsord. På den studerandes begäran ska möjlighet till tilläggsprestationer ges för att fastslå kunskapsnivån. Övriga studier enligt en lång lärokurs som avlagts med godkänt resultat eller delar av studier enligt den långa lärokursen kan i den korta lärokursen utgöra valfria studier i enlighet med vad som bestäms i den lokala läroplanen. Samma principer ska följas då en studerande mitt i studierna övergår från kort till lång lärokurs i ett läroämne. I sådana fall kan kompletterande studier förutsättas och vitsorden för de redan avlagda studierna ska samtidigt omprövas.

En studerande som studerar ämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur ska bedömas enligt denna lärokurs, oberoende av om särskild undervisning i svenska/finska som andraspråk och litteratur har ordnats för hen eller om gymnasiet har kunnat erbjuda endast en del av studieavsnittet i lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur. Studier som avlagts enligt lärokursen svenska/finska och litteratur räknas i sin helhet till godo i studierna i svenska/finska som andraspråk och litteratur, och vitsordet för dem gäller som vitsord för studierna i svenska/finska som andraspråk. Studier i svenska/finska som andraspråk och litteratur ersätter lärokursen i svenska/finska och litteratur i den utsträckning de motsvarar varandra till mål och centralt innehåll. Den studerande kan i sitt betyg ha vitsord för antingen lärokursen svenska/finska och litteratur eller svenska/finska som andraspråk och litteratur, inte för vardera.

Studerande som önskar få studier vid ett annat gymnasium i Finland erkända ska hos rektor anhålla om erkännande av studierna. Som underlag för beslutet ska studerande bifoga ett intyg från det andra gymnasiet.

Gymnasiestudier som saknar motsvarighet i Jakobstads gymnasium antecknas som Övriga studier med tilläggsuppgift om att kunnandet är erkänt och grunden för erkännandet.

Studerande som önskar få kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen erkända som en del av gymnasiestudierna ska på samma sätt anhålla om erkännande hos rektor och bifoga ett tillförlitligt intyg som stöd för anhållan. För att få en mångsidig bedömning av och vitsord för den studerandes kunnande och färdigheter enligt läroplanen kan tilläggsprestationer begäras av den studerande. Tilläggsprestationerna ges vid ett tillfälle för förnyat förhör.

Endast kunnande som till sitt innehåll motsvarar målen för gymnasieundervisningen och målen för ett eller flera specifika studieavsitt kan erkännas.

I studeranderegistret görs en anteckning om att studieavsnittet är erkänt som kunnande och vad erkännandet grundar sig på.

5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens

Delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen bildar de gemensamma målen för läroämnena i gymnasiet. Delområdena är 1) kompetens för välbefinnande, 2) kommunikativ kompetens, 3) tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, 4) samhällelig kompetens, 5) miljökompetens och etisk kompetens samt 6) global och kulturell kompetens.

I grunderna för gymnasiets läroplan beskrivs hur delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen ingår i respektive läroämne. De har också beaktats i målen för läroämnena. I den lokala läroplanen ska man skilt för varje studieavsnitt definiera hur målen för och delområdena inom mångsidig kompetens ska förverkligas. Den mångsidiga kompetensen bedöms inom ramen för den formativa och summativa bedömningen i varje studieavsnitt.

5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs

När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 28 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 29 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Beslut om slutbedömningen för ett läroämne görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt. (Gymnasielagen 714/2018, 38 §.)

En ämneslärokurs består av de studier i läroämnet som ingår i den studerandes individuella studieplan. Den studerandes studieplan ska preciseras under gymnasiestudiernas gång. Uppgörandet och uppföljningen av studieplanen hjälper den studerande att ändamålsenligt och målinriktat välja studieavsnitt. Lärokursen i ett läroämne kan vara olika lång för olika studerande.

De obligatoriska och nationella valfria studierna i de olika läroämnena finns beskrivna i grunderna för gymnasiets läroplan. Den gemensamma modulen i matematik räknas till den lärokurs i matematik som den studerande valt. Det är inte möjligt att i efterhand stryka obligatoriska studier som den studerande avlagt eller sådana nationella valfria studier som den studerande avlagt med godkänt resultat. I den lokala läroplanen ska definieras huruvida övriga valfria studier eller temastudier ingår i lärokursen i något läroämne. Av dem räknas endast de studier som den studerande avlagt med godkänt resultat till lärokursen i ämnet.

För att avlägga lärokursen i ett läroämne med godkänt resultat ska den studerande avlägga största delen av studierna i läroämnet med godkänt vitsord. I de obligatoriska och de nationella valfria studierna får den studerande högst ha underkända vitsord enligt följande:

Obligatoriska och nationella valfriastudier som den studerande har avlagt	*av vilka underkända prestationer kan utgöra högst*
2–5 studiepoäng	*0 studiepoäng*
6–11 studiepoäng	*2 studiepoäng*
12–17 studiepoäng	*4 studiepoäng*
18 studiepoäng eller mer	*6 studiepoäng*

Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det vägda aritmetiska medeltalet av vitsorden i enlighet med studiepoängen för de obligatoriska och nationella valfria studier som den studerande har slutfört.

Om den studerande i ett särskilt förhör visar större mognad och behärskar läroämnet bättre än vad vitsordet i ämnet som baserar sig på vitsorden för studieavsnitten skulle förutsätta, ska vitsordet höjas. Vitsordet kan också höjas om de som ansvarar för bedömningen beslutar att den studerandes kunskaper och färdigheter på basis av den studerandes prestationer när studierna i läroämnet avslutas är bättre än vitsorden som grundar sig på studieavsnitten.

Lärokurser i obligatoriska läroämnen och valfria främmande språk ska bedömas med siffror i enlighet med statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Studiehandledning bedöms med en anteckning om avlagda studier. Den studerande kan på begäran få en anteckning om avlagda studier i gymnastik och sådana läroämnen inom vilka den studerande har avlagt lärokurser med en omfattning på endast två studiepoäng samt valfria främmande språk, ifall den lärokurs som den studerande har avlagt i språket omfattar högst fyra studiepoäng.

Övriga i den lokala läroplanen definierade studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift ska bedömas i enlighet med vad som bestäms i läroplanen.

Fristående förhör för studerande som önskar höja sitt vitsord i en ämneslärokurs ordnas i Jakobstads gymnasium på en tid som bestäms i årsplanen. Årsplanen ska också bestämma tiden för anmälan till det fristående förhöret.

Studerande som önskar anteckning om avlagda studier på avgångsbetyget i läroämnen med endast ett avlagt studieavsnitt, i gymnastik eller i korta språk med bara två avlagda studieavsnitt, ska lämna in en anmälan om detta till skolans kansli senast en månad före dimitteringen.

5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng – –. (Gymnasielagen 714/2018, 10 § 3 mom.)

I gymnasieutbildningens lärokurs ingår studier i modersmålet och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier, studier i religion eller livsåskådningskunskap och studier i konst- och färdighetsämnen (läroämnesgrupper) samt studiehandledning. ... För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna är dock studierna i konst- och färdighetsämnen frivilliga. Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta tematiska studier som utvecklar den mångsidiga kompetensen. Gymnasieutbildningens lärokurs kan också innehålla studiehelheter som genomgås i olika läroämnesgrupper eller läroämnen och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse [gymnasiediplom]. (Gymnasielagen 714/2018, 11 § 1 och 2 mom.)

I lärokurserna för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ingår enligt bilaga 1–3 till [statsrådets] förordning obligatoriska och riksomfattande valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda de studerande. I lärokurserna kan därtill ingå gymnasiediplom och andra valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 12 §.)

Gymnasieutbildningens lärokurs eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §. (Gymnasielagen 714/2018, 36 § 1 mom.)

Den studerande har slutfört gymnasiets lärokurs när hen har avlagt de enskilda ämneslärokurserna med godkänt resultat och minimiantalet 150 studiepoäng uppfylls. Gymnasiets lärokurs ska inbegripa nationella valfria studier till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Till gymnasiets lärokurs räknas utöver obligatoriska och nationella valfria studier endast sådana studier som den studerande avlagt med godkänt resultat.

Studierna för en studerande kan efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag [gymnasielagen] eller med stöd av den, om1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen,2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen,3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet. (Gymnasielagen 714/2018, 29 §.)

Om studierna för en studerande ordnas på något annat sätt än vad som föreskrivs i lagstiftning ska minimiantalet på 150 studiepoäng oavsett uppfyllas.

5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran

om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs

I ett beslut … som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande kan hos rektorn begära ett nytt beslut om studieframstegen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Skolans rektor och den studerandes lärare beslutar gemensamt om ny bedömning. Den studerande får hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från det att han eller hon fick del av beslutet begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan regionförvaltningsverket ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling. (Gymnasielagen 714/2018, 53 §.)

Anordnaren av gymnasieutbildning ska informera de studerande om möjligheten att söka ändring eller begära om omprövning.

Omprövning av beslut som avses i denna lag [gymnasielagen] får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

1) antagning som studerande,

2) beviljande av extra tid enligt 23 § 2 mom. eller studierättens upphörande enligt 24 §,

3) tillgodoräknande av slutförda studier,

4) avvikande studiearrangemang,

5) rätt att få undervisning i religion eller livsåskådningskunskap. (Gymnasielagen 714/2018, 49 §.)

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt ovan nämnda 49 § [i gymnasielagen] får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. (Gymnasielagen 714/2018, 50 § 2 mom.)

Om inte annat föreskrivs i denna lag [gymnasielagen], får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. (Gymnasielagen 714/2018, 52 §.)

Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § [i gymnasielagen] har avgjorts och ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär. (Gymnasielagen 714/2018, 54 § 2 mom.)

I fråga om undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga regionförvaltningsmyndigheten Regionförvaltningsverket i Södra Finland. (Gymnasielagen 714/2018, 55 §.)

Studerande vid Jakobstads gymnasium informeras om möjligheten till ny bedömning och till rättelse av bedömning i skolans studieguide.

5.6. Betyg och betygsanteckningar

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda

lärokurser i läroämnen och övriga studier. Som bilaga till betygen som avses i [gymnasielagen 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. I grunderna för läroplanen bestämmer Utbildningsstyrelsen om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen än de som avses i 3 mom.

(Gymnasielagen 714/2018, 39 §.)

I gymnasiet används följande betyg:

1. *Avgångsbetyg från gymnasiet ges till en studerande som har slutfört gymnasiets hela lärokurs. Intyg över provet i muntlig språkfärdighet och över avläggande av ett gymnasiediplom ges som bilaga till avgångsbetyget.*
2. *Betyg över slutförd enskild lärokurs ges när en studerande har slutfört en eller flera av gymnasiets ämneslärokurser.*
3. *Betyg över utträde ur gymnasiet (skiljebetyg) ges till en studerande som avgår från gymnasiet innan hen har slutfört gymnasiets hela lärokurs.*

Gymnasiets betyg ska innehålla följande uppgifter:

- *betygets namn*
- *utbildningsanordnarens namn*
- *datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet*
- *läroanstaltens namn*
- *den studerandes namn och personbeteckning*
- *de studier som har slutförts*
- *ort, datum för utfärdandet av betyget och rektors underskrift*
- *bedömningsskalan*
- *en redogörelse för lärokurserna i språk*

SV2/S2 = lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur i läroämnet modersmål och litteratur

A = en lärokurs i ett språk som inletts i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen

B1 = en lärokurs i ett obligatoriskt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B2 = en lärokurs i ett valfritt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B3 = en lärokurs i ett valfritt språk som har inletts i gymnasiet

M /ÄO = modersmålsinriktad lärokurs i det andra inhemska språket (finska/svenska)

- *en anteckning om att betyget har utfärdats enligt grunderna för gymnasiets läroplan 2019 som fastställts av Utbildningsstyrelsen.*

I gymnasiets avgångsbetyg antecknas "Gymnasiets lärokurs motsvarar nivå fyra enligt den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser och den europeiska referensramen för examina".

För vitsordet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i betygen "religion/livsåskådningskunskap" utan att specificera vilken undervisning den studerande har deltagit i.

Svenska/finska som andraspråk och litteratur antecknas i betyget under punkten Modersmål och litteratur.

I avgångsbetyget från gymnasiet och i ett betyg över slutförd lärokurs antecknas de läroämnen som den studerande har studerat, antalet studiepoäng som fullgjorts i läroämnena och vitsordet i varje läroämne med ord och med siffror (till exempel: berömliga 9) eller enbart att läroämnet har fullgjorts med godkänt resultat (avlagd A).

För temastudierna antecknas att studierna har avlagts. Namnen på de tematiska studiernas studieavsnitt specificeras i en bilaga.

I avgångsbetyget och i ett betyg över slutförd lärokurs ska det också finnas en punkt för tilläggsuppgifter. Här antecknas de intyg över prestationer i anslutning till gymnasiestudierna som ges som bilagor till och som kompletterar avgångsbetyget, till exempel avlagda gymnasiediplom och prov i muntlig språkfärdighet samt en specifikation av avlagda temastudier. Därtill specificeras övriga studier som hör till gymnasiets lärokurs och som inte ingår i ämneslärokurserna.

Om en studerande har avlagt över hälften av studierna i en ämneslärokurs på ett annat språk än skolans egentliga undervisningsspråk, ska detta antecknas i betyget under tilläggsuppgifter.

I ett skiljebetyg från gymnasiet antecknas läroämnena och de avlagda studierna och antalet studiepoäng samt övriga gymnasiestudier som den studerande har fullgjort. I betyget antecknas för alla avlagda studier ett siffervitsord eller att studierna har avlagts (A = avlagd, U = underkänd).

Gymnasiet ska föra ett register över de studerandes studieprestationer, där avlagda studier och vitsord framgår.

För gymnasiets hela lärokurs ges inget allmänt vitsord, vare sig som medeltal av vitsorden i de olika läroämnena eller på annat sätt.

De studier som den studerande totalt har avlagt antecknas i betyget i form av antalet studiepoäng. Av underkända studier ska här antecknas endast obligatoriska och nationella valfria studier.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

Intyg över prov i muntlig språkfärdighet och gymnasiediplom ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

I intyget över provet i muntlig språkfärdighet ska följande uppgifter antecknas:

- *intygets namn*
- *utbildningsanordnarens namn*
- *datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet*
- *läroanstaltens namn*
- *den studerandes namn och personbeteckning*
- *i vilket språk och i vilken lärokurs provet avlagts samt provvitsord*
- *ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift*
- *bedömningsskalan.*

Gymnasiediplomet är en bilaga till avgångsbetyget från gymnasiet och antecknas under tilläggsuppgifter. I intyget över gymnasiediplom antecknas följande uppgifter:

- *intygets namn*
- *utbildningsanordnarens namn*
- *datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet*
- *läroanstaltens namn*
- *den studerandes namn och personbeteckning*
- *läroämne eller motsvarande, i vilket gymnasiediplomet avlagts*
- *vitsord*
- *antalet studiepoäng som avlagts i det läroämne som gymnasiediplomet gäller, inklusive studieavsnittet där gymnasiediplomet avlagts*

- *ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift*
- *bedömningsskalan.*

5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå

Följande centrala frågor kring bedömningen ska på basis av avsnittet om bedömning i grunderna för gymnasiets läroplan fastställas i den lokala läroplanen:

- *frågor som avgörs skilt för varje studieavsnitt: studieavsnittets mål och centrala innehåll, hur målen för och delområdena inom den mångsidiga kompetensen uppfylls i studieavsnittet samt bedömningen av studieavsnittet*
- *principer för läroanstaltens bedömningskultur och gemensamma förfaringssätt som berör bedömningen*
- *genomförandet av bedömningen och därtill hörande olika sätt att ge respons*
- *uppföljning av hur de gemensamma principerna och förfaringssätten som gäller bedömningen förverkligas*
- *hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras*
- *principerna för att höja godkända och underkända vitsord och antalet gånger prestationerna får tas om*
- *vilka studier det är möjligt för en studerande att avlägga på egen hand*
- *eventuella olika sätt att framskrida med studierna*
- *betygens utformning.*

Frågor som avgörs skilt för varje studieavsnitt:

studieavsnittets mål och centrala innehåll, hur målen för och delområdena inom den mångsidiga kompetensen uppfylls i studieavsnittet samt bedömningen av studieavsnittet

principer för läroanstaltens bedömningskultur och gemensamma förfaringssätt som berör bedömningen

genomförandet av bedömningen och därtill hörande olika sätt att ge respons

uppföljning av hur de gemensamma principerna och förfaringssätten som gäller bedömningen förverkligas

hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras

principerna för att höja godkända och underkända vitsord och antalet gånger prestationerna får tas om

vilka studier det är möjligt för en studerande att avlägga på egen hand

eventuella olika sätt att framskrida med studierna

betygens utformning.

6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen

6.1. Allmänna mål för undervisningen

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas enligt de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen som fastställs i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018), så att den studerande ska ha möjlighet att utvecklas till en bildad samhällsmedlem, tillägna sig kunskaper och färdigheter som förutsätts i en föränderlig värld och utveckla färdigheter för kontinuerligt lärande. Målen betonar betydelsen av en bred allmänbildning och förståelse för helheter samt uppmuntrar till etiskt ansvarsfull och aktiv medverkan på lokal, europeisk och global nivå.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes identitet och hjälpa den studerande att förstå sitt värde som unik individ. Förutsättningarna för att skapa en genusmedveten undervisning är att man har förståelse för olika sexuella läggningar och könsaspekter.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes förståelse för hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Undervisningen ska vägleda den studerande att förstå nödvändigheten och de olika dimensionerna av en hållbar livsstil. Undervisningen ska uppmuntra den studerande att ge akt på och hantera etiska frågor, konflikter och spänningar ur flera perspektiv. Undervisningen ska även sporra den studerande att påverka och arbeta för ett mer rättvist och hållbart samhälle och en värld som visar respekt för de mänskliga rättigheterna.

Under gymnasietiden ska den studerande få mångsidiga erfarenheter av att bygga ny kunskap på olika sätt och över läroämnesgränserna. Den studerande ska utveckla sin förmåga att söka och tillämpa information och lösa problem. Den studerande ska få erfarenheter av undersökande lärande och av att bidra till vetenskap och forskning. Undervisningen ska även bidra till att utveckla den studerandes multilitteracitet. Målet är att den studerande ska förstå språket inom olika vetenskapsområden och konstarter samt bli motiverad att utforska, producera och tolka olika texter. Den studerande ska även vänja sig vid att utvärdera och kritiskt granska olika slag av information. Språk ska värdesättas och lyftas fram på ett mångsidigt sätt inom gymnasieutbildningen. Den studerande ska lära sig att kommunicera såväl på de båda inhemska språken som på främmande språk. Undervisningen ska vägleda den studerande att utveckla sin digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för informationsteknologi samt att använda digitala verktyg på ett ändamålsenligt, ansvarsfullt och tryggt sätt i både individuellt och kollaborativt arbete.

Genom att sporra den studerande att utveckla sin kommunikations-, samarbets- och uttrycksförmåga kan man inom gymnasieundervisningen skapa gemenskap, delaktighet och välbefinnande. I studierna ska de studerande få erfarenheter av målinriktad verksamhet och kollaborativt lärande i team och projekt. Gymnasieutbildningen ska uppmuntra den studerande att använda uttrycksformer som är karakteristiska för olika konstarter och att delta i konst- och kulturlivet. Fysisk aktivitet och hälsosamma levnadsvanor ska ses som grundläggande förutsättningar för hälsa och välbefinnande.

Under gymnasietiden ska den studerande utveckla och bredda sin förmåga att lära sig att lära. Den studerande ska lära känna sina styrkor och utvecklingsbehov som lärande individ och att lita på sina möjligheter att lära sig. Det är viktigt att den studerande inser betydelsen av att engagera sig för det egna lärandet och på så sätt stärker sin förmåga att självständigt ta ansvar för sitt lärande. Gymnasieutbildningen ska hjälpa den studerande att hitta lämpliga studiestrategier och utveckla sin förmåga att använda dem. Under gymnasietiden ska den studerande utveckla en god förmåga och vilja för att lärandet ska ske kontinuerligt och på nya sätt.

Undervisningen ska ge den studerande kunskaper om och erfarenhet av olika utbildningsmöjligheter, samhälle och arbetsliv. Undervisningen hjälper den studerande att planera sin framtid och fortsatta utbildning samt sin arbetskarriär i hemlandet och utomlands. Utbildningen

ska stärka den studerandes jämlika och likvärdiga möjligheter att utveckla sina kunskaper och att göra val både under studietiden och inför framtiden.

Jakobstads gymnasiums allmänna mål för undervisningen är i enlighet med de nationella målen. Skolan strävar till att stärka den studerandes identitet i en trygg miljö där värdet av mångfald betonas. En hållbar utveckling och livsstil, miljöpåverkan och de mänskliga rättigheterna är centrala återkommande teman i undervisningen. De studerande uppmuntras till att utveckla sin förmåga att kommunicera på många olika sätt, t.ex. genom olika språk, digitala hjälpmedel och konstnärliga färdigheter. I vår skola sporras studerande att att utveckla och identifiera sina styrkor och ansvarstagande genom samarbete och problemlösning.

6.2. Mångsidig kompetens

Mångsidig kompetens har en samordnande uppgift inom gymnasieutbildningen. Delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen utgör gemensamma målsättningar för läroämnena i gymnasiet. Bilden nedan åskådliggör den mångsidiga kompetensen i sin helhet.

Lärokurserna i läroämnena som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan utgör grunden för det kunnande som den studerande utvecklar under gymnasiestudierna. Den allmänbildning som gymnasieutbildningen har i uppdrag att ge bygger på de kunskaper inom ett vetenskapsområde som definieras för läroämnet. Den mångsidiga kompetensen stödjer och fördjupar de här kunskaperna.

Mångsidig kompetens inbegriper en god allmänbildning och att den studerande ska växa upp till en god människa och ha färdigheter att bygga upp en hållbar framtid. Mångsidig kompetens omfattar också kunskaper, värderingar, attityder och vilja som behövs för att bygga upp färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och internationalisering.

Gymnasieutbildningens värdegrund, syn på lärande och verksamhetskultur skapar en grund för att utveckla mångsidig kompetens. Målen som ställs upp för delområdena inom mångsidig kompetens ska främjas inom hela gymnasieutbildningen. Varje läroämne närmar sig mångsidig kompetens utifrån det egna fack- och vetenskapsområdet. Mångsidig kompetens är en central del både av studierna i enskilda ämnen och i studier som överskrider läroämnesgränserna.

Inom studierna som utvecklar mångsidig kompetens fördjupar den studerande sin kompetens genom att utforska olika kulturella och samhälleliga företeelser och deras samband och beroendeförhållanden. Den studerande lär sig tillämpa de kunskaper hen tidigare har förvärvat samt lär sig söka, tolka, utvärdera, dela och producera information i olika former, miljöer och gemenskaper och med hjälp av olika verktyg. Genom att den studerande utvecklar en mångsidig kompetens stöds utvecklingen av förmågan att tänka kritiskt, samarbeta, lösa problem på ett kreativt sätt, lära sig lära samt färdigheterna för kontinuerligt lärande.

I enlighet med bilden ovan finns det sex delområden inom mångsidig kompetens som är gemensamma för alla gymnasier. De bildar en helhet där de kompletterar och är kopplade till varandra. Delområdena inom mångsidig kompetens är:

- *kompetens för välbefinnande*
- *kommunikativ kompetens*
- *tvärvetenskaplig och kreativ kompetens*
- *samhällelig kompetens*
- *etisk kompetens och miljökompetens*
- *global och kulturell kompetens*

Syftet är att den studerande med studier inom samtliga delområden ska

- *iaktta och analysera moderna företeelser och verksamhetsmiljöer och lära sig finna element för att skapa en bra framtid*
- *kunna uttrycka motiverade synpunkter på önskvärda förändringar och uppmuntras att stödja etiskt hållbara lösningar både vad gäller den egna vardagen och samhället*
- *få möjligheter att utmana sin egen bekvämlighetszon och dela med sig av sitt kunnande samt möjligheter till kollaborativt lärande och att tillsammans komma med idéer och utveckla lösningar.*

Den lokala läroplanen ska innehålla mer konkreta och kompletterande beskrivningar av mångsidig kompetens skilt för varje läroämne och varje studieavsnitt. Mångsidig kompetens tas i beaktande i gymnasiets verksamhetskultur. Hur den mångsidiga kompetensen tas i beaktande i gymnasieutbildningen ska även anges i de beskrivningar av högskolestudier, arbetslivsorientering och internationellt kunnande som ska ingå i läroplanen. Innehållet i temastudierna kan väljas utifrån delområdena inom mångsidig kompetens.

Nedan redogörs närmare för målen för delområdena inom mångsidig kompetens. I undervisningen ska man först behandla delområdena och målen ur individens perspektiv och sedan i en bredare kontext.

Kompetens för välbefinnande

Den studerande bygger upp sin identitet genom att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden och fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännedomen. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes förmåga att klara av osäkerhet samt den studerandes uthållighet och tro på framtiden.

Den studerande förstår betydelsen av hälsa och hälsosamma levnadsvanor samt värnar om sin funktionsförmåga och sitt välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Den studerande kan tillämpa förfaringssätt som stödjer hens välbefinnande och som ger glädje och hen kan identifiera gemenskaper som stödjer dessa. Tillräcklig fysisk aktivitet och sömn, pauser under dagens lopp och hälsosam kost stödjer lärandet och den studerandes ork och återhämtning. Den studerande utvecklar också levnadsvanor som tar fasta på kultur som är meningsfull på ett individuellt plan samt på ansvarsfull användning av teknologi och en etisk livsstil.

Den studerande är aktiv för att hen själv och andra ska må bra och vara trygga. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes färdigheter att identifiera och förebygga faktorer som har en negativ

inverkan på välbefinnandet och tryggheten, såsom utbrändhet, mobbning och trakasserier. Den studerande utvecklar färdigheter för att själv uppsöka eller hänvisa andra till olika tjänster och handledning vid problem- och undantagssituationer.

Under gymnasiestudierna får den studerande bekanta sig med samhälleliga, kulturella och globala förfaringssätt för att främja gemenskapernas och ekosystemens välbefinnande. De studerande får möjlighet att fungera och lära sig i grupp och finna olika sätt att hantera den osäkerhet som en värld i ständig förändring medför.

Kommunikativ kompetens

Utgångspunkten för god kommunikation är förmågan till empati, vilket ger möjlighet att uppleva meningsfullhet. Den studerande får uppleva att hen är en del av gymnasiegemenskapen och att hen blir hörd sådan som hen är. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom att identifiera, behandla och reglera sina känslor. Den studerande lär sig också att lyssna till och respektera samt förutse andras känslor och synpunkter och hur de tar sig uttryck. Hen lär sig att använda sina egna känslor som en resurs i kommunikationen med andra.

De studerande lär sig kommunicera tillsammans och genom samarbete samt i olika slags miljöer. Samtidigt utvecklas den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet. Hen förstår den språkliga medvetenhetens och multilitteracitetens betydelse för att producera och tolka information och finna lösningar. Kommunikativ kompetens stödjer den studerande att ställa upp mål för sina studier och andra aktiviteter.

Gymnasiestudierna ger den studerande färdigheter för konstruktiv kommunikation. Hen fördjupar sina färdigheter att behandla motsättningar och konflikter på ett konstruktivt och medlande sätt. Den studerande får erfarenhet av att förmedla budskap och betydelser även i kommunikationssituationer som överskrider språkliga och kulturella gränser.

I utvecklingen av kommunikationsfärdigheterna ingår att reflektera över yttrandefrihetens betydelse och hur den används på ett ansvarsfullt sätt samt hur uppfattningen om och förmedlingen av kunskap kan se olika ut ur olika perspektiv. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig kompetens stödjer en etisk, estetisk och ekologisk värdegrund som utgångspunkt för den studerandes sätt att tänka, för hens synpunkter och sätt att agera. Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Samtidigt stärks den studerandes förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet. Den studerande vänjer sig vid att bedöma behovet av olika slag av information och dess betydelse för livskompetensen och studierna, för planeringen av fortsatta studier och arbetsliv samt för olika gemenskaper. Det här tar sig konkret i uttryck genom att den studerande får bekanta sig med hur man bygger upp information och använder sig av sitt kunnande i samband med högskolestudier och lärande i arbetet. Samtidigt stärks den studerandes färdigheter att lära sig lära samt hens färdigheter för fortsatta studier och andra livsskeden.

Den studerandes multilitteracitet vidareutvecklas på ett målinriktat sätt. Multilitteracitet grundar sig på det vidgade textbegreppet. Gymnasiestudierna stärker den studerandes nyfikenhet och förmåga att välja, tolka och producera olika slag av texter som utgår från en varierande svårighetsgrad samt olika perspektiv och kontexter. Den studerande reflekterar över hur teknologin och digitaliseringen stödjer individernas och gruppernas förmågor och färdigheter. Den studerande utforskar olika möjligheter att lösa komplicerade problem.

Den studerande reflekterar över lösningar som är hållbara med tanke på framtiden och funderar över deras samband med miljö, ekonomi, teknologi och politik. Den studerande lär sig att skapa

och bedöma olika alternativa framtidsscenarier ur individens, gemenskapernas och ekosystemens perspektiv.

Samhällelig kompetens

Utgångspunkten för samhällelig kompetens är att den studerande får mångsidiga erfarenheter av att delta, påverka och arbeta och har förmåga att reflektera över dem. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället och i samarbete med andra.

Den samhälleliga kompetensen stödjer den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den samhälleliga kompetensen bidrar till att den studerande kan tillägna sig en företagsam och reformvänlig attityd inom olika livsområden. Den studerande övar på att planera sin framtid med ett öppet sinne och vågar ta motiverade risker samt lär sig hantera osäkerhet, frustration och misslyckanden.

Den studerande lär sig förstå och värdesätta principerna och strukturerna inom ett samhälle som grundar sig på demokrati, rättvisa, jämlikhet och likabehandling. Den studerande förstår hur det gemensamma sociala kapitalet blir till och hur det kan utökas. Den studerande tillägnar sig färdigheter att vara en aktiv och engagerad medborgare. Hen inspireras till att aktivt ta ställning till samhällsfrågor och att ta initiativ samt genom samarbete föra ärenden vidare både på lokal och internationell nivå. I studierna lyfter man fram vilken betydelse den studerandes arbete och insatser har för att bygga upp en god framtid.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande värderar och planerar sina egna handlingar ur ett etiskt och ansvarsfullt perspektiv. Hen känner till grundläggande fakta om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar livsstil och hur de är beroende av varandra. Den studerande förstår varför den mänskliga verksamheten måste anpassas till naturens bärkraft samt till de begränsade naturresurserna och en hållbar användning av dem. Erfarenheter av att ta hand om andra och naturen stärker tron på att goda gärningar i vardagen har betydelse.

Den studerande bekantar sig med forskningsrön och förfaringssätt som har anknytning till att motverka klimatförändringen och trygga naturens mångfald. Hen får möjlighet att iaktta, planera, utforska och bedöma olika former av verksamhet med vilka de här företeelserna kan utvecklas i en hållbar riktning. Den studerande reflekterar över sina iakttagelser och strävar efter att identifiera strukturer som ger möjlighet för eller hindrar olika gemenskaper att leva på ett hållbart sätt.

Den studerande känner till grundläggande fakta om globaliseringen och hur den inverkar på möjligheterna för människor med olika livsvillkor att upprätthålla en hållbar livsstil. Hen känner till målen för FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och bedömer hur de framskrider. Den studerande reflekterar över och stärker sina egna insatser och det samarbete som behövs för en hållbar framtid.

Global och kulturell kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om och sin förståelse för sin egen identitet och gymnasiegemenskapens och samhällets mångfald, där olika identiteter, språk, religioner och livsåskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den studerande stärker sitt internationella kunnande och sin multilitteracitet med hjälp av kulturellt och språkligt mångskiftande nätverk, medier och källmaterial. Hen får erfarenheter av att studera, samarbeta och agera på ett etiskt sätt genom att utnyttja olika internationella verksamhetsformer och teknologiska miljöer.

Den studerande lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på i den egna vardagen, i det finländska samhället, i Europa och på en global nivå. Samtidigt vänjer hen sig

vid att värdesätta människors och gemenskapers rätt till olika kulturella identiteter och att agera för en kulturell mångfald.

Den studerande får olika möjligheter att utforska, öva och utveckla sina färdigheter att fungera som en världsmedborgare och agera på ett etiskt sätt i linje med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030. Samtidigt lär hen sig skilja på internationalisering och globalisering som fenomen. Den studerande stärker sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil. Hen lär sig känna igen och utnyttja kreativt, multilateralt samarbete till förmån för en bra framtid.

Jakobstads gymnasium vill ge möjlighet för den studerande att bli en god, harmonisk och bildad människa som fungerar på alla plan i vårt lokala samhälle, i vårt land och globalt. I undervisningen ges en grund för mångsidig kompetens vars mål är en god allmänbildning, färdigheter att bygga upp en hållbar framtid och goda färdigheter för fortsatta studier samt arbetslivs- och internationella färdigheter.

7. Läroämnen

7.1. Modersmål och litteratur (AI)

Läroämnets uppdrag

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla den studerandes kunskaper i språk och litteratur samt hens kommunikationsfärdigheter och färdigheter i multilitteracitet. Studierna ska fördjupa den studerandes intresse för språk, litteratur och övrig kultur och öka den studerandes medvetenheten om sig själv som språkanvändare i kommunikation med andra. Undervisningen ska stödja utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kulturella kompetens och lärande i alla läroämnen. Undervisningen ska sträva efter att utveckla sådana färdigheter och kunskaper som den studerande behöver för fortsatta studier och för aktivt medborgarskap. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Läroämnet hämtar sitt innehåll från språk-, litteratur- och kommunikationsvetenskaperna och från kulturforskningen. Inom ämnet modersmål och litteratur får den studerande bekanta sig med vårt kulturarv och dess olika former, med ordkonst och medie- och kommunikationskultur.

Undervisningen ska leda den studerande till att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt, utveckla sina kommunikationsfärdigheter, aktivt skaffa information samt att kritiskt och ur ett etiskt perspektiv behandla och tolka informationen. Undervisningen ska utveckla den studerandes kognitiva färdigheter och studiefärdigheter samt stärker metaspråkliga färdigheter och kreativitet. Målet är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att tolka och producera multimodala texter.

Förmågan att behärska språkvetenskaplig kunskap ska integreras med det övriga innehållet i ämnet och studierna ska utveckla den studerandes förmåga att tolka och producera text. Målet för litteraturundervisningen är att den studerande ska förstå skön- och facklitteratur, få estetiska läsupplevelser och utveckla färdigheten att analysera och tolka texter ur olika synvinklar. Litteraturundervisningen ska utveckla den studerandes förmåga att reflektera ur ett etiskt och estetiskt perspektiv och utveckla kreativitet, kommunikationsfärdigheter och uttrycksförmåga. Studier i mediekunskap fördjupar den studerandes förmåga att kritiskt läsa, tolka och producera medietext och stärker hens förståelse för mediekultur samt utvecklar färdigheter i att aktivt och ansvarsfullt engagera sig i samhället.

Den studerande kommer i undervisningen i modersmål och litteratur i kontakt med språkliga drag, begrepp och olika sätt att bygga upp information som används i de olika vetenskapliga discipliner som läroämnet grundar sig på. Undervisningen baserar sig på ett vidgat textbegrepp, som innebär att texter är multimodala, till exempel skrivna, talade, visuella, audiovisuella eller bygger på kombinationer av dessa. Karakteristiska texter för läroämnet är fiktiva texter och faktatexter, medietexter samt institutionella och vardagliga samtal eller kombinationer av dessa uttrycksformer.

Lärokursen modersmål och litteratur är en del av språkpedagogiken och språkutvecklingen i gymnasiet, vars mål är att identifiera och synliggöra språkens roll för lärandet. Språkstudier ska utveckla den studerandes flerspråkiga kompetens, det vill säga den studerandes förmåga att på olika nivåer behärska sitt modersmål och andra språk samt olika dialekter och register. Språkpedagogik stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar den studerandes multilitteracitet och socialisering i den språkliga gemenskapen. Språkpedagogik och språkutveckling bidrar till att bygga upp den studerandes språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig att identifiera och värdesätta språklig och kulturell mångfald samt språkliga rättigheter, både i den egna vardagen och i samhället överlag. I undervisningen ska man fästa uppmärksamhet vid den språkliga mångfalden i Finland, vid finskans och svenskans ställning som nationalspråk samt vid de samiska språken och deras roll som landets ursprungsspråk.

I undervisningen i modersmål och litteratur samarbetar man med biblioteken. Dessutom utnyttjas andra mångsidiga lärmiljöer som teatrar, museer och arkiv samt andra kulturinstitutioner. Den studerande ska också dra nytta av sina egna språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra kontexter. I undervisningen används material och metoder som är tillräckligt utmanande och som för den studerande känns meningsfulla och ger upplevelser samt utvecklar hens kreativitet. Den studerande producerar och tolkar texter både individuellt och i samspel med andra.

I undervisningen i modersmål och litteratur ska man integrera läroämnets olika delområden med varandra. De olika lärokurserna i modersmål och litteratur samarbetar med varandra och även med andra läroämnen.

Mångsidig kompetens

I läroämnet modersmål och litteratur utvecklas den studerandes mångsidiga kompetens med hjälp av både läroämnesspecifika och ämnesövergripande teman och kompetensområden. Läroämnet bidrar också till att utveckla den studerandes kulturella kompetens samt hens medie-, medborgar- och demokratikunskap.

I läroämnet modersmål och litteratur framhävs den mångsidiga kompetensens delområden ***tvärvetenskaplig och kreativ kompetens****,* ***kommunikativ kompetens*** *och* ***samhällelig kompetens****. Den studerande lär sig att med hjälp av språket, olika uttryckssätt, texter och kommunikation skapa betydelser och kopplingar mellan olika människor. Den studerandes förmåga att påverka, argumentera, producera egna texter och kommunicera stödjer utvecklingen av arbetslivsfärdigheter och färdigheter för ett aktivt medborgarskap. Studierna utvecklar den studerandes kritiska och kulturella läsfärdighet, förmåga att producera texter, multilitteracitet, språkliga medvetenhet och kommunikativa kompetens. Dessa stödjer i sin tur studierna och lärandet i alla läroämnen och i samarbetet mellan olika läroämnen. För att den studerande ska utveckla sina färdigheter krävs långsiktigt, kreativt, undersökande, aktiverande och processinriktat arbete.*

Studier i modersmål och litteratur stärker ***miljökompetens*** *och* ***etisk kompetens*** *samt* ***global och kulturell kompetens****, vilket syns i valet av innehåll i undervisningen. Studierna ökar förståelse för aktuella miljörelaterade utmaningar och ger färdigheter för att bygga upp en hållbar framtid. Studier i mediekunskap och hur man söker och hanterar information är kopplade till kritisk och kulturell läskunnighet och etisk kompetens. I undervisningen vägleds den studerande att förstå språklig och kulturell mångfald samt reflektera över och identifiera olika identiteter. Målet är den studerande ska förstå sin egen identitet som en del av den finländska, europeiska och globala kulturen.*

De kunskaper och färdigheter som uppnås med studierna i modersmål och litteratur stödjer på många olika sätt utvecklingen av den studerandes ***kompetens för välbefinnande****. Utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kommunikativa kompetens och kompetens i multilitteracitet stödjer och stärker utvecklingen av identiteten. Den studerande får öva sig på att utvärdera och reflektera över sitt eget och de andras kunnande på ett konstruktivt sätt. Med studier i kultur och i synnerhet litteratur får den studerande bredda sin syn på livet, människorna och världen. Läroämnet ger den studerande verktyg att verbalisera sina egna tankar, känslor och upplevelser samt förmåga att bilda sig en uppfattning om sitt eget liv och sina egna styrkor. Läroämnet stödjer den studerandes livskompetens genom att den studerande utvecklar kommunikations- och textkompetens och färdigheter att fungera ansvarsfullt, etiskt och konstruktivt i olika situationer.*

7.1.1. Svenska och litteratur (AI2)

Läroämnets uppdrag

Lärokursen svenska och litteratur har samma omfattning och i stort sett samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, med vissa språkspecifika och kulturella särdrag. Modersmålsämnet har betydelse för den studerandes bildningsprocess och är i den bemärkelsen ett livskunskapsämne. Ämnet bidrar också till att fördjupa den studerandes identitet och hens kulturella och historiska medvetenhet.

Lärokursen har ett centralt kulturbärande och identitetsskapande uppdrag i de svenska skolorna i Finland. Undervisningen i svenska och litteratur ska kontinuerligt stödja den studerandes skolspråk och språkliga medvetenhet, parallellt med att flerspråkighet ses som en resurs. Den studerandes varierande språkliga och kulturella bakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen. Undervisningen relaterar till en nordisk kontext.

Lärokursen ska fördjupa den studerandes kunskaper om och i det svenska språket, samt kunskaper om litteratur och kultur med särskilt fokus på det svenska i Finland. Svenska språket är objekt för undervisningen och primärt undervisningsspråk i övriga läroämnen. Undervisningen gör den studerande medveten om betydelsen av god språklig kompetens också i fortsatta studier. Inom modulerna integreras lärokursens olika delområden: läsning, skrivande, tal, kommunikation, litteratur, drama och mediekunskap. De olika kunskapsområdena och färdigheterna samverkar kontinuerligt med varandra. Under alla moduler ska den studerandes text- och kommunikationsfärdigheter och den skriftliga kompetensen kontinuerligt utvecklas och den studerande ska läsa och behandla skönlitteratur och andra multimodala texter med utgångspunkt i modulens tematik. Att läsa hela verk och skriva längre, sammanhållna texter ingår i det centrala innehållet i modulerna enligt den modell som den lokala läroplanen föreskriver. Under de obligatoriska modulerna läser den studerande minst åtta hela verk, av vilka minst ett verk är en fackbok.

Mångsidig kompetens

Mål

Målet med undervisningen i svenska och litteratur är att utveckla den studerandes kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera texter samt hens språkliga och kulturella medvetenhet. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *fördjupa och bredda sin kommunikativa kompetens för att kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter*
- *kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfärdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.*

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- *utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter med olika syften och i olika kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text*

- *utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur*
- *kritiskt kunna granska olika informationskällor, informationens tillförlitlighet, användbarhet och syfte.*

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- *utveckla sin kritiska och kulturella läskompetens så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt*
- *kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande*
- *stärka sina färdigheter att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- *förstå vilken betydelse språket och olika vetenskapliga discipliner har för lärandet och tänkandet samt vilken betydelse språklig och kulturell mångfald har för identiteten*
- *fördjupa sina kunskaper om språkets struktur, olika register, uttrycksformer och nyanser och deras meningsskapande funktion såväl i litteraturen som i andra kulturella verk.*

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunnande och utveckling. Responsen och bedömningen av studierna i svenska och litteratur ska vara kopplade till målen för respektive modul som ställts upp utgående från lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten, eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunnande ska bedömas mångsidigt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under lärprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Slutbedömningen av ett studieavsnitt grundar sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Slutbedömningen av lärokursen utgår från studieavsnittens medeltal. Som stöd för både slutbedömningen och då den studerande vill höja sitt medeltal kan man dessutom utgå från följande delar av läroämnets allmänna mål:

Kommunikationsfärdigheter

- *färdigheter att kommunicera vid individuella framträdanden och i grupp*

- *färdigheter att förstå kommunikationssituationer.*

Att tolka texter

- *färdigheter att analysera och tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter*
- *färdigheter att förstå och tolka skön- och facklitteratur*
- *färdigheter att utvärdera information.*

Att producera texter

- *färdigheter att producera olika typer av texter och behärska olika uttrycksformer samt färdigheter att uttrycka sig själv*
- *färdigheter att behärska olika faser i en skrivprocess*
- *förmåga att behärska standardspråket*
- *förmåga att söka information samt bedöma och använda källor och material.*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

- *färdigheter att förstå den språkliga och kulturella mångfalden*
- *färdigheter att förstå språket inom olika vetenskapliga discipliner som läroämnet utgår från*
- *färdigheter att behärska språkvetenskapliga och läroämnesrelaterade begrepp.*

I slutskedet av studierna kan den studerande ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

Studieavsnitt

Texter och språk i min värld, 6 sp (MO1MO2MO3MO4)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka och producera text, 2 sp (MO1), Obligatorisk
- Text och språklig medvetenhet, 1 sp (MO2), Obligatorisk
- Kommunikation 1, 1 sp (MO3), Obligatorisk
- Litteratur 1, 2 sp (MO4), Obligatorisk

Mål

Att tolka och producera text

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig producera, tolka och utvärdera multimodala texter, textstrukturer och uttrycksformer*
- *behärska de olika faserna i en skrivprocess och uppmuntras som skribent*
- *använda andra texter som underlag för den egna skrivprocessen*
- *stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.*

Text och språklig medvetenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin medvetenhet om text och språk*
- *fördjupa sin förståelse för språket och olika texter som meningsskapande element*
- *förstå språkets sociala funktion och betydelse både för individen och samhället.*

Kommunikation 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, vidareutveckla sin kommunikationsprofiloch sin uppfattning om språk och identitet*
- *fördjupa sina färdigheter att kommunicera i grupp och lära sig analysera och bedöma de fenomen som uppstår i samband med gruppkommunikation*
- *lära sig granska betydelsen av språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbunden variation i olika kommunikationssituationer.*

Litteratur 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor*
- *känna till skön- och facklitterära genrer och deras olika uttrycksformer*
- *bredda och utveckla sina läsfärdigheter, kunna närma sig litterära multimodala texter på ett ändamålsenligt sätt och analysera och tolka dem med hjälp av relevanta begrepp*
- *förstå att litteratur kan tolkas på många sätt*
- *fördjupa sina kunskaper om det finlandssvenska och nordiska kulturarvet.*

Centralt innehåll

Att tolka och producera text

- *centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa*
- *att skapa texthelheter; analys av textens syfte, målgrupp, kontext, innehåll, struktur, uttrycksformer och synvinklar*
- *att skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt skriva, referera och kommentera med andra texter som underlag*
- *textens flerstämmighet och intertextualitet*
- *text- och språkvård*

Text och språklig medvetenhet

- *olika uppfattningar om språk: språk som struktur, språk som ett meningsskapande element, språk som ett socialt och samhälleligt fenomen, språk som maktmedel*
- *multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet*
- *språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård*

Kommunikation 1

- *reflektioner över den egna kommunikativa kompetensen, förmåga att ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppens kommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandlingar, språket och icke-verbal kommunikation samt roller, anspänning, talängslan och kohesion i anslutning till gruppkommunikation*
- *språk och identitet samt hur språket är föränderligt och kontextbundet*

Litteratur 1

- *litteraturens roller och olika sätt att läsa och uppleva litteratur, att läsa och skriva i funktionellt och estetiskt syfte*
- *berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur samt andra texter, till exempel teater, film, spel eller andra medietexter*
- *centrala litterära genrer, uttrycksformer och begrepp som används för att analysera*
- *olika sätt att tolka litteratur*
- *den finlandssvenska litteraturen som en del av den nordiska litteraturen*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- teaterbesök och/eller besök på konstutställning kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. textval, litteraturläsning och textproduktion.

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder såsom gruppkommunikation och kamratrespons.

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av medietexter, samt i diskussionsämnen i klassrummet och samhället.

Kompetensen för välbefinnande märks i t.ex. uppgifter som främjar gemenskap, självkännedom och litteraturläsning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Språk och påverkan, 4 sp (MO5MO6MO7)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 1, 2 sp (MO5), Obligatorisk
- Att producera text 1, 1 sp (MO6), Obligatorisk
- Kommunikation 2, 1 sp (MO7), Obligatorisk

Mål

Att tolka text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet gällande mediekunskap*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*
- *lära sig tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter samt lära sig analysera texternas olika former och uttryck*
- *göra sig förtrogen med olika sätt att påverka och argumentera samt stärka sina kunskaper och färdigheter i anslutning till det.*

Att producera text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras som skribent och fördjupa sina tidigare insikter om olika skeden av skrivprocessen*
- *fördjupa sin uppfattning om vilken inverkan disposition, språk och uttrycksform har på textens betydelse och struktur*

- *fördjupa sin förmåga att utgå från andra texter i sitt eget skrivande och bedöma materialets tillförlitlighet.*

Kommunikation 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning*
- *utveckla sin färdighet att framträda samt förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer*
- *fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talade texter samt audiovisuell kommunikation.*

Centralt innehåll

Att tolka text 1

- *yttrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap*
- *verbala och visuella medel som används i syfte att påverka mottagaren samt argumentation och retoriska stilmedel*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*

Att producera text 1

- *skrivprocessen: val och avgränsning av tema, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning, ge och ta emot respons*
- *skriva med annat material som underlag, text- och språkvård*
- *ordkonst och kreativt skrivande som stärker skribentens egen röst*

Kommunikation 2

- *anspänning, talängslan och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar*
- *sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig*
- *kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier*
- *analys och bedömning av muntliga och audiovisuella texter*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av medietexter, samt i diskussionsämnen i klassrummet och samhället.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen märks i t.ex. diskussioner och uppgifter som berör kommunikationsetik.

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder som främjar den studerandes kommunikationsfärdigheter.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. textval, litteraturläsning och textproduktion.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO4.

Text och kontext, 2 sp (MO8)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 2, 2 sp (MO8), Obligatorisk

Mål

Litteratur 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om litteratur och kunna granska och analysera skönlitteratur som en del av ett samhälle i förändring*
- *förstå kontextens betydelse för hur litteraturen upplevs och tolkas*
- *känna till centrala verk och teman i den finländska litteraturen och i världslitteraturen och kunna analysera dem utgående från en kulturell kontext.*

Centralt innehåll

Litteratur 2

- *finländsk litteratur som en multimodal, flerstämmig och flerspråkig del av världslitteraturen*
- *analys och tolkning av litteratur i förhållande till olika kontexter, till exempel författarens och genrens kontext, den historiska och kulturella kontexten eller den samhälleliga och politiska kontexten*
- *granskning av texter ur olika synvinklar, till exempel utgående från olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den globala och kulturella kompetensen uppnås genom att studerande bekantar sig med texter som representerar olika kulturer, världsbilder, värdegrunder och idévärldar.

Den kommunikativa kompetensen märks t.ex. i uppgifter och texter som berör flerstämmighet och multimodalitet.

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO7.

Kommunikation och muntlig uttrycksförmåga, 2 sp (MO9)

Studieavsnittets moduler

- Kommunikation 3, 2 sp (MO9), Valfri

Mål

Kommunikation 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla mångsidiga kommunikationsfärdigheter, i synnerhet med tanke på fortsatta studier och arbetsliv*
- *utveckla färdigheter att förstå och lösa problem som uppstår i samband med kommunikation samt kunna agera ändamålsenligt och etiskt i olika, även utmanande kommunikationssituationer och förstå kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet*
- *fördjupa förmågan att analysera kommunikation ur olika synvinklar.*

Lokal precisering

Centralt innehåll

Kommunikation 3

- *kommunikationsfärdigheter som krävs i samband med studier och arbetsliv, till exempel sådana som relaterar till möten, förhandlingar och arbetsintervjuer*
- *framförandet av en egen idé eller synpunkt på ett övertygande sätt, argumentationsteknik och retoriska medel*
- *analys av olika kommunikationssituationer och -relationer samt av faktorer som påverkar dem, konflikter och problemlösning i grupp*
- *dialogisk och konstruktiv kommunikation, etiska spelregler för kommunikation*
- *eventuellt deltagande i slutprovet för muntlig kommunikation*

Lokal precisering

- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder och uppgifter med fokus på kommunikationsfärdigheter som kan behövas i studie- och arbetslivet.

Den globala och kulturella kompetensen uppnås genom att den studerande reflekterar över t.ex. kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet.

Kompetensen för välbefinnande uppnås genom att den studerande utvecklar sin kommunikativa förmåga och sitt självförtroende i samspelet med andra.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO4.

Fördjupad skrivkompetens, 2 sp (MO10)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 2, 2 sp (MO10), Valfri

Mål

Att producera text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva längre sakprosatext med utgångspunkt i olika textmaterial*
- *medvetandegöra sin egen förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.*

Centralt innehåll

Att producera text 2

- *att planera och producera ställningstagande och reflekterande texter*
- *förmågan att hantera material, utvärdering av källor, källkritik, upphovsrätt*
- *medvetandegöra olika faser i skrivprocessen och fokusera tidsanvändningen*
- *avgränsning av tema, val av perspektiv och material samt olika sätt att använda material*
- *redigering och finslipning av text, skribentens egen röst, text- och språkvård*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks när den studerande vidareutvecklar sin förmåga att planera och producera självbärande texter med utgångspunkt i olika textmaterial.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen uppnås genom att den studerande använder multimodala material från olika ämnesområden och producerar t.ex. ställningstagande eller reflekterande texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO8.

Fördjupad läskompetens, 2 sp (MO11)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 2, 2 sp (MO11), Valfri

Mål

Att tolka text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sin kritiska och kulturella läskunnighet*
- *kunna analysera, tolka och utvärdera multimodala texter*
- *förstå innebörden av syfte och kontext vid tolkningen av texter*
- *använda sig av relevanta begrepp för att framföra och motivera sin tolkning av texter.*

Centralt innehåll

Att tolka text 2

- *analys och tolkning av olika slag av fakta- och medietexter och fiktiva texter med hjälp av relevanta begrepp*
- *olika sätt att tolka texter*
- *relationen mellan en text och dess situationsbundna och kulturella kontext*
- *olika sätt att skapa mening i texter, till exempel genom olika uttryckssätt och -former samt struktur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den globala och kulturella kompetensen utvecklas genom att den studerande fördjupar sin kritiska och kulturella läskunnighet.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen utvecklas genom analys och tolkning av fakta- och medietexter samt fiktiva texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO8.

Journalistik, 2 sp (MO12)

Mål

Lokal precisering

- Målet med studieavsnittet är att den studerande ska få fördjupade kunskaper om olika medietexter.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet fördjupas kunskaperna om journalistiskt skrivande. De studerande producerar olika slag av texter för publicering i digital och tryckt form. I studieavsnittet kan ingå studiebesök och/eller gästföreläsningar.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. textval och skrivuppgifter.

Den samhälleliga kompetensen utvecklas i den studerandes möte med olika medietexter och aktuella samhällsfenomen.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen märks i t.ex. textval och att den studerande bekantar sig med medieetik och god journalistisk sed.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO4.

Repetition och fördjupning, 1 sp (MO13)

Mål

Lokal precisering

- Målet med studieavsnittet är att den studerande ska få tillfälle att repetera och fördjupa sina kunskaper och färdigheter i modersmål och litteratur.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet repeteras valda delar ur modulerna MO1-MO8.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks t.ex. genom olika muntliga och skriftliga språkövningar.

Kompetensen för välbefinnande uppnås t.ex. genom att studerande repeterar och fördjupar sin kunskap och därmed stärker sitt självförtroende.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i programmet. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: MO1-MO8.

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.1.2. Svenska som andraspråk och litteratur (AI7)

Läroämnets uppdrag

Den studerande vars modersmål inte är svenska, finska eller samiska kan erhålla undervisning i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen i svenska som andraspråk och litteratur. Lärokursen i svenska som andraspråk och litteratur är lämplig för den studerande i de fall då baskunskaperna i svenska inom något delområde av språkkunskaperna inte, enligt lärarnas bedömning, ger förutsättningar för studier i svenska enligt lärokursen svenska och litteratur. Utgångspunkten för lärokursen är den inlärningssituation som den studerande som lär sig skolspråket som andraspråk befinner sig i: hen lär sig svenska i en svenskspråkig miljö och kunskaperna i svenska utvecklas så småningom allt mer vid sidan av det egna modersmålet. Målen för och innehållet i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i gymnasiet ska bygga på de grunder den studerande inhämtat i den grundläggande utbildningen eller på annat håll. Det centrala målet för undervisningen i svenska som andraspråk och litteratur är att den studerande ska uppnå sådana färdigheter i svenska och sådan kunskap om den finländska kulturen, att den studerande har möjlighet att fortsätta sina studier och klara sig i arbetslivet.

Det specifika uppdraget för lärokursen i svenska som andraspråk och litteratur är att fördjupa och utveckla den studerandes flerspråkiga identitet, kunskaper om och i svenska språket, hens kommunikativa färdigheter och läs- och skrivkompetens, även i multimodala sammanhang, och kunskaper om litteratur och kultur. I samarbete med undervisningen i det egna modersmålet samt med undervisningen i andra läroämnen stödjer undervisningen i svenska som andraspråk den studerandes språkliga och kulturella identitet i ett kulturellt mångfacetterat och mångmedialt samhälle. Undervisningen har även som uppdrag att stärka den studerandes kulturella och språkliga medvetenhet samt förståelse för språkets och kulturens betydelse för individen och samhället som helhet.

Svenska språket är objekt för undervisningen i denna lärokurs och huvudsakligt undervisningsspråk också i alla övriga läroämnen. Goda språk- och kommunikationskunskaper är centrala för fortsatta studier, arbetslivet och för att klara sig i vardagen. Under de obligatoriska modulerna läser den studerande minst fyra hela verk.

I undervisningen ska man göra den studerande medveten om betydelsen av god språklig kompetens inom de fortsatta studierna och hen ska även bli bekant med möjligheterna till att fortsätta sina studier i svenska och litteratur på högskolenivå.

Mål

Målet med undervisningen i svenska som andraspråk och litteratur är att utveckla den studerandes kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera texter samt hens språkliga och kulturella medvetenhet. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *fördjupa och bredda sin kommunikativa kompetens för att kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter*
- *förstå allt mer abstrakt kommunikation i undervisningen och förstå och kunna fungera i allt mer formella kommunikationssituationer och använda kommunikationsstrategier som är lämpliga för situationen*
- *kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfärdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.*

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- *utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter med olika syften och i olika kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text*
- *utöka sitt ord-, fras- och begreppsförråd samt fördjupa sin kunskap om det skrivna språket och kunna bedöma texter med olika syften och i olika kontexter*
- *utveckla sina färdigheter att tolka skön- och facklitteratur och bredda sin läsning*
- *kritiskt kunna granska olika informationskällor, informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.*

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- *utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt*
- *kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande*
- *stärka sina färdigheter att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- *förstå vilken betydelse språket och olika vetenskapliga discipliner har för lärandet och tänkandet samt vilken betydelse språklig och kulturell mångfald har för identiteten*
- *fördjupa sina kunskaper om språkets struktur, olika register, uttrycksformer och nyanser och deras meningsskapande funktion såväl i litteraturen som i andra kulturella verk.*

Bedömning

Den studerande ska bedömas enligt lärokursen i svenska som andraspråk och litteratur om hen har valt denna lärokurs, oberoende av om den studerande fått särskild undervisning i svenska som andraspråk och litteratur eller om gymnasiet har kunnat erbjuda endast en del av modulerna i svenska som andraspråk och litteratur. Moduler som fullgjorts enligt lärokursen i svenska och litteratur ersätter i sin helhet moduler i svenska som andraspråk och litteratur, och vitsordet från dessa moduler överförs till svenska som andraspråk och litteratur. Moduler i svenska som andraspråk och litteratur ersätter moduler i svenska och litteratur i den utsträckning de motsvarar varandra till mål och centralt innehåll. I det senare fallet kan det behövas kompletteringar för de obligatoriska modulernas del och vitsordet omprövas i samband med dessa.

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra den studerandes kunnande och utveckling ur olika perspektiv. Responsen och bedömningen av studierna i svenska som andraspråk och litteratur ska vara kopplade till målen för respektive modul som ställts upp utgående från lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunnande ska bedömas mångsidigt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under lärprocessens

gång. Med hjälp av självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar, lyssnar, producerar och tolkar text.

Slutbedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Som stöd vid bedömningen och som ett verktyg för läraren och den studerandes självvärdering och kamratrespons används nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Slutbedömningen av lärokursen utgår från studieavsnittens medeltal. Som stöd för både slutbedömningen och då den studerande vill höja sitt medeltal kan man dessutom utgå från följande delar av läroämnets allmänna mål:

Kommunikationsfärdigheter

- *utvecklingen av hörförståelse och muntliga färdigheter*
- *färdigheter att kommunicera vid individuella framträdanden och i grupp*
- *färdigheter att förstå kommunikationssituationer*

Att tolka texter

- *färdigheter att analysera och tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter*
- *färdigheter att förstå och tolka skön- och facklitteratur*
- *färdigheter att utvärdera information*

Att producera texter

- *färdigheter att producera olika typer av texter och behärska olika uttrycksformer samt färdigheter att uttrycka sig själv*
- *färdigheter att behärska olika faser i en skrivprocess*
- *förmåga att behärska standardspråket*
- *förmåga att använda och bedöma material och informationskällor*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

- *färdigheter att förstå den språkliga och kulturella mångfalden*
- *färdigheter att förstå språket inom olika vetenskapliga discipliner som läroämnet utgår från*
- *färdigheter att behärska språkvetenskapliga och läroämnesrelaterade begrepp*

I slutskedet av studierna kan den studerande ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

Studieavsnitt

Texter och språk i min värld, 6 sp (SV21SV22SV23SV24)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka och producera text, 2 sp (SV21), Obligatorisk
- Text och språklig medvetenhet, 1 sp (SV22), Obligatorisk

- Kommunikation 1, 1 sp (SV23), Obligatorisk
- Litteratur, 2 sp (SV24), Obligatorisk

Mål

Att tolka och producera text

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig producera, tolka och utvärdera multimodala texter, textstrukturer och uttrycksformer*
- *behärska de olika faserna i en skrivprocess och uppmuntras som skribent*
- *använda andra texter som underlag för den egna skrivprocessen*
- *lära sig iaktta hur språkliga strukturer och uttryck används i olika texter och tillämpa dem i sina egna texter*
- *stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.*

Text och språklig medvetenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin medvetenhet om text och språk*
- *fördjupa sin förståelse för språket och olika texter som meningsskapande element*
- *förstå språkets sociala funktion och betydelse både för individen och samhället*

Kommunikation 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, vidareutveckla sin kommunikationsprofil och sin uppfattning om språk och identitet*
- *lära sig att kommunicera i grupp och iaktta, förstå och analysera olika fenomen i anslutning till gruppkommunikation*
- *lära sig granska betydelsen av språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbunden variation i olika kommunikationssituationer.*

Litteratur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla mångsidiga läsvanor och fatta intresse för och lära sig njuta av litteratur*
- *känna till skön- och facklitterära genrer och deras olika uttrycksformer*
- *lära sig motivera sin tolkning av texter, både muntligt och skriftligt*
- *utveckla sin förmåga att behärska språkliga strukturer och ordförråd genom att läsa skönlitteratur på svenska.*

Centralt innehåll

Att tolka och producera text

- *centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa*
- *att skapa texthelheter; analys av textens syfte, målgrupp, kontext, innehåll, struktur, uttrycksformer och synvinklar*
- *att skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt skriva, referera och kommentera med andra texter som underlag*
- *strategier som behövs för att förstå det man läser, färdigheter och ord-, frasoch begreppsförråd för ett abstrakt språkbruk*
- *ett helt skönlitterärt eller facklitterärt verk*

Text och språklig medvetenhet

- *olika uppfattningar om språk: språk som struktur, språk som ett meningsskapande element, språk som ett socialt och samhälleligt fenomen, språk som maktmedel*
- *multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet*
- *strategier som behövs för att förstå lärarens kommunikation i undervisningen, formellt tal och formell text*
- *språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård*

Kommunikation 1

- *reflektioner över den egna kommunikativa kompetensen, förmåga att ge och ta emot respons, förmågan att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppens kommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandlingar, språket och icke-verbal kommunikation samt roller, anspänning, talängslan och kohesion i anslutning till gruppkommunikation*
- *språk och identitet samt hur språket är föränderligt och kontextbundet*

Litteratur

- *litteraturens roller och olika sätt att läsa och uppleva litteratur, att läsa och skriva i funktionellt och estetiskt syfte*
- *berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur samt andra texter, till exempel teater, film, spel eller andra medietexter*
- *centrala litterära genrer, uttrycksformer och begrepp som används för att analysera*
- *den finlandssvenska litteraturen som en del av den nordiska litteraturen*
- *den studerande ska läsa ett helt skön- eller facklitterärt verk, självständigt eller tillsammans*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- teaterbesök och/eller besök på konstutställning kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. genre- och textval, litteraturläsning och textproduktion.

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder såsom gruppkommunikation och kamratrespons.

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av medietexter, samt i diskussionsämnen i klassrummet och samhället.

Kompetensen för välbefinnande märks i t.ex. uppgifter som främjar gemenskap, självkännedom och litteraturläsning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Språk och påverkan, 4 sp (SV25SV26SV27)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 1, 2 sp (SV25), Obligatorisk
- Att producera text 1, 1 sp (SV26), Obligatorisk
- Kommunikation 2, 1 sp (SV27), Obligatorisk

Mål

Att tolka text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet gällande mediekunskap*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*
- *lära sig tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter samt lära sig analysera texternas olika former och uttryck*
- *göra sig förtrogen med olika sätt att påverka och argumentera samt få färdigheter i anslutning till det*
- *kunna analysera skönlitteratur som förmedlar olika åsikter och världsbilder.*

Att producera text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras som skribent och fördjupa sina tidigare insikter om olika faser av skrivprocessen*
- *fördjupa sin uppfattning om vilken inverkan disposition, språk och uttrycksform har för textens betydelse och struktur*
- *fördjupa sin förmåga att utgå från andra texter i sitt eget skrivande och bedöma materialets tillförlitlighet.*

Kommunikation 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sina färdigheter och strategier för att förstå talat språk och lyssna och analysera olika kommunikationssituationer*
- *öka sin förståelse för anspänning och tilltron till sin förmåga att framträda*
- *utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer*
- *fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talade texter samt audiovisuell kommunikation.*

Centralt innehåll

Att tolka text 1

- *yttrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och texter baserade på en vetenskaplig grund*
- *verbala och visuella medel som används i syfte att påverka mottagaren samt argumentation och retoriska stilmedel*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*
- *läsa ett samhälleligt betydande eller aktuellt verk*

Att producera text 1

- *skrivprocessen: val och avgränsning av tema, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning, ge och ta emot respons*
- *skriva med annat material som underlag, text- och språkvård*
- *textbindning, förmåga att behärska språkliga strukturer som är typiska för sakprosatext*
- *ordkonstövningar och kreativt skrivande som stärker skribentens egen röst*

Kommunikation 2

- *färdigheter och strategier för att lyssna och förstå talat språk, analys av kommunikationssituationer*
- *anspänning, talängslan och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar*
- *sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdighet i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig*
- *kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier*
- *analys och bedömning av muntliga och audiovisuella texter*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av medietexter, samt i diskussionsämnen i klassrummet och samhället.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen märks i t.ex. diskussioner och uppgifter som berör mediekritik och medieetik.

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder som främjar den studerandes kommunikationsfärdigheter.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. textval, litteraturläsning och textproduktion.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV24.

Text och kontext, 2 sp (SV28)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 2, 2 sp (SV28), Obligatorisk

Mål

Litteratur 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om litteratur och kunna granska och analysera skönlitteratur som en del av ett samhälle i förändring*
- *förstå kontextens betydelse för hur litteraturen upplevs och tolkas*
- *bekanta sig med centrala verk och teman i den finländska litteraturen och i världslitteraturen och kunna bedöma deras betydelse.*

Centralt innehåll

Litteratur 2

- *finländsk litteratur som en del av världslitteraturen*
- *analys och tolkning av litteratur i förhållande till olika kontexter, till exempel författaren och genren, den historiska och kulturella kontexten eller den samhälleliga och politiska kontexten*
- *granskning av texter ur olika synvinklar, till exempel utgående från olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar*
- *ett betydande eller aktuellt skönlitterärt verk*

Lokal precisering

- samarbete med stadsbiblioteket kan ingå
- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den globala och kulturella kompetensen uppnås genom att studerande bekantar sig med texter som representerar olika kulturer, världsbilder, värdegrunder och idévärldar.

Den kommunikativa kompetensen märks t.ex. i litteraturdiskussioner och -presentationer.

Den samhälleliga kompetensen tas i beaktande t.ex. i val av texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV27.

Kommunikation och muntlig uttrycksförmåga, 2 sp (SV29)

Studieavsnittets moduler

- Kommunikation 3, 2 sp (SV29), Valfri

Mål

Kommunikation 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla mångsidiga kommunikationsfärdigheter, i synnerhet med tanke på fortsatta studier och arbetsliv*
- *utveckla färdigheter att förstå och lösa problem som uppstår i samband med kommunikation samt kunna agera ändamålsenligt och etiskt i olika, även utmanande*

kommunikationssituationer och förstå kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet
- *fördjupa förmågan att analysera kommunikation ur olika synvinklar*
- *fördjupa sin förståelse för situationsbundna variationer i olika kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

Kommunikation 3

- *utveckla förmågan att förstå talat språk och lyssna samt mångsidigare färdigheter för att tala och uppträda*
- *kommunikationsfärdigheter som krävs i samband med studier och arbetsliv, till exempel sådana som relaterar till möten, förhandlingar och arbetsintervjuer*
- *framförandet av en egen idé eller synpunkt på ett övertygande sätt, argumentationsteknik och retoriska medel*
- *analys av olika faktorer som påverkar kommunikationssituationer och -relationer samt konflikter och problemlösning i grupp*
- *dialogisk och uppmuntrande kommunikation, etiska spelregler för kommunikation*
- *eventuellt deltagande i slutprovet för muntlig kommunikation*

Lokal precisering

- studiebesök och/eller gästföreläsningar kan ingå

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks i t.ex. valet av undervisningsmetoder och uppgifter med fokus på kommunikationsfärdigheter som kan behövas i studie- och arbetslivet.

Den globala och kulturella kompetensen uppnås genom att den studerande reflekterar över t.ex. kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet.

Kompetensen för välbefinnande uppnås genom att den studerande utvecklar sin kommunikativa förmåga och sitt självförtroende i samspelet med andra.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV24.

Fördjupad språkkompetens A, 2 sp (SV210)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 2, 2 sp (SV210), Valfri

Mål

Att producera text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva längre sakprosatext med utgångspunkt i olika textmaterial*

- *fördjupa sina kunskaper om skriftspråkets struktur och grundläggande normer och kunna välja lämplig språkform*
- *medvetandegöra sin egen förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.*

Centralt innehåll

Att producera text 2

- *att planera och producera ställningstagande och reflekterande texter*
- *förmågan att hantera information, utvärdering av källor, källkritik, upphovsrätt*
- *medvetandegöra olika faser i skrivprocessen och fokusera tidsanvändningen*
- *avgränsning av tema, val av perspektiv och material samt olika sätt att använda material*
- *redigering och finslipning av text, skribentens egen röst, text- och språkvård*
- *aktuellt skönlitterärt eller facklitterärt verk*

Lokal precisering

- studieavsnittet är den första delen av förberedelserna inför studentprovet i svenska som andraspråk och litteratur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks när den studerande vidareutvecklar sin förmåga att planera och producera självbärande texter.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen uppnås genom att den studerande övar sig i att använda multimodala material från olika ämnesområden och producera egna längre texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV28.

Fördjupad språkkompetens B, 2 sp (SV211)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 2, 2 sp (SV211), Valfri

Mål

Att tolka text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sin kritiska och kulturella läskunnighet*
- *kunna analysera, tolka och utvärdera multimodala texter*
- *förstå innebörden av syfte och kontext vid tolkningen av texter.*

Centralt innehåll

Att tolka text 2

- *analys och tolkning av olika slag av fakta- och medietexter och fiktiva texter med hjälp av relevanta begrepp*

- *olika sätt att tolka texter*
- *relationen mellan en text och dess situationsbundna och kulturella kontext*
- *diktsamling eller pjästext och fenomen i kultur och media*

Lokal precisering

- studieavsnittet är den andra delen av förberedelserna inför studentprovet i svenska som andraspråk och litteratur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den globala och kulturella kompetensen utvecklas genom att den studerande fördjupar sin kritiska och kulturella läskunnighet.

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen utvecklas genom analys och tolkning av olika fiktions- och faktagenrer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV28.

Journalistik, 2 sp (SV212)

Mål

Lokal precisering

- Målet med studieavsnittet är att den studerande ska få fördjupade kunskaper om olika medietexter.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet fördjupas kunskaperna om journalistiskt skrivande. De studerande producerar olika slag av texter för publicering i digital och tryckt form. I studieavsnittet kan ingå studiebesök och/eller gästföreläsningar.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen märks i t.ex. textval och skrivuppgifter.

Den samhälleliga kompetensen utvecklas i den studerandes möte med olika medietexter och aktuella samhällsfenomen.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen märks i t.ex. textval och att den studerande bekantar sig med medieetik och god journalistisk sed.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV24.

Repetition och fördjupning, 1 sp (SV213)

Mål

Lokal precisering

- Målet med studieavsnittet är att den studerande ska få tillfälle att repetera och fördjupa sina kunskaper och färdigheter i svenska som andraspråk och litteratur.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet repeteras valda delar ur modulerna SV21-SV28.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen märks t.ex. genom olika muntliga och skriftliga språkövningar.

Kompetensen för välbefinnande uppnås t.ex. genom att studerande repeterar och fördjupar sin kunskap och därmed stärker sitt självförtroende.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i programmet. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: SV21-SV28.

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.2. Finska (TKFI)

Läroämnets uppdrag

Språkämnen är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Det andra inhemska språket finska är en del av gymnasiets språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samten förmåga att på olika nivåer behärska dialekter och register av dessa. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt, samt utvecklar hens multilitteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den

studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i det andra inhemska språket finska grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa uttryckssätt. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Finskundervisningens uppdrag är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i finska. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mera formellt och vetenskapligt språk. Den studerande handleds att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå språket och utnyttja sin kunskap om språket, dess strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande tränar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt värdera information.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i det andra inhemska språket finska ska man behandla teman som bidrar till att språkinlärningen utgör en del av gymnasieundervisningens ämneshelheter och arbetet över läroämnesgränserna. I undervisningen i det andra inhemska språket kan man samarbeta inom lärokurserna och med andra lärokurser i främmande språk samt med andra läroämnen. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnena utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sina färdigheter i mångsidig kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden, till exempel sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning. Dessa kan utnyttjas då man behandlar temahelheter som ingår i den mångsidiga kompetensen. Språken ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv. De olika delområden som utgör den mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbetssätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i det andra inhemska språket syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband.

Genom studier i det andra inhemska språket får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes ***kompetens för välbefinnande*** *och* ***kommunikativa kompetens*** *och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det inte av språkliga eller kulturella orsaker finns gemensam förståelse.*

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för de fortsatta studierna och arbetslivet och för att bygga sin språkliga identitet.

Språkämnena kombinerar olika fack-, vetenskaps- och konstämnen och skapar kontaktytor till andra läroämnen och ***tvärvetenskaplig och kreativ kompetens****. Temastudier och studier som överskrider läroämnesgränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna. Studier och kunskaper i det andra inhemska språket finska ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målsättningen att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt utmanande uppgifter.*

Studierna i det andra inhemska språket stärker den studerandes ***samhälleliga kompetens****. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den globala världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratifostran och jämlikhetsperspektiv samt till frågor som gäller språk, till exempel minoriteter och majoriteter, språkpolitik eller minskningen av den språkliga diversiteten. De färdigheter och kontakter den studerande får av studier i det andra inhemska språket finska underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.*

Studierna i det andra inhemska språket stärker ***etisk kompetens och miljökompetens*** *genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Globala miljöfrågor, som till exempel klimatförändringen, ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald minskar är både individuella och kollektiva problem. Under studierna stärks den studerandes färdigheter att i samråd med andra finna kopplingar och bearbeta tänkbara lösningar på problem. Utöver att söka och producera information handleds den studerande att reflektera över attityder och värderingar och att utveckla sin ansvarskänsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.*

Global och kulturell kompetens *som en del av studierna i det andra inhemska språket ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur kunskaperna i det andra inhemska språket finska är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor. De fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i finska är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- *uppmuntras att använda det finska språket och fungera i en språkligt och kulturellt mångsidig värld där man möter andra människor i nationella, nordiska och internationella kontexter i vilka det är möjligt att använda sina kunskaper i finska och där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse*

- *förstå det finska språkets betydelse som nationalspråk*
- *visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld*
- *uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.*

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående lärprocessen*
- *identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstuderande*
- *effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk*
- *effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk.*

Kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- *vänja sig vid att och våga använda finska språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt*
- *få erfarenhet av många olika finskspråkiga studiemiljöer och miljöer för språkanvändning*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen nedan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.*

Bedömning

Bedömningens uppdrag i det andra inhemska språket finska är att stödja den studerandes utveckling att fungera på finska. Mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer den studerandes tilltro till sina förmågor och stärker studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställs upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna kunnandet och gruppens kunnande och lärprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, till exempel utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda nationellt erkända examenssystem för det andra inhemska språket finska.

I början av studierna ska man speciellt ge respons på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter för att studera språk. I takt med att studierna framskrider ska man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga målområden, inklusive målen som är kopplade till utvecklingen av studiefärdigheter, även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

En studerande som slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2018, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i det andra inhemska språket finska bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 8 i lärokursen i modersmålsinriktad finska samt i den valfria modulen 6 i B1-lärokursen ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Förutsättningarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

I B3-lärokursen bedöms den studerandes muntliga språkfärdighet i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiets läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.2.1. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att ge tvåspråkiga och flerspråkiga studerande i svenskspråkiga gymnasier en möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper i finska och stärka den egna mångfasetterade språkliga och kulturella identiteten, genom att bejaka den studerandes modersmål. Modulerna är uppbyggda kring samma teman som A-lärokursen.

Studieavsnitt

Kommunikation i vardagen, 4 sp (FIM1FIM2)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FIM1), Obligatorisk
- Miljö och kommunikation, 3 sp (FIM2), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet samt förstå vilken betydelse flerspråkighet har för den egna identiteten*
- *förstå språkets uppbyggnad och centrala språkliga begrepp samt utveckla sina färdigheter att skilja på olika nyanser av talat och skrivet språk*
- *fördjupa sin förståelse för språk och multimodala texter*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *tillämpa och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärande*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.2.*

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sina färdigheter i att tolka, producera och bedöma olika typer av texter och deras uttryckssätt*
- *utveckla sin förmåga att ge och ta emot respons samt bedöma sin egen taloch skrivförmåga*
- *utveckla sin språkliga självkänsla och förmåga att visa hänsyn i kommunikationssituationer*
- *öka sin förståelse för sociala nätverk och olika miljöer*
- *kunna söka, komprimera och ge information som berör en själv.*

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *utarbeta en personlig språkprofil*
- *ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska*
- *det vidgade textbegreppet och textgenrer som är centrala för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter*
- *talspråk, skriftspråk, dialekter och slang*
- *tvåspråkighet och flerspråkighet som resurs*

Miljö och kommunikation

- *muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier*
- *konstruktion av texthelheter: målsättning, kontext, innehåll, struktur och synvinkel; skrivprocessen*
- *kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan*
- *etiska spelregler för kommunikation*
- *självvärdering och kamratrespons*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas verbläran, nomenböjningen och centrala begrepp i satsläran.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang*
- *utveckla sin förmåga att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information samt öva sig att sammanfatta olika typer av texter och inhämtad information*
- *kunna argumentera om vetenskapliga teman*
- *utveckla sin kompetens att förstå och delta i hållbar utveckling.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande*
- *innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt*
- *argumentationsteknik*
- *muntlig och skriftlig produktion med vetenskapliga texter som grund*
- *populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas infinitiver och particip.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på vikten av en hållbar livsstil och på naturens mångfald. Den studerande reflekterar över sina handlingar ur ett etiskt perspektiv.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2.

Medier och samhälle, 2 sp (FIM4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FIM4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att använda källmaterial och läsa kritiskt, speciellt medietexter*
- *kunna argumentera sina åsikter mångsidigt och i olika kommunikationssammanhang*
- *kunna granska och bedöma olika typer av texter och förstå de värderingar som förmedlas*
- *utveckla sin förmåga att skilja på åsikt och fakta*
- *fördjupa sin kompetens att förstå och delta i debatter om samhälleliga fenomen*

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- *yttrandefrihet, censur, källkritik, informationshantering, mediekritik, upphovsrätt och plagiat*
- *aktivt medborgarskap som individ och grupp*
- *mänskliga rättigheter*
- *språkliga strategier för att påverka och ta ställning*
- *ställningstagande och argumenterande texter*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas satsmotsvarigheter och interpunktion.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande fördjupar sina kunskaper om finsk kultur samt över kulturarv och värderingar i det finländska samhället men även i världen i stort.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin kunskap om studie- och arbetsliv*
- *stärka sina färdigheter att uttrycka sig i mer formella sammanhang*
- *fördjupa sin förmåga att tolka och producera formella texter*
- *utveckla sin kompetens att tänka kreativt, samarbeta och förhandla*
- *kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.*

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- *utbildning, yrken och näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel*
- *komplettering av språkprofilen med tanke på framtida behov*
- *kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenliv*
- *teamarbete, företagsamhet, innovationer*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas attribut och adverbial, rektionsfrågor och finskans motsvarigheter till svenskans prepositionsattribut.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3, FIM4.

Språk och kultur, 2 sp (FIM6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FIM6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt*
- *utveckla sina färdigheter att analysera och tolka olika typer av texter och förstå språkets, litteraturens och olika konstformers betydelse för samhället, gemenskapen och för individen*
- *kunna närma sig olika slags genrer, i synnerhet skönlitterära, och reflektera över deras olika uttrycksformer*
- *bredda och utveckla sina läsfärdigheter på finska, i synnerhet i skönlitterära texter.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, litteraturens och kulturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om finsk kultur samt över kulturarv och värderingar i det finländska samhället men även i världen i stort.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3, FIM4, FIM5.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin färdighet att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källor och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *stärka sina färdigheter att producera texter om aktuella teman*
- *hitta texter som intresserar hen samt muntligt och skriftligt delta i debatter kring dem.*

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- *skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter*
- *skriva texter med annat material som grund*
- *språkriktighet*
- *analysera och producera medietexter*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån studerandes behov*

Lokal precisering

- Vid behov kan centrala strukturer repeteras.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3, FIM4.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper kring de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sin förståelse för språkliga varianter*

- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag, språkliga mönster och egenskaper*
- *förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden*
- *dialogisk kommunikation*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3, FIM4, FIM5, FIM6.

Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FIM9)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att stärka och utveckla färdigheterna inför studentskrivningarna.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet övas hörförståelse, läsförståelse, ordförråd och strukturer samt skriftlig framställning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FIM1FIM2, FIM3, FIM4, FIM5, FIM6.

Asiaa, 2 sp (FIM10)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Asiaa, 2 sp (FIM11)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

7.2.2. Finska, A-lärokurs (TKFIA1)

Läroämnets uppdrag

Studieavsnitt

Kommunikation i vardagen, 4 sp (FINA1FINA2)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINA1), Obligatorisk
- Miljö och kommunikation, 3 sp (FINA2), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt använda sina språkfärdigheter*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).*

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstärka sina muntliga och skriftliga kunskaper och färdigheter i växelverkan med andra och sin språkliga självkänsla*
- *fördjupa sina kunskaper om språkliga strukturer*
- *använda språket aktivt i olika slags autentiska situationer*
- *kunna ge och ta emot konstruktiv respons.*

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).*
- *ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska*
- *det vidgade textbegreppet och textgenrer som är relevanta för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter*
- *språk och identitet, den individuella språkliga repertoaren, tvåspråkighet, flerspråkighet, relation mellan olika språk och språkformer*

Miljö och kommunikation

- *muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier*
- *språkliga varianter och betydelsen av finskt standardspråk*
- *aktiviteter och situationer i vardagen och närmiljön*
- *självvärdering och kamratrespons*
- *etiska spelregler i kommunikation*
- *kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan*
- *textgenrer som anknyter till studierna och vardagen, deras funktion och kombinationer*

Lokal precisering

- I grammatiken repeteras och fördjupas finskans verblära, nomenböjningen samt de grundläggande objektsreglerna och unipersonella uttryck.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang*
- *öva sina färdigheter i att tolka och presentera inhämtad information och öva sig att sammanfatta olika typer av texter*
- *aktivt kunna ta del av diskussioner*
- *utveckla sina färdigheter att argumentera och formulera åsikter.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande*
- *innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt*
- *språkets funktion som verktyg för att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information*
- *olika framtidsvisioner*
- *populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter*

Lokal precisering

- I grammatiken repeteras och fördjupas de olika infinitivformerna och de vanligare participformerna. Studieavsnittet kan genomföras som tandem.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på vikten av en hållbar livsstil och på naturens mångfald. Den studerande reflekterar över sina handlingar ur ett etiskt perspektiv.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2.

Medier och samhälle, 2 sp (FINA4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FINA4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bekanta sig med aktuella ämnen som behandlas i media*
- *utveckla sin förmåga att kritiskt granska olika typer av informationskällor, skilja på åsikt och fakta och att förstå värderingar i text*
- *muntligt och skriftligt uttrycka, formulera och motivera sina åsikter och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt.*

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- *mediekritik, källkritik, censur, yttrandefrihet, informationshantering, upphovsrätt och plagiat*
- *mänskliga rättigheter, jämlikhet*
- *aktivt medborgarskap som individ och i grupp*
- *olika uttryckssätt och -former i medier i sakfrågor och om aktuella händelser*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas finskans satskonstruktioner så att de studerande förstår dem och själva kan använda de enklare formerna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande fördjupar sina kunskaper om finsk kultur samt över kulturarv och värderingar i det finländska samhället men även i världen i stort.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2, FINA3.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att analysera, tolka och producera formella texter och att uttrycka sig i mer formella sammanhang*
- *uppmuntras att använda finska i olika kommunikationssituationer i studier och arbete*
- *stärka sina färdigheter i att behandla ämnesområden som anknyter till studie- och arbetsliv*
- *utveckla sin kompetens att tänka kreativt, förhandla och samarbeta*
- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för studier och karriärplanering*
- *kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.*

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- *utbildning, yrken, näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel*
- *komplettering av språkprofilen för framtida behov*

- *teamarbete, företagsamhet och innovation*
- *kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenlivet*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas objektet mera ingående och adverbial, i synnerhet tids- och platsadverbial. Studieavsnittet kan genomföras som tandem.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2, FINA3, FINA4.

Språk och kultur, 2 sp (FINA6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FINA6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt, i synnerhet i skönlitterära texter*
- *utveckla sin förståelse för värderingar som finsk litteratur och kultur förmedlar och förstå litteraturens, kulturens och konstens betydelse för samhället, gemenskapen och individen*
- *utveckla sin förmåga att närma sig olika slags skön- och facklitterära genrer och reflektera över deras uttrycksformer*
- *utveckla sina färdigheter att göra egna analyser och tolkningar av olika faktaoch skönlitterära texter*
- *bredda och utveckla sin läsfärdighet på finska.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, kulturens och litteraturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om finsk kultur samt över kulturarv och värderingar i det finländska samhället men även i världen i stort.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2, FINA3, FINA4, FINA5.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina färdigheter att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källa och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *hitta texter som intresserar hen och använda dessa som underlag för fortsatt kommunikation.*

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- *skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter*
- *språkriktighet*
- *medietexter*
- *globalt ansvar*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov*

Lokal precisering

- Vid behov kan grundläggande strukturer repeteras.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2, FINA3, FINA4.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper om de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag och språkliga mönster och egenskaper*
- *förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden*
- *dialogisk kommunikation*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande
deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINAFINA2, FINA3, FINA4, FINA5, FINA6.

Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FINA9)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att stärka och utveckla färdigheterna inför studentskrivningarna.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet övas hörförståelse, läsförståelse, ordförråd och strukturer samt skriftlig framställning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2, FINA3, FINA4, FINA5, FINA6.

Keskustellaan, 2 sp (FINA10)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att förbättra de muntliga färdigheterna, fördjupa ordförrådet samt utveckla förmågan att samverka och kommunicera. Studieavsnittet förverkligas om möjligt som tandem i samarbete med Pietarsaaren lukio.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Fokus ligger på vardagliga ämnesområden men diskussionen kan också tangera övriga teman och ämnesområden i läroplanen samt aktuella och lokala frågor.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnitt på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINA1FINA2.

Asiaa, 2 sp (FINA11)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och att förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Asiaa, 2 sp (FINA12)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

7.2.3. Finska, B1-lärokurs (TKFIB1)

Läroämnets uppdrag

Studieavsnitt

Kommunikation i vardagen, 4 sp (FINB11FINB12)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINB11), Obligatorisk
- Miljö och kommunikation, 3 sp (FINB12), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt använda sina språkfärdigheter*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärande*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B1.1.*

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier*
- *fördjupa sin förmåga att läsa, aktivt diskutera och lyssna på andra*
- *kunna använda språket aktivt i olika slags kommunikationssituationer och i växelverkan med andra*

- *kunna ge och ta emot respons.*

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *utarbeta en personlig språkprofil*
- *ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska*
- *det vidgade textbegreppet och textgenrer som är relevanta för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter*
- *språk och identitet, den individuella språkliga repertoaren, tvåspråkighet, flerspråkighet, relation mellan olika språk och språkformer*

Miljö och kommunikation

- *aktiviteter och kommunikationssituationer i vardagen och närmiljön*
- *självvärdering och kamratrespons*
- *etiska spelregler i kommunikation*
- *teman som anknyter till mänskliga relationer och välbefinnande*
- *texter med anknytning till natur, miljö och turism*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas de mest grundläggande delarna av verbböjningen och nomenböjningen, objektsreglerna samt unipersonella uttryck.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB13)

Studieavsnittets moduler

- Media, samhälle och hållbar framtid, 2 sp (FINB13), Obligatorisk

Mål

Media, samhälle och hållbar framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang*
- *analysera och producera texter med betoning på språkliga drag som kännetecknar olika genrer*
- *utveckla sina färdigheter att söka information, presentera och diskutera olika texter och inhämtad information, både individuellt och tillsammans med andra*
- *öva sig att sammanfatta olika typer av texter*
- *utveckla sin förmåga att uttrycka egna åsikter i växelverkan med andra.*

Centralt innehåll

Media, samhälle och hållbar framtid

- *mediekritik, källkritik, censur, yttrandefrihet, informationshantering, upphovsrätt och plagiat*
- *språkets funktion som verktyg för att söka, analysera, tolka, dela och presentera information*
- *aktivt medborgarskap som individ och i grupp*
- *innovationer som stödjer hållbar utveckling och olika framtidsvisioner*
- *texter i anknytning till teknik, samhälle och hållbar utveckling*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas användningen av de vanligaste participen i finskan och de mest grundläggande infinitiverna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Fokus ligger på vikten av en hållbar livsstil och på naturens mångfald. Den studerande reflekterar över sina handlingar ur ett etiskt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12.

Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB14)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINB14), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att tolka och producera kortare formella texter och att uttrycka sig i mer formella sammanhang*
- *uppmuntras att använda finska i olika kommunikationssituationer i studier och arbete*

- *utveckla sina färdigheter att behandla ämnesområden som anknyter till studier och arbetsliv*
- *utveckla sin kompetens att tänka kreativt, förhandla och samarbeta*
- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för studier och karriärplanering*
- *kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.*

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- *utbildning, yrken och näringsliv ur den studerandes synvinkel*
- *komplettering av språkprofilen för framtida behov*
- *teamarbete, företagsamhet och innovation*
- *kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenlivet*

Lokal precisering

- I grammatiken behandlas de mest förekommande satsmotsvarigheterna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12, FINB13.

Språk och kultur, 2 sp (FINB15)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FINB15), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målet med modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om olika genrer med anknytning till olika konstformer*
- *tolka och producera olika slags texter*
- *fördjupa sin förståelse för värderingar som konsten som text förmedlar och förstå konstens betydelse för samhället, gemenskapen och för individen*
- *reflektera över och presentera olika konstformer.*

Centralt innehåll

Språk och kultur

Lokal precisering

- Grammatiken som behandlats i de tidigare studieavsnitten fördjupas.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om finsk kultur samt över kulturarv och värderingar i det finländska samhället men även i världen i stort.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12, FINB13, FINB14.

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINB16), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunika*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag, språkliga mönster och egenskaper*
- *dialogisk kommunikation*
- *kulturbundna, särskilt finska särdrag i muntlig kommunikation*
- *autentiska språkmiljöer och autentisk språkanvändning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande får möjlighet att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden. Den studerandes självkännedom utvecklas och fokus sätts på hälsosamma levnadsvanor och den studerandes välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12, FINB13, FINB14, FINB15.

Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINB17), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina färdigheter att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källor, att tänka självständigt och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *utveckla sina färdigheter att behandla aktuella teman*
- *hitta texter som intresserar hen och använda dessa som underlag för fortsatt kommunikation.*

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- *skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter*
- *språkriktighet*
- *globalt ansvar*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov.*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12, FINB13, FINB14, FINB15.

Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (FINB18)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att stärka och utveckla färdigheterna inför studentskrivningarna.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet övas hörförståelse, läsförståelse, ordförråd och strukturer samt skriftlig framställning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Fokus ligger på den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den studerande lär sig värdesätta demokrati och aktivt samhällsengagemang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12, FINB13, FINB14, FINB15.

Keskustellaan, 2 sp (FINB19)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att förbättra de muntliga färdigheterna, fördjupa ordförrådet samt utveckla förmågan att samverka och kommunicera. Studieavsnittet förverkligas om möjligt som tandem i samarbete med Pietarsaaren lukio.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Fokus ligger på vardagliga ämnesområden men diskussionen kan också tangera övriga teman och ämnesområden i läroplanen samt aktuella och lokala frågor.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnitt på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FINB11FINB12 och FINB13 .

Asiaa, 2 sp (FINB110)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Asiaa, 2 sp (FINB111)

Mål

Lokal precisering

- Målet är att fördjupa ordförrådet och förbättra den språkliga kompetensen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande avlägger ett valfritt studieavsnitt vid Pietarsaaren lukio.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom samarbete med andra. Fokus ligger på förmågan att lyssna och förmågan att förmedla budskap samt på utvecklandet av den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet.

Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Den studerandes multilitteracitet och källkritik vidareutvecklas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord kan endast höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet på nytt. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

7.3. Främmande språk (VK)

Läroämnets uppdrag

Språkämnena är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Främmande språk är en del av gymnasiets språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samt språkliga varianter av dessa såsom dialekter. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar hens multilitteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i främmande språk grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Uppdraget för undervisningen i främmande språk är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i respektive språk. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mer abstrakt språk som används inom olika vetenskapsområden. Den studerande handleds i att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå och använda sig av språkets strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande övar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt utvärdera information.

Koder

Koderna för främmande språk består av språkets bokstavsbeteckning, lärokursens nivåbeteckning och modulens nummer. Följande koder används för de främmande språken:

EN = engelska

LA = latin

FR = franska

SA = samiska

TY = tyska

RY = ryska

IA = italienska

SP = spanska

PO = portugisiska

KI = kinesiska

JP = japanska

AR = arabiska

SX = annat språk

I grunderna för gymnasiets läroplan används bokstavskoden FS för främmande språk med undantag för engelska, samiska och latin. För asiatiska och afrikanska språk används i grunderna för gymnasiets läroplan bokstavskoden FSAA. I den lokala läroplanen ska man i stället för dessa koder använda de bokstavskoder som fastställts för respektive språk ovan.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i främmande språk ska man behandla teman som bidrar till att språkinlärningen utgör en del av gymnasieundervisningens ämneshelheter och arbetet över läroämnesgränserna. I undervisningen i de främmande språken kan man samarbeta inom de olika lärokurserna i främmande språk och med andra läroämnen. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnena utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sin mångsidiga kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden som erbjuder ytterligare dimensioner, såsom sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning, för att iaktta och analysera de mångsidiga kompetenserna. De olika delområden som utgör den mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbetssätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i

främmande språk syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband. Språken ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv.

Genom studier i främmande språk får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes ***kompetens för välbefinnande och kommunikativa kompetens*** *och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.*

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för fortsatta studier och arbetsliv samt för att bygga upp sin språkliga identitet.

Språkämnena kombinerar olika fack- och vetenskapsområden och skapar kontaktytor till andra läroämnen och ***tvärvetenskaplig och kreativ kompetens****. Temastudier och studier som överskrider läroämnesgränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna. Studier och kunskaper i främmande språk ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målet att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt krävande uppgifter.*

Studierna i främmande språk stärker den studerandes ***samhälleliga kompetens****. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den internationella världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratifostran och jämlikhetsperspektiv, liksom även till språkfrågor såsom språkliga majoriteter och minoriteter, språkpolitik och minskad språklig mångfald. De färdigheter och kontakter den studerande får av studierna i främmande språk underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.*

Studierna i främmande språk stärker ***etisk kompetens och miljökompetens*** *genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Klimatförändringen och ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald och den språkliga diversiteten minskar är globala problem som språkundervisningen ger verktyg för att lösa. Under studierna stärks den studerandes färdigheter och man söker kopplingar för att finna och bearbeta gemensamma lösningar. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar och att utveckla sin ansvarskänsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.*

Global och kulturell kompetens *som en del av studierna i främmande språk ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om kulturarven och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.*

Mål

Språk och lärokurs	***Förmåga att kommunicera*** *(inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)*	***Förmåga att tolka texter*** *(inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)*	***Förmåga att producera texter*** *(inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)*
Engelska *A-lärokurs*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*
Asiatiska och afrikanska språk, A-lärokurs	*A2.2–B1.1*	*A2.2–B1.1*	*A2.2–B1.1*
Övriga språk, *A-lärokurs*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.1)*
Engelska *B1-lärokurs*	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Övriga språk, *B1-lärokurs*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
Engelska *B2-lärokurs*	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Övriga språk, *B2-lärokurs*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.2)*
Engelska *B3-lärokurs*	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Asiatiska och afrikanska språk, B3-lärokurs	*A2.1*	*A2.1 (talat språk)* *A1.3 (skriven text)*	*A2.1 (talat språk)* *A1.3 (skriven text)*
Övriga språk, *B3-lärokurs*	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

De allmänna målen för undervisningen i främmande språk är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- *uppmuntras som språkanvändare i en globaliserad värld där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse*
- *visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld*

- *uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.*

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående lärprocessen*
- *identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstuderande*
- *effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk*
- *bilda sig en uppfattning om att utvecklingen av språkkunskaperna som process fortsätter också efter gymnasiestudierna.*

Kommunikationsfärdigheter, färdighet att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- *vänja sig vid och våga använda språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt*
- *få erfarenhet av målspråkets många olika studiemiljöer och miljöer för språkanvänding*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen ovan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.*

Bedömning

Bedömningens uppdrag i främmande språk är att stödja den studerandes utveckling att fungera på ett främmande språk. En mångsidig bedömning och en lyckad, uppmuntrande respons ska stödja den studerandes tilltro till sina förmågor och stärka studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställts upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna och gruppens kunnande och lärprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera texter samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, såsom utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda internationellt erkända examenssystem i främmande språk som är kopplade till den gemensamma europeiska referensramen med sex kunskapsnivåer för språk.

I början av studierna ska responsen fokusera på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter att studera språk. I takt med att studierna framskrider kan man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga delområden inom språkkunskaperna även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2019, 37 § 4 mom.)

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2019, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i de främmande språken bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 6 i B1-lärokursen i främmande språk ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Förutsättningarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

Med undantag för latin bedöms den studerandes muntliga språkfärdigheter i fråga om lärokurserna B2 och B3 i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiets läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.3.1. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1)

Studieavsnitt

Engelskan, världen och jag, 4 sp (ENA1ENA2)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (ENA1), Obligatorisk
- Engelskan som globalt språk, 3 sp (ENA2), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt utveckla sina språkkunskaper*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1.*

Engelskan som globalt språk

Målen för modulen är att den studerande ska

- *identifiera sätt att utveckla konstruktiv kommunikation*
- *utveckla sina strategier för konstruktiv kommunikation och sin problemlösningsförmåga*
- *stärka sina kommunikationsfärdigheter och sin språkliga självkänsla*
- *fördjupa sin kunskap om engelskans ställning med hänsyn till den kulturella och språkliga mångfalden.*

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *utarbeta en personlig språkprofil*
- *ställa upp mål för språkstudierna*
- *flerspråkighet som resurs*
- *bekanta sig med olika textgenrer och -stilar*
- *bekanta sig med varandra, utbyta vardagskunskap och stärka kommunikationsfärdigheterna genom diskussion*

Engelskan som globalt språk

- *engelska som modersmål, andraspråk, officiellt språk och globalt språk*
- *internationella sammanhang i vardagen och i närmiljön, mobilitet*
- *internationella relationer*
- *konstruktiv kommunikation, betydelseförhandlingar och verbalisering som medel för att stärka välbefinnande och självkänsla*
- *talares olika bakgrund och hur status påverkar*
- *ljudbildning och talproduktion; olika varianter av engelska och jämförelse med andra språk*
- *kommunikationsstil i olika medier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet kartlägger den studerande sina kunskaper i det engelska språket och ställer dem i förhållande till de andra språk hen kan. Den studerande reflekterar över flerspråkighetens värde och nytta i livet. Hen ställer också personliga mål för sina språkkunskaper och utvecklar strategier för att nå dem.

I avsnittet ligger även fokus på att förbättra den studerandes språkliga självkänsla och förståelse för sin egen språkliga identitet.

I studieavsnittet granskas engelskans ställning i världen. Studerandena får en fördjupad förståelse för hur de kulturella och samhälleliga aspekterna av språket påverkar förutsättningarna för konstruktiv kommunikation.

Den studerande förbättrar sin allmänna kommunikativa kompetens i diskussion med andra. Fokus ligger på konstruktiv kommunikation och samarbete för att underlätta ömsesidig förståelse.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Studiavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3)

Studieavsnittets moduler

- Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3), Obligatorisk

Mål

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *göra egna tolkningar av olika texter som anknyter till temat*
- *kunna producera mångsidiga texter om kulturella teman och fenomen som är viktiga för hen själv*
- *stärka färdigheterna att använda reflektion som ett verktyg för att lära sig språk.*

Centralt innehåll

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

- *kreativ verksamhet*
- *kulturens och konstens betydelse för individen och samhället*
- *olika sätt att uttrycka sig själv som en del av identitetsskapandet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet reflekterar den studerande kring kulturens betydelse för människan och identitetsskapande genom kreativt uttryck.

Den studerande lär sig om kulturen, konsten och dess samhälleliga betydelse.

Fokus ligger på den studerandes förmåga att tolka olika texter och att själv producera texter genremedvetet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2

Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4)

Studieavsnittets moduler

- Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4), Obligatorisk

Mål

Engelskan som ett verktyg för att påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bekanta sig med aktuella ämnen i medierna och bakgrunden till dem*

- *utveckla sina färdigheter att uttrycka och analysera åsikter samt argumentera utifrån fakta*
- *använda olika informationskällor, lärmiljöer eller sätt att producera texter.*

Centralt innehåll

Engelskan som ett verktyg för att påverka

- *att påverka i civilsamhället*
- *människorättsfrågor, jämlikhet*
- *individens ansvar och skyldigheter, yttrandefrihet*
- *förhandlingsfärdigheter (vardagliga och institutionella)*
- *mediernas roll när det gäller att forma attityder*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Som en del av studieavsnittets centrala innehåll diskuteras individens rättigheter och skyldigheter, samt olika människorättsfrågor.

Den studerande förbättrar sin förmåga att tolka och uttrycka åsikter samt formulera argument baserade på fakta. Hen reflekterar över individens roll i samhället och förmåga att påverka. Den studerande fördjupar sin förståelse för mediers roll i samhället.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2, ENA3

Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig att använda lämpliga lässtrategier i olika sammanhang och öva sig i att sammanfatta*
- *öva sina färdigheter i att på ett strukturerat sätt presentera iakttagelser om ämnen som intresserar hen själv, både ensam och i grupp.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *kunskaps- och vetenskapsområden som är av intresse för de studerande*
- *olika framtidsvisioner*
- *innovationer som skapar en hållbar framtid; möjligheter att lösa komplexa problem*
- *populärvetenskapliga texter, källkritik*
- *engelskan som vetenskapligt språk, särdrag hos vetenskapliga texter*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper i det engelska språket inom olika vetenskaper utgående från hens eget intresse. Hen förbättrar sin förmåga att hitta, förstå och kritiskt granska vetenskaplig information.

I studieavsnittet diskuteras olika innovationer och deras roll i skapandet av en hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2, ENA3, ENA4

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6)

Studieavsnittets moduler

- Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6), Obligatorisk

Mål

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för fortsatta studier och karriärplanering*
- *uppmuntras att använda engelska i olika kommunikationssituationer som anknyter till studier och arbete*
- *utveckla sina färdigheter att uttrycka sig även i formella sammanhang.*

Centralt innehåll

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

- *planering av fortsatta studier och karriär, karriärflexibilitet*
- *komplettering av den studerandes språkprofil för framtida behov*
- *nationella eller internationella organisationer eller företag som arbetsgivare*
- *hur den unga vuxna på väg in i arbetslivet hanterar vardagen och ekonomin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande förbättrar sin förmåga att uttrycka sig i formella sammanhang relaterade till vidare studier och arbete. Hen får kunskap om de genrer och register som används för kommunikation inom skolvärlden och arbetslivet.

Den studerande lär sig att använda sina språkkunskaper för att orientera sig i samhället, med fokus på fortsatta studier och arbetslivet.

Den studerande ges möjlighet att reflektera över sina egna mål för framtiden och på vilket sätt hens språkkunskaper kan användas för att nå dem.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2, ENA3, ENA4, ENA5

Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7), Valfri

Mål

Miljö och hållbar livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- *stärka sina färdigheter att söka information, särskilt med hänsyn till källkritik*
- *utveckla sin förmåga att tänka genom att utnyttja språkkunskaperna för att analysera olika orsakssamband*
- *delta också i mer krävande muntliga eller skriftliga kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

Miljö och hållbar livsstil

- *globala miljöfrågor, till exempel klimatförändringen*
- *hållbar livsstil i den studerandes eget liv*
- *exempel på internationella avtal eller avtalsförhandlingar*
- *lösningsfokusering*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I reflektion kring klimatförändringen och hållbar utveckling får den studerande användning för sina kunskaper från andra ämnen, exempelvis geografi och biologi.

Den studerande får en fördjupad förståelse för planetens tillstånd och vikten av att leva hållbart, både på individ- och samhällsnivå.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2, ENA3, ENA4, ENA5, ENA6

Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag*
- *hur olika bakgrund och olika modersmål hos dem som använder engelska påverkar talsituationen*
- *dialoger*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande fördjupar ytterligare sin förståelse för hur faktorer som talarens bakgrund och språkvariant påverkar talsituationen. Den studerande lär sig sätt att kommunicera konstruktivt och effektivt över olika dialekter och språkvarianter.

Den studerande förbättrar sin allmänna kommunikativa kompetens och förmåga att kommunicera muntligt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: ENA1ENA2, ENA3, ENA4, ENA5, ENA6, ENA7

Förberedelse inför studentskrivningarna, 1 sp (ENA9)

Mål

Lokal precisering

- Att stärka och utveckla färdigheter inför studentskrivningarna.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Att bekanta sig med studentprovets uppbyggnad och innehåll.
- Att öva studentprovets olika delar: hör- och läsförståelse, struktur och vokabulär, samt skriftlig produktion.
- Att öva olika frågetyper och öka medvetenheten om genrespecifika svarsmodeller.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas genremedvetenhet i både läsande och skrivande. Studerandena förbättrar sin skriftliga förmåga för att bättre föra fram sitt budskap i texten.

Avsnittets tematiska innehåll är brett, vilket återspeglar den bredd som lärokursen i engelska i gymnasiet omfattar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: ENA01–06

Engelsk kulturresa, 2 sp (ENA10)

Mål

Lokal precisering

- Deltagarna får en inblick i engelsk kultur och engelska som världsspråk

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Resa till engelskspråkigt resmål
- Studieavsnittets deltagare bekantar sig med resmålets kultur, sevärdheter och språk inför, under och efter resan

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom diskussioner kring engelskan som världsspråk fördjupas studerandenas förståelse för de möjligheter språkkunskaper ger att påverka det internationella samhället. Andra språkfrågor, så som språklig mångfald och minoritetsspråk, diskuteras i relation till det aktuella resmålet.

Under studieavsnittets gång fördjupas studerandenas förståelse för värdet av att kunna språk. Även den kulturella kunskapens betydelse för att kunna orientera sig i internationella sammanhang betonas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.3.2. Främmande språk, franska, B2-lärokurs (FRB2) (FRB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

Kommunikativ kompetens

Etisk kompetens och miljökompetens

Studieavsnitt

La vie quotidienne, 2 sp (FRB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet repeteras och utvidgas kunskaperna i det främmande språket genom fokus på vardagliga och bekanta situationer. Den studerande får i samverkan med andra behandla ämnen som identitet och självbild, fritid och familj. Hens kunskaper befästs och strävan är att hen ska känna sig trygg i gruppen och bekväm inför fortsatta studier i ämnet.

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i enkla, vardagliga situationer. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att bli medveten om hur andra språk stöder inlärningen av studieavsnittets målspråk.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Grundläggande utbildningens studier i franska (motsvarande FRB31 och FRB32)

Bienvenue chez nous !, 2 sp (FRB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras på målspråket det egna landets kultur och särdrag liksom kulturen i de länder på olika håll i världen där målspråket talas. Genom att jämföra dessa får den studerande både en ökad förståelse för sin egen kultur och beredskap att bemöta människor från andra kulturer med större tolerans.

Att studera kulturella särdrag, likheter och olikheter ger den studerande förmåga att verka för demokrati och ett tryggt samhälle. I studieavsnittet uppmuntras att aktivt använda sig av medier och information på målspråket.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21

On va bien, 2 sp (FRB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stöds i att uttrycka sin åsikt i olika frågor som berör både den egna vardagen och samhället i övrigt. Genom muntliga kommunikationsövningar och grupparbeten ges i studieavsnittet möjlighet att utveckla samarbetsförmågan.

I studieavsnittet betonas omsorg om sig själv och andra via teman som berör välbefinnande och hälsa. Den studerande reflekterar på målspråket över vad som är viktigt i olika skeden av livet och hur framtiden kan se ut.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen

består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21, FRB22

La culture française, 2 sp (FRB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras kulturen i målspråkets kulturområde genom undervisning och självständigt lärande. Den studerande får en vidgad världsbild och förståelse för de mellaneuropeiska särdragen.

I studieavsnittet ges den studerande utrymme att självständigt forska i ett valbart eller förutbestämt tema inom målspråkets kulturområde. Den studerande uppmuntras att använda sig av olika former av digitala verktyg samt att uppge och välja källor med noggrannhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21, FRB22, FRB23

Ma vie scolaire et professionnelle, 2 sp (FRB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i vardagliga situationer, till exempel genom att simulera en arbetsintervju på målspråket. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att dra nytta av sin kunskap i andra språk i lärprocessen.

I studieavsnittet behandlas fortsatta studier och arbetsliv bland annat genom att studera och formulera texter i genren arbetsansökan och/eller sammanställa en CV på målspråket. Företagskulturen i målspråksländerna iakttas. Sociala koder i arbetslivet och även skillnader inom företagskulturer länder emellan behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21-FRB24

Les actualités et les médias, 2 sp (FRB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella ämnen*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet behandlas bland annat aktualiteter i olika medier på målspråket. Exempelvis kan ett internationellt fenomen studeras genom att jämföra texter/rapportering i hemlandet mot texter i målspråkets medier.

Den studerande använder sig av olika slags medier på målspråket för att utveckla förmågan att tolka olika textgenrer och följa med aktuella händelser i målspråkets länder samt internationellt enligt den egna språkliga nivån. Den studerande uppmuntras till att vara källkritisk. En mediedagbok, i vilken den studerande redogör för de använda texterna skriftligt eller muntligt på olika sätt, kan utgöra ett inslag i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21-FRB25

L'environnement et la vie durable, 2 sp (FRB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom texter, hörförståelser och videoinslag behandlas i studieavsnittet bland annat hållbar utveckling och aktuella miljöfrågor på målspråket. Den studerande uppmuntras till att diskutera, debattera, ange ståndpunkt samt fundera på vad hen själv kan bidra med för att agera miljövänligt och konsumera hållbart enligt principerna för cirkulär ekonomi.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att hen på målspråket bekantar sig med miljöfrågor, hållbar livsstil samt med olika boendemiljöer ur ett globalt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21-FRB26

Mes compétences linguistiques, 2 sp (FRB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas internationellt kunnande och samarbete. Den studerandes språkliga utveckling åskådliggörs genom att hen bekantar sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper.

I studieavsnittet bekantar den studerande sig med krav på språkkunskaper vid fortsatta studier, även med tanke på studier utomlands. Den studerande uppmuntras att fortsätta utvecklas inom målspråket och fortsätta lärprocessen även efter avslutade gymnasiestudier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21-FRB27

Préparation au bac de français (Repetition inför studentprovet)), 1 sp (FRB29)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sina kunskaper i franska med strävan att åtminstone målnivån A2.2 nås.
- Den studerande är förberedd på och känner till uppbyggnaden av studentprovet i franska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Språkets viktigaste strukturer och ordförråd repeteras enligt den studerandes behov inför studentprovet.
- Den studerande bekantar sig med typiska uppgifter i studentprovet såsom läsförståelse, hörförståelse, videobaserade provuppgifter samt strukturuppgifter.
- Den studerande skriver kortare texter och repeterar särdrag i de textgenrer som förekommer i studentprovet.
- Den studerande utvärderar sina egna skriftliga produktioner med hjälp av poängskalan för bedömning av skrivuppgifter i de korta språken.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att öva på studentprovet stärks den studerande genom att kreativt och multilitterärt använda sig av sin förvärvade språkkunskap.

Den studerande stärker sitt självförtroende inför studentprovet genom att bekanta sig med de uppgiftstyper som förekommer i målspråkets prov. Den studerande stöds i att identifiera hur hen kan använda sina egna styrkor i studentprovet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB21 - FRB28

Expérience internationale, 2 sp (FRB210)

Mål

Lokal precisering

- De studerande lär i praktiken känna kulturen, språket och vardagslivet i ett franskspråkigt land. Genom att knyta kontakter med franskspråkiga studerande får de finländska studerandena en fördjupad förståelse för den andra kulturen och får använda språket i verkliga situationer. Vid utbyte får den studerande erfarenhet av att i Finland fungera som värd för utländska gäster och för dem presentera sin egen kultur. På så sätt får den studerande en större kännedom om kulturskillnader och lär sig att mer objektivt betrakta den egna kulturens särdrag.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av en resa till ett franskspråkigt land och kan genomföras i form av ett utbyte med en annan skola eller som en kulturresa till en stad eller region i ett franskspråkigt land. Vid ett utbyte med en annan skola ingår även värdskap vid svarsbesök. I studierna ingår förberedelser inför resan och avläggande av rapport, till exempel i form av en skriftlig redogörelse, tidningsartikel och/eller presentation av resan i form av ett föredrag för övriga studerande i skolan.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under en språkresa eller ett utbyte stärks den studerande i sin förmåga att fungera som ambassadör för sitt eget hemland och får en större förståelse för kulturen i målspråkslandet genom att uppleva den i verkligheten.

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens genom att använda språket i ett målspråksland. Vid en resa eller ett utbyte stärks de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan då den studerande knyter kontakter med studerande i målspråkslandet och genom samarbete med studieavsnittets övriga deltagare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Fyra studieavsnitt i franska

Salut les amis ! (Repetition åk 8), 2 sp (FRB211)

Mål

Lokal precisering

- den studerande bildar sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- den studerande väljer sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- den studerande bildar sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- motsvarar innehållet i studieavsnitt 1, Nybörjarnivå 1 (FRB3)
- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet introduceras de studerande i målspråkets kultur och särdrag, och ökar genom det sin kunskap om den främmande kulturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan inte avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet repeterar den grundläggande utbildningens studier i franska (motsvarande åk 8)

Bon voyage ! (Repetition åk 9), 2 sp (FRB212)

Mål

Lokal precisering

- den studerande ska kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- motsvarar innehållet i studieavsnitt 2, nybörjarnivå 1 (FRB3)
- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet bygger den studerande vidare på sin språkliga repertoar genom att utöka sin vokabulär inom målspråket. Studiemetoder för språkinlärning diskuteras, till exempel metoder för ordinlärning. Den studerande uppmuntras att iaktta inom vilka språkfärdighetsområden (lyssna, läsa, skriva, tala) hen har sin styrka.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet repeterar den grundläggande utbildningens studier i franska (motsvarande åk 9)

7.3.3. Främmande språk, franska, B3-lärokurs (FRB3) (FRB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Salut les amis !, 2 sp (FRB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet introduceras de studerande i målspråkets kultur och särdrag, och ökar genom det sin kunskap om den främmande kulturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan inte avläggas som självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Bon voyage !, 2 sp (FRB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet bygger den studerande vidare på sin språkliga repertoar genom att utöka sin vokabulär inom målspråket. Studiemetoder för språkinlärning diskuteras, till exempel metoder för ordinlärning. Den studerande uppmuntras att iaktta inom vilka språkfärdighetsområden (lyssna, läsa, skriva, tala) hen har sin styrka.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31

La vie quotidienne, 2 sp (FRB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet repeteras och utvidgas kunskaperna i det främmande språket genom fokus på vardagliga och bekanta situationer. Den studerande får i samverkan med andra behandla ämnen som identitet och självbild, fritid och familj. Hens kunskaper befästs och strävan är att hen ska känna sig trygg i gruppen och bekväm inför fortsatta studier i ämnet.

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i enkla, vardagliga situationer. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att bli medveten om hur andra språk stöder inlärningen av studieavsnittets målspråk.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31, FRB32

Bienvenue chez nous, 2 sp (FRB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras på målspråket det egna landets kultur och särdrag liksom kulturen i de länder på olika håll i världen där målspråket talas. Genom att jämföra dessa får den studerande både en ökad förståelse för sin egen kultur och beredskap att bemöta människor från andra kulturer med större tolerans.

Att studera kulturella särdrag, likheter och olikheter ger den studerande förmåga att verka för demokrati och ett tryggt samhälle. I studieavsnittet uppmuntras att aktivt använda sig av medier och information på målspråket.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB33

On va bien, 2 sp (FRB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stöds i att uttrycka sin åsikt i olika frågor som berör både den egna vardagen och samhället i övrigt. Genom muntliga kommunikationsövningar och grupparbeten ges i studieavsnittet möjlighet att utveckla samarbetsförmågan.

I studieavsnittet betonas omsorg om sig själv och andra via teman som berör välbefinnande och hälsa. Den studerande reflekterar på målspråket över vad som är viktigt i olika skeden av livet och hur framtiden kan se ut.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB34

La culture française, 2 sp (FRB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras kulturen i målspråkets kulturområde genom undervisning och självständigt lärande. Den studerande får en vidgad världsbild och förståelse för de mellaneuropeiska särdragen.

I studieavsnittet ges den studerande utrymme att självständigt forska i ett valbart eller förutbestämt tema inom målspråkets kulturområde. Den studerande uppmuntras att använda sig av olika former av digitala verktyg samt att uppge och välja källor med noggrannhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB35

Ma vie scolaire et professionnelle, 2 sp (FRB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i vardagliga situationer, till exempel genom att simulera en arbetsintervju på målspråket. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att dra nytta av sin kunskap i andra språk i lärprocessen.

I studieavsnittet behandlas fortsatta studier och arbetsliv bland annat genom att studera och formulera texter i genren arbetsansökan och/eller sammanställa en CV på målspråket. Företagskulturen i målspråksländerna iakttas. Sociala koder i arbetslivet och även skillnader inom företagskulturer länder emellan behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB36

Les actualités et les médias, 2 sp (FRB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet behandlas bland annat aktualiteter i olika medier på målspråket. Exempelvis kan ett internationellt fenomen studeras genom att jämföra texter/rapportering i hemlandet mot texter i målspråkets medier.

Den studerande använder sig av olika slags medier på målspråket för att utveckla förmågan att tolka olika textgenrer och följa med aktuella händelser i målspråkets länder samt internationellt enligt den egna språkliga nivån. Den studerande uppmuntras till att vara källkritisk. En mediedagbok, i vilken den studerande redogör för de använda texterna skriftligt eller muntligt på olika sätt, kan utgöra ett inslag i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB37

L'environnement et la vie durable, 2 sp (FRB39)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2
- (motsvarande Fortsättning på grundnivå 1)

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom texter, hörförståelser och videoinslag behandlas i studieavsnittet bland annat hållbar utveckling och aktuella miljöfrågor på målspråket. Den studerande uppmuntras till att diskutera, debattera, ange ståndpunkt samt fundera på vad hen själv kan bidra med för att agera miljövänligt och konsumera hållbart enligt principerna för cirkulär ekonomi.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att hen på målspråket bekantar sig med miljöfrågor, hållbar livsstil samt med olika boendemiljöer ur ett globalt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB38

Mes compétences linguistiques, 2 sp (FRB310)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2
- (motsvarande Fortsättning på grundnivå 2)

Centralt innehåll

Lokal precisering

- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas internationellt kunnande och samarbete. Den studerandes språkliga utveckling åskådliggörs genom att hen bekantar sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper.

I studieavsnittet bekantar den studerande sig med krav på språkkunskaper vid fortsatta studier, även med tanke på studier utomlands. Den studerande uppmuntras att fortsätta utvecklas inom målspråket och fortsätta lärprocessen även efter avslutade gymnasiestudier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31-FRB39

Préparation au bac de français (Repetition inför studentprovet), 1 sp (FRB311)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar kunskaperna i franska med strävan att målnivån A2.2 nås.
- Den studerande är förberedd på och känner till uppbyggnaden av studentprovet i franska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Språkets viktigaste strukturer och ordförråd repeteras enligt den studerandes behov inför studentprovet.
- Den studerande bekantar sig med typiska uppgifter i studentprovet såsom läsförståelse, hörförståelse, videobaserade provuppgifter samt strukturuppgifter.
- Den studerande skriver kortare texter och repeterar särdrag i de textgenrer som förekommer i studentprovet.
- Den studerande utvärderar sina egna skriftliga produktioner med hjälp av poängskalan för bedömning av skrivuppgifter i de korta språken.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att öva på studentprovet stärks den studerande genom att kreativt och multilitterärt använda sig av sin förvärvade språkkunskap.

Den studerande stärker sitt självförtroende inför studentprovet genom att bekanta sig med de uppgiftstyper som förekommer i målspråkets prov. Den studerande stöds i att identifiera hur hen kan använda sina egna styrkor i studentprovet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: FRB31 - FRB310

Expérience internationale, 2 sp (FRB312)

Mål

Lokal precisering

- De studerande lär i praktiken känna kulturen, språket och vardagslivet i ett franskspråkigt land. Genom att knyta kontakter med franskspråkiga studerande får de finländska studerandena en fördjupad förståelse för den andra kulturen och får använda språket i verkliga situationer. Vid utbyte får den studerande erfarenhet av att i Finland fungera som värd för utländska gäster och för dem presentera sin egen kultur. På så sätt får den studerande en större kännedom om kulturskillnader och lär sig att mer objektivt betrakta den egna kulturens särdrag.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av en resa till ett franskspråkigt land och kan genomföras i form av ett utbyte med en annan skola eller som en kulturresa till en stad eller region i ett franskspråkigt land. Vid ett utbyte med en annan skola ingår även värdskap vid svarsbesök. I studierna ingår förberedelser inför resan och avläggande av rapport, till exempel i form av en skriftlig redogörelse, tidningsartikel och/eller presentation av resan i form av ett föredrag för övriga studerande i skolan.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under en språkresa eller ett utbyte stärks den studerande i sin förmåga att fungera som ambassadör för sitt eget hemland och får en större förståelse för kulturen i målspråkslandet genom att uppleva den i verkligheten.

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens genom att använda språket i ett målspråksland. Vid en resa eller ett utbyte stärks de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan då den studerande knyter kontakter med studerande i målspråkslandet och genom samarbete med studieavsnittets övriga deltagare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Fyra studieavsnitt i franska

7.3.4. Främmande språk, tyska, B2-lärokurs (TYB2) (TYB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och

vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Unser Alltag, 2 sp (TYB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet repeteras och utvidgas kunskaperna i det främmande språket genom fokus på vardagliga och bekanta situationer. Den studerande får i samverkan med andra behandla ämnen som identitet och självbild, fritid och familj. Strävan är att hen ska känna sig trygg i gruppen och bekväm inför fortsatta studier i ämnet.

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i enkla, vardagliga situationer. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att bli medveten om hur andra språk stöder inlärningen av studieavsnittets målspråk.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Grundläggande utbildningens undervisning i tyska (motsvarande Nybörjarnivå 1 (TYB31) och Nybörjarnivå 2 (TYB32))

Willkommen bei uns !, 2 sp (TYB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras på målspråket det egna landets kultur och särdrag liksom kulturen i de länder på olika håll i världen där målspråket talas. Genom att jämföra dessa får den studerande både en ökad förståelse för sin egen kultur och beredskap att bemöta människor från andra kulturer med större tolerans.

Att studera kulturella särdrag, likheter och olikheter ger den studerande förmåga att verka för demokrati och ett tryggt samhälle. I studieavsnittet uppmuntras att aktivt använda sig av medier och information på målspråket.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21

Uns geht's gut, 2 sp (TYB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stöds i att uttrycka sin åsikt i olika frågor som berör både den egna vardagen och samhället i övrigt. Genom muntliga kommunikationsövningar och grupparbeten ges i studieavsnittet möjlighet att utveckla samarbetsförmågan.

I studieavsnittet betonas omsorg om sig själv och andra via teman som berör välbefinnande och hälsa. Den studerande reflekterar på målspråket över vad som är viktigt i olika skeden av livet och hur framtiden kan se ut.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21, TYB22

Die deutsche Kultur, 2 sp (TYB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras kulturen i målspråkets kulturområde genom undervisning och självständigt lärande. Den studerande får en vidgad världsbild och förståelse för bland annat de mellaneuropeiska särdragen.

I studieavsnittet ges den studerande utrymme att självständigt forska i ett valbart eller förutbestämt tema inom målspråkets kulturområde. Den studerande uppmuntras att använda sig av olika former av digitala verktyg samt att välja och uppge källor med noggrannhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21-TYB23

Studium, Arbeit und Zukunft, 2 sp (TYB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i vardagliga situationer, till exempel genom att simulera en arbetsintervju på målspråket. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att dra nytta av sin kunskap i andra språk i lärprocessen.

I studieavsnittet behandlas fortsatta studier och arbetsliv bland annat genom att studera och formulera texter i genren arbetsansökan och/eller sammanställa en CV på målspråket. Företagskulturen i målspråksländerna iakttas. Sociala koder i arbetslivet och även skillnader inom företagskulturer länder emellan behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21-TYB24

Aktualitäten und Medien, 2 sp (TYB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella ämnen*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet behandlas bland annat aktualiteter i olika medier på målspråket. Exempelvis kan ett internationellt fenomen studeras genom att jämföra texter/rapportering i hemlandet mot texter i målspråkets medier.

Den studerande använder sig av olika slags medier på målspråket för att utveckla förmågan att tolka olika textgenrer och följa med aktuella händelser i målspråkets länder samt internationellt enligt den egna språkliga nivån. Den studerande uppmuntras till att vara källkritisk. En mediedagbok, i vilken den studerande redogör för de använda texterna skriftligt eller muntligt på olika sätt, kan utgöra ett inslag i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21-TYB25

Nachhaltig wohnen und leben, 2 sp (TYB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom texter, hörförståelser och videoinslag behandlas i studieavsnittet bland annat hållbar utveckling och aktuella miljöfrågor på målspråket. Den studerande uppmuntras till att diskutera, debattera, ange ståndpunkt samt fundera på vad hen själv kan bidra med för att agera miljövänligt och konsumera hållbart enligt principerna för cirkulär ekonomi.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att hen på målspråket bekantar sig med miljöfrågor, hållbar livsstil samt med olika boendemiljöer ur ett globalt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21-TYB26

Meine Sprachkompetenz, 2 sp (TYB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas internationellt kunnande och samarbete. Den studerandes språkliga utveckling åskådliggörs genom att hen bekantar sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper.

I studieavsnittet bekantar den studerande sig med krav på språkkunskaper vid fortsatta studier, även med tanke på studier utomlands. Den studerande uppmuntras att fortsätta utvecklas inom målspråket och fortsätta lärprocessen även efter avslutade gymnasiestudier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21-TYB27

Vorbereitung auf die Abiturprüfung (Repetition inför studentprovet), 1 sp (TYB29)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sina kunskaper i tyska med strävan att åtminstone målnivån A.2.2 nås.
- Den studerande är förberedd på och känner till uppbyggnaden av studentprovet i tyska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Språkets viktigaste strukturer och ordförråd repeteras enligt den studerandes behov inför studentprovet.
- Den studerande bekantar sig med typiska uppgifter i studentprovet såsom läsförståelse, hörförståelse, videobaserade provuppgifter samt strukturuppgifter.
- Den studerande skriver kortare texter och repeterar särdrag i de textgenrer som förekommer i studentprovet.
- Den studerande utvärderar sina egna skriftliga produktioner med hjälp av poängskalan för bedömning av skrivuppgifter i de korta språken.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att öva på studentprovet stärks den studerande genom att kreativt och multilitterärt använda sig av sin förvärvade språkkunskap.

Den studerande stärker sitt självförtroende inför studentprovet genom att bekanta sig med de uppgiftstyper som förekommer i målspråkets prov. Den studerande stöds i att identifiera hur hen kan använda sina egna styrkor i studentprovet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB21 - TYB28

Internationale Erfahrung, 2 sp (TYB210)

Mål

Lokal precisering

- De studerande lär i praktiken känna kulturen, språket och vardagslivet i tyskspråkigt land. Genom att knyta kontakter med tyskspråkiga studerande får de finländska studerandena en fördjupad förståelse för den andra kulturen och får använda språket i verkliga situationer. Vid utbyte får den studerande även erfarenhet av att i Finland fungera som värd för utländska gäster och för dem presentera sin egen kultur. På så sätt får den studerande en större kännedom om kulturskillnader och lär sig att mer objektivt betrakta den egna kulturens särdrag.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av en resa till ett tyskspråkigt land och kan genomföras i form av ett utbyte med en annan skola eller som en kulturresa till en stad eller region i ett tyskspråkigt land. Vid ett utbyte med en annan skola ingår även värdskap vid svarsbesök. I studierna ingår förberedelser inför resan och avläggande av rapport, till exempel i form av en skriftlig redogörelse, tidningsartikel och/eller presentation av resan i form av ett föredrag för övriga studerande i skolan.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under en språkresa eller ett utbyte stärks den studerande i sin förmåga att fungera som ambassadör för sitt eget hemland och får en större förståelse för kulturen i målspråkslandet genom att uppleva den i verkligheten.

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens genom att använda språket i ett målspråksland. Vid en resa eller ett utbyte stärks de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan då den studerande knyter kontakter med studerande i målspråkslandet och genom samarbete med studieavsnittets övriga deltagare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Fyra studieavsnitt i tyska

Hallo Freunde! (Repetition åk 8), 2 sp (TYB211)

Mål

Lokal precisering

- den studerande bildar sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- den studerande väljer sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- den studerande bildar sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- motsvarar innehållet i studieavsnitt 1, Nybörjarnivå 1 (TYB3)
- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet introduceras de studerande i målspråkets kultur och särdrag, och ökar genom det sin kunskap om den främmande kulturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan inte avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet repeterar den grundläggande utbildningens studier i tyska (motsvarande åk 8)

Gute Reise! (Repetition åk 9), 2 sp (TYB212)

Mål

Lokal precisering

- den studerande ska kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- motsvarar innehållet i studieavsnitt 2, nybörjarnivå 1 (TYB3)
- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet bygger den studerande vidare på sin språkliga repertoar genom att utöka sin vokabulär inom målspråket. Studiemetoder för språkinlärning diskuteras, till exempel metoder för ordinlärning. Den studerande uppmuntras att iaktta inom vilka språkfärdighetsområden (lyssna, läsa, skriva, tala) hen har sin styrka.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet repeterar den grundläggande utbildningens studier i tyska (motsvarande åk 9)

7.3.5. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3) (TYB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

Hallo Freunde!, 2 sp (TYB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet introduceras de studerande i målspråkets kultur och särdrag, och ökar genom det sin kunskap om den främmande kulturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan inte avläggas som självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Gute Reise!, 2 sp (TYB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De sociala färdigheterna och samarbetsförmågan stärks genom att de studerande parvis eller i grupp övar på målspråkets mest grundläggande fraser. En konstruktiv och kollaborativ atmosfär uppmuntras.

I studieavsnittet bygger den studerande vidare på sin språkliga repertoar genom att utöka sin vokabulär inom målspråket. Studiemetoder för språkinlärning diskuteras, till exempel metoder för ordinlärning. Den studerande uppmuntras att iaktta inom vilka språkfärdighetsområden (lyssna, läsa, skriva, tala) hen har sin styrka.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31

Unser Alltag, 2 sp (TYB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet repeteras och utvidgas kunskaperna i det främmande språket genom fokus på vardagliga och bekanta situationer. Den studerande får i samverkan med andra behandla ämnen som identitet och självbild, fritid och familj. Strävan är att hen ska känna sig trygg i gruppen och bekväm inför fortsatta studier i ämnet.

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i enkla, vardagliga situationer. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att bli medveten om hur andra språk stöder inlärningen av studieavsnittets målspråk.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31, TYB32

Willkommen bei uns!, 2 sp (TYB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras på målspråket det egna landets kultur och särdrag liksom kulturen i de länder på olika håll i världen där målspråket talas. Genom att jämföra dessa får den studerande både en ökad förståelse för sin egen kultur och beredskap att bemöta människor från andra kulturer med större tolerans.

Att studera kulturella särdrag, likheter och olikheter ger den studerande förmåga att verka för demokrati och ett tryggt samhälle. I studieavsnittet uppmuntras att aktivt använda sig av medier och information på målspråket.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31, TYB32, TYB33

Uns geht's gut, 2 sp (TYB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stöds i att uttrycka sin åsikt i olika frågor som berör både den egna vardagen och samhället i övrigt. Genom muntliga kommunikationsövningar och grupparbeten ges i studieavsnittet möjlighet att utveckla samarbetsförmågan.

I studieavsnittet betonas omsorg om sig själv och andra via teman som berör välbefinnande och hälsa. Den studerande reflekterar på målspråket över vad som är viktigt i olika skeden av livet och hur framtiden kan se ut.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper TYB31–4

Die deutsche Kultur, 2 sp (TYB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studeras kulturen i målspråkets kulturområde genom undervisning och självständigt lärande. Den studerande får en vidgad världsbild och förståelse för bland annat de mellaneuropeiska särdragen.

I studieavsnittet ges den studerande utrymme att självständigt forska i ett valbart eller förutbestämt tema inom målspråkets kulturområde. Den studerande uppmuntras att använda sig av olika former av digitala verktyg samt att välja och uppge källor med noggrannhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan endast i undantagsfall avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31–05

Studium, Arbeit und Zukunft, 2 sp (TYB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom muntliga par- och gruppuppgifter övar den studerande på att praktiskt använda målspråket i vardagliga situationer, till exempel genom att simulera en arbetsintervju på målspråket. Den studerande får konstruktiv respons av läraren och av de övriga studerandena i gruppen. Den studerande vägleds i att dra nytta av sin kunskap i andra språk i lärprocessen.

I studieavsnittet behandlas fortsatta studier och arbetsliv bland annat genom att studera och formulera texter i genren arbetsansökan och/eller sammanställa en CV på målspråket. Företagskulturen i målspråksländerna iakttas. Sociala koder i arbetslivet och även skillnader inom företagskulturer länder emellan behandlas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förhandskunskaper: TYB31-TYB36

Aktualitäten und Medien, 2 sp (TYB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet behandlas bland annat aktualiteter i olika medier på målspråket. Exempelvis kan ett internationellt fenomen studeras genom att jämföra texter/rapportering i hemlandet mot texter i målspråkets medier.

Den studerande använder sig av olika slags medier på målspråket för att utveckla förmågan att tolka olika textgenrer och följa med aktuella händelser i målspråkets länder samt internationellt enligt den egna språkliga nivån. Den studerande uppmuntras till att vara källkritisk. En

mediedagbok, i vilken den studerande redogör för de använda texterna skriftligt eller muntligt på olika sätt, kan utgöra ett inslag i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31-TYB37

Nachhaltig wohnen und leben, 2 sp (TYB39)

Mål

Lokal precisering

- Fortsättning på grundnivå 1
- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom texter, hörförståelser och videoinslag behandlas i studieavsnittet bland annat hållbar utveckling och aktuella miljöfrågor på målspråket. Den studerande uppmuntras till att diskutera, debattera, ange ståndpunkt samt fundera på vad hen själv kan bidra med för att agera miljövänligt och konsumera hållbart enligt principerna för cirkulär ekonomi.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att hen på målspråket bekantar sig med miljöfrågor, hållbar livsstil samt med olika boendemiljöer ur ett globalt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31-TYB38

Meine Sprachkompetenz, 2 sp (TYB310)

Mål

Lokal precisering

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2
- (motsvarar studieavsnittet Fortsättning på grundnivå 2)

Centralt innehåll

Lokal precisering

- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas internationellt kunnande och samarbete. Den studerandes språkliga utveckling åskådliggörs genom att hen bekantar sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper.

I studieavsnittet bekantar den studerande sig med krav på språkkunskaper vid fortsatta studier, även med tanke på studier utomlands. Den studerande uppmuntras att fortsätta utvecklas inom målspråket och fortsätta lärprocessen även efter avslutade gymnasiestudier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms både formativt och summativt med betoning på de centrala målen och innehållet. Den formativa bedömningens syfte är att stödja den studerandes lärandeprocess och kan till exempel bestå av direkt respons som inte dokumenteras. Den summativa bedömningen består till exempel av prov och/eller den studerandes arbeten i olika former och bör visa hur väl den studerande har uppnått målen för studieavsnittet.

Vitsordet baserar sig på den studerandes kunnande inom alla språkfärdighetsområden (hörförståelse, muntlig produktion, läsförståelse, skriftlig produktion) samt på den studerandes mångsidiga deltagande i studierna.

Studieavsnittet bedöms med ett vitsord på vitsordsskalan 4-10 och kan avläggas som självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31-TYB39

Vorbereitung auf die Abiturprüfung (Repetition inför studentprovet), 1 sp (TYB311)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar kunskaperna i tyska med strävan att målnivån A2.2 nås.
- Den studerande är förberedd på och känner till uppbyggnaden av studentprovet i tyska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Språkets viktigaste strukturer och ordförråd repeteras enligt den studerandes behov inför studentprovet.
- Den studerande bekantar sig med typiska uppgifter i studentprovet såsom läsförståelse, hörförståelse, videobaserade provuppgifter samt strukturuppgifter.
- Den studerande skriver kortare texter och repeterar särdrag i de textgenrer som förekommer i studentprovet.
- Den studerande utvärderar sina egna skriftliga produktioner med hjälp av poängskalan för bedömning av skrivuppgifter i de korta språken.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att öva på studentprovet stärks den studerande genom att kreativt och multilitterärt använda sig av sin förvärvade språkkunskap.

Den studerande stärker sitt självförtroende inför studentprovet genom att bekanta sig med de uppgiftstyper som förekommer i målspråkets prov. Den studerande stöds i att identifiera hur hen kan använda sina egna styrkor i studentprovet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: TYB31 - TYB310

Internationale Erfahrung, 2 sp (TYB312)

Mål

Lokal precisering

- De studerande lär i praktiken känna kulturen, språket och vardagslivet i ett tyskspråkigt land. Genom att knyta kontakter med tyskspråkiga studerande får de finländska studerandena en fördjupad förståelse för den andra kulturen och får använda språket i verkliga situationer. Vid utbyte får den studerande erfarenhet av att i Finland fungera som värd för utländska gäster och för dem presentera sin egen kultur. På så sätt får den studerande en större kännedom om kulturskillnader och lär sig att mer objektivt betrakta den egna kulturens särdrag.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av en resa till ett tyskspråkigt land och kan genomföras i form av ett utbyte med en annan skola eller som en kulturresa till en stad eller region i ett tyskspråkigt land. Vid ett utbyte med en annan skola ingår även värdskap vid svarsbesök. I studierna ingår förberedelser inför resan och avläggande av rapport, till exempel i form av en skriftlig redogörelse, tidningsartikel och/eller presentation av resan i form av ett föredrag för övriga studerande i skolan.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under en språkresa eller ett utbyte stärks den studerande i sin förmåga att fungera som ambassadör för sitt eget hemland och får en större förståelse för kulturen i målspråkslandet genom att uppleva den i verkligheten.

Den studerande utvecklar sin kommunikativa kompetens då hen använder språket i ett målspråksland. Genom att delta i en resa eller ett utbyte stärks de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan då den studerande knyter kontakter med studerande i målspråkslandet och genom samarbete med studieavsnittets övriga deltagare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U) och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Fyra studieavsnitt i tyska

7.4. Matematik (MA)

Läroämnets uppdrag

Studierna i matematik ger den studerande färdigheter att förstå, använda och producera samt utvärdera information i matematisk form. Undervisningen ska handleda den studerande att förstå matematikens betydelse i moderna kulturer och iaktta hur nödvändig matematiken är inom olika områden, som teknologi, medicin, samhälls- och naturvetenskaper samt konst. Undervisningen i matematik har i uppdrag att introducera den studerande i matematikens grundläggande begrepp, grundläggande idéer och strukturer samt att handleda den studerande att använda matematik i tal, skrift och i andra uttryckssätt. Undervisningen ska utveckla den studerandes färdigheter i att räkna, tänka kreativt, skapa modeller av fenomen, göra prognoser och lösa problem.

Genom studierna i matematik utvecklar den studerande sina färdigheter att använda datorprogram och digitala informationskällor som stöd för lärandet och som verktyg i undersökningar och problemlösning. Hen lär sig också bedöma hur nyttiga olika tekniska hjälpmedel är och vad som begränsar användningen av dem.

Mångsidig kompetens

I undervisningen ska man undersöka sambanden mellan matematiken och vardagslivet och utnyttja möjligheterna att stärka den studerandes intresse, självförtroende och informationssökningsprocesser samt uppmuntra den studerande att experimentera och arbeta med uthållighet. De färdigheter som den studerande utvecklar tillämpas då hen ställer upp egna mål och fattar beslut. Den studerande ska även reflektera över hur färdigheterna i matematik kan användas för hållbar utveckling och för att lösa problem som rör mänskligheten. På det här sättet stärks den studerandes ***samhälleliga kompetens****,* ***etiska kompetens och miljökompetens*** *samt* ***kompetens för välbefinnande****.*

Undervisningen tar avstamp i sådana teman och fenomen samt tillhörande problem som intresserar de studerande och som kan lösas med hjälp av matematik. I undervisningen används varierande arbetssätt där den studerande arbetar på egen hand eller i grupp. På det sättet stärks bland annat den studerandes ***kommunikativa kompetens****. Arbetssätten väljs tillsammans med de studerande. Undervisningen planeras så att de studerande utifrån sina egna observationer stimuleras att ställa frågor, framlägga hypoteser, dra slutsatser och motivera dessa.*

Studierna i matematik stödjer målen för ***global och kulturell kompetens*** *samt* ***tvärvetenskaplig och kreativ kompetens.*** *Den studerande ska vägledas att förstå matematikens betydelse i olika kulturer och den historiska utvecklingen samt dess karaktär som ett universellt språk. Den studerande ska vägledas till insikt om de matematiska begreppens innebörd och lära sig känna igen hur de hänger samman med större helheter, både inom matematiken och inom andra läroämnen. Den studerande uppmuntras att använda ett matematiskt språk och matematiska tecken samt bilder, figurer och redskap som stödjer det matematiska tänkandet. Den studerande ska få hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information när hen ska skapa modeller av fenomen, förstå och lösa problem samt diskutera resultatet.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i matematik är att den studerande

ska

- *få positiva lärupplevelser, bli van att arbeta långsiktigt och lära sig lita på sin matematiska förmåga, sina matematiska färdigheter och sin förmåga att tänka matematiskt*
- *förstå matematiken både som en unik, självständig vetenskapsgren och som ett användbart redskap för att göra modeller eller prognoser eller hantera fenomen som är kopplade till samhälle, ekonomi eller natur*
- *bygga upp en matematisk grund för sina fortsatta studie*
- *bli van att behandla information på ett sätt som är karakteristiskt för matematiken, att framlägga hypoteser och undersöka deras riktighet, göra motiveringar och bedöma deras giltighet samt resultatens generaliserbarhet*
- *kunna följa en matematisk framställning, läsa matematisk text, diskutera matematik samt lära sig motivera påståenden och bedöma information i olika former*
- *bli van vid att bilda matematiska modeller för praktiska problemsituationer och att använda olika lösningsstrategier*
- *sporras till experimentellt och undersökande arbete samt till att hitta och tydligt presentera lösningar på problem*
- *kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, programvaror och informationskällor samt förstå att resultatet som en programvara genererar inte är tillräckligt för att påvisa, bevisa eller motivera ett påstående.*

Bedömning

Bedömningen ska vara mångsidig och responsen sporrande för att stödja utvecklingen av den studerandes matematiska tänkande och självförtroende samt hålla upp och stärka hens studiemotivation. Bedömningen ska vägleda den studerande att utveckla sina kunskaper och sin förståelse av matematik samt sin förmåga att arbeta långsiktigt. Bedömningen ska hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att presentera matematiska lösningar, stödja hen i processen att bilda matematiska begrepp och lära hen att bedöma sitt eget arbete. En lyckad återkoppling hjälper den studerande att lägga märke till sina styrkor och vilka kunskaper och färdigheter hen behöver vidareutveckla.

Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet vid räknefärdigheter, val av metoder och färdigheter att tänka matematiskt. Dessutom fäster läraren uppmärksamhet vid hur den studerande motiverar och analyserar sina slutsatser samt väljer och använder programvaror.

Byte av lärokurs

Vid byte av lärokurs i matematik ersätter studier i den långa lärokursen studier i den korta lärokursen som följer:

Modul i den långa lärokursen	***Modul i den korta lärokursen***
MAA2	*MAB2*
MAA3	*MAB3*
MAA6	*MAB8*
MAA8	*MAB5*
MAA9	*MAB7*

Övriga studier enligt den långa lärokursen som avlagts med godkänt resultat, eller studiepoäng som blivit överflödiga i samband med byte av lärokurs och som motsvarar delstudier som avlagts med godkänt resultat, kan utgöra övriga valfria studier enligt den korta lärokursen eller temastudier enligt vad som bestäms i den lokala läroplanen.

Vid en övergång från den långa lärokursen till den korta ska den studerande, om hen vill, få möjlighet att visa ytterligare prov på sina kunskaper för att fastställa sin kunskapsnivå.

Vid en övergång från den korta lärokursen till den långa kan det krävas att den studerande visar ytterligare prov på sina kunskaper. I samband med bytet av lärokurs ska de studiepoäng som saknas i modulerna avläggas på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

Den studerande kan även avlägga modulerna enligt den andra lärokursen utan att byta lärokurs. I sådana fall kan modulerna i fråga räknas till godo som övriga valfria studier eller temastudier på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

7.4.1. Lång lärokurs i matematik (MAA)

Studieavsnitt

Matematik 1, 6 sp (MAA2MAA3MAA9)

Studieavsnittets moduler

- Funktioner och ekvationer 1, 3 sp (MAA2), Obligatorisk
- Geometri, 2 sp (MAA3), Obligatorisk
- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAA9), Obligatorisk

Mål

Funktioner och ekvationer 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *introduceras i hur man skapar matematiska modeller av fenomen med hjälp av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner, känna till deras egenskaper och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem, samt känna till sambandet mellan nollställen till en polynomfunktion och polynomets faktorer*
- *kunna lösa enkla polynomolikheter*

- *kunna använda programvara för att undersöka polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner samt för att lösa polynomekvationer, rationella ekvationer, rotekvationer och polynomolikheter i samband med tillämpningar.*

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öva sig i att gestalta och beskriva information om rum och former i både tvåoch tredimensionella situationer*
- *kunna tillämpa likformighet, Pythagoras sats samt trigonometrin för rät- och snedvinkliga trianglar*
- *öva sig att formulera, motivera och använda satser som innehåller geometrisk information*
- *kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar samt geometrin i anknytning till dem.*

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet*
- *tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi*
- *lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar*
- *kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Funktioner och ekvationer 1

- *polynomfunktioner och -ekvationer samt polynomolikheter*
- *lösning av andragradsekvationer med rotformeln*
- *produkten av polynom och binomformlerna (summan av en kvadrat, produkten av en summa och en differens)*
- *faktorisering av polynom*
- *potensfunktioner och potensekvationer (exponenten ett positivt heltal)*
- *rationella funktioner och ekvationer*
- *rotfunktioner och rotekvationer*

Geometri

- *likformighet hos figurer och kroppar*
- *sinus- och cosinussatsen*
- *beräkning av längder, vinklar och areor i anknytning till månghörningar*
- *geometrin för cirkeln och dess delar samt för räta linjer i anknytning till cirkeln*
- *beräkningar av längder, areor och volymer i anknytning till raka cylindrar, koner och klot*

Ekonomisk matematik

- *aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor*
- *ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering*
- *depositioner och lån*
- *matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken MAG0MAG1

Matematik 2, 10 sp (MAA4MAA5MAA6MAA7)

Studieavsnittets moduler

- Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MAA4), Obligatorisk
- Funktioner och ekvationer 2, 2 sp (MAA5), Obligatorisk
- Derivata, 3 sp (MAA6), Obligatorisk
- Integralkalkyl, 2 sp (MAA7), Obligatorisk

Mål

Analytisk geometri och vektorer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hur analytisk geometri skapar samband mellan geometriska och algebraiska begrepp*
- *förstå den geometriska innebörden av en ekvation*
- *kunna lösa absolutbeloppsekvationer i formen | f(x) | = a eller | f(x) | = | g(x) |*
- *förstå vektorbegreppet och sätta sig in i hur man räknar med vektorer*
- *kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i det tvådimensionella koordinatsystemet med hjälp av vektorer*
- *kunna lösa plangeometriska problem med hjälp av vektorer*
- *kunna använda programvara vid undersökning av kurvor och vektorer och vid tillämpningsuppgifter i anknytning till dem.*

Funktioner och ekvationer 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *introduceras i hur man skapar matematiska modeller med hjälp av sinus- och cosinusfunktioner samt med exponential- och logaritmfunktioner*
- *undersöka sinus- och cosinusfunktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln*
- *kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen sin f(x) = a eller sin f(x) = sin g(x)*
- *kunna tillämpa sambandet sin2 x + cos2 x = 1 mellan sinus- och cosinusfunktionerna*
- *känna till egenskaperna hos exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem*

- *kunna använda programvara vid undersökning av funktioner, vid ekvationslösning och i tillämpningsuppgifter.*

Derivata

Målen för modulen är att den studerande ska

- *med hjälp av derivatan bekanta sig med egenskaperna hos matematiska modeller för olika fenomen*
- *få en åskådlig uppfattning om en funktions gränsvärde och kontinuitet*
- *förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion*
- *kunna bestämma derivatan av enkla funktioner*
- *kunna derivera sammansatta funktioner*
- *behärska hur man undersöker förloppet hos funktioner med hjälp av derivatan och hur man bestämmer deras extremvärden i ett slutet intervall*
- *kunna använda programvara vid undersökning av gränsvärde, kontinuitet och derivata i samband med tillämpningar.*

Integralkalkyl

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå begreppet primitiv funktion och lära sig att bestämma primitiva funktioner till enkla funktioner*
- *förstå begreppet integral och dess samband med arean samt introduceras i hur man bestämmer en integral med en numerisk metod*
- *kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler*
- *göra sig förtrogen med integralkalkylens tillämpningar*
- *kunna använda programvara då hen undersöker egenskaperna hos funktioner, bestämmer primitiva funktioner, beräknar integraler i samband med tillämpningar och integrerar numeriskt.*

Centralt innehåll

Analytisk geometri och vektorer

- *ekvationen för en kurva*
- *ekvationerna för en rät linje, cirkel och parabel*
- *ekvationssystem*
- *parallella och ortogonala linjer*
- *absolutbeloppsekvation*
- *avståndet från en punkt till en linje*
- *grundläggande egenskaper hos vektorer*
- *addition och subtraktion av vektorer i planet samt multiplikation av en vektor med ett tal i planet*
- *skalär produkt och vinkeln mellan två vektorer i planet*

Funktioner och ekvationer 2

- *riktad vinkel och radianer*
- *enhetscirkeln*
- *sinus- och cosinusfunktionen med symmetri- och perioditetsegenskaper*
- *lösning av sinus- och cosinusekvationer*
- *potenser med bråkexponent och deras samband med rötter*
- *exponentialfunktioner och exponentialekvationer*
- *logaritm och räkneregler för logaritmer*
- *logaritmfunktioner och logaritmekvationer*

Derivata

- *en funktions gränsvärde, kontinuitet och derivata*

- *derivering av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner*
- *derivering av sinus- och cosinusfunktioner samt av exponential- och logaritmfunktioner*
- *derivator av produkter och kvoter av funktioner*
- *sammansatta funktioner och deras derivator*
- *undersökning av förloppet hos en funktion och bestämning av extremvärden*

Integralkalkyl

- *primitiv funktion och integrering av de viktigaste elementära funktionerna*
- *integraler*
- *rektangelmetoden*
- *beräkning av areor och volymer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)

Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna åskådliggöra en diskret statistisk fördelning samt bestämma och tolka fördelningens nyckeltal*
- *kunna åskådliggöra en fördelning som består av två variabler samt bestämma korrelationskoefficienten och regressionskurvan*
- *sätta sig in i kombinatoriska metoder*
- *göra sig förtrogen med begreppet sannolikhet och räkneregler*

- *förstå begreppet diskret sannolikhetsfördelning och lära sig bestämma väntevärdet för en fördelning samt tolka det*
- *kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format samt för att presentera statistisk information*
- *kunna använda programvara för att konkretisera fördelningar, bestämma nyckeltal samt beräkna sannolikheter.*

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- *lägesmått och standardavvikelse*
- *korrelation och linjär regression*
- *klassisk och statistisk sannolikhet*
- *permutationer och kombinationer*
- *räkneregler för sannolikhet*
- *binomialfördelning*
- *diskret sannolikhetsfördelning*
- *väntevärdet för en diskret fördelning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken framställs som ett universellt språk med en neutral värdegrund.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)
- Matematik 2 (MAA4MAA5MAA6MAA7)

3D-geometri, 2 sp (MAA10)

Studieavsnittets moduler

- 3D-geometri, 2 sp (MAA10), Valfri

Mål

3D-geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper i räkning med vektorer och lära sig att använda vektorer i ett tredimensionellt koordinatsystem*
- *lära sig att undersöka punkter, räta linjer och plan i xyz-koordinatsystemet med hjälp av vektorer*
- *stärka sina kunskaper om rymdgeometri i samband med extremvärdesuppgifter*
- *bekanta sig med funktioner som har två variabler*
- *kunna använda programvara för att åskådliggöra vektorer, linjer, plan och ytor samt i räkning med vektorer.*

Centralt innehåll

3D-geometri

- *vektorframställning i ett tredimensionellt koordinatsystem*
- *skalär produkt och vektorprodukt*
- *punkt, rät linje och plan i rymden*
- *en vinkel i rymden*
- *differential- och integralkalkylens rymdgeometriska tillämpningar i situationer där funktionsuttrycken innehåller en variabel*
- *funktioner med två variabler och ytor i rymden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)
- Matematik 2 (MAA4MAA5MAA6MAA7)
- Statistik och sannolikhet (MAA8)

Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11)

Studieavsnittets moduler

- Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11), Valfri

Mål

Algoritmer och talteori

Målen för modulen är att den studerande ska

- *veta vad en algoritm är, samt lära sig att undersöka hur en algoritm fungerar*
- *lära sig att utföra enkla algoritmer genom programmering*
- *bli insatt i logikens begrepp*
- *behärska grundbegrepp i talteorin och göra sig förtrogen med primtalens egenskaper*
- *kunna undersöka delbarheten hos hela tal.*

Centralt innehåll

Algoritmer och talteori

- *grundbegrepp i algoritmiskt tänkande: sekvens, val och upprepning*
- *flödesdiagram*
- *programmering av enkla algoritmer, sorteringsalgoritmer eller en algoritm som anknyter till numerisk lösning av en ekvation*
- *konnektiv och sanningsvärden*
- *delbarhet hos hela tal, delbarhetsekvationen (delningsekvationen) och kongruens*
- *Euklides algoritm*
- *aritmetikens grundsats*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)
- Matematik 2 (MAA4MAA5MAA6MAA7)
- Statistik och sannolikhet (MAA8)
- 3D-geometri (MAA10)

Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12)

Studieavsnittets moduler

- Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12), Valfri

Mål

Analys och kontinuerlig fördelning

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för analysens grundbegrepp*
- *kunna bilda och undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner*
- *komplettera sina färdigheter i integralkalkyl*
- *göra sig förtrogen med begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och lära sig tillämpa normalfördelning*
- *kunna använda programvara vid undersökning av funktioners egenskaper och vid beräkning av generaliserade integraler i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Analys och kontinuerlig fördelning

- *styckvis definierad funktion*
- *undersökning av kontinuitet och deriverbarhet för en funktion*
- *allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner*
- *invers funktion*
- *gränsvärde av funktioner när variabelns värde går mot oändligheten*
- *generaliserade integraler*
- *kontinuerliga fördelningar, normalfördelningen och normering*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)
- Matematik 2 (MAA4MAA5MAA6MAA7)
- Statistik och sannolikhet (MAA8)
- 3D-geometri (MAA10)
- Algoritmer och talteori (MAA11)

Repetition, 2 sp (MAA13)

Mål

Centralt innehåll

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen hjälper vi studerandena att utveckla sitt tålamod, hantera osäkerhet och förstärka tilliten till sina egna kunskaper.

Vi uppmuntrar till ansvarstagande för den egna inlärningen genom att skapa en kultur av eget arbete och goda rutiner.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Matematik 1 (MAA2MAA3MAA9)
- Matematik 2 (MAA4MAA5MAA6MAA7)
- Statistik och sannolikhet (MAA8)
- 3D-geometri (MAA10)
- Algoritmer och talteori (MAA11)
- Analys och kontinuerlig fördelning (MAA12)

7.4.2. Kort lärokurs i matematik (MAB)

Studieavsnitt

Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2)

Studieavsnittets moduler

- Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2), Obligatorisk

Mål

Uttryck och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få övning i att använda matematik i problemlösning och lära sig att lita på sin egen matematiska förmåga*
- *lära sig att bilda uttryck och ekvationer till givna problem samt att lösa ekvationer och tolka lösningarna*
- *kunna tillämpa talföljder och summor vid matematisk problemlösning*
- *kunna använda programvara när hen undersöker polynomfunktioner samt vid tillämpning av polynomekvationer och -funktioner*

Centralt innehåll

Uttryck och ekvationer

- *formulering av problem som ekvationer*
- *ekvationslösning*
- *tolkning och värdering av lösningar till en ekvation*
- *polynomfunktioner av andra graden och lösning av andragradsekvationer*
- *aritmetisk talföljd och summa*
- *geometrisk talföljd och summa*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)

Geometri, 2 sp (MAB3)

Studieavsnittets moduler

- Geometri, 2 sp (MAB3), Obligatorisk

Mål

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bli van att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar*
- *stärka förmågan att rita plana figurer och tredimensionella kroppar*
- *kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri*
- *kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar och vid geometriska tillämpningar.*

Centralt innehåll

Geometri

- *likformighet hos figurer*
- *trigonometri i en rätvinklig triangel*

- *Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats*
- *bestämning av area och volym för figurer och kroppar*
- *användning av geometriska metoder i koordinatsystemet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)

Matematiska modeller, 2 sp (MAB4)

Studieavsnittets moduler

- Matematiska modeller, 2 sp (MAB4), Obligatorisk

Mål

Matematiska modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- *se regelbundenheter och samband hos fenomen i den verkliga världen och kunna beskriva dessa med matematiska modelle*
- *värdera linjära och exponentiella tillväxtmodeller bland annat med hjälp av kalkylprogram och göra prognoser med hjälp av modellerna*
- *vänja sig vid att värdera kvalitet och användbarhet hos en modell*
- *kunna använda programvara för att skapa modeller och vid undersökning av egenskaperna hos polynomfunktioner och exponentialfunktioner samt vid lösning av polynomekvationer och exponentialekvationer i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Matematiska modeller

- *tillämpning av linjära och exponentiella modeller*
- *lösning av exponentialekvationer*
- *prognoser och bedömning av kvaliteten i en modell*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken framställs som ett universellt språk med en neutral värdegrund.

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)

Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öva sig att behandla, åskådliggöra och tolka statistiskt material*
- *göra sig förtrogen med sannolikhetskalkylens grunder och med konkretiserande modeller*
- *kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format, samt för att bestämma nyckeltal i ett observationsmaterial och som hjälpmedel i sannolikhetslära.*

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- *åskådliggörande av statistiskt material och bestämning av nyckeltal*
- *regression och korrelation*
- *observation och avvikande observation*
- *prognostisering*
- *sannolikhetsbegreppet*
- *additions- och multiplikationsregler*

- *kombinationer och multiplikationsprincipen*
- *modeller i sannolikhetslära*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken framställs som ett universellt språk med en neutral värdegrund.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Matematiska modeller (MAB4)

Ekonomisk matematik, 2 sp (MAB6MAB7)

Studieavsnittets moduler

- Grunder i ekonomisk matematik, 1 sp (MAB6), Obligatorisk
- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAB7), Obligatorisk

Mål

Grunder i ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *behärska grundbegrepp och få färdigheter i ekonomisk matematik*
- *fördjupa sina färdigheter i procenträkning*
- *lära sig att beskriva hur processer inom ekonomin utvecklas*
- *kunna använda informationskällor och programvara för att göra beräkningar i samband med tillämpningar.*

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet*
- *tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi*

- *lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar*
- *kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Grunder i ekonomisk matematik

- *relativ andel, jämförelse, beräkning av förändring*
- *index*
- *ränta och enkel ränteräkning*
- *skatter*
- *valutor*

Ekonomisk matematik

- *aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor*
- *ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering*
- *depositioner och lån*
- *matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Matematiska modeller (MAB4)

Matematisk analys, 2 sp (MAB8)

Studieavsnittets moduler

- Matematisk analys, 2 sp (MAB8), Valfri

Mål

Matematisk analys

Målen för modulen är att den studerande ska

- *undersöka förändringshastigheten för en funktion med grafiska och numeriska metoder*
- *förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion*
- *kunna undersöka förloppet hos en polynomfunktion med hjälp av derivatan*
- *kunna bestämma största och minsta värde för en funktion i samband med tillämpningar*
- *kunna använda programvara för att undersöka förloppet hos en funktion, derivatan av en funktion samt för att bestämma extremvärden till en funktion i ett slutet intervall i samband med tillämpningar.*

Centralt innehåll

Matematisk analys

- *grafiska och numeriska metoder*
- *polynomfunktionens derivata*
- *undersökning av tecken och förlopp hos en polynomfunktion*
- *bestämning av största och minsta värde för en polynomfunktion i ett slutet intervall*
- *bestämning av förändringshastigheten för en funktion med hjälp av programvara*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)
- Matematiska modeller (MAB4)

Statistik och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9)

Studieavsnittets moduler

- Statistik- och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9), Valfri

Mål

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *göra sig förtrogen med normalfördelningen som en matematisk modell*
- *sätta sig in i binomialfördelningen som en matematisk modell*
- *utveckla djupare och mångsidiga färdigheter i att undersöka och behandla statistisk information med hjälp av programvara*
- *veta hur man beräknar nyckeltal och sannolikheter i anknytning till statistiska fördelningar och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara*
- *förstå begreppen konfidensintervall och felmarginal och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara.*

Centralt innehåll

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

- *normalfördelning och begrepp för normering av fördelningen (väntevärde och standardavvikelse)*
- *upprepat försök*
- *binomialfördelning*
- *konfidensintervall och felmarginal*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vi uppmuntrar de studerande till att utveckla och vid behov helt förnya sina arbetssätt för att kunna möta sina egna och samhällets krav.

Vi stöder den studerandes företagsamhet och lär ut betydelsen av att slutföra ett arbete.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken framställs som ett universellt språk med en neutral värdegrund.

Genomgående i matematikundervisningen vill vi hjälpa den studerande till att förstå att man med hjälp av matematiken kan identifiera och vara delaktig i arbetet att lösa globala problem.

Matematiken som ett universellt språk och dess betydelse för kulturarvet belyses.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Matematiska modeller (MAB4)
- Statistik och sannolikhet (MAB5)

Repetition, 2 sp (MAB10)

Mål

Lokal precisering

- få en helhetsbild av gymnasiematematiken
- befästa de matematiska färdigheterna
- utveckla det matematiska tänkandet och bli bättre på att tillämpa sina kunskaper
- förbereda sig för studentprovet

Centralt innehåll

Lokal precisering

- procenträkning
- första- och andragradsekvationer
- exponentialfunktionen, exponentialekvationer och logaritmer
- potenser och potensekvationer
- talföljder och summor
- likformighet, Pythagoras sats och trigonometri
- area- och volymberäkningar
- derivatan av polynomfunktioner och tillämpningar
- sannolikhetslära

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen hjälper vi studerandena att utveckla sitt tålamod, hantera osäkerhet och förstärka tilliten till sina egna kunskaper.

Vi uppmuntrar till ansvarstagande för den egna inlärningen genom att skapa en kultur av eget arbete och goda rutiner.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)
- Matematiska modeller (MAB4)
- Statistik och sannolikhet (MAB5)
- Ekonomisk matematik (MAB6MAB7)
- Matematisk analys (MAB8)
- Statistik och sannolikhetsfördelningar (MAB9)

Vektorer, 2 sp (MAB11)

Mål

Lokal precisering

- förstå vektorbegreppet och bli förtrogen med grunderna i vektorkalkyl
- kunna undersöka figurers egenskaper med hjälp av vektorer
- förstå principen för lösning av ekvationssystem
- kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i två- och tredimensionella koordinatsystem med hjälp av vektorer
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av vektorer och vid lösning av tillämpade problem där linjer och plan förekommer.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- vektorernas grundläggande egenskaper
- addition och subtraktion av vektorer samt multiplikation av en vektor med en skalär
- skalärprodukten av vektorer i ett koordinatsystem
- lösning av ekvationssystem
- räta linjer och plan i rymden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)

Analytisk geometri, 2 sp (MAB12)

Mål

Lokal precisering

- förstå hur den analytiska geometrin knyter samman geometriska och algebraiska begrepp
- förstå begreppet ekvation för en punktmängd och kunna undersöka punkter, räta linjer, cirklar och parabler med hjälp av ekvationer
- fördjupa sin förståelse av begreppet absolutbelopp och kunna lösa enkla ekvationer med absolutbelopp av typerna
- | f(x) | = a och | f(x) | = | g(x) | och motsvarande olikheter
- kunna använda tekniska hjälpmedel för att undersöka ekvationer för punktmängder och för att lösa ekvationer, ekvationssystem, ekvationer och olikheter med absolutbelopp i samband med tillämpade problem.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ekvationen för en punktmängd
- ekvationer för räta linjer, cirklar och parabler
- lösning av ekvationer och olikheter som innehåller absolutbelopp
- avståndet från en punkt till en linje

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)
- Matematiska modeller (MAB4)

Trigonometriska funktioner, 2 sp (MAB13)

Mål

Lokal precisering

- kunna undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln
- kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen sin f(x) = a och sin f(x) = sin g(x)
- kunna de trigonometriska sambanden
- kunna derivera sammansatta funktioner

- kunna undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av deras derivator
- kunna använda trigonometriska funktioner när de ställer upp modeller för periodiska fenomen
- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av trigonometriska funktioner och lösning av trigonometriska ekvationer samt vid bestämning av derivatan av trigonometriska funktioner i tillämpade problem.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- riktad vinkel och radianer
- trigonometriska funktioner och deras symmetriska och periodiska egenskaper
- lösning av trigonometriska ekvationer
- derivatan av en sammansatt funktion
- derivatan av trigonometriska funktioner

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)
- Matematiska modeller (MAB4)
- Matematisk analys (MAB8)

Integralkalkyl, 2 sp (MAB14)

Mål

Lokal precisering

- förstå begreppet primitiv funktion och kunna bestämma primitiva funktioner till elementära funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean
- kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- bli förtrogna med tillämpningar av integralkalkyl

- kunna använda tekniska hjälpmedel vid undersökning av egenskaper hos funktioner och vid bestämning av primitiva funktioner samt vid beräkning av integraler i tillämpade problem.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- primitiv funktion
- primitiva funktioner till elementära funktioner
- integraler
- beräkning av areor och volymer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen uppmuntrar vi den studerande till att granska problem på nya sätt, till att se samband och tillämpa matematiska metoder i olika läroämnen.

Vi fördjupar kunnandet i multilitteracitet inom matematikens område så som verbal, numerisk, symbolisk, och figurativ.

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper:

- Introduktion till gymnasiematematiken (MAG0MAG1)
- Uttryck och ekvationer (MAB2)
- Geometri (MAB3)
- Matematiska modeller (MAB4)
- Matematisk analys (MAB8)

7.4.3. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY)

Studieavsnitt

Tal och ekvationer, 2 sp (MAG1)

Studieavsnittets moduler

- MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAY1), Obligatorisk

Mål

MAG1 Tal och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *repetera principerna för procenträkning*
- *kunna använda proportionalitet i problemlösning*
- *fördjupa kunskaperna i bråkräkning*
- *repetera räknereglerna för potenser*
- *stärka sin förståelse för funktionsbegreppet*
- *förstå principerna för hur man löser ekvationer och ekvationspar*
- *lära sig använda programvara för att rita grafer till funktioner, göra tolkningar och för att lösa ekvationer.*

Centralt innehåll

MAG1 Tal och ekvationer

- *talmängderna och de grundläggande räkneoperationerna*
- *motsatt tal och inverterat tal samt absolutbelopp*
- *procenträkning*
- *räkneregler för potenser (exponenten heltal)*
- *direkt och omvänd proportionalitet*
- *funktion, ritning och tolkning av grafer*
- *lösning av förstagradsekvationer*
- *ekvationspar*
- *kvadratrot och kubikrot*
- *potensfunktioner och potensekvationer (gradtalen 2 och 3)*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

I undervisningen hjälper vi studerandena att utveckla sitt tålamod, hantera osäkerhet och förstärka tilliten till sina egna kunskaper.

Vi uppmuntrar till ansvarstagande för den egna inlärningen genom att skapa en kultur av eget arbete och goda rutiner.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Introduktion till gymnasiematematiken, 4 sp (MAG0MAG1)

Studieavsnittets moduler

- MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAY1), Obligatorisk

[sv lisalaajuus]

2 sp

Mål

MAG1 Tal och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *repetera principerna för procenträkning*
- *kunna använda proportionalitet i problemlösning*
- *fördjupa kunskaperna i bråkräkning*
- *repetera räknereglerna för potenser*
- *stärka sin förståelse för funktionsbegreppet*
- *förstå principerna för hur man löser ekvationer och ekvationspar*
- *lära sig använda programvara för att rita grafer till funktioner, göra tolkningar och för att lösa ekvationer.*

Lokal precisering

- kunna hantera digitala hjälpmedel som krävs för studier i matematik

Centralt innehåll

MAG1 Tal och ekvationer

- *talmängderna och de grundläggande räkneoperationerna*
- *motsatt tal och inverterat tal samt absolutbelopp*
- *procenträkning*
- *räkneregler för potenser (exponenten heltal)*
- *direkt och omvänd proportionalitet*
- *funktion, ritning och tolkning av grafer*
- *lösning av förstagradsekvationer*
- *ekvationspar*
- *kvadratrot och kubikrot*
- *potensfunktioner och potensekvationer (gradtalen 2 och 3)*

Lokal precisering

- Hantering av digitala hjälpmedel

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

En trygg studiemiljö, där den gemensamma inlärningen möjliggörs, sporrar de studerande till diskussion och presentation av egna lösningsmetoder samt till verbalisering av det egna tänkandet.

Vi bygger upp en positiv, öppen och uppmuntrande atmosfär för att stödja varje studerande och för att hjälpa dem till att nå sina mål.

I undervisningen hjälper vi studerandena att utveckla sitt tålamod, hantera osäkerhet och förstärka tilliten till sina egna kunskaper.

Vi uppmuntrar till ansvarstagande för den egna inlärningen genom att skapa en kultur av eget arbete och goda rutiner.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.5. Biologi (BI)

Läroämnets uppdrag

Biologi är en naturvetenskap som undersöker livsrelaterade fenomen på allt från molekyl- och cellnivå till biosfären. Syftet med undervisningen i biologi är att väcka intresse för bio- och miljövetenskaper och stödja utvecklingen av ett naturvetenskapligt tänkande hos den studerande. Undervisningen ska stärka den studerandes uppfattning om biologins betydelse i formandet av en naturvetenskaplig världsbild. Den naturvetenskapliga världsbilden bygger på vetenskaplig forskning och hjälper den studerande att granska världen på vetenskaplig grund. Undervisningen i biologi ska vägleda den studerande att förstå hur den levande naturen är uppbyggd, fungerar och växelverkar samt att förstå evolutionens betydelse för organismernas utveckling.

Läroämnet biologi ska ge den studerande färdigheter för vardagen, arbetslivet och för fortsatta studier. Undervisningen i biologi ska synliggöra att biovetenskaperna är vetenskapsgrenar som utvecklas snabbt och vilkas tillämpningar används på många olika sätt till exempel inom medicin, industri och jord- och skogsbruk. Undervisningen i biologi ska hjälpa den studerande att förstå de möjligheter som biovetenskaperna erbjuder för att förbättra såväl människosläktets som övriga organismers och hela ekosystemets välbefinnande.

Utmärkande för gymnasiets biologi är att den studerande ska inhämta kunskap genom observationer och experiment, att studierna är forskningsinriktade och att arbetssätten ska vara aktiverande och betona växelverkan. I undervisningen ingår laborationer, och en del av studierna sker i digitala studiemiljöer och i studiemiljöer utanför skolan. I takt med att studierna framskrider utvecklar den studerande mångsidigare och djupare färdigheter att arbeta experimentellt. I undervisningen ska man på olika sätt samarbeta med andra läroämnen. Fenomen som ingår i undervisningen i biologi granskas särskilt inom läroämnena geografi, kemi, fysik, psykologi och hälsokunskap på det sätt som är karakteristiskt för respektive läroämne.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i biologi bygger på förståelsen av naturens mångfald och hur den utvecklas. Ett centralt tema för undervisningen är att skapa en hållbar framtid. Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för läroämnet.

*Undervisningen i biologi stärker på ett naturligt sätt den studerandes **kompetens för välbefinnande**. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för vilken betydelse en mångsidig, ren och välmående miljö har för människans totala välbefinnande. I biologin betonas skillnaderna mellan individer, individernas mångfald och deras biologiska bakgrund, vilket ger den studerande verktyg att förstå mångfald. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål samt stöd och uppmuntran i olika skeden av lärprocessen för att stärka sin självkännedom och utveckla uthållighet.*

*I läroämnet biologi utvecklas den **kommunikativa kompetensen** genom att den studerande lär sig att argumentera och värdera sina egna och andras synpunkter med hjälp av kunskaper i biologi. Undervisningen ska ordnas i olika lärmiljöer och med mångsidiga metoder för att utveckla den studerandes sociala och kommunikativa färdigheter.*

*Undervisningen ska vägleda den studerande till naturvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information, vilket stödjer den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. I undervisningen i biologi fördjupar sig den studerande i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna som anknyter till biologi samt i läroämnets begreppsapparat och hur*

biologisk kunskap är uppbyggd. Den studerande får öva på undersökande samt tvärvetenskapligt och kreativt arbete i olika lärmiljöer.

*Den **samhälleliga kompetensen** beaktas i undervisningen i biologi genom att den studerande får färdigheter att arbeta inom branscher som är viktiga för samhället, som hälsovården, miljösektorn och jord- och skogsbrukssektorn. Biovetenskaperna är ett internationellt vetenskapsområde som utvecklas snabbt, och dess tillämpningar används i samhället såväl på lokal som på nationell och internationell nivå. Undervisningen i biologi ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och att tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar livsstil och till att ta globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem, vilket stärker hens **globala och kulturella kompetens**.*

*Undervisningen i biologi utvecklar den studerandes **miljökompetens** och vilja att värna om naturens mångfald. I undervisningen betonas förståelsen av naturens egenvärde och av att naturen är unik. I undervisningen behandlar man vilka möjligheter biologiska tillämpningar och ekosystemtjänsterna erbjuder för en hållbar framtid. Undervisningen hjälper den studerande att göra hållbara val i den egna vardagen samt att tillämpa biologisk kunskap för reflektion som kräver **etisk kompetens**.*

Mål

Undervisningen i biologi ska främja den studerandes förmåga att granska olika fenomen ur biovetenskaplig synvinkel samt på ett mångsidigt sätt stärka och fördjupa hens kunskaper och färdigheter i biologi. Målen för undervisningen i biologi anknyter till infallsvinklar inom biologin, till biologiska fenomen och processer samt till biologisk kunskap och tillämpningen av den. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Biologins infallsvinklar

Målet är att den studerande ska

- *kunna använda biologins centrala begrepp exakt och i rätt sammanhang*
- *med hjälp av artexempel kunna åskådliggöra fenomen som är kännetecknande för biologin*
- *förstå att biologisk kunskap grundar sig på forskning och att det i Finland bedrivs betydande forskning på området*
- *förstå vilken betydelse biologisk kunskap och dess tillämpningar har för innovationer och lösningar på olika problem*
- *få erfarenheter som fördjupar intresset för biologi och biologistudier.*

Biologiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- *känna till organismernas struktur och funktioner*
- *förstå biologiska samband mellan orsak och verkan från molekylnivå till biosfären*
- *förstå evolutionens betydelse*
- *känna till olika tillämpningar som grundar sig på biologisk kunskap.*

Biologisk kunskap och tillämpningen av den

Målet är att den studerande ska

- *planera och genomföra experimentellt arbete självständigt eller i samarbete med andra i mångsidiga lärmiljöer, som i terräng, i laboratorium och i virtuella miljöer*

- *få möjlighet att sätta sig in i biologins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå*
- *använda och bedöma biologiska kunskapskällor kritiskt och uttrycka och motivera olika synsätt på ett sätt som är karakteristiskt inom biologin*
- *förstå betydelsen av att mångfalden av organismer bevaras och vara medveten om nödvändigheten av en hållbar utveckling samt sporras att agera för att åstadkomma positiva lösningar.*

Bedömning

Bedömningen i biologi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina arbetssätt samt att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper och färdigheter, som förmågan att behärska de grundläggande begreppen inom biologi samt förmågan att tänka, argumentera och undersöka. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa, analysera, bedöma och presentera biologisk kunskap i olika situationer. Bedömningen ska fästa uppmärksamhet vid förståelsen av naturvetenskapliga lagbundenheter och samband mellan orsak och verkan, vid insikten om betydelsen av växelverkan samt vid förmågan att uppfatta helheter. I bedömningen ska man också beakta den studerandes förmåga att kritiskt utvärdera information.

Den studerande kan även visa sina kunskaper i biologi genom experimentellt arbete i terrängen eller i laboratoriet samt genom presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

Livet och evolutionen, 2 sp (BI1)

Studieavsnittets moduler

- Livet och evolutionen, 2 sp (BI1), Obligatorisk

Mål

Livet och evolutionen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva utmärkande drag hos och grundförutsättningarna för liv samt kunna känna igen dessa via exempel*
- *känna till cellens grundstruktur och funktion på en nivå som gör det möjligt att förstå evolutionen och ekosystemets funktion*
- *kunna förklara mekanismer som anknyter till genetisk variation, naturligt urval och artbildning, samt kunna förklara deras betydelse för evolutionen*
- *kunna beskriva den nuvarande organismvärldens struktur*
- *förstå och kunna beskriva hur biologisk kunskap produceras.*

Centralt innehåll

Livet och evolutionen

Biologi som vetenskap

- *livets kännetecknande drag och organisationsnivåer*
- *de biologiska vetenskapsområdena och forskningsmetoderna*

- *biologiska observationer, forskningsfrågor och hur man skapar hypoteser*

Evolutionen

- *cellernas uppkomst och utveckling*
- *könlig och könlös förökning*
- *variation och dess genetiska grunder*
- *naturligt urval*
- *arternas uppkomst*
- *växternas och djurens evolution och nyckelanpassningar*
- *människans evolution*
- *evolutionsforskning*

- *principerna för klassificering*
- *organismvärldens släktträd och de mest centrala taxa*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I detta studieavsnitt betonas skillnaderna mellan individer, individernas mångfald och deras biologiska bakgrund, vilket ger den studerande verktyg att förstå mångfald.

Genom studieavsnittet erhålls kunskap som bland annat berör livets grundförutsättningar, organismvärldens uppbyggnad och evolutionens mekanismer, vilka underlättar förståelsen för vikten av biologisk mångfald.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda kunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Ekologi, 2 sp (BI2BI3)

Studieavsnittets moduler

- Ekologins grunder, 1 sp (BI2), Obligatorisk
- Människans inverkan på ekosystemen, 1 sp (BI3), Obligatorisk

Mål

Ekologins grunder

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva och analysera hur abiotiska och biotiska miljöfaktorer inverkar på organismernas anpassning och utbredning*
- *kunna beskriva populationernas, organismsamhällenas och ekosystemens struktur och funktion samt skildra dessa med hjälp av exempel*
- *kunna beskriva naturens mångfald och motivera vilken betydelse den har.*

Människans inverkan på ekosystemen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till metoder med vilka miljöns tillstånd kan undersökas samt kunna identifiera miljöproblem*
- *kunna jämföra, analysera och bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen*
- *kunna presentera och motivera lösningar på miljöproblem samt identifiera positiva trender som berör miljöns tillstånd*
- *kunna bedöma och analysera sin egen verksamhet med beaktande av ekologisk hållbarhet*
- *kunna söka, analysera, tolka och presentera material om ekologisk forskning.*

Centralt innehåll

Ekologins grunder

Ekologins grunder

- *ekosystemens struktur och dynamiska karaktär*
- *kolets, kvävets och fosforns kretslopp, energiflödet i ett ekosystem*
- *populationernas egenskaper*
- *anpassning, ekologiska nischer, utbredning*
- *förhållandet mellan olika arter*

Naturens mångfald

- *genetisk mångfald hos en art, arternas mångfald, ekosystemens mångfald*
- *betydelsen av mångfald*

Människans inverkan på ekosystemen

Förändringar i ekosystemen som orsakats av människan, lösningar på miljöproblem

- *klimatförändringens inverkan på ekosystemen*
- *försurning*
- *övergödning*
- *hur främmande ämnen påverkar näringskedjor*
- *människans inverkan på naturens mångfald*

Mot en hållbar framtid

- *ekosystemtjänsternas betydelse, ekologiskt hållbar utveckling*
- *verksamhet för att främja en hållbar livsstil och hur man påverkar miljöns tillstånd*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Grundidén med studieavsnittet är att den studerande skall förstå hur våra ekosystem är uppbyggda och påverkas av människan.

Studieavsnittet genomsyras av begreppet hållbar utveckling och vägleder den studerande i att bli en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

I studieavsnittet strävar vi efter att genomföra en egen undersökning där den studerande själv bygger upp sin studie, vilken presenteras på ändamålsenligt sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda kunskaper.

Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4)

Studieavsnittets moduler

- Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4), Valfri

Mål

Cellen och ärftligheten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna namnge cellens grundstrukturer*
- *kunna beskriva cellens centrala funktioner*
- *behärska ärftlighetens grundmekanismer och kunna tillämpa dem med hjälp av exempel*
- *kunna mikroskopera olika celler och tolka cellernas mikroskopiska strukturer*
- *kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete.*

Centralt innehåll

Cellen och ärftligheten

Strukturen och funktionen hos en cell med cellkärna

- *cellen som forskningsobjekt*
- *biomolekyler*
- *djur-, växt- och svampceller*
- *genuttryck och reglering av det*
- *fotosyntes*
- *cellandning, jäsningsreaktioner*

Cellernas förökning

- *mitos och celldelning*
- *meios och könscellernas uppkomst*

Ärftlighetens grunder

- *nya alleler som orsakas av genmutationer*
- *mendelsk nedärvning*
- *kodominant nedärvning, polygen nedärvning, könsbunden nedärvning, att avgöra nedärvningssätt utifrån ett släktträd*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupar sig den studerande i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna som anknyter till biologi samt i läroämnets begreppsapparat och hur biologisk kunskap är uppbyggd.

I studieavsnittet får den studerande förståelse för hur livet är uppbyggt och fungerar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: BI1

Människans biologi, 2 sp (BI5)

Studieavsnittets moduler

- Människans biologi, 2 sp (BI5), Valfri

Mål

Människans biologi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna namnge och känna igen de viktigaste organen och beskriva deras funktionsprinciper samt känna till människokroppens anatomi*
- *förstå vad homeostas innebär samt kunna ge exempel på faktorer som inverkar på den*
- *kunna beskriva kroppens kommunikationssystem och förklara hur olika delar av kroppen kommunicerar med varandra*
- *kunna förklara kroppens förmåga att uppfatta omgivningen med olika sinnen och reagera på förändringar*
- *kunna beskriva och jämföra kroppens olika försvarsmekanismer mot mikrober*
- *kunna beskriva och motivera fortplantningens mest centrala skeden från befruktningen till födseln*
- *kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete där funktioner i människokroppen mäts samt presentera resultatet.*

Centralt innehåll

Människans biologi

Cell, vävnad, organ

- *cellernas differentiering från stamcellerna, cancerceller*
- *organens sammansättning av olika vävnadstyper*

Kroppens reglering

- *nervsystemets uppbyggnad och funktion*
- *de inresekretoriska körtlarna och hormonerna*

Ämnesomsättningen

- *matspjälkningssystemet*
- *blodcirkulationssystemet*
- *andningsorganen*
- *utsöndring av slaggprodukter*

Rörelse

- *stöd- och rörelseorganen*

Kroppens anpassningsförmåga till miljön

- *huden och värmereglering*
- *sinnen*
- *försvarssystemet*

Fortplantning

- *könsorgan och könsutveckling*
- *befruktning, graviditet och förlossning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet studerar vi människans uppbyggnad och funktion, vilket ger den studerande en förståelse för människokroppen.

Den studerande erhåller färdigheter vilka hjälper hen att förstå hälsans betydelse och hälsobranscher viktiga för samhället, samt att delta i aktuella samhällsfrågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: BI1 och BI4.

Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6)

Studieavsnittets moduler

- Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6), Valfri

Mål

Biotekniken och dess tillämpningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till mikrobernas strukturer och förstå deras grundläggande funktioner*
- *kunna ge exempel på hur mikrober kan användas inom biotekniken*
- *fördjupa sin kunskap om nukleinsyrorna och känna till hur de kan användas inom gentekniken*
- *med hjälp av exempel kunna ange bioteknikens mest centrala tillämpningar och innovationer samt motivera deras betydelse inom förädling, medicin, industri och miljövård*
- *kunna känna igen och bedöma bioteknikens möjligheter och risker samt framföra välgrundade etiska synpunkter om dem*
- *kunna planera och genomföra ett experimentellt arbete som anknyter till biologiska tillämpningar.*

Centralt innehåll

Biotekniken och dess tillämpningar

Mikrober

- *klassificering av mikrober*
- *bakteriernas uppbyggnad, variation, antibiotikaresistens*
- *virusens uppbyggnad och förökning*
- *användningen av mikrober inom bioteknik*

Manipulation av DNA och forskning med genteknik

- *skillnaden mellan celler med och utan cellkärna beträffande arvsanlag och genernas funktion*
- *kopiering och fragmentering av DNA samt elektroforetisk separering av DNAfragmenten*
- *kartläggning av den information som finns i DNA*
- *metoder för genöverföring och -modifiering*

Bioteknikens centrala tillämpningar och betydelse

- *traditionell och genteknologisk växt- och djurförädling*
- *medicin*
- *genominformation och användningen av den*
- *identifiering av individer och arter utifrån DNA-information*
- *miljövård*
- *industri*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet ger den studerande en inblick i hur biologi och bioteknik mångfacetterat används i dagens samhälle samt vilka kunskaper och färdigheter inom biovetenskaperna som kommer att krävas i framtiden.

I studieavsnittet behandlar man vilka möjligheter biologiska tillämpningar och ekosystemtjänsterna erbjuder för en hållbar framtid. Vi diskuterar även etik och moral.

I studieavsnittet strävar vi efter att den studerande får öva på undersökande samt tvärvetenskapligt och kreativt arbete i olika lärmiljöer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: BI1 och BI4.

Ärftlighet och repetition, 2 sp (BI7)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska kunna grundprinciperna för ärftligheten och kunna tillämpa dem i genetiska uppgifter, samt repetera och förbereda sig inför studentexamen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet behandlas genetikens grunder, samt övningsuppgifter ur genetikens värld. Repetition av obligatoriska och fördjupade studieavsnitt i biologi enligt de studerandes val

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet samarbetar vi och diskuterar kring aktuella frågor inför studentskrivningarna. Både HUR man svarar på frågor samt VAD man svarar behandlas.

Inom studieavsnittet behandlas många delområden inom biologi för att ge den studerande en helhetsbild av ämnet och dess många dimensioner och tvärvetenskapliga tankesätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avklarad (A).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: BI01–06

Nationalparker (Parkskolan), 2 sp (BI8)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska lära känna Finlands nationalparker och vad de kan erbjuda, samt lära känna sig själv och utvecklas som människa.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Förberedelser inför vandring, samt vandring med full packning under några dagar. Ett troligt vandringsmål är: delar av Björnrundan (Karhunkierros) i Kuusamo i augusti–september. Skolan kan erbjuda en del av utrustningen, en del bör studerande låna eller skaffa själva. Under studieavsnittet repeterar vi artkännedom i fält, samt för området typiska geografiska fenomen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att förbereda sig för och utföra en vandring i grupp i ödemark lär sig den studerande känna sig själv, samspelet med medmänniskor och den effekt för välbefinnandet som naturen kan ge.

Under avsnittets gång lär sig den studerande värna om naturens mångfald. I undervisningen betonas förståelsen av naturens egenvärde och att naturen är unik.

Genom att planera, samarbeta och utföra en vandring i grupp i ödemark lär sig en studerande tvärvetenskaplig och kreativ kompetens.

Genom att planera, samarbeta och utföra en vandring i grupp i ödemark tränas den kommunikativa kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Medicin och biovetenskaper - läkarens och forskarens vardag (Parkskolan), 2 sp (BI9)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska # bekanta sig med läkaryrket och studier i medicin # bekanta sig med forskaryrket inom biovetenskaper och medicin # bekanta sig med arbetsmöjligheter inom områden såsom farmaci, medicinsk teknik, läkemedelsutveckling, vetenskapligt skrivande, etc. # få vägkost i sin egen framtidsplanering # fördjupa kunskaperna i människans biologi.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- # intervjuer med läkare och andra yrkesgrupper inom sjukvård och sjukvårdsförvaltning # presentationer av forskare och andra yrkesgrupper # laborationer # studiebesök # lektioner i människans biologi och cellbiologi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet bekantar vi oss med och följer olika yrkesgrupper i samhället.

I studieavsnittet genomförs flertalet diskussionstillfällen, intervjuer och studiebesök.

I studieavsnittet lär vi oss om människans biologi, kroppen och oss själva. Genom att bekanta oss med olika studiemöjligheter och yrkesval underlättas den studerandes egna framtida val.

Vi arbetar mångsidigt både vad gäller innehåll och utförande. Bland annat kan föreläsningar, laborationer, studiebesök, exkursioner, självständigt utförda intervjuer, och presentationer ingå i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: BI1 - BI6

Laborationer i ekologi och cellbiologi (Parkskolan), 2 sp (BI10)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet fördjupar kunskaperna i ekologi och cellbiologi som inhämtats i Bi1-BI4. Centralt för studieavsnittet är experimentella arbetssätt och undersökningar som utförs både i fält och i laboratoriemiljö. Målen är att den studerande ska • få omsätta teoretisk kunskap i praktiken • lära sig grunderna i laborationsteknik • kunna planera och

genomföra experiment • kunna tolka, analysera och dra slutsatser av resultaten • kunna presentera resultaten på ett vetenskapligt sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ekologins grunder • cellbiologins grunder • mikroskopering • studiebesök • forskningsmetodik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet arbetar den studerande med problemlösning och mångsidiga arbetsmetoder

Genom experiment och undersökningar inom ekologi lär sig den studerande växelverkan i naturen och miljökompetens

Genom undersökande arbete inom cellbiologi och ekologi lär sig den studerande hur levande organismer fungerar och förutsättningar för liv från en mikronivå (cellen) till en makronivå (biom och biosfär).

I studieavsnittet tränas vetenskaplig rapportering

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: BI1–BI4

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet fördjupar kunskaperna i ekologi och cellbiologi som inhämtats i Bi1-BI4. Centralt för studieavsnittet är experimentella arbetssätt och undersökningar som utförs både i fält och i laboratoriemiljö.

Laborationer i fysiologi och tillämpad biologi (Parkskolan), 2 sp (BI11)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet fördjupar kunskaperna i människans biologi och tillämpad biologi som inhämtats i studieavsnitten BI5-BI6. Centralt för studieavsnittet är experimentella arbetssätt och undersökningar som de studerande utför. Målen är att den studerande ska: • få omsätta teoretisk kunskap i praktiken • lära sig grunderna i laborationsteknik • kunna planera och genomföra experiment • kunna tolka, analysera och dra slutsatser av resultaten • kunna presentera resultaten på ett vetenskapligt sätt

Centralt innehåll

Lokal precisering

- människans anatomi och fysiologi • grunderna i mikrobiologi och genteknologi • bioteknik och biologins tillämpningar • mikroskopering • forskningsmetodik • studiebesök

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet arbetar den studerande med problemlösning och mångsidiga arbetsmetoder.

Inom studieavsnittet utförs experiment och undersökningar inom människans fysiologi vilket ger förståelse för de egna fysiologiska funktionerna och välbefinnandet.

I studieavsnittet undersöks hur biologin tillämpas i samhället så som i läkemedels- livsmedels- eller den tunga industrins områden.

I studieavsnittet tränas vetenskaplig rapportering

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: BI1–BI6

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet fördjupar kunskaperna i människans biologi och tillämpad biologi som inhämtats i studieavsnitten BI5-BI6. Centralt för studieavsnittet är experimentella arbetssätt och undersökningar som de studerande utför.

BiPS, 2 sp (TS5)

Ämnesövergripande studieavsnitt

BiPs2, 2 sp (TS6)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.6. Filosofi (FI)

Läroämnets uppdrag

Filosofin utforskar hela verkligheten och olika sätt att gestalta den. Att känna till filosofiska frågeställningar skapar en grund för att förstå världen, samhället och uppfattningarna om människan och att bedöma dem rationellt. Studier i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att rationellt reflektera över motiveringarna till olika uppfattningar.

Utmärkande för filosofin är att den ifrågasätter och söker motiv, vilket hjälper den studerande att få grepp om och strukturera dagens informationsflöde. På så sätt främjar studierna i filosofi den

studerandes förmåga att tänka och lära sig. Studier i argumentation och giltig slutledning utvecklar förmågan att förstå och uttrycka även komplexa tankemönster.

Traditionellt har filosofin kallats alla vetenskapers moder. I dess natur ingår därför att integrera olika vetenskapsområden, vilket hjälper den studerande att uppfatta större begreppsliga helheter och samband. Studierna i filosofi främjar den studerandes förmåga att se hur uppfattningar inom olika vetenskapsgrenar och tanketraditioner är uppbyggda och hur de skiljer sig från varandra. Detta stödjer den studerande att tillägna sig olika vetenskaper, vilket gör det enklare för dem att studera vidare. Kunskap i filosofi stärker den studerandes allmänbildning.

Studierna i filosofi ska stärka den studerandes uppfattning om sin egen identitet. I ämnet övar sig den studerande i etisk reflektion och det hjälper hen att förstå betydelsen av olika kunskaper och färdigheter för individen och samhället. Filosofi utvecklar omdömesförmågan och främjar kreativt och självständigt tänkande. I undervisningen i filosofi ska den studerande stödjas att formulera välgrundade personliga åsikter och lära sig att delta i en rationell diskussion. Genom att sätta sig in i filosofiska frågor som saknar enkla svar lär sig den studerande att formulera och motivera sina ståndpunkter. Samtidigt utvecklar hen respekt för olika välgrundade ståndpunkter. Genom att reflektera kring invecklade frågor tillsammans med andra utvecklar den studerande tilltro till sin egen tankeförmåga. Lämpliga arbetssätt inom ämnet är diskussion och dialog.

Mångsidig kompetens

*Studierna i filosofi stödjer den studerandes **kommunikativa kompetens** på ett mångsidigt sätt, liksom även utvecklingen till en bildad och ansvarstagande medborgare med respekt för jämlikhet. Läroämnet betonar dialog och god argumentation, vilket gör att den studerande enklare kan ta till sig ett hållbart tänkande och en hållbar livsstil och rättvisa samhälleliga principer. Filosofin kombinerar olika vetenskapsområden och stödjer tillägnandet av olika vetenskaper och kontinuerligt lärande. Studier i filosofi utvecklar språklig uttrycksförmåga, analytiskt tänkande och logisk slutledning.*

I filosofin tolkas problem begreppsligt och dialogiskt. Därför betonas språklig medvetenhet samt ett exakt språkbruk som lyfter fram betydelsen av ändamålsenliga begrepp. Även om filosofin använder termer inom sin egen tradition och inom andra vetenskapliga discipliner är målet ett klart och begripligt språk. Filosofins argumenterande karaktär utvecklar ett uttrycksätt som fokuserar på logiska motiveringar och tar hänsyn till olika perspektiv.

*Reflektion över det goda livet och samhället är traditionellt kärnan i filosofin. Studier i filosofi stödjer **kompetensen för välbefinnande** genom att utveckla den studerandes förståelse av sig själv, sitt tänkande och sitt förhållande till andra människor. Utvecklingen av förståelsen sammanhänger med människans utveckling som helhet och leder till goda dygder och välbefinnande. Det diskuterande och argumenterande förhållningssättet främjar den sociala gemenskapen bland de studerande och deras kommunikationsfärdigheter och lär dem att respektera olika synpunkter. Samtidigt uppmuntras den studerande att tillägna sig hållbara sätt att tänka och leva och rättvisa samhälleliga principer. Filosofin utvecklar även tolerans för osäkerhet och förmåga att agera även i situationer där tillgången till information är begränsad.*

*Filosofin har traditionellt omfattat ett synsätt som integrerar olika vetenskapliga discipliner och därigenom stimulerar **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Studier i filosofi bygger på ett naturligt sätt broar mellan olika discipliner. Filosofin hjälper den studerande att tillägna sig olika sätt att hämta information och att kombinera resultaten från olika vetenskaper, vilket gör det lättare att uppfatta stora helheter. Det starka kravet på logik i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att förstå motiveringarna för olika argument och att särskilja faktiska argument från åsikter. I egenskap av ett ämne som ifrågasätter och söker motiveringar uppmuntrar filosofin till kreativt och självständigt tänkande.*

*När det gäller **samhällelig kompetens** ska undervisningen i filosofi engagera den studerande till ett rationellt etiskt tänkande baserat på respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Idealen för ett rättvist samhälle och ett aktivt medborgarskap är inte endast föremål för analys och undervisning, utan också mål som undervisningen försöker främja. Filosofi utvecklar förmågan att tänka kreativt, kritiskt och självständigt, vilket utvecklar färdigheter för fortsatta studier, meningsfull karriärplanering och framtida förändringar i arbetslivet.*

*Etik är ett traditionellt delområde av filosofin och därför också en central del av studierna i filosofi. Filosofi lär den studerande att strukturera värderingar, normer och betydelser begreppsligt. **Etisk** reflektion omfattar såväl individ- och samhällsfrågor som miljöfrågor. Den kritiska traditionen inom läroämnet utvecklar den studerandes förmåga till självständigt tänkande och uppmuntrar hen att agera moraliskt hållbart. Studier i filosofi bidrar till att uppfatta mångfasetterade problem och skapa en övergripande bild av dem. Förståelse av sociala och ekologiska globala problem uppmuntrar den studerande att agera för att korrigera dessa och uppfylla målen för **miljökompetens**.*

*Med tanke **på global och kulturell kompetens** breddar studierna i filosofi tänkandet och hjälper till att förstå att det finns olika sätt att uppfatta verkligheten. Den studerande utvecklar en känslighet för att upptäcka likheter och skillnader i olika fenomen i världen. Av filosofins delområden fokuserar särskilt etik och social filosofi på mångfalden hos människor och kulturer och uppmuntrar till en fördomsfri attityd till olika livsfenomen. Genom filosofiska tankeexperiment ska den studerande ges tillfälle att föreställa sig möjliga framtida utvecklingstrender.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i filosofi är att den studerande ska

ska

- *kunna gestalta filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem inom den filosofiska traditionen och att kunna tillämpa problemformuleringarna på olika aktuella frågor*
- *kunna strukturera, analysera och bedöma information begreppsligt, i synnerhet olika påståenden, deras betydelser och motiveringar till dem*
- *behärska grundläggande logisk argumentation och därigenom lära sig att lita på och kritiskt granska sitt eget tänkande samt reflektera över dess begränsningar inom olika vetenskapsgrenar och i vardagslivet*
- *kunna bedöma moraliska problem och tänkbara lösningar på dem samt förbinda sig till etiska principer*
- *lära sig att reflektera över och begreppsligt analysera större helheter samt att tänka och handla på ett omdömesgillt sätt i såväl etiska frågor som inom andra livsområden, även då informationen är motstridig eller otillförlitlig*
- *utveckla sin förmåga att uttrycka sina ståndpunkter med rationella motiveringar.*

Bedömning

Bedömningen i filosofiämnet ska fokusera på den studerandes förmåga att förstå centrala filosofiska frågor och behärska filosofiskt tänkande och filosofiska begrepp samt på den studerandes förmåga att uttrycka och utvärdera filosofiskt tänkande. Det innebär att man bedömer förmågan att förstå och precisera filosofisk kunskap med hjälp av begrepp samt att kritiskt analysera och reflektera över den. Därtill ska bedömningen ta fasta på den studerandes förmåga att såväl i vardagen som i vetenskapen identifiera och beskriva filosofiska problem och förmågan att formulera dem med hjälp av begrepp.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes kännedom om presenterade lösningar på filosofiska frågor samt hens förmåga att presentera logiska argument skriftligt, muntligt och interaktivt.

Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att kritiskt granska sitt eget tänkande och uppmuntra den studerande att planera sina studier. Kursbedömningen ska basera sig på mångsidiga bedömningsmetoder. Målen och det centrala innehållet i de olika modulerna ska vara utgångspunkt för bedömningen av hur den studerande har uppnått de allmänna målen för läroämnet filosofi.

Studieavsnitt

Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1)

Studieavsnittets moduler

- Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1), Obligatorisk

Mål

Introduktion i filosofiskt tänkande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem*
- *lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet*
- *känna till och genom olika interaktiva övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och motexempel*
- *fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem*
- *känna till grundläggande kunskapsteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i några av gymnasiets läroämnen.*

Centralt innehåll

Introduktion i filosofiskt tänkande

- *vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkandets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor*
- *grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området, bland annat genom att tillämpa detta på aktuella samhälleliga frågor*
- *centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och nödvändighet, begreppslig och empirisk, objektiv och subjektiv*
- *skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap*
- *kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskapsgrenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Filosofins tankar har påverkat samhället och studier i filosofi ger ökad förståelse för samhällets grunder.

Filosofins tankar har påverkat kulturen och det globala samhället och studier i filosofi ger ökad förståelse för grunderna för kulturen och de globala sammanhangen..

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Med siffervitsord, kan tenteras endast i undantagsfall

Etik, 2 sp (FI2)

Studieavsnittets moduler

- Etik, 2 sp (FI2), Obligatorisk

Mål

Etik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära känna den filosofiska etikens centrala begrepp, frågor och teorier*
- *kunna motivera uppfattningar om det goda och det rätta samt förstå skillnaden mellan normativa och deskriptiva påståenden*
- *kunna presentera logiska och etiska argument muntligt och skriftligt samt motivera moralens förpliktande karaktär*
- *kunna analysera meningen med sitt liv och sina livsval med hjälp av filosofiska begrepp*
- *kunna analysera och bedöma handlingar ur etisk synvinkel samt klargöra sina egna moraliska beslut och värderingar utgående från den filosofiska etiken*
- *kunna tillämpa etik på samhälls- och miljöfrågor.*

Centralt innehåll

Etik

- *moralen som normsystem; skillnaden mellan moral, lagar och vanor; moralisk objektivism, relativism, subjektivism*
- *moral samt normativ och tillämpad etik i moralfrågor; grunderna i dygd-, konsekvens-, rättighets- och pliktetik*
- *filosofiska teorier om ett gott liv, meningen med livet och en god livsstil*
- *etik och individens moraliska beslut: mänskliga relationer och livsval*
- *etiska frågor kring miljön och naturen, såsom miljöförändringen och djurens rättigheter*
- *etik och samhället: mänskliga och grundläggande rättigheter*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet omfattar förståelse för etiskt tänkande och etiskt ansvar

Studieavsnittet omfattar etiskt tänkande och ansvarstagande i samhället

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Siffervitsord kan tenteras endast i undantagsfall

Samhällsfilosofi, 2 sp (Fi3)

Studieavsnittets moduler

- Samhällsfilosofi, 2 sp (FI3), Valfri

Mål

Samhällsfilosofi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bli förtrogen med några centrala begrepp och inriktningar inom samhällsfilosofin*
- *lära sig att beskriva rättvisa, maktutövning och arbetsfördelning i individers, gruppers och institutioners verksamhet*
- *lära sig att filosofiskt bedöma samhällsordningens uppbyggnad och legitimitet*
- *kunna tillämpa sina kunskaper på aktuella samhällsfrågor*
- *förstå rättigheters betydelse som grund för samhällsordningen.*

Centralt innehåll

Samhällsfilosofi

- *samhällsordningens legitimitet, teorier om samhällsfördrag*
- *olika former av makt, frihet, jämlikhet och rättvisa*
- *mänskliga rättigheter, medborgarrättigheter och rättsstaten: demokrati och social gemenskap som samhälleliga värden*
- *politiska ideal: liberalism, socialism, anarkism, konservatism, nationalism; samhällsutopier och -dystopier*
- *förhållandet mellan välfärd och ekonomi; legitimering av skillnader i förmögenhet och välfärd; välfärdsstaten*
- *aktuella samhällsfilosofiska frågor: miljöproblem, kulturmöten, effekter av teknik och artificiell intelligens, kön och makt, identifiering och kritik av strukturer som skapar ojämlikhet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet ökar förståelsen för de grundläggande tankarna bakom samhället.

Studeiavsnittet ger förståelse för de tankar kring rättvisa, demokrati m.m. som präglar de globala sammanhangen

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Siffervitsord. Kan tenteras i undantagsfall

Sanningen, 2 sp (FI4)

Studieavsnittets moduler

- Sanningen, 2 sp (FI4), Valfri

Mål

Sanningen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna skilja mellan åsikter och faktapåståenden och förstå behovet av att motivera faktapåståenden*
- *förstå betydelsen av språk och dess betydelse i gestaltandet av verkligheten*
- *kunna beskriva och bedöma filosofiska teorier om sanning, kunskap, verklighetens natur och vetenskap*
- *kunna strukturera och analysera kännetecken för vetenskaplig forskning, slutledning och förklaring*
- *kunna analysera hur observationer och kunskap samt vetenskapliga teorier förhåller sig till verkligheten*
- *lära sig att bedöma situationer där olika undersökningar ger olika resultat och handlingsalternativ.*

Centralt innehåll

Sanningen

- *språk, betydelse och sanning*
- *det sannas natur och sanningsteorierna; att närma sig sanningen; nödvändig och kontingent sanning*
- *verklighetens och medvetandets natur; realism och anti-realism*
- *kunskapens källor, kunskapens möjligheter och gränser, kunskapens berättigande, förhållandet mellan kunskap och säkerhet*
- *den vetenskapliga forskningens natur och metoder samt vetenskaplig slutledning, vetenskapsetik*
- *tillförlitligheten hos vetenskapliga metoder och teorier och deras förhållande till verkligheten*
- *förklaring, förutsägelse, förståelse och tolkning inom olika vetenskaper*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studeiavsnittet fördjupar förståelsen av grunderna för kunskapssyn och vetenskap i samhället

Studeiavsnittet fördjupar förståelsen av synen på kunskap och sanning i vetenskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. i undantagsfall kan studieavsnittet tenteras.

Repetition inför studentprovet, 1 sp (FI5)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet förbereder de studerande för studentexamen och omfattar repetition och fördjupning av gymnasiets studieavsnitt i filosofi samt övning i att skriva goda svar.

Centralt innehåll

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet främjar den studerandes rationella tänkande kring demokrati och samhälle.

Genom studieavsnittet utvecklas studerandes förmåga att tänka logiskt och etiskt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med godkänt eller underkänt

7.7. Fysik (FY)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i fysik ska hjälpa den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en naturvetenskaplig världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter om fysikens betydelse i vardagen och för miljön, samhället och teknologin. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till fysik samt i fysikens begreppsapparat och sätt att producera kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera olika vardagliga val samt ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen i fysik ska ge den studerande färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden samt att tillämpa sina kunskaper i fysik i arbetslivet. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i fysik ska stödja den studerande att förstå fysikens begrepp både kvalitativt och kvantitativt. Den studerande bearbetar sina tidigare erfarenheter, nya observationer och synvinklar till en logiskt sammanhängande bild av omvärlden i samverkan med lärarna och gruppen samt med hjälp av fysikens teorier.

Undervisningen i fysik ska utgå från observationer i omgivningen. Experiment i olika former stödjer den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapens karaktär. Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom centrala områden som behandlas i respektive modul. Experimentellt arbete ska utföras med beaktande av säkerheten i arbetet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i fysik vägleder den studerande att tillägna sig ett naturvetenskapligt tänkande, att ta fram och använda information, att komma med idéer, samarbeta samt att bedöma informationens tillförlitlighet och innebörd. Undervisningen utvecklar den studerandes ***samhälleliga kompetens*** *genom att den studerande får färdigheter att delta i samhällsdebatten och påverka det gemensamma beslutsfattandet.*

Den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbetssätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till fysikstudier. Den studerande utvecklar sin ***kommunikativa kompetens*** *och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetssätt, till exempel genom projekt och arbete i grupp.*

Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för att bygga upp en hållbar framtid: fysiken behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas

välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och miljön, att använda sina kunskaper i fysik för att bygga upp en hållbar framtid samt för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar, konsekvenser för miljö och hälsa samt olika former av energiproduktion. Undervisningen i fysik stödjer på det här sättet den studerandes ***etiska kompetens och miljökompetens****,* ***globala och kulturella kompetens*** *samt hens* ***kompetens för välbefinnande****.*

I studierna i fysik övar den studerande sig på att skriva samt kritiskt tolka och analysera olika texter. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivna texter, bilder, videor, tabeller, grafer eller formler. Undervisningen i fysik stödjer den ***tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen*** *även genom användningen av informations- och kommunikationsteknik. Informations- och kommunikationsteknik används bland annat för att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mätningsresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i fysik hänför sig till fysikens betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i fysik samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- *kunna bedöma vilken betydelse fysiken och teknologin har för individen och samhället*
- *identifiera sina kunskaper i fysik och ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet fysik*
- *bli insatt i hur man tillämpar fysik i olika sammanhang, exempelvis i naturen, näringslivet, organisationer eller forskarsamfund*
- *få möjligheter att sätta sig in i fysikens tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå*
- *få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskapernas och fysikens tillämpningsområden*
- *få färdigheter att delta i debatter och beslutsfattande som berör miljö och teknologi.*

Forskningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap*
- *kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningar som utgångspunkt för undersökning, problemlösning eller annan verksamhet*
- *kunna planera och utföra experimentella undersökningar i samarbete med andra*
- *identifiera hur felkällor inverkar på mätningar*
- *kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.*

Kunskaper i fysik och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- *kunna använda centrala begrepp i fysik på ett konsekvent sätt och i rätt sammanhang*
- *strukturera sin uppfattning om naturens strukturer och fenomen med hjälp av fysikaliska begrepp och principer*
- *kunna uttrycka slutsatser och synpunkter på sådana sätt som är karakteristiska för fysiken*
- *förstå fysikaliska fenomen och principer som utgör grunden för teknologiska tillämpningar*
- *kunna formulera, tolka och bedöma olika modeller samt använda dem och simuleringar för att beskriva fenomen och göra prognoser*
- *kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat*
- *kunna använda mångsidiga informationskällor och kritiskt bedöma dem med hjälp av sina kunskaper i fysik.*

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på hur de allmänna målen för fysik uppfylls med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under lärprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i fysik. Samtidigt övar den studerande sig på självvärdering.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa fysikaliska kunskaper på olika sätt, till exempel genom att förklara, göra grafiska modeller och använda matematiska modeller. Bedömningen ska basera sig på olika arbeten men även på den studerandes arbetssätt, såsom formulering av frågor, beskrivning av problemlösningsprocessen samt forskningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att hämta och tillämpa information.

Studieavsnitt

Naturvetenskap och hållbar utveckling, 2 sp (FY1FY2)

Studieavsnittets moduler

- Fysiken som naturvetenskap, 1 sp (FY1), Obligatorisk
- Fysik, miljö och samhälle, 1 sp (FY2), Obligatorisk

Mål

Fysiken som naturvetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bekanta sig med fysiken som en systematisk vetenskap som baserar sig på experimentella undersökningar*
- *introduceras i materiens struktur och världsalltets storleksordningar*
- *bekanta sig med de metoder som används för att ta fram information i fysiken*
- *kunna planera och genomföra enkla naturvetenskapliga experiment*
- *få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för fysik och fysikstudier.*

Fysik, miljö och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bli insatt i energi som ett grundläggande begrepp i fysiken*
- *känna till olika energiformer och sätt att producera energi*
- *kunna jämföra olika sätt att producera energi och storleksordningar i anknytning till produktionssättens inverkan på miljön*
- *få färdigheter i att delta i diskussioner som gäller miljö och teknologi samt i beslutsfattande kring hållbar energihushållning.*

Centralt innehåll

Fysiken som naturvetenskap

- *storhet och enhet samt SI-systemet*
- *mätning, insamling av resultat, grafisk presentation av resultat samt bedömning av deras tillförlitlighet*
- *grafisk modell och linjär modell*
- *planering och genomförande av enkla experimentella undersökningar*

Fysik, miljö och samhälle

- *energiformer, energins bevarande och omvandling •*
- *energiproduktion, effekt, verkningsgrad, överföring av energi*
- *energiproduktionens inverkan på miljön och på klimatförändringen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Målsättningar för modulen som anknyter till delområdet

• Den studerande bekantar sig med fysiken som en systematisk vetenskap som baserar sig på experimentella undersökningar.

• Den studerande introduceras i materiens struktur och världsalltets storleksordningar. Fysiken har en central betydelse för utvecklingen av en kultur som bygger på en vetenskaplig världsbild. Under modulen stärks den studerandes förmåga att uppfatta hur en naturvetenskaplig världsbild baserar sig på experiment och vilka kulturella strukturer detta kräver. Ett exempel på en sådan struktur är det internationella måttenhetssystemet SI.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Målsättningar för modulen som anknyter till delområdet

• Den studerande bekantar sig med de metoder som används för att ta fram information i fysiken. • Den studerande kan planera och genomföra enkla naturvetenskapliga experiment. Genom att mäta samt samla in resultat och presentera dem i grafisk form lär sig den studerande olika sätt att samla in och presentera information. Samtidigt stärks den studerandes förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet. Planering av ett eget naturvetenskapligt experiment tränar kreativiteten och ger många möjligheter till tvärvetenskapliga experiment. Detta stärker den studerandes förmåga att lära sig att lära och ger beredskap för fortsatta studier. Modulens centrala innehåll bildar en enhetlig väg från övning i att samla in enskilda mätningar till genomförande av ett komplett naturvetenskapligt experiment. Under modulen introduceras man därmed på ett naturligt sätt till fysikens experimentella struktur på alla olika nivåer.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Energi och värme, 2 sp (FY3)

Studieavsnittets moduler

- Energi och värme, 2 sp (FY3), Valfri

Mål

Energi och värme

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för energi som ett centralt begrepp i fysiken*
- *kunna undersöka ett ämnes termodynamiska tillstånd och fenomen i anknytning till förändringar i aggregationstillstånd*
- *kunna tillämpa termodynamikens begrepp och modeller då hen granskar lösningar inom energiproduktion och medverkar i bygget av en hållbar framtid*
- *identifiera energibalansens och värmeflödets betydelse i klimatförändringen.*

Centralt innehåll

Energi och värme

- *kraft som ett mått på styrkan hos en växelverkan*
- *mekaniskt arbete*
- *termodynamiskt system och tillståndsvariabler*
- *temperatur, tryck och hydrostatiskt tryck*
- *energins bevarande, inre energi, energiflöde och värmemängd*
- *hur ett ämne värms upp och svalnar samt förändringar i aggregationstillstånd*
- *värmeutvidgning*
- *tillståndsförändringar hos gaser och tillståndsekvationen för en ideal gas*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande kan undersöka ett ämnes termodynamiska tillstånd och fenomen i anknytning till förändringar i aggregationstillstånd.

• Den studerande kan tillämpa termodynamikens begrepp och modeller då hen granskar lösningar inom energiproduktion och medverkar i bygget av en hållbar framtid.

Färdigheter inom informations- och kommunikationsteknik används bland annat för att söka information, samla in experimentella observationer, behandla och tolka mätresultat, ta fram och presentera resultat samt skapa modeller och simuleringar. Undersökningar som anknyter till modulen kan vara exempelvis att bestämma den absoluta nollpunkten eller vattnets specifika ångbildningsvärme eller att bevisa Boyles lag. När den studerande tar till sig det centrala innehållet utvecklas hens kvantitativa färdigheter att bedöma och jämföra olika former av energiproduktion.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande kan tillämpa termodynamikens begrepp och modeller då hen granskar lösningar inom energiproduktion och medverkar i bygget av en hållbar framtid.

• Den studerande identifierar energibalansens och värmeflödets betydelse i klimatförändringen.

Den etiska kompetensen och miljökompetensen stärks när den studerande bekantar sig med forskningsdata och praxis som anknyter till bekämpningen av klimatförändringen (exempelvis energiproduktion, byggande och energianvändning i hemmen). Genom att studera fysikaliska

fenomen och principer som anknyter till växthuseffekten får den studerande beredskap att förstå hur mänsklig verksamhet bidrar till uppvärmningen av atmosfären.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2

Kraft och rörelse, 2 sp (FY4)

Studieavsnittets moduler

- Kraft och rörelse, 2 sp (FY4), Valfri

Mål

Kraft och rörelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom experiment kunna undersöka fenomen i anknytning till kraft och rörelse*
- *kunna producera och analysera grafiska framställningar av mätdata*
- *förstå konserveringslagarnas betydelse i fysiken*
- *känna till säkerhetsaspekter i anknytning till kraft och rörelse.*

Centralt innehåll

Kraft och rörelse

- *likformig och likformigt accelererad rätlinjig rörelse*
- *växelverkan mellan kroppar och kraft samt Newtons lagar*
- *krafters sammanlagda verkan, kraftdiagram och rörelseekvationen*
- *tyngd och friktion*
- *rörelseenergi, potentiell energi och mekanisk energi*
- *den mekaniska energins bevarande och mekanikens energiprincip*
- *rörelsemängd, impuls, rörelsemängdens bevarande och endimensionella kollisioner*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande kan producera och analysera grafiska framställningar av mätdata.

Likformig rörelse och likformigt accelererad rörelse kan undersökas med hjälp av en rörelsesensor. Informations- och kommunikationsteknik används då för att samla in experimentella observationer samt behandla och tolka mätresultat.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande känner till säkerhetsaspekter i anknytning till kraft och rörelse.

Säkerhetsaspekter kan studeras exempelvis i trafiken ur samhällets och individens perspektiv. När det gäller trafiksäkerhet är det centralt att förstå friktionen mellan däcken och vägen samt körhastighetens inverkan på bromssträckan. Med hjälp av Newtons lagar kan man förstå säkerhetsbältets och krockkuddens betydelse vid en kollision.

• Den studerande kan genom experiment undersöka fenomen i anknytning till kraft och rörelse.

• Den studerande kan producera och analysera grafiska framställningar av mätdata.

Centrala fenomen inom kinematik och dynamik kan ofta studeras endast i grupp. Genom presentation av resultaten stärks den studerandes förmåga och säkerhet i att framträda. Det experimentella arbetet som hör till modulen utvecklar på så sätt den studerandes samarbets- och kommunikationsfärdigheter samt multilitteracitet. När man skapar och analyserar rörelsegrafer får man ett naturligt underlag för grupparbete. Exempelvis rekonstruktion av rörelser utifrån en grafisk framställning och verifiering av rekonstruktionen kan vara ett tema för gruppens studier av rörelse.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2FY3

Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5)

Studieavsnittets moduler

- Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5), Valfri

Mål

Periodisk rörelse och vågor

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva planetarisk rörelse som centralrörelse*
- *bli förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grundprinciper genom att undersöka mekanisk svängning och ljud*
- *kunna beskriva periodisk rörelse med fysikaliska och matematiska begrepp*
- *matematiskt kunna beskriva mekaniska svängningar och ljud som en periodisk rörelse.*

Centralt innehåll

Periodisk rörelse och vågor

- *kraftmoment och vridning av en kropp*
- *vridning och jämvikt i enkla fall*
- *likformig cirkelrörelse och normalacceleration*
- *den allmänna gravitationslagen och planetarisk rörelse*
- *periodisk rörelse, period, frekvens och amplitud*
- *harmonisk kraft och svängningsrörelse samt den potentiella energin hos en harmonisk kraft*
- *mekaniska vågor: uppkomst, utbredning och reflexion*
- *diffraktion och interferens hos mekaniska vågor samt stående vågor*
- *ljud som vågrörelse, ljudintensitetsnivå, ljudets egenskaper och utbredning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande kan beskriva planetarisk rörelse som cirkelrörelse.

• Den studerande blir förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grundprinciper genom att undersöka mekanisk svängning och ljud. • Den studerande kan beskriva periodisk rörelse med fysikaliska och matematiska begrepp.

• Den studerande kan beskriva mekaniska svängningar och ljud som en periodisk rörelse.

Den studerande kan bekanta sig med anskaffning och presentation av information med hjälp av informations- och kommunikationsteknik exempelvis genom att mäta, analysera och jämföra frekvensspektrum för ljud. I undersökningar som anknyter till mekaniska svängningar och ljud övar den studerande på att använda fysikaliska och matematiska begrepp kring periodisk rörelse samt på att ta fram modeller för svängningsfenomen.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande blir förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grundprinciper genom att undersöka mekanisk svängning och ljud.

• Den studerande kan beskriva mekaniska svängningar och ljud som en periodisk rörelse.

Ljud är ett av de mest centrala ämnesområdena inom mekaniska svängningar och vågrörelser. Den studerande studerar ljudets egenskaper och hur en mekanisk vågrörelse ger en hörselförnimmelse. I modulen kan man studera sambandet mellan ljudets fysikaliska egenskaper och hörselskador. På detta sätt kan den studerande exempelvis ta till sig sätt att lyssna på musik som stöder välbefinnandet på ett hållbart sätt. Studier av intensitetsnivån hos ljud ger också kvantitativt innehåll på samma tema.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2FY3FY4

Elektricitet, 2 sp (FY6)

Studieavsnittets moduler

- Elektricitet, 2 sp (FY6), Valfri

Mål

Elektricitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna undersöka fenomen i anknytning till elektricitet experimentellt och kunna utföra grundläggande mätningar inom elläran*
- *kunna använda begreppen fält och potential för att beskriva elektriska fält*
- *känna till säkerhetsaspekter i anknytning till elektriska apparater och överföring av elenergi.*

Centralt innehåll

Elektricitet

- *spänning och elektrisk ström i likströmskretsar*
- *resistans och Ohms lag*
- *elektrisk effekt och Joules lag*

- *koppling av motstånd och Kirchhoffs lagar*
- *ackumulatorer och en ackumulators laddningskrets*
- *Coloumbs lag och homogent elektriskt fält*
- *potentiell energi och potential i ett homogent elektriskt fält*
- *kondensator och kondensatorns energi*
- *halvledare, diod och LED som komponenter i en strömkrets*
- *elsäkerhet: säkring, kapslingsklassning och genomslagsspänning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande kan undersöka fenomen i anknytning till elektricitet experimentellt och utföra grundläggande mätningar inom elläran.

Framgångsrika studier av likströmskretsar förutsätter flera lektioner av experimentellt arbete. Dessa arbeten utförs vanligen i grupp. När man övar på att använda beteckningar och sätt att framställa information som är specifika för fysiken utvecklas multilitteraciteten och den språkliga medvetenheten. Modulens tema ger därmed på ett naturligt sätt tillfälle att öva på samarbets- och kommunikationsfärdigheter.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande känner till säkerhetsaspekter i anknytning till elektriska apparater och överföring av elenergi.

Genom att experimentellt undersöka fenomen kring elektricitet och utföra grundläggande mätningar inom elläran lär den studerande sig att beakta elsäkerhet. När den studerande tar till sig betydelsen av elsäkerhet förstår hen vilka elektriska arbeten man kan göra själv och vilka som ska överlåtas till en yrkesperson. På detta sätt tryggas välbefinnande för både den studerande och andra.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2FY3FY4FY5

Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7)

Studieavsnittets moduler

- Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7), Valfri

Mål

Elektromagnetism och ljus

- *förstå induktionsfenomenets centrala betydelse inom elektromagnetism*
- *förstå de fysikaliska grundprinciperna för produktion och överföring av elektrisk energi och deras betydelse för samhällets funktion*
- *identifiera källor till elektromagnetisk strålning och strålningens effekt*
- *förstå att ljus är ett elektromagnetiskt fenomen.*

Centralt innehåll

Elektromagnetism och ljus

- *ferromagnetism och magnetisk dipol*
- *magnetisk växelverkan och magnetfält*
- *en laddad partikels rörelse i ett homogent el- och magnetfält*
- *magnetfältet kring en strömförande ledare och kraften mellan två ledare*
- *elektromagnetisk induktion, Lenz lag och virvelströmmar*
- *generator, uppkomsten av växelström, transformatorn och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström*
- *elektromagnetisk strålning och dess spektrum samt svartkroppsstrålningens spektrum*
- *ljusets reflexion, brytning och totalreflexion*
- *ljusets interferens och diffraktion*
- *ljusets polarisation kvalitativt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande förstår de fysikaliska grundprinciperna för produktion och överföring av elektrisk energi och deras betydelse för samhällets funktion.

När man behärskar de centrala innehållen (generator, växelström, transformator och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström) kan man delta i samhällsdebatten om elproduktion. Man kan öva på att ta ställning till samhälleliga frågor exempelvis genom att analysera och jämföra aktuella artiklar om produktion och överföring av energi.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande förstår de fysikaliska grundprinciperna för produktion och överföring av elektrisk energi och deras betydelse för samhällets funktion.

Inom modulen kan man utveckla multilitteraciteten exempelvis genom att i små grupper ta reda på säkerhetsgränser för olika typer av elektromagnetisk strålning. Man kan göra beräkningar för att jämföra dem med olika källor till elektromagnetisk strålning i olika situationer. På så sätt stärks studerandens förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande identifierar källor till elektromagnetisk strålning och strålningens effekter.

Gällande strålningens effekter är det viktigt att förstå att de beror på strålningens frekvens och intensitet och att all elektromagnetisk strålning inte är farlig. Genom att känna till källor till elektromagnetisk strålning och deras effekter lär sig den studerande att aktivt agera för sin egen och andras hälsa och säkerhet.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2FY3FY4FY5FY6

Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8)

Studieavsnittets moduler

- Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8), Valfri

Mål

Materia, strålning och kvantisering

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till den joniserande strålningens effekter och bekanta sig med säker användning av strålning*
- *introduceras till den världsbild som baseras på kvantfysik från elementarpartikelfysik till kosmolog*
- *förstå hur betydelsefull den teknologi som baserar sig på kvantisering är för dagens samhälle.*

Centralt innehåll

Materia, strålning och kvantisering

- *energins kvantisering då materia och strålning växelverkar med varandra*
- *fotonen som det elektromagnetiska strålningsfältets kvanta*
- *atomens uppbyggnad, kvanttillstånden hos atomens elektroner samt grundtanken i den vågmekaniska atommodellen*
- *teknologi som baserar sig på kvantisering; laser och kvantstrukturer*
- *atomkärnans struktur och förändringar, radioaktivt sönderfall*
- *kärnreaktioner, ekvivalens mellan massa och energi, atomkärnans bindningsenergi*
- *kärnkraft, fission och fusion*
- *sönderfallslagen*
- *olika typer av joniserande strålning och deras biologiska effekter samt tillämpningar inom medicin och teknologi*
- *partikelfysikens standardmodell*
- *världsalltets utveckling*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

• Den studerande känner till den joniserande strålningens effekter och bekantar sig med säker användning av strålning.

Med tanke på eget och andras välbefinnande är det viktigt att den studerande förstår varför joniserande strålning har skadliga effekter. Inom modulen kan man exempelvis studera hur joniserande strålning används inom medicin, för både diagnostik och behandling. Samtidigt kan man undersöka hur man vid dessa åtgärder tryggar patientens och personalens säkerhet.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande förstår hur betydelsefull den teknologi som baserar sig på kvantisering är för dagens samhälle.

Genom strålningens kvantisering kan man förklara absorptionen av termisk strålning i växthusgaser och på så sätt fördjupa den studerandes förståelse för de fysikaliska mekanismer som anknyter till växthuseffekten. Genom att ta till sig de centrala innehållen får den studerande möjlighet att delta i samhällsdebatten om kärnkraft och strålning från radioaktiva källor samt tolka diskussioner utifrån fysikens perspektiv och fakta.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande känner till den joniserande strålningens effekter och bekantar sig med säker användning av strålning.

Genom strålningens kvantisering kan man förklara absorptionen av termisk strålning i växthusgaser och på så sätt fördjupa den studerandes förståelse för de fysikaliska mekanismer som anknyter till växthuseffekten. Genom att ta till sig de centrala innehållen får den studerande möjlighet att delta i samhällsdebatten om kärnkraft och strålning från radioaktiva källor samt tolka diskussioner utifrån fysikens perspektiv och fakta.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

• Den studerande förstår hur betydelsefull den teknologi som baserar sig på kvantisering är för dagens samhälle.

• Den studerande introduceras till den världsbild som baseras på kvantfysik från elementarpartikelfysik till kosmologi.

Modulen ger den studerande en uppfattning om den nuvarande vetenskapliga världsbilden som bygger på forskning inom fysik som en global helhet. Den studerande förstår vilka betydande fysikaliska experiment och teorier som utgör grunden för det nutida samhällets verksamhet och kulturarv samt för människans plats i världsalltet. Samtidigt stärks den studerandes förståelse för vilka frågor om världsalltet fysiken som vetenskap inte ännu svarar på.

Ovanstående text är hämtad ur stödmaterialet utarbetat av utbildningsstyrelsen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper:FY1FY2FY3FY4FY5FY6FY7

Repetition och fördjupning, 2 sp (FY9)

Mål

Lokal precisering

- fördjupa sin förståelse och befästa tidigare inlärda färdigheter

Centralt innehåll

Lokal precisering

- temahelheter kring centrala begrepp
- konservationslagarna
- studentexamensuppgifter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande har i studieavsnittet möjlighet att skapa sig en helhetsbild av fysiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: FY1FY2FY3FY4FY5FY6FY7FY8

7.8. Geografi (GE)

Läroämnets uppdrag

I geografi undersöker man fenomen som sker i naturen, samhället, hos människan samt växelverkan mellan dem. Undervisningen i geografi har som uppdrag att utveckla den studerandes geografiska världsbild och ge hen verktyg att förstå globala, regionala och lokala företeelser och hur de har förändrats under tidens gång samt regionala problem och hur de kan lösas.

Undervisningen i geografi ska vägleda den studerande till insikt om de faktorer som bidrar till att världen förändras, lära hen att formulera välgrundade åsikter, ta ställning till förändringar som sker i den egna miljön, i närområdet och i hela världen samt att arbeta aktivt för att främja naturens och människans välbefinnande. Undervisningen övar den studerandes färdigheter att delta och påverka samt stödjer den studerande i byggandet av en hållbar framtid. Geografiundervisningen hjälper den studerande att bli medveten om växelverkan mellan naturen och mänsklig verksamhet samt att betrakta världen som en föränderlig och kulturellt pluralistisk livsmiljö.

I geografiundervisningen integreras naturvetenskapliga och humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnen. Undervisningen ger den studerande färdigheter att granska miljö- och människorättsfrågor och stödjer den studerandes utveckling till en bildad och ansvarstagande medborgare.

Undervisningen ska ta avstamp i de ungas livsmiljö och i den studerandes vardag. Olika lärmiljöer ska mångsidigt användas i undervisningen. Ett undersökande angreppssätt och användningen av geomedia hjälper den studerande att fördjupa sitt geografiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i den vardagliga miljön på det lokala, regionala och globala planet. Med geomedia avses olika sätt att ta fram och presentera geografisk information, till exempel kartor, geodata, diagram, bilder, videofilmer, skriftliga källor, olika medier och muntliga presentationer. En mångsidig användning av geomedia hjälper den studerande att hämta, analysera och tolka information samt presentera den visuellt. Genom att man behandlar aktuella nyheter i undervisningen får den studerande stöd för att utveckla sin världsbild och sitt kritiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i närmiljön och på andra håll i världen.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för undervisningen i geografi.

Undervisningen i geografi stödjer utvecklingen av den studerandes ***kompetens för välbefinnande*** *och* ***kommunikativa kompetens****. I läroämnet grundar sig arbetssätten på växelverkan och varierande lärmiljöer, och man utgår från den studerande. I undervisningen betonas speciellt sociala färdigheter och samarbetsförmåga samt att den studerande tar ansvar för sitt eget och andras arbete. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål och ska stödjas och uppmuntras i olika skeden av lärprocessen, vilket stärker den studerandes självkännedom och utvecklar uthålligheten.*

I geografin får den studerande öva sig på undersökande samt ***tvärvetenskapligt och kreativt*** *arbete. Den studerande fördjupar sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till geografi samt i läroämnets begreppsapparat och hur geografisk kunskap byggs upp. Färdigheter i geomedia stärker den studerandes multilitteracitet. Undervisningen i geografi motiverar den studerande till ett naturvetenskapligt och humanistisk-samhällsvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information.*

Undervisningen i geografi ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen främjar den studerandes förståelse av vilken betydelse en hållbar utveckling har som utgångspunkt för områdesplanering samt ger den studerande färdigheter till interaktiv planering. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar framtid och utvecklar en förståelse för globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem. Det här stärker den studerandes ***samhälleliga kompetens****.*

Undervisningen i geografi stärker på olika sätt den studerandes ***etiska kompetens och miljökompetens****. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för kulturell mångfald och naturmiljöns betydelse och ska ge den studerande en inblick i nödvändigheten av en hållbar livsstil. Undervisningen i geografi hjälper den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i den egna vardagen samt för etisk reflektion och för att göra hållbara val som konsument.*

Undervisningen i geografi fördjupar den studerandes förståelse av de mänskliga rättigheternas betydelse, samhällets mångfald och hur den regionala identiteten formas, och stödjer på det här sättet den studerandes ***globala och kulturella kompetens****. Utmärkande för geografin är att man undersöker aktuella globala fenomen och växelverkan mellan dem. Undervisningen stödjer den studerandes internationella färdigheter och livskompetens samt utvecklingen till en bildad och fördomsfri människa.*

Mål

Undervisningen i geografi stärker den studerandes geografiska tänkande, fördjupar hens förståelse av fenomen och processer samt utvecklar hens förmåga att behärska och tillämpa mångsidiga färdigheter. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Geografiskt tänkande

Målet är att den studerande ska

- *få upplevelser och färdigheter som fördjupar hens intresse för geografi och geografins sätt att gestalta och utforska världen*
- *förstå vad som karakteriserar geografin som vetenskap och hur geografiskt kunnande behövs i vardagen, i studierna och i arbetslivet*
- *kunna använda geografiska begrepp exakt samt kunna formulera och motivera ståndpunkter på ett sätt som är specifikt för geografin samt i rätt sammanhang*
- *fördjupa sina kunskaper om jordens kartbild och om ortnamn*
- *kunna granska världen ur olika synvinklar, såsom ur den enskilda individens, samhällets och miljöns perspektiv*
- *förstå nödvändigheten av en hållbar livsstil och betydelsen av cirkulär ekonomi som sparar naturresurser.*

Geografiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- *förstå naturgeografiska fenomen och processer*
- *förstå humangeografiska fenomen och processer*
- *förstå växelverkan mellan natur- och humangeografiska processer*

Geografiska färdigheter och tillämpningar

Målet är att den studerande ska

- *kunna observera vardagsmiljöer och tolka landskap*
- *kunna jämföra och analysera de fenomen, strukturer och former av växelverkan i naturen och i den mänskliga verksamheten som är knutna till olika regionala nivåer samt de ändringar som sker inom dessa*
- *kunna observera, beskriva och analysera människornas välbefinnande lokalt, regionalt och globalt*
- *kunna reflektera över och bedöma potentiella lösningar på förändringar i miljön och förändringar som orsakas av mänsklig verksamhet*
- *förstå, tillämpa och analysera geografisk kunskap och använda geomedia mångsidigt för att söka, analysera och presentera information*
- *följa med aktuella händelser i världen och kritiskt bedöma vilka faktorer som inverkar på dem och vilka eventuella följder de har*
- *ha insikt i regionutveckling och sätten att delta i och påverka den*
- *tillägna sig färdigheter att agera som en ställningstagande och aktiv världsmedborgare som främjar en hållbar framtid.*

Bedömning

Bedömningen i geografi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sina arbetssätt samt att utveckla sina kunskaper. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen i geografi är geografiskt tänkande, den studerandes förståelse av geografiska fenomen och processer samt hens geografiska färdigheter och förmåga att tillämpa dem. Den studerande kan åskådliggöra sitt geografiska tänkande och sina geografiska kunskaper på olika sätt. Centrala färdigheter som ska bedömas i geografin är förmågan att läsa och tolka kartor, förmågan att presentera information grafiskt samt andra geomediala färdigheter. Den studerande kan även visa sina kunskaper i geografi med hjälp av fältarbeten, presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

En värld i förändring, 2 sp (GE1)

Studieavsnittets moduler

- En värld i förändring, 2 sp (GE1), Obligatorisk

Mål

En värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin geografiska världsbild och kunna använda ortnamn naturligt och i ändamålsenliga kontexter*
- *kunna analysera vad som ligger bakom förändringar i miljön samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden*
- *känna till och kunna beskriva med vilka lösningar förändringarna i miljön kan stävjas eller hur följderna kan lindras på olika områden*
- *kunna analysera orsakerna till förändringar i mänskligheten samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden*
- *känna till metoder och kunna bedöma hur man kan påverka förändringar som är en följd av mänsklig verksamhet på olika områden*
- *vara förtrogen med överenskommelser som anknyter till hållbar utveckling och kunna använda dem som grund för etiska motiveringar*

- *kunna söka, analysera och presentera ändamålsenlig och tillförlitlig information om regionala frågor med hjälp av geomedia*
- *kritiskt kunna bedöma aktuella regionala nyheter i olika medier med anknytning till förändringar i miljön eller mänskligheten.*

Centralt innehåll

En värld i förändring

Geografin som vetenskap

- *hur miljön och världen granskas i geografin*
- *tillämpning av geografi i arbetslivet och i vardagen*
- *aktuella regionala nyheter*

Förändringar i miljön och hur man löser dem

- *mekanismer bakom klimatförändringar*
- *orsakerna bakom och följderna av den klimatförändring som sker i dag*
- *torka, ökenspridning, stormar, översvämningar*
- *att anpassa sig till och stävja förändringar i miljön*

Mänsklighetens förändringar

- *globala miljökonsekvenser av befolkningens tillväxt och ökad välfärd*
- *bristen på rent vatten, hunger*
- *välståndets fördelning, fattigdom*
- *flyktingskap*
- *överenskommelser om hållbar utveckling*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Undervisningen ökar den studerandes insikter i vår föränderliga värld. Orsaker till förändringar, konsekvenser av dem, samt möjliga åtgärder.

Genom studier kring mänsklighetens förändringar erhålls en förståelse för växelverkan mellan människan och miljön och hur globala och kulturella likheter och skillnader uppstår.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda kunskaper.

Den blå planeten, 2 sp (GE2)

Studieavsnittets moduler

- Den blå planeten, 2 sp (GE2), Valfri

Mål

Den blå planeten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda centrala naturgeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt*
- *kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomedia*
- *förstå de fenomen som beror på jordens planetariska karaktär och motivera deras effekt på naturens system*
- *kunna beskriva och analysera den regionala indelningen av den icke-levande och den levande naturen på jordklotet*
- *kunna utläsa naturlandskapens struktur, uppkomst och utveckling via kartor och bilder samt förklara hur och varför naturlandskapen förändras*
- *kunna analysera orsakerna bakom risker som rör naturen och bedöma deras följder på olika områden*
- *kunna beskriva och med hjälp av exempel jämföra hur risker som rör naturen kan förutses eller hur följderna av dem kan lindras på olika områden*
- *örstå betydelsen av naturgeografisk kunskap i samhället och i människornas vardag.*

Centralt innehåll

Den blå planeten

Naturgeografiskt tänkande

- *naturgeografiska frågeställningar samt inhämtande, analys, bedömning och presentation av naturgeografisk information*
- *naturgeografiska informationskällor och forskningsmetoder*

Atmosfären och hydrosfären

- *atmosfärens struktur och vindarna, förändringar i ozonlagret*
- *vattnets kretslopp, regn och havsvattnets rörelser, ENSO och NAO*
- *väder och väderprognoser*
- *klimatzoner*

Litosfären

- *jordklotets struktur och det geologiska kretsloppet*
- *endogena och exogena processer som omformar jordens yta*
- *endogena och exogena fenomen som risker, centrala riskområden, identifiering av risker och riskberedskap*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet stärker den studerandes kunskaper om naturgeografiska fenomen genom tvärvetenskapliga och kreativa studier.

Genom studier kring naturgeografiska fenomen erhålls förståelse kring både globala och lokala fenomen, samt hur risker som rör naturen påverkar samhällen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet kan avläggas utan särskilda kunskaper.

En gemensam värld, 2 sp (GE3)

Studieavsnittets moduler

- En gemensam värld, 2 sp (GE3), Valfri

Mål

En gemensam värld

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda centrala humangeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt*
- *känna till olika kulturella drag och uppskatta deras mångfald samt ta i beaktande de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet*
- *kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera humangeografisk information med hjälp av geomedia*
- *kunna beskriva och analysera de regionala dragen i mänsklig verksamhet och beroendeförhållanden mellan natur och miljö på olika regionala nivåer*
- *kunna analysera naturresurserna och miljöns möjligheter och deras inverkan på den mänskliga verksamheten samt jämföra olika områden*
- *med hjälp av exempel kunna analysera orsakerna till risker som rör mänskligheten och miljörelaterade risker samt bedöma deras följder och känna igen på vilka sätt de kan stävjas eller lindras på olika områden*
- *förstå betydelsen av humangeografisk kunskap i samhället, i människornas vardag och i den egna verksamheten.*

Centralt innehåll

En gemensam värld

Humangeografiskt tänkande

- *humangeografiska frågeställningar, inhämtande, analys, bedömning och presentation av humangeografisk information*
- *humangeografiska informationskällor och forskningsmetoder*
- *upplevelser av platser, tankekartor*

Befolkning, bosättning och kulturer

- *befolkningsstruktur och befolkningsförändring*
- *bosättningens placering, flyttningsrörelser*
- *kulturell mångfald, regional identitet och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna, såsom ursprungsbefolkningens ställning*

Städer och urbanisering

- *markanvändning och byggd miljö*
- *förändringar i den urbana miljön och ekostäder*

Produktionens regionala drag och hållbar användning av naturresurser

- *jord- och skogsbruk samt fiskenäring*
- *gruvprodukter, energikällor*
- *industri*
- *cirkulär ekonomi*

Mobilitet, tjänster och växelverkan

- *tillgänglighet, trafiknät och turism*
- *globalisering*

- *regional spridning av innovationer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas speciellt begreppet en hållbar framtid och avsnittet utvecklar en förståelse för globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem

I studieavsnittet betonas speciellt skillnader och likheter mellan olika kulturer.

I studieavsnittet betonas vikten av en hållbar utveckling.

I studieavsnittet betonas vikten av en hållbar utveckling och därigenom ett välfungerande framtida samhälle.

Under studieavsnittet diskuteras etik, moral, orättvisor och framtida scenarier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: GE1.

Geomedia - undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4)

Studieavsnittets moduler

- Geomedia – undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4), Valfri

Mål

Geomedia – undersök, delta och påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna formulera geografiska frågeställningar och genomföra en undersökning eller ett delaktighets- eller påverkansprojekt med en lokal, regional eller global dimension*
- *förstå och kunna förklara hur geomedia tillämpas i geografisk forskning, i den egna vardagen och inom olika samhällsområden*
- *kunna använda och känna till funktionsprinciperna för applikationer inom geodata*
- *kunna observera vardagsmiljöer, tolka landskap och kartor samt beskriva regionala fenomen, strukturer och regional växelverkan i naturen och i mänsklig verksamhet*
- *känna till och kunna beskriva olika syften med och nivåer av områdesplanering samt de medborgerliga rättigheterna att påverka planeringen och utvecklingen av sin egen miljö.*

Centralt innehåll

Geomedia – undersök, delta och påverka

Geografisk forskning

- *användningen av geomedia i geografiska undersökningar; grunderna i kartografi och geodata, bilder, videofilmer, diagram och tabeller samt andra regionala informationskällor*

- *att formulera problem och söka, behandla, analysera, tolka, utvärdera, åskådliggöra och presentera forskningsmaterial*
- *att tolka natur- och kulturlandskap med hjälp av kartor, bilder och övrig geomedia*
- *användningen av geomedia i vardagen, arbetslivet och i främjandet av en hållbar framtid*

Områdesplanering och principerna för interaktiv planering

- *planläggning på olika regionala nivåer*
- *olika sätt att delta*

En geografisk undersökningsrapport eller ett delaktighets- och påverkansprojekt (enligt den studerandes val)

- *Undersökningsrapportens eller delaktighets- och påverkansprojektets infallsvinkel kan vara regiongeografisk eller basera sig på ett fenomen. Den centrala utgångspunkten ska vara den regionala aspekten och förståelsen av människans och naturens växelverkan.*
- *Undersökningsrapporten eller projektet utarbetas självständigt eller i grupp.*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupar sig den studerande i en region.

I studieavsnittet genomförs ett grupp/pararbete.

Den studerande fördjupar sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till geografi samt i läroämnets begreppsapparat och hur geografisk kunskap byggs upp.

Den studerande blir förtrogen med digitala och/eller tekniska hjälpmedel som stöder den geografiska kunskapen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: GE1 - GE3.

GIS i praktiken och repetition, 2 sp (GE5)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska # få insikt i hur man kartlägger, analyserar och belyser natur- och kulturgeografiskt intressanta områden # få använda sig av geografiska informationssystem (GIS) i praktiken # få kunskap om och förståelse för vår närmiljö och belysa undersökningsområdena ur ett både geografiskt och ämnesöverskridande perspektiv # repetera valda delar av tidigare i geografi.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet omfattar arbete i klass med GIS och en eller flera exkursioner i vår närmiljö. Under studieavsnittets gång arbetar vi med olika landhöjningsprofiler, och bearbetar och framställer olika digitala kartor med hjälp av olika databaser. Studieavsnittets studieobjekt är regionala och lokalt viktiga intressepunkter. Temaområde

i studieavsnittet kan vara Istiden. I studieavsnittet ingår också repetition av valda delar av studieavsnitten Ge01–04.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupar sig den studerande i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till geografi samt i läroämnets begreppsapparat och hur geografisk kunskap byggs upp genom att göra dels en digital exkursion och sedan förverkliga den i praktiken.

Vi studerar lokalsamhället.

Vi arbetar mycket i grupp och gör exkursioner i fält.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Ge01–04

Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.9. Historia (HI)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i historia ska stärka den studerandes allmänbildning och ge förutsättningar att förstå dagens värld och dess förändringsprocess. Undervisningen ska även ge verktyg att förstå samtiden samt öppna upp olika synsätt för reflektion över den framtida utvecklingen. Historia är ett kulturorienterande ämne som fördjupar den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet. Historieämnet stödjer även den studerandes utveckling till en aktiv samhällsmedlem som förstår mångfald.

Undervisningen ska utgå från historia som vetenskap. Man ska fästa uppmärksamhet vid hur historisk kunskap är uppbyggd, vid att kritiskt bedöma dess tillförlitlighet och vid att historiska företeelser kan tolkas ur olika perspektiv. Studierna i historia ska utveckla förmågan att söka information, skilja på väsentliga och oväsentliga fakta samt hantera stora kunskapsmängder. Undervisningen ska särskilt lägga vikt vid att undersöka samband mellan det förflutna, nutid och framtid samt hur historiska fakta kan tolkas och användas på olika sätt i samhället. Det historiska tänkandet grundar sig på förståelsen av historiekunskapens tolkningsmässiga karaktär. En väsentlig del av det historiska tänkandet är att behärska historieämnets grundläggande begrepp, det vill säga förändring och kontinuitet samt orsak och verkan. Det historiska tänkandet inbegriper också textkompetens, som förmågan att analysera historiska källor och förmågan att bedöma deras ursprungliga syfte. Att läsa och tolka källor på ett för historieämnet utmärkande sätt ger färdigheter att bedöma informationens tillförlitlighet även i dagens värld.

I undervisningen i historia studerar man den utveckling som har format nutiden, förhållandet mellan människan och miljön samt växelverkan mellan kultur, maktutövning och ekonomi. Den studerande ska undersöka individens betydelse och möjligheter som samhällsaktör nu och i

framtiden. Den studerande ska också reflektera kring drivkrafter bakom och intentioner och motiv för individers och kollektivs agerande i historien. Hen övar sig i historisk empati, det vill säga att sätta sig in i människans situation utifrån den dåtida ***kontexten.*** *Syftet är att försöka förstå de lösningar som valdes i det förflutna. Undervisningen ska lyfta fram betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet samt de möjligheter som demokrati och internationellt samarbete ger för att lösa dagens och framtidens utmaningar. Finlands historia ska studeras ur ett globalt perspektiv.*

Mångsidig kompetens

Läroämnet historia stödjer utvecklingen av den studerandes identitet och hens förmåga att agera etiskt. Undervisningen hjälper den studerande att utvecklas till en bildad och fördomsfri samhällsmedlem. Målen för undervisningen i historia uppfylls i anknytning till målen för mångsidig kompetens.

Historieämnet stärker den studerandes ***kompetens för välbefinnande*** *genom att den studerande utvecklar ett etiskt tänkande, empatisk förmåga och färdigheter att ta andra människor och deras synpunkter och behov i beaktande. Läroämnet stödjer den studerandes sökande efter en egen identitet, hjälper den studerande att strukturera sin självbild samt främjar hens förmåga att känna igen och använda sina egna styrkor. Undervisningen fördjupar även förståelsen av välfärdssamhällenas utveckling.*

I undervisningen i historia synliggörs den ***kommunikativa kompetensen*** *i målen för läroämnet samt i arbetssätten. I historieämnet grundar sig arbetssätten på diskussion och interaktion och man utgår från de studerande. Väsentligt för studierna i historia är att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka och arbeta. Förmågan att lyssna till och förstå andra samt att argumentera på ett sätt som respekterar andras synpunkter främjar, förutom den studerandes lärande, även de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan. Den empatiska förmågan utvecklas samtidigt som känslan av delaktighet och upplevelsen av en positiv lärmiljö stärks hos alla.*

Utgångspunkten för läroämnet är att den studerande lär sig använda och kritiskt analysera olika informationskällor och bedöma deras tillförlitlighet samt förstå och värdesätta betydelsen av forskningsbaserad kunskap. I undervisningen övar den studerande sig att fördomsfritt och kreativt producera, kombinera och tillämpa information inom tvärvetenskapliga nätverk med siktet inställt på framtiden. Historieämnet stärker på många sätt den studerandes ***tvärvetenskapliga och kreativa kompetens*** *samt utvecklar multilitteraciteten. Undervisningen ska i mån av möjlighet inkludera samarbete med högskolor.*

I undervisningen i historia betonas betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet på ett sätt som stödjer den studerandes ***samhälleliga kompetens****. Olika möjligheter till demokrati, aktivt medborgarskap och internationellt samarbete studeras utifrån principerna för en hållbar framtid. En central del av läroämnet är att stärka den studerandes källkritiska förmåga och medieläskunnighet. Historiestudier hjälper den studerande att bli medveten om samt tolka och bedöma hur historisk kunskap används som ett samhälleligt och politiskt verktyg. Historiemedvetenheten utgör en bas för den studerandes demokratiska aktivitet och utvecklar påverkansmöjligheterna.*

I läroämnet historia granskar man hur beroendeförhållandet mellan människan, naturen och samhället har förändrats under en längre tidsperiod. De här frågorna behandlas som en del av arbetet för en hållbar framtid utifrån målen för ***etisk kompetens och miljökompetens****. Undervisningen i historia fördjupar den studerandes förståelse för hur samhällets nutida värdegrund har formats, samt ger färdigheter att förstå och lösa komplexa fenomen ur en humanistisk synvinkel. Historisk empati stärker den studerandes förmåga till mångsidig etisk reflektion.*

Historieämnet stärker den studerandes kunskap om kulturer och kulturarv och utvecklar på det sättet även den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet och stärker den studerandes ***globala och kulturella kompetens****. Undervisningen i historia stödjer den studerandes utveckling till en ansvarsfull och internationellt orienterad samhällsmedlem som förstår mångfald. I läroämnet historia betonas varje individs rätt till sina kulturella rötter.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i historia hänför sig till historiskt tänkande: värderingar, förståelse av historiska företeelser och hur man söker och tillämpar historisk kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Värderingar

Målet är att den studerande ska

- *få insikt i att historiska företeelser har en mångfald av aspekter och olika kulturella uttrycksformer*
- *få färdigheter att bygga upp en världsbild som värdesätter mänskliga rättigheter, likabehandling, demokrati och en hållbar livsstil, samt kunna agera som en ansvarsfull medborgare som främjar dessa*
- *få upplevelser och erfarenheter som fördjupar det egna intresset för historia och förståelsen för historiens betydelse.*

Förståelse av historiska företeelser

Målet är att den studerande ska

- *behärska de centrala processerna i Finlands historia och i världshistorien samt bakgrunden till dem, och kunna bedöma deras betydelse och växelverkan*
- *förstå de centrala principerna för hur historisk kunskap är uppbyggd och att den kan tolkas på olika sätt*
- *förstå nuet som ett resultat av historisk utveckling och som en utgångspunkt för framtiden*
- *kunna analysera historiska företeelser och mänskliga handlingar mångsidigt och ur ett samtida perspektiv*
- *kunna relatera sin egen tid och sig själv till det historiska skeendet och därmed fördjupa sin historiemedvetenhet.*

Att söka och tillämpa historisk kunskap

Målet är att den studerande ska

- *kunna söka, tolka, bedöma och kritiskt granska olika skriftliga, statistiska och visuella källor*
- *kunna producera kunskap om det förflutna genom att kritiskt använda relevanta källor*
- *kunna använda historisk kunskap för att bilda sig en välgrundad åsikt samt kritiskt bedöma historisk praxis som ett verktyg i samhällspåverkan*
- *kunna tillämpa sitt kunnande i historia för att bedöma samhälleliga och ekonomiska utmaningar och finna alternativa lösningar i anslutning till dessa, även med tanke på framtiden.*

Bedömning

Bedömningen i historieämnet ska basera sig på hur väl de allmänna målen för historieämnet uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina

arbetssätt samt att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidig bedömning av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Bedömningen i historieämnet ska fokusera på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för historia: förmåga att förstå tidsmässig utveckling, orsakssamband och följdverkningar samt förmåga att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta och att kritiskt bedöma historiska företeelser, tolkningar och hur historisk kunskap används.

Bedömningen ska beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa och kombinera historisk kunskap i olika situationer, som förmågan att använda historiska fakta som ett verktyg för att bilda sig en välgrundad åsikt och för att bilda logiska helheter av sina kunskaper.

Studieavsnitt

Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1)

Studieavsnittets moduler

- Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1), Obligatorisk

Mål

Människa, miljö och historia

Målen för modulen är den studerande ska

- *förstå och producera faktatexter som är karakteristiska för historievetenskapen, och kunna tolka och förstå statistik*
- *förstå den historiska kunskapens karaktär och kritiskt kunna använda och bedöma historiska källor*
- *känna till de centrala processer som format europeiska samhällena samt det globala ekonomiska systemet*
- *förstå utvecklingen som lett till nutidens ekonomiska, samhälleliga och demografiska fenomen samt kunna analysera olika faktorer som har inverkat på utvecklingen*
- *kunna analysera befolkningens, ekonomins och samhällsstrukturernas utveckling och hur de är beroende av miljön*
- *kritiskt kunna bedöma hur förändringar i teknologi och information formar människors levnadsförhållanden.*

Centralt innehåll

Människa, miljö och historia

Historia som vetenskap

- *gestaltning av historiska utvecklingslinjer och deras tidsmässiga koppling*
- *forskningsmetoder inom historia och användning av källor*

Jordbruket som grund för samhällenas utveckling

- *människans roll i formandet av miljön under olika tider*
- *jordbruk, arbetsfördelning och kulturens uppkomst*
- *befolkningstillväxten, uppkomsten av samhällen och stater*
- *penningekonomins och handelns utveckling*

Världshandelns uppkomst och ökad växelverkan

- *européerna utforskar och erövrar världen*
- *den internationella handeln blir mångsidigare och inverkar på samhället och miljön*

Industrialiseringen förändrar förhållandet mellan människan och naturen

- *industrialiseringens förutsättningar och dess inverkan på samhället och miljön*
- *befolkningsutveckling och flyttningsrörelser*
- *det postindustriella samhället och den globala ekonomin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet sätts fokus på hela världen, den studerande får en inblick i civilisationernas utveckling. Konsekvenserna av människans aktivitet på ett globalt plan diskuteras.

Den studerande reflekterar kring hur människan påverkat sin livsmiljö och samhället genom historien samt i framtiden.

Den studerande diskuterar etiska aspekter kring global ekonomi, resursanvädning och befolkningsutveckling.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Internationella relationer, 2 sp (HI2)

Studieavsnittets moduler

- Internationella relationer, 2 sp (HI2), Obligatorisk

Mål

Internationella relationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till grundläggande begrepp, förfaringssätt och centrala utvecklingslinjer inom den internationella politiken*
- *kunna använda mångsidiga informationskällor och känna igen åsiktspåverkan i media under olika tide*
- *kunna beskriva betydelsen av ideologiska och ekonomiska intressekonflikter för de internationella relationernas utveckling och kunna bedöma vilken inverkan de har i dag och i framtiden*
- *kunna analysera orsakerna till och följderna av internationella samarbetsstrukturer och konflikter samt möjligheterna till konfliktlösning*
- *aktivt följa med innehållet i media samt kritiskt kunna granska internationella frågor*
- *kunna beskriva och bedöma historiebruk som politiskt verktyg.*

Centralt innehåll

Internationella relationer

Grunderna i internationell politik

- *internationell politik som forskningsobjekt samt centrala begrepp*
- *politiska ideologier och hur de påverkar samhället och internationella relationer*

Ett europacentrerat internationellt system

- *imperialismen som ett politiskt, ekonomiskt och kulturellt fenomen*
- *världskrigens bakgrunder och följder*
- *motsättningar mellan demokrati och totalitarism*
- *människorättsfrågor, Förintelsen och andra folkmord*

Från en bipolär till en multipolär värld

- *kampen mellan supermakterna under kalla kriget och kalla krigets slut*
- *avkoloniseringens betydelse och följder*
- *världspolitiken och en maktbalans som förändras*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet betonas det internationella samarbetet, förståelse för demokratins utveckling, hot mot demokratin och demokratins framtid. De studerande diskuterar konfliktlösning, mänskliga rättigheter och framtida utmaningar gällande stormaktspolitiken.

I studieavsnittet övas den kommunikativa kompetensen genom samarbetsövningar där de studerande gemensamt analyserar och tolkar bildmaterial, jämför historiska källor samt producerar historiskt material.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3)

Studieavsnittets moduler

- Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3), Obligatorisk

Mål

Det självständiga Finlands historia

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hur Finlands politiska utveckling och internationella ställning samt det finländska samhället har formats som en del av den europeiska och internationella utvecklingen*
- *känna till de centrala förändringarna i den finländska kulturen, samhället och ekonomin och förstå deras betydelse från 1860-talet fram till i dag samt kunna bedöma framtida möjligheter*
- *förstå sambanden mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet förr och i dag*
- *kunna bedöma tolkningar av Finlands historia och motiven bakom dem i en historisk kontext*

- *kunna analysera egenskaper, föreställningar och ideal som är förknippade med den finländska identiteten och hur de påverkat dagens Finland.*

Centralt innehåll

Det självständiga Finlands historia

Det finländska samhällets rötter

- *arvet från den svenska tiden och autonomins betydelse för formandet av Finland och den finländska identiteten*
- *demografiska förändringar och befolkningens mångfald*
- *det finländska samhället moderniseras*

Ett självständigt Finland som en del av Europa

- *vägen till självständighet, inbördeskriget och dess internationella kontext*
- *återuppbyggnadstiden och demokratins kris*
- *Finland som en del av internationella kulturströmningar*

Finland i internationella konflikter

- *Finland i andra världskriget*
- *kalla krigets följder för det finländska samhället och den finländska politiken*

Utvecklingen mot dagens Finland

- *samhälleliga och ekonomiska strukturförändringar samt välfärdsstaten*
- *kultur, vetenskap och kunskap*
- *det kulturellt mångskiftande Finland som medlem av en internationell gemenskap*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet förstärks den samhälleliga kompetensen när de studerande diskuterar bilden av Finland genom historieskrivningen och samhällsutvecklingen. Den studerande fördjupar bilden av hur det finländska samhället har tagit form.

I studieavsnittet stärks kompetensen för välbefinnande genom samarbetsuppgifter och möten med representanter för forskarvärlden, äldre generationer och tidsvittnen. I dessa möten fördjupas förståelsen för den egna identiteten och för det finländska samhällets utveckling.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Den europeiska människan, 2 sp (HI4)

Studieavsnittets moduler

- Den europeiska människan, 2 sp (HI4), Valfri

Mål

Den europeiska människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till det centrala europeiska kulturarvet och kunna analysera hur det har formats i växelverkan med andra kulturkretsar*
- *förstå förändringar inom vetenskap och konst samt människobild och könsroller i relation till den samhälleliga utvecklingen*
- *förstå hur konsten och populärkulturen har påverkat historieuppfattningen*
- *kunna analysera betydelsen av vetenskapliga rön och världsbilder under olika tidsperioder*
- *kunna bedöma utvecklingen av olika ideologier och deras effekter på den omgivande världen*
- *kunna analysera kulturer i deras historiska kontext samt förstå växelverkan mellan kultur och politik*
- *kunna granska europeisk kultur som en del av den kulturella globaliseringen.*

Centralt innehåll

Den europeiska människan

Den europeisk kulturen och formandet av en världsbild

- *vetenskapens, konstens, religionens och medias betydelse i formandet och förmedlingen av olika världsbilder*

Den europeiska kulturens rötter

- *allmänna drag i antikens kulturer*
- *uppkomsten av demokrati och vetenskapligt tänkande*
- *den medeltida kulturen och växelverkan mellan olika kulturkretsar*

Utvecklingen av individuellt tänkande och en vetenskaplig världsbild

- *vetenskapens och konstens utveckling i början av nya tiden*
- *reformationen och kunskapsrevolutionen*
- *upplysningen, uppkomsten av mänskliga rättigheter och jämlikhetstänkande*
- *1800-talets ideologier och kulturella och samhälleliga förändringar*

Utvecklingen mot nutiden

- *konst, populärkultur och kulturens globalisering*
- *vetenskapen som utmanare till den religiösa världsbilden, framstegstro och hotbilder*
- *demokratins och jämlikhetstänkandets spridning och deras motkrafter*
- *ökad kunskap och en kulturell splittring*
- *könsrollernas förändringar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet förstärks den globala och kulturella kompetensen när den studerande lär sig förstå den europeiska världsbildens framväxt. Genom att studera olika kulturella uttryck stärks den studerandes individuella och europeiska identitet.

I studieavsnittet stärker den studerande sin tvärvetenskapliga och kreativa kompetens genom att göra bild- och textanalyser. Den studerande producerar även historiskt material vilket stärker den kreativa kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: HI1

Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5)

Studieavsnittets moduler

- Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5), Valfri

Mål

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till de historiska källorna om Finlands område samt kunna analysera dem kritiskt*
- *känna till det finländska och samiska kulturarvet samt andra minoritetsgruppers kulturarv och vardagshistoria*
- *känna till de historiska utvecklingslinjerna i Finland och deras koppling till Östersjöområdet och utvecklingen i Norden*
- *kunna förknippa de historiska utvecklingslinjerna med sin hembygdshistoria och se utvecklingen också ur den enskilda människans synvinkel*
- *kunna beskriva befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling i Finland*
- *kunna bedöma sambanden mellan den finländska bildningen och den västerländska kulturen*
- *kunna granska hur Finlands historia används inom politiken och för att skapa en identitet.*

Centralt innehåll

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Finlands område under den förhistoriska tiden

- *forskningsmetoder och källor*
- *uppfattningar om olika folkgruppers ursprung i Finland*

Medeltiden

- *den statliga utvecklingen i Östersjöområdet*
- *formandet av den religiösa och världsliga makten*
- *samhälle, näringar, levnadssätt och kultur*

Nya tiden

- *reformationen och en starkare regeringsmakt*
- *hur Finland påverkades av Sveriges stormaktssträvanden*
- *livet i stånds- och jordbrukssamhället*
- *Finlands förändrade ställning och reformer i slutet av den svenska tiden*

Finland som en del av Ryssland

- *Finlands införlivande med Ryssland och autonomins uppkomst*
- *formandet av den finländska identiteten, bildning, vetenskap och konst*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet förstärks den samhälleliga kompetensen genom en ökad förståelse för skeden och förändringar i det finska samhällets utveckling och demokratins rötter.

I studieavsnittet bekantar sig den studerande med arkivforskning och autentiskt källmaterial vilket stärker den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Globala kulturmöten, 2 sp (HI6)

Studieavsnittets moduler

- Globala kulturmöten, 2 sp (HI6), Valfri

Mål

Globala kulturmöten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå teorier och förfaringssätt i anslutning till växelverkan mellan olika kulturer*
- *uppfatta hur kulturella värderingar och världsbilder kommer till uttryck i vardagslivet och i sociala relationer*
- *kunna analysera växelverkan mellan kulturer både i en historisk och i en samtida kontext*
- *analysera kulturella värderingar och bruk som förekommer inom exempelvis konsten, religioner och sociala strukturer*
- *kunna analysera kulturell mångfald som en historisk del av europeisk kultur och kunna bedöma olika definitioner av kulturell mångfald*
- *kritiskt kunna granska och värdera påståenden om kulturella skillnader samt stereotypier som kopplas ihop med olika kulturer samt kulturens inverkan på individen*
- *producera faktatext själv eller tillsammans med andra genom att mångsidigt och kritiskt använda olika källor.*

Centralt innehåll

Globala kulturmöten

Grunder och begrepp inom kulturforskning

- *kulturer och växelverkan mellan dem*

Som mål för granskning väljs två eller flera av följande kulturområden:

- *Asiens kulturer*
- *Afrikas kulturer*
- *arktiska kulturer*
- *Australiens och Oceaniens ursprungskulturer*
- *Latinamerikas kulturer*
- *Mellanösterns kulturer*
- *Nordamerikas ursprungskulturer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens genom studiet av hur attityder och förhållningssätt gentemot andra kulturer har förändrats och vad dessa grundar sig på. I studieavsittet granskas mötet mellan européer och andra utomeuropeiska kulturer.

I studieavsnittet sätts fokus på ett vetenskapligt arbetssätt, där den studerande själv får bedriva egen forskning och sammanställa en forskningsrapport.

I studieavsnittet övas den kommunikativa kompetensen genom att den studerande presesenterar sin egen forskning, samt tar del av och responderar övriga studerandes arbeten.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (HI7)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet förbereder deltagarna inför studentskrivningarna genom varierande övningsuppgifter och genomgång av delar av innehållet i läroämnet historia. Deltagarna bekantar sig med olika frågetyper och svarstekniker. Innehållet i studieavsnittet planeras utgående från deltagarnas behov och önskemål.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ämnesrelaterad terminologi och centrala begrepp
- genomgång av gamla studentprov och studentprovsfrågor
- svarsteknik
- tidslinjer
- repetition av lärokursen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den studerandes förmåga att kritiskt granska och tolka olika typer av material som texter, bilder och statistik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper Hi1–3

7.10. Hälsokunskap (TE)

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne med uppgift att främja den studerandes kunskaper om hälsa. Hälsokunskap omfattar förutom att behärska fakta och begrepp, även hälsorelaterade färdigheter, förmåga till självständigt kritiskt tänkande, fördjupad självkännedom och etiskt ansvar. Det ger en förståelse för det breda spektret av hälsa samt förmåga att identifiera och forma faktorer som gör det möjligt för den studerande att uppskatta, främja och upprätthålla den egna och andras hälsa och en hälsosam miljö. Hälsa ses som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt funktionsförmåga. Läroämnets värdegrund bygger på respekt för liv, ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna, jämställdhet, jämlikhet, ansvar och aktivt medborgarskap.

Undervisningen tar upp frågor om hälsa, trygghet, hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande samt därtill hörande fenomen och ser dem som mångdimensionella helheter ur individens, gruppens och samhällets men också ur ett globalt perspektiv. Centralt är att hjälpa den studerande att förstå att hälsa är en resurs som krävs för många andra funktioner i vardagen. Undervisningen ska introducera den studerande i språket, begreppen och metoderna för de vetenskapsområden som ligger till grund för läroämnet. Undervisningens syfte är att stödja den studerandes förmåga att söka, bearbeta och använda information individuellt och i grupp samt att kritiskt bedöma hälsorelaterad information och kommunikation. Läroämnets uppdrag är också att utveckla den studerandes förmåga att analysera de faktorer som påverkar hens egna hälsorelaterade val och vanor och bedöma konsekvenserna av dem, samt att identifiera ändamålsenliga sätt att lära sig. Undervisningen utvecklar den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt analysera olika etiska och juridiska frågor som rör hälsa och sjukdom. Dessutom främjas förmågan att göra ändamålsenliga val när det gäller hälsa, liksom även att bygga upp egna resurser och en hållbar framtid.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i hälsokunskap förverkligas mångsidig kompetens på varierande sätt, vilket hjälper den studerande att utvecklas till en balanserad och bildad människa.

Undervisningen i hälsokunskap ger ***kompetens för välbefinnande*** *genom att utveckla en förståelse för de individuella, sociala och samhälleliga förutsättningarna för välbefinnande samt ge ökad beredskap att främja den egna och andras hälsa och välbefinnande. Hälsokunskap ska*

utveckla den studerandes självkännedom, vilket hjälper till att identifiera de egna styrkorna och bygga upp identiteten.

*Den **kommunikativa kompetensen** utvecklas i läroämnet hälsokunskap både genom läroämnets innehåll och de undervisningsmetoder som används. Undervisningen tar upp faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet såsom emotionella och kommunikativa färdigheter. Att förvärva kunskap tillsammans med andra främjar de sociala färdigheterna och förmågan att samarbeta.*

*Som ett ämne baserat på olika vetenskaper är det naturligt för hälsokunskap att utveckla den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen**. I hälsokunskap handleds den studerande i att kombinera den kunskap som genereras av olika vetenskaper och därmed skaffa sig ny kunskap. Läroämnet innehåller mål som ska vägleda den studerande att tillämpa kunskapen och tolka den kritiskt. Läroämnets mål är också att stödja lärandet genom att handleda den studerande att hitta lämpliga lärstrategier och reflektera över vilken betydelse de olika teman som tas upp i hälsokunskap har för den studerande själv.*

*Läroämnets mål och värdegrund ska få den studerande att bland annat tänka över villkoren för en trygg miljö, ojämlikhet i fråga om hälsa och följderna av livsstilsval. Att reflektera över dessa teman skapar en grund för att identifiera en trygg, rättvis och hållbar framtid och utvecklar därmed den studerandes **samhälleliga kompetens**.*

***Etisk kompetens och miljökompetens** återspeglas i läroämnet hälsokunskap genom att den studerande analyserar sina egna konsumtionsmönster och hälsoeffekterna av olika miljöer och löser etiska problem.*

*I hälsokunskap söker man förklaringar till uppkomsten av olika företeelser i olika hälsokulturer och värderar deras betydelse. Därtill undersöker man globala hälsofrågor och hur det går att påverka dem. Behandlingen av sådana teman bidrar till att stärka den **globala och kulturella kompetensen.***

Mål

De allmänna målen för undervisningen i hälsokunskap är att den studerande

ska

- *kunna skapa en helhetsbild av hälsa och dess individuella, samhälleliga, sociala och globala förutsättningar, kunna ge välgrundade förslag om hur den egna, andras och omgivningens hälsa och trygghet kan upprätthållas eller främjas samt kunna använda begreppen inom hälsokunskap på ett ändamålsenligt sätt*
- *kunna söka information från olika källor, tillämpa och analysera hälsorelaterad information och bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet, förstå skillnaden mellan vetenskaplig kunskap och vardagskunskap när det gäller att beskriva risker, orsaker, verkningsmekanismer och konsekvenser i relation till hälsa och sjukdom samt kunna motivera sina åsikter med hjälp av forskningsdata*
- *kunna analysera och utvärdera hurdan påverkan ens egna behov, uppfattningar, erfarenheter, attityder och värderingar har när det gäller hälsoval och hur den egna livsstilen och konsumtionsvanorna påverkar hälsan och miljön*
- *kunna reflektera över etiska frågor som är förknippade med hälsa och sjukdomar samt över den hållbara utvecklingens förutsättningar för och effekter på hälsa*
- *kunna välja för en själv och med tanke på situationen ändamålsenliga lärstrategier, sätta upp mål för sitt eget lärande och realistiskt kunna bedöma hur målen har uppnåtts*

Bedömning

Syftet med bedömningen är att stödja lärandet och ge den studerande information om sina framsteg och inlärningsresultat. Bedömningen ska baseras på kriterier härledda från målen för läroämnet och ska bestå av en mångsidig summativ bedömning av lärprocessen och kunskaperna inklusive självvärdering och kamratrespons. Genom att presentera kriterierna för kunskapskraven redan i början av studieavsnittet och genom bedömning och respons under studieavsnittets gång hjälper man den studerande att fokusera sitt lärande.

Bedömningen ska basera sig på hur den studerande behärskar sakinnehållet i lärokursen och ändamålsenlig begreppsanvändning, den studerandes förmåga att söka information och att tillämpa, analysera, utvärdera, kombinera och underbygga information om hälsa och sjukdomar. Bedömningen ska också ta hänsyn till den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt reflektera över etiska problem i anknytning till hälsa och sjukdom. Dessutom beaktar bedömningen den studerandes förmåga att ställa upp mål för sitt lärande och bedöma hur de uppnåtts. Bedömningen ska inte grunda sig på den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende eller andra personliga egenskaper utan på den studerandes förmåga att analysera, utvärdera och motivera sina åsikter och olika hälsovanor.

Studieavsnitt

Hälsan som resurs, 2 sp (HÄ1)

Studieavsnittets moduler

- Hälsan som resurs, 2 sp (TE1), Obligatorisk

Mål

Hälsan som resurs

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva och klarlägga viktiga faktorer som påverkar människans resurser och hälsa samt analysera deras samband och verkningsmekanismer*
- *kunna förklara hur olika företeelser i olika hälsokulturer uppstår och bedöma deras betydelse för hälsan samt tillämpa viktiga socialpsykologiska modeller och teorier för att förklara olika livsstilar*
- *identifiera faktorer som påverkar den egna livsstilen och kunna bedöma betydelsen av livsstilsval för den egna hälsan och hälsan hos människor i närmiljön och formulera välgrundade förslag om hur man kan upprätthålla hälsofrämjande levnadsvanor och förebygga skadliga sådana.*

Centralt innehåll

Hälsan som resurs

Holistisk hälsa

- *centrala faktorer som påverkar hälsan och deras verkningsmekanismer*
- *centrala socialpsykologiska teorier och modeller som förklarar hälsa och livsstil: teorin om planerat beteende, sociokognitiv teori, hälsouppfattningsmodellen, transteoretiska modellen*
- *hälsokulturella företeelser: konflikten mellan värdering av hälsa och beteende, medikalisering och insjuknande i en tvångsmässigt hälsosam livsstil såsom ortorexi, livsstilsintervention, alternativa behandlingsformer*

Nyckelkriterier för kroppens och sinnets välbefinnand

- *hälsofrämjande kost, fysisk aktivitet, vila, sömn och viktkontroll*
- *sexualitet, sexuell hälsa, sexuella rättigheter*
- *individuella, kollektiva och samhälleliga faktorer som skyddar den mentala hälsan, stress och kriser som belastande faktorer för den mentala hälsan, sätt att hantera överbelastning*
- *studievälbefinnande*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Centrala faktorer som påverkar hälsan tas upp, vilket ökar den studerandes teoretiska kunskap om välbefinnande.

Den kommunikativa kompetensen utvecklas i läroämnet hälsokunskap både genom läroämnets innehåll och de undervisningsmetoder som används.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan höjas genom deltagande i förnyat förhör. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och miljö, 2 sp (TE2), Valfri

Mål

Hälsa och miljö

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till principerna för att inhämta vetenskaplig kunskap samt forskningsprocessens faser och kunna tillämpa denna kunskap och beskriva och motivera hur man kan få pålitliga och mångsidiga forskningresultat om sådant som berör hälsa, hälsobeteende och funktionsförmåga*
- *kunna söka information och jämföra tillförlitligheten hos olika källor*
- *kunna beskriva formerna och påverkningssätten för hälsokommunikation och analysera betydelsen av hälsokommunikation för människors hälsosyn och hälsa*
- *kunna presentera och analysera hur den fysiska och psykosociala miljön hänger samman med och påverkar hälsan, samt bedöma den egna livsstilens och de egna konsumtionsvanornas betydelse för miljöns hälsa och hur hälsosam miljön är*
- *kunna skilja mellan olika former av beroende och de faktorer som påverkar deras uppkomst och analysera hälso- och andra risker med beroende.*

Centralt innehåll

Hälsa och miljö

Inhämta, bedöma och tolka hälsorelaterad information

- *vetenskaplig kunskap och vardagskunskap, kognitiv bias, forskningsprocessens faser, bedömning av hur tillförlitliga forskningsresultat är*
- *olika former av hälsokommunikation och dess påverkningssätt, bedömning av betydelse och tillförlitlighet i hälsokommunikation*

Hälsosam och trygg miljö

- *sambanden mellan hälsa och byggd miljö, naturmiljö och psykosocial miljö samt den inverkan de har på hälsan*
- *hållbar utveckling och hälsa*
- *trygga miljöer och förebyggande av våld*
- *arbetshälsa*

Njutning och beroende

- *biologiska, psykiska och sociala mekanismer som påverkar beroende*
- *centrala substansberoenden och funktionella beroenden, orsaker till beroende och förebyggande metoder, nackdelar med beroende*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande lär sig hälsolitteracitet och kan inhämta och tolka material kritiskt.

Den studerande reflekterar kring hur livsstil påverkar miljö, samhälle och framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan höjas genom deltagande i förnyat förhör. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: HÄ1.

Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och samhälle, 2 sp (TE3), Valfri

Mål

Hälsa och samhälle

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva och analysera hur samhällsförhållandena, social- och hälsopolitiken och den övriga samhällspolitiken, vetenskapen och tekniken har förändrats och utvecklats, samt vilket samband de har med befolkningens hälsa*
- *kunna identifiera riskfaktorer för centrala icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar, presentera välgrundade lösningar för att förebygga dem och bedöma sjukdomarnas betydelse för individen och samhället samt livsstilens roll när det gäller icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar*
- *kunna presentera och motivera vilka social- eller hälsovårdstjänster individen kan söka sig till i olika situationer, kritiskt bedöma hur tjänsterna organiseras och produceras samt bedöma social- och hälsovårdstjänsternas och egenvårdens betydelse för hälsan*
- *kunna reflektera kring etiska frågor förknippade med hälsa och sjukdom, beskriva och bedöma faktorer som påverkar hälsa och ojämlikhet i hälsa, såväl i Finland som globalt, samt analysera faktorer som påverkar utjämningen av hälsoskillnader.*

Centralt innehåll

Hälsa och samhälle

Hälsofrämjande och förebyggande av sjukdomar under olika tider

- *hälsosyner och förklaringsmodeller för sjukdom*
- *viktiga samhälleliga, vetenskapliga och tekniska faktorer som påverkat befolkningars hälsa*
- *framtidens hälsoutmaningar och möjligheter*

Sjukdomar och behandling

- *epidemiologisk transition, viktiga icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar*
- *organisering, produktion och användning av social-och hälsovårdstjänster*
- *egenvård*

Etiska frågor

- *etiska analysperspektiv: dygder, konsekvenser, rättigheter, skyldigheter, motiv, värderingar och normer*
- *centrala etiska och rättsliga frågor i anslutning till hälsa och sjukdom såsom fertilitetsbehandlingar, abort, frihet och ansvar när det gäller livsstil, screening, genteknik, eutanasi*
- *etiska principer inom hälsovård, patienträttigheter, prioritering*
- *hälsa och ojämlikhet i hälsa i Finland och globalt och faktorer som påverkar dessa*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Centrala etiska och rättsliga frågor i anknytning till hälsa och sjukdom behandlas och den studerande lär sig att argumentera objektivt och faktabaserat.

Den studerande lär sig vilka viktiga samhälleliga, vetenskapliga och tekniska faktorer som påverkat befolkningars hälsa och förstår framtidens hälsoutmaningar och möjligheter.

Den studerande förstår hur hälsorelaterad ojämlikhet uppkommer och förebyggs i Finland och globalt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan höjas genom deltagande i förnyat förhör. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: HÄ1 och HÄ2.

Repetition inför studentprovet i hälsokunskap, 2 sp (HÄ4)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande ska får fördjupade kunskaper i hur olika miljöfaktorer påverkar människans hälsa, repeterar och får fördjupade kunskaper i hälsokunskapens olika delområden. Hen förbereder sig för studentprovet i hälsokunskap.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Biologiska, kemiska och fysikaliska belastningsfaktorer. Olika närmiljöer som hälsoresurser och riskfaktorer. Repetition och handledda studentprovsförberedelser.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande tolkar och tillämpar material kritiskt. Hen uppmuntras till lämpliga lärstrategier och lär sig skriva poänggivande studentprovssvar.

Den studerande uppmuntras att tänka över villkoren för en trygg miljö, ojämlikhet i fråga om hälsa och följderna av livsstilsval. Övningar i reflektion och argumentation muntligt och skriftligt stärker den studerandes samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: HÄ1, HÄ2, HÄ3.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet repeteras och fördjupas valda delar av studieavsnitten HÄ1–HÄ3 enligt de studerandes önskemål. Betoningen ligger på miljön och omgivningen som hälsoresurs och riskfaktor. Studieavsnittet förbereder de studerande inför studentprovet i hälsokunskap.

Välbefinnande, livsstil och hälsa, 2 sp (HÄ5)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska få fördjupade kunskaper i traditionella och vetenskapligt beprövade vårdmetoder och alternativa eller komplementära metoder, förstå skillnader och likheter mellan skolmedicin och alternativ- eller komplementärmedicin, reflektera över den egna livsstilen, riskfaktorer och friskfaktorer, reflektera över välbefinnande och beroende och få fördjupade kunskaper om olika rusmedel och beroendestörningar.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Medicinalväxter, läkemedel och rusmedel, traditionella och alternativa eller komplementära metoder för vård och egenvård, beroendestörningar, livsstil och hälsotrender

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande vägleds att tolka hälsorelaterad information och -trender kritiskt.

Den studerande fördjupar sina kunskaper till uppkomsten av olika hälsoföreteelser i olika hälsokulturer och värderar deras betydelse.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: HÄ1

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet behandlas olika metoder för egenvård och ökat
välbefinnande samt metoder för förebyggande och behandling av sjukdom.
Kunskapen om rusmedel och beroende fördjupas och behandlas ur individens,
familjens, gruppens, samhällets och ur globalt perspektiv. Studieavsnittet kan innehålla
studiebesök och/eller gästföreläsningar.

7.11. Kemi (KE)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter i kemins betydelse och dess tillämpningar för vardagen och samhället samt för att finna lösningar på miljörelaterade utmaningar. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till kemin samt i kemins begreppsapparat och sättet att producera kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera vardagliga val och ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen ska väcka ett intresse för kemistudier och yrken inom kemins område samt ge färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att förstå begreppen inom kemin samt skaffa sig en förståelse av kemiska fenomen där den makroskopiska och mikroskopiska nivån samt symbolnivån tillsammans bildar en logisk helhet. I undervisningen utgår man från den studerandes tidigare erfarenheter och observationer. Därefter beskrivs och förklaras fenomen, och modeller för materiens uppbyggnad och för kemiska reaktioner behandlas matematiskt och med hjälp av kemins symbolspråk.

I undervisningen i kemi ska man använda varierande och mångsidiga undervisnings- och studiemetoder som utvecklar den studerandes begreppsliga kunskaper och metodkunskaper. Undervisningen ska utgå från observation och undersökning. Experiment i olika former gör det lättare för den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapernas karaktär. I experimentellt arbete ska man följa kemikalie-, avfalls- och arbetarskyddslagstiftningen. De studerande lär sig ta ansvar för den gemensamma säkerheten, vilket även utvecklar säkerhetskompetens som behövs i arbetslivet.

Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom de centrala områden som behandlas i respektive modul. Grunden för ett forskande arbetssätt är att ställa frågor och göra iakttagelser. Den studerande lär sig mätning och klassificering samt övriga forskningsfärdigheter genom att öva olika metoder. Den studerande utvecklar också färdigheter att behandla och presentera information. Färdigheterna i experimentellt arbete ska utvecklas med

målsättningen att den studerande självständigt kan planera en undersökning. Samtidigt lär sig den studerande att dra slutsatser samt utvärdera och argumentera resultatet av sin undersökning.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i kemi tillägnar sig den studerande färdigheter och kunskaper som hjälper hen att förstå kemins betydelse för den egna vardagen och hälsan samt för miljön, vilket stödjer målen för ***kompetens för välbefinnandet****. Den studerande utvecklar en förmåga att i det dagliga livet fatta beslut som är fördelaktiga för hens personliga hälsa och miljöns och samhällets välbefinnande. Studiemetoderna i kemi ska stödja ett arbetssätt där den studerande kan identifiera sina egna styrkor och ställa upp egna mål. Systematiska studier är en viktig färdighet i vardagen som stärker den studerandes ork och utvecklar en förmåga att arbeta under föränderliga omständigheter.*

Kemiundervisningens experimentella karaktär och den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbetssätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till kemistudier. Den studerande utvecklar sin ***kommunikativa kompetens*** *och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetssätt, till exempel genom projektinlärning och arbete i grupp.*

I undervisningen i kemi är man medveten om skillnaden mellan exakt språkbruk som används inom kemin och vardagligt språk. Den studerande får ta del av kemins universella språk utifrån sina egna iakttagelser och det vardagliga språket. I kemin framgår betydelsen av språklig medvetenhet och språkfärdigheter i synnerhet i lärandet av begrepp och framställningen av egna iakttagelser på ett tydligt och ändamålsenligt sätt.

I studierna i kemi ska den studerande öva att skriva och kritiskt tolka olika texter, argumentera och analysera. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivet språk, bilder, videor, modeller, simuleringar, tabeller och grafer eller kemins symbolspråk. En särskild form av multilitteracitet inom kemin är förmågan att tolka och framställa symboliska modeller samt visuella modeller på submikroskopisk nivå av samma fenomen. Informations- och kommunikationsteknik är också en del av modern undervisning i kemi som stödjer ***tvärvetenskaplig kompetens****. Den används till exempel för att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mätresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar. Ett datorbaserat mätsystem kan ersätta traditionella redskap, och undersökningsmaterialet kan även sparas i form av bilder och videor.*

I naturvetenskapligt arbete syns ***kreativ kompetens*** *som en förmåga att formulera frågeställningar kring fenomen som granskas samt som en förmåga att tillämpa, utvärdera, kombinera och analysera information. Experimentellt arbete och problemlösning förutsätter ett kreativt förhållningssätt och utvecklar kreativt tänkande.*

Undervisningen i kemi stödjer den studerandes ***samhällskompetens*** *samt* ***globala och kulturella kompetens.*** *Undervisningen utvecklar den studerandes färdigheter att delta i samhällsdebatten och det gemensamma beslutsfattandet genom att den studerande vidareutvecklar sitt naturvetenskapliga tänkande och sin förståelse av informationens tillförlitlighet, betydelse och användning. De naturvetenskapliga kunskapernas utveckling genom historien ger den studerande en bild av hur den vetenskapliga världsbilden har förändrats samt vilken betydelse kemin har haft för förändringarna i samhället. Innovationer inom kemin och moderna applikationer hjälper även den studerande att förstå kemins betydelse för det moderna samhället, teknologin och arbetslivet. Kemin behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå.*

Undervisningen i kemi stärker den studerandes ***etiska kompetens och miljökompetens*** *genom att den studerande får en fördjupad förståelse av olika miljörelaterade problem och vad som orsakat dem. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön, att använda sina kunskaper i kemi för att bygga upp en hållbar framtid samt*

för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar och av cirkulär ekonomi. Den studerande lär sig identifiera vilka lösningar kemin erbjuder på olika miljöutmaningar, som klimatförändringen och naturtillgångarnas tillräcklighet.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i kemi hänför sig till kemins betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i kemi samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- *få handledning i att identifiera sina kunskaper i kemi, ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet kemi*
- *kunna bedöma vilka lösningar kemin och den teknologi som anknyter till kemin erbjuder samt vilken betydelse de har för individen, miljön och samhället*
- *få möjligheter att sätta sig in i kemins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå*
- *få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskaper och naturvetenskapliga tillämpningsområden.*

Undersökningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- *förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att kollaborativt producera kunskap*
- *känna till säkra arbetssätt inom kemin och kunna hantera kemikalieavfall på vederbörligt sätt*
- *kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningarna som utgångspunkt för undersökning och problemlösning*
- *kunna genomföra experimentella undersökningar med hjälp av arbetssätt som är karakteristiska för kemin*
- *kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.*

Kunskaper i kemi och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- *kunna använda och tillämpa de centrala begreppen inom kemin*
- *kunna använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt göra prognoser*
- *mångsidigt kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat*
- *kunna använda mångsidiga informationskällor samt utifrån sina kunskaper i kemi kritiskt kunna bedöma information som presenterats i olika sammanhang.*

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på de allmänna målen i lärokursen i kemi med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under lärprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i kemi.

I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, åskådliggöra och presentera kemisk kunskap. Bedömningen ska också beakta den studerandes färdigheter att tillämpa kemisk kunskap och förståelse av naturvetenskapliga lagbundenheter samt samband mellan orsak och verkan. I bedömningen ska man också fästa uppmärksamhet vid den studerandes förmåga att kritiska utvärdera information.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa kemisk kunskap på olika sätt. Bedömningen ska förutom olika arbeten även basera sig på den studerandes arbetssätt, som formulering av frågor och undersökningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att inhämta och behandla information.

Studieavsnitt

Kemi och hållbar framtid, 2 sp (KE1KE2)

Studieavsnittets moduler

- Kemi och jag, 1 sp (KE1), Obligatorisk
- Kemi och hållbar framtid, 1 sp (KE2), Obligatorisk

Mål

Kemi och jag

Målen för modulen är att den studerande ska

- *aktuella frågor som berör gymnasiestudierna*
- *få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekantar sig med yrken och fortsatta studiemöjligheter inom kemins område*
- *utveckla sina förutsättningar att delta i samhällsdebatten i frågor som anknyter till kemi och att bedöma tillförlitligheten i olika informationskällor*
- *lära sig att använda det periodiska systemet som hjälpmedel för att dra slutsatser i kemin*
- *kunna använda och tillämpa information om ämnens egenskaper och deras säkerhet i vardagens val*
- *experimentellt undersöka sammansättning och halt för en blandning, samt beakta olika aspekter på arbetssäkerhet.*

Kemi och hållbar framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekantar sig med kemins betydelse i främjandet av en hållbar livsstil*
- *bekanta sig med den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap*
- *kunna undersöka ett ämnes egenskaper experimentellt*
- *kunna tillämpa modeller för ett ämnes struktur för att jämföra egenskaper hos ämnen*
- *förstå kemins betydelse för miljön och samhället som en nyckel till lösningar tillsammans med de övriga naturvetenskaperna.*

Centralt innehåll

Kemi och jag

Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer

- *bedömning av hur trygg användningen av olika ämnen är i vardagen och kemins betydelse i det egna livet*
- *kemins betydelse i arbetslivet och fortsatta studier*
- *det periodiska systemet och atomens uppbyggnad med hjälp av elektronskalsmodellen*
- *rena ämnen, blandningar och separeringsmetoder*
- *substansmängd och koncentration*

Kemi och hållbar framtid

- *introduktion till några exempel på hur man främjar en hållbar livsstil i naturvetenskaperna*
- *framställning av modeller för strukturen hos ett ämne och formeln för en kemisk förening*
- *grundämnens och föreningars starka och svaga bindningar samt polaritet*
- *experimentell undersökning av ämnens egenskaper och beskrivning med hjälp av ämnets struktur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Experimentella undersökningar av ämnens egenskaper, planering av experiment och användning av den information man fått fram främjar utvecklingen av kreativt tänkande.

Till kompetens för välbefinnande hör säkerhet, som tar sig uttryck i beaktande av säkerhet i planeringen och genomförandet av experiment.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Molekyler och modeller, 2 sp (KE3)

Studieavsnittets moduler

- Molekyler och modeller, 2 sp (KE3), Valfri

Mål

Molekyler och modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda och tillämpa information om kolföreningar i vardagliga fenomen*
- *kunna tillämpa begreppen substansmängd och koncentration*
- *kunna undersöka kolföreningar experimentellt och genom att använda olika modeller*
- *förstå hur kunskap om kolföreningar byggs upp genom experimentellt arbete och genom att skapa modeller i anknytning till experimenten*
- *kunna använda informations- och kommunikationsteknik för att skapa modeller.*

Centralt innehåll

Molekyler och modeller

- *framställning och utspädning av en lösning samt anpassning av en standardlinje för att bestämma haltmått*
- *funktionella grupper för kolväten och kolets syre- och kväveföreningar samt grunderna i hur dessa namnges*
- *oxidation och reduktion hos kolets syreföreningar*
- *modeller av kolföreningars struktur och förklaring av egenskaperna med hjälp av strukturen*
- *bestämning av empirisk formel och molekylformel genom beräkning och strukturisomeri*
- *den kvantmekaniska atommodellen, hybridisering och stereoisomeri hos kolföreningar*
- *introduktion till hur spektra ger information om ett ämnes struktur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kolföreningarnas kemi är också global (t.ex. molekyl- och strukturformler samt hur reaktioner presenteras). Användningen av kolföreningar samt dess för- och nackdelar berör alla världsdelar och kulturer.

För att åskådliggöra isomeri och de grupper av föreningar som hör till modulens centrala innehåll kan man använda exempelvis kända läkemedel, kosmetiska ämnen och ämnen med fysiologiska effekter (t.ex. talidomid, koffein, ibuprofen, vitaminer).

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: KE1-KE2

Kemisk reaktion, 2 sp (KE4)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk reaktion, 2 sp (KE4), Valfri

Mål

Kemisk reaktion

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få en helhetsbild av mångfalden av kemiska reaktioner och deras betydelse i vår livsmiljö*
- *kunna använda och tillämpa begrepp för kemiska reaktioner i det dagliga livet, på fenomen i miljön och i samhället och på tillämpningar inom ny teknologi*
- *kunna undersöka kemiska reaktioner experimentellt och genom att använda olika modeller*
- *förstå betydelsen av materiens oförstörbarhet i kemin.*

Centralt innehåll

Kemisk reaktion

Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande

- *experimentell undersökning av reaktioner samt behandling, tolkning och presentation av undersökningsresultat*
- *symbolisk framställning och balansering av kemiska reaktioner, reaktionsprodukternas formler och namn*
- *utbyte och begränsande faktor i en kemisk reaktion*

- *idealgaslagen och substansmängd*
- *fällnings- och sönderfallsreaktion, förbränningsreaktion*
- *protolys, neutralisering och titrering som analysmetoder*
- *addition, elimination, substitution, kondensation och hydrolys hos kolföreningar samt hur de vanligaste biomolekylerna bildas*
- *polymerisationsreaktioner, polymerers egenskaper, användning och livscykel*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande undersöker kemiska reaktioner experimentellt och genom att använda olika modeller.

Experimentella undersökningar av kemiska reaktioner, observationer, behandling och tolkning av mätresultat samt presentation av resultaten stödjer utvecklingen av det kreativa tänkandet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: KE1-KE3

Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5), Valfri

Mål

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå principerna för hur kemisk energi lagras och utnyttjas samt kunna motivera sina åsikter i diskussioner om energilösningar*
- *förstå principen för energins bevarande och energiförändringar i kemiska reaktioner*
- *känna till egenskaper hos betydelsefulla metaller samt tillverknings- och förädlingsprocesser och hur dessa inverkar på miljön*
- *experimentellt undersöka fenomen i anknytning till elektrokemi och beskriva dem med hjälp av modeller*
- *känna till hur betydelsefulla metaller återvinns samt principerna för cirkulär ekonomi och lösningar i anknytning till dem.*

Centralt innehåll

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

- *energi som binds eller frigörs i en kemisk reaktion med hjälp av bildningsentalpi, bindningsenergier och Hess lag*
- *beräkningsprinciper med reaktionsserier och i reaktionsblandningar*

- *oxidationstal och reduktions- och oxidationsreaktioner*
- *metallers egenskaper och användningsområden, tillverknings- och förädlingsprocesser samt tillräcklighet och återvinningsmöjligheter*
- *centrala principer i elektrokemin: spänningsserie, normalpotential, elektrokemisk cell, elektrolys och lagring av kemisk energi*
- *introduktion till naturvetenskaplig forskning eller idéproduktion och planering av en undersökning eller ett problem som ska lösas*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kemins betydelse då man producerar hållbarare lösningar i olika industriella processer, effektivering av återvinningen samt produktion och lagring av förnybar energi.

Samarbete exempelvis i små grupper för att ta fram idéer för och planera undersökningar eller problemlösning anknyter till kommunikativ kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: KE1-KE4

Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6), Valfri

Mål

Kemisk jämvikt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *identifiera kemins betydelse för problemlösning i anknytning till hälsa och miljö*
- *experimentellt kunna undersöka fenomen i anknytning till reaktionshastighet och kemisk jämvikt*
- *kunna använda matematiska och grafiska modeller för att beskriva och förklara reaktionshastigheter och kemisk jämvikt samt då hen gör prognoser*
- *kunna presentera undersökningsresultat grafiskt och utvärdera forskningsresultat och -processer*
- *introduceras i industriella processer och jämviktsreaktioner som förekommer i naturen samt deras betydelse.*

Centralt innehåll

Kemisk jämvikt

- *reaktionshastighet och de faktorer som inverkar på den*
- *kvalitativ och kvantitativ behandling av en homogen jämvikt med koncentrationer, påverkan på jämviktstillståndet*
- *syror och baser, begrepp i anknytning till dem samt förbränningsprodukternas reaktioner i vatten*
- *matematisk behandling av syra-basjämvikt*

- *funktionsprincipen för buffertlösningar samt kroppens och naturens buffertsystem på en kvalitativ nivå*
- *experimentell undersökning av fenomen i anknytning till reaktionshastighet och jämviktsreaktioner samt modeller och grafisk analys av fenomen med datortillämpningar*
- *introduktion till de möjligheter som kemin erbjuder för att lösa något problem som anknyter till hälsa eller miljö*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att studera de faktorer som påverkar halten av koldioxid i luft och vatten. Man kan också studera försurningens orsaker och följder samt hur den kan minskas.

Genom att rita och tolka grafer för reaktionshastigheter och titreringskurvor övar man färdigheter i informations- och kommunikationsteknik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: KE1-KE5

Repetition och sammanfattning, 2 sp (KE7)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska få grundlig repetition av det behandlade stoffet i studieavsnitten KE1-KE6
- Studieavsnittets mål är att den studerande ska få en helhetsbild av det behandlade stoffet inför studentprovet i kemi och inför fortsatta studier på högskolenivå

Centralt innehåll

Lokal precisering

- teori från studieavsnitten KE1–KE6
- studentprovsuppgifter i kemi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet repeteras och fördjupas innehållet från de tidigare studieavsnitten och den studerande har således möjlighet att skapa sig en helhetsbild av gymnasiekemin.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper KE1–KE6

Laborationer, 2 sp (KE8)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska lära sig grunderna i laborationsteknik
- Studieavsnittets mål är att den studerande ska kunna planera och genomföra experiment
- Studieavsnittets mål är att den studerande ska kunna presentera resultaten muntligt och skriftligt
- Studieavsnittets mål är att den studerande ska kunna tolka, analysera och dra slutsatser av resultaten

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika analysmetoder
- kemi i vår vardag och omgivning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Experimentella undersökningar av ämnens egenskaper, planering av experiment och användning av den information man fått fram främjar utvecklingen av kreativt tänkande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: KE1–KE3

Laborationer vid Åbo Akademi, 2 sp (KE9)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska få bekanta sig med den naturvetenskapliga utbildningen, främst på det kemiska området, vid Åbo Akademi.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- laborationer i kemi (främst) och fysik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Experimentella undersökningar, planering av experiment och användning av den information man fått fram främjar utvecklingen av kreativt tänkandet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: KE1–KE3

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet försiggår på olika kemiinstitutioner vid Åbo Akademi i Åbo under en vecka i början av augusti.

Örtnytta (Parkskolan), 2 sp (KE10)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska lära känna olika örter och nyttoväxter och deras användningsområden samt odla olika örter.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- De studerande får så, odla, skörda och använda örter och örtkryddor. Ekologiska schampo, bodylotion och tvål tillverkas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i schemat.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.12. Livsåskådningskunskap (ET)

Läroämnets uppdrag

Livsåskådningskunskap är ett läroämne som hjälper den studerande att forma sin livsåskådning och identitet samt sin strävan efter ett gott liv. Med livsåskådning avses individens uppfattning av världen och sin egen plats i den.

Utgångspunkten för livsåskådningskunskap är den studerandes levnadsvärld och dess fenomen i stället för färdiga lärosystem. Läroämnet uppmuntrar den studerande att aktivt strukturera sin egen livsåskådning, reflektera över dess grunder och identifiera de faktorer som påverkar den. Samtidigt behandlas olika allmänna världsåskådningar som kan vara politiska, vetenskapliga, livsfilosofiska, ideologiska eller religiösa eller som har sin grund i populärkulturen.

Livsåskådningskunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne. De viktigaste vetenskaperna som tillämpas i undervisningen är antropologi, filosofi, kultur-, konst- och religionsforskning, pedagogik samt samhällsvetenskaper som medieforskning, politisk forskning, sociologi och genusforskning. Kunskap som den studerande fått i andra läroämnen, till exempel i historia, psykologi, biologi och geografi, integreras i undervisningen och används för åskådningsmässiga reflektioner. Studierna i livsåskådningskunskap utvecklar den studerandes synsätt, kritiska tänkande och förmåga att gestalta helheter och hur olika fenomen hänger samman.

Läroämnet livsåskådningskunskap ska öka den studerandes kulturella allmänbildning och kunskap om olika åskådningar, hens omdömesförmåga, respekt för andra människor samt förmåga att diskutera, lyssna och uttrycka sig. Läroämnet är förankrat i människorättsetik och byggande av en hållbar framtid. Det utgår från en människosyn, där man ser människan som en social varelse och betonar människornas möjlighet att kritiskt utforska den omgivande verkligheten och leva som fria och jämlika, aktiva och etiska medlemmar i samhället.

Läroämnets karaktär förutsätter kommunikativa och diskuterande arbetssätt.

Mångsidig kompetens

Livsåskådningskunskap stödjer utvecklingen av den studerandes identitet, strävan efter ett gott liv och utveckling till en bildad och vidsynt människa och etiskt agerande samhällsmedlem.

I undervisningen i livsåskådningskunskap ska man använda ett förståeligt standardspråk för att göra kommunikationen enkel och diskussionerna om livsåskådningsfrågor så lättfattliga som möjligt för studerande med olika bakgrund. Om det behövs ska man använda facktermer från olika specialområden, eftersom det gör det lättare att analysera abstrakta fenomen.

Livsåskådningskunskap utvecklar etiskt tänkande, medkänsla och förmåga att ta hänsyn till andra människor och deras åskådningar och behov. Läroämnet stödjer den studerande i sökandet efter en identitet, hjälper till att strukturera den studerandes jagbild och stärka självkännedomen. Det bidrar därmed till utvecklingen av den studerandes ***kompetens för välbefinnande****.*

Livsåskådningskunskap stödjer den studerande i att uppnå målen för ***kommunikativ kompetens****. Kännetecknande för livsåskådningskunskap är diskuterande, studerandeorienterade och interaktiva arbetsmetoder. I studierna är det viktigt att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka. Att lyssna på och förstå andra och att argumentera på ett sätt som respekterar andra människors åsikter främjar viktiga sociala färdigheter.*

Livsåskådningskunskap utnyttjar olika källor på ett mångsidigt sätt och ökar förmågan att bedöma deras tillförlitlighet. Att lära sig tänka kritiskt, konstruktivt och etiskt är en viktig del av målen för livsåskådningskunskap. Ämnet är ***tvärvetenskapligt*** *och kombinerar och tillämpar på ett* ***kreativt*** *sätt kunskap och färdigheter som den studerande inhämtat i andra läroämnen i gymnasiet och från vetenskapen och konsten.*

Livsåskådningskunskap bygger på principer om mänskliga rättigheter, demokrati och hållbar utveckling. För att främja dessa uppmuntrar undervisningen till samhällelig påverkan. Den uppmuntrar också den studerande att utforska sig själv, väga sina egna etiska värderingar och bygga upp sin identitet och sina egna övertygelser. Således stödjer livsåskådningskunskap målen för ***samhällelig kompetens****, såsom aktivt medborgarskap, personliga livsval, fortsatta studier samt en meningsfull livskarriär och intresse för olika yrkesbranscher.*

Undervisningen i livsåskådningskunskap ger den studerande möjlighet att reflektera över vilken betydelse global och ekologisk rättvisa spelar i aktuella och vardagslivets frågor. Läroämnet övar på ett mångsidigt sätt upp färdigheter för ***etisk kompetens****. Den studerande ska lära sig att skilja grundade påståenden från ogrundade och uppmuntras att söka efter vetenskapliga bevis som stöd för föreställningar och synsätt. Livsåskådningskunskap hjälper den studerande att i linje med målen för* ***miljökompetens*** *förstå värdet av naturens mångfald och lär hen att reflektera över hur individen och samhället kan agera på ett ekologiskt hållbart sätt. Läroämnet aktiverar den studerande att agera för att avvärja klimatförändringen och reflektera över attityder och känslomässiga färdigheter som behövs för att möta klimatförändringen.*

Livsåskådningskunskap bygger på idén om vikten av att möta och föra dialog mellan olika kulturer och åskådningar. Läroämnet introducerar den studerande i världsåskådningar, kulturer

och kulturarv av betydelse både historiskt och i nutid. På det här sättet vidgas den studerandes världsåskådning och hen lär sig förstå värdet av kulturell mångfald. Den studerande vägleds att agera etiskt och respektfullt, inom både den egna och andra kulturer och samhällen. I läroämnet diskuteras hur mänsklighetens och världens framtid kommer att förändras och utvecklas, bland annat behandlas den nya mediemiljön, den tekniska utvecklingen och klimatförändringen. På så sätt stärks den studerandes ***globala och kulturella kompetens****.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i livsåskådningskunskap är att den studerande

ska

- *få stöd och underlag för att bygga sin identitet och livsåskådning*
- *kunna utnyttja, kombinera och tillämpa kunskap som hen tillägnat sig i olika vetenskaper och läroämnen i gymnasiet för att forma sin egen livsåskådning*
- *kritiskt kunna bedöma de sociala och kulturella faktorer som påverkar världsåskådningarna och den personliga livsåskådningen*
- *kunna handla konstruktivt i olika kommunikationssituationer även då det förekommer meningsskiljaktigheter*
- *bredda och fördjupa sin kulturella allmänbildning och kunskap om olika åskådningar*
- *utveckla sin förmåga att reflektera över sitt eget och andras tänkande och handlande*
- *respektera och kunna motivera principer och handlingsätt som främjar mänskliga rättigheter, positiva möten mellan olika kulturer, samhällelig och global rättvisa samt hållbar utveckling och klimatansvar.*

Bedömning

I livsåskådningskunskap ska man bedöma hur mångsidigt, varierande, konsekvent och insiktsfullt den studerande kan diskutera åskådningsfrågor och uttrycka sina tankar. Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att reflektera över sin egen livsåskådning och identitet samt förmåga att motivera sina val i detta hänseende. Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes förmåga att motivera sina uppfattningar om åskådningar skriftligt, muntligt och interaktivt.

Livsåskådningsfrågor är personliga och har sitt ursprung i den studerandes eget liv. Bedömningen av reflektionen kring dem bygger på tankeförmåga, såsom konsekvens, kritiskt tänkande, entydighet och systematik. Vid bedömningen av den studerandes prestationer beaktas förmågan att på ett mångsidigt sätt analysera olika ståndpunkter i åskådningsfrågor och förmågan att presentera grundade uppfattningar om dem.

I livsåskådningskunskap ska man också bedöma den studerandes kulturella allmänbildning och kunskaper om åskådningsfrågor som omfattar både konkreta kunskaper och tanke- och kommunikationsförmåga. Dessa beaktas i bedömningen av studieavsnitten. Bedömningen uppmuntrar den studerande att planera, utvärdera och utveckla sina egna studier.

Studieavsnitt

Jag och det goda livet, 2 sp (LK1)

Studieavsnittets moduler

- Jag och det goda livet, 2 sp (ET1), Obligatorisk

Mål

Jag och det goda livet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå centrala begrepp för att reflektera över ett gott liv och kunna använda dem för att strukturera sin egen livsåskådning*
- *bekanta sig med olika uppfattningar om ett gott liv, bedöma och granska dem i förhållande till sina egna mål i livet*
- *kunna bedöma olika villkor för ett gott liv och identitetsval som respekterar jämlikhet*
- *känna till olika människosyner och kunna analysera hur de leder till olika ideal om ett gott liv*
- *förstå olika delar av den egna identiteten och analysera individuella och samhälleliga faktorer som påverkar den*
- *utveckla sin förmåga att diskutera livsåskådningsfrågor, delta i interaktion och uttrycka sina åsikter på ett ansvarsfullt, konsekvent och kreativt sätt.*

Centralt innehåll

Jag och det goda livet

- *jaget, livsåskådning, världsåskådning och världsbild*
- *faktorer och dimensioner för ett gott liv: behov, lycka, livets mening, välmående och handlingsberedskap, olika modeller för ett gott liv*
- *natur- och humanvetenskapliga, filosofiska och populärkulturella samt sekulära och religiösa människosyner och människoideal*
- *individualitet, livsval och livsbalans: individens möjligheter att påverka sitt liv, arvsanlagens och miljöns betydelse*
- *människans identitet och sociala natur: individen i samhället, privat och offentligt liv, sociala relationer, roller och normer, människans ställning i kollektivet ur intersektionellt perspektiv*
- *grundläggande existentiella frågor: människorelationer, mångfalden i kön och sexuell läggning, studier och arbete, åldrande och död.*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet ger samhällelig kompetens genom orientering i olika livsåskådningar och kulturer.

Studeiavsnittet skapar förståelse för olika livsåskådningar i världen

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Jag och samhället, 2 sp (LK2)

Studieavsnittets moduler

- Jag och samhället, 2 sp (ET2), Obligatorisk

Mål

Jag och samhället

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppfatta betydelsen av social gemenskap för mänskligheten och för den egna identiteten*

- *förstå att man kan undersöka sociala företeelser och samhälleliga strukturer vetenskapligt och att de har stor betydelse för individens livsåskådning och livsval*
- *kritiskt kunna analysera både egna och andras samhälleliga påståenden och åskådningar*
- *kunna tolka och bedöma information från olika medier och andra samhällsinstitutioner*
- *kritiskt kunna granska samhället och dess olika delområden, samhällsstrukturer, ideologiska särdrag och rådande samhälleliga värden*
- *förstå och kunna motivera principerna för mänskliga rättigheter, religionsoch samvetsfrihet, jämlikhet, demokrati, fred, social och global rättvisa samt principer för en hållbar utveckling*
- *kunna analysera sin egen ställning som individ i olika grupper, som medborgare i en stat och som aktör i ett ekonomiskt system*
- *kunna bedöma individernas möjligheter att påverka inom olika områden och utveckla sin förmåga att delta i samhället på ett konstruktivt och ansvarsfullt sätt.*

Centralt innehåll

Jag och samhället

- *kritiskt tänkande och rationell argumentation: strukturera den omgivande verkligheten och olika förvrängningar av den*
- *mediernas och andra informationskällors handlingslogik; skolans, politikens, vetenskapens, konstens, underhållningsindustrins och kulturella, inklusive religiösa samfunds inverkan på världsbilder och världsåskådningar samt på den egna livsåskådningen*
- *samtidskritik: idéer och värderingar i samhället och olika subkulturer*
- *kunskapsbaserade grunder för samhällsagerande och aktivt medborgarskap: samhällsstrukturer, sociala realiteter, det moderna västerländska samhällets särdrag, såsom individualism och skillnaden mellan social gemenskap och samhälle och deras inverkan på individens liv*
- *den ekonomiska och politiska makten i Finland och i den globala marknadsekonomin, effekterna av de val som görs av individen som konsument och som medborgare*
- *människovärde, människans värdighet och mänskliga rättigheter; dokument om mänskliga rättigheter, såsom FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter och Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna; kränkningar av de mänskliga rättigheterna, såsom Förintelsen*
- *global rättvisa, hållbar utveckling, bekämpning av klimatförändringen och FN:s mål för hållbar utveckling och Agenda 2030*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet ger samhällelig kompetens genom orientering i olika livsåskådningar och kulturer.

Studieavsnittet skapar förståelse för olika livsåskådningar i världen

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.13. Psykologi (PS)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för läroämnet psykologi är att ge den studerande färdigheter att observera, förstå och bedöma människans psykiska aktivitet och de sociala, kulturella och biologiska faktorer som påverkar den. Undervisningen tar upp den psykologiska vetenskapens språk, begrepp och sätt att producera kunskap. Läroämnets innehåll bygger på forskningsdata som konkretiseras för den studerande genom att knyta den till förståelsen av mänsklig aktivitet och vardagliga fenomen. Psykologins tvärvetenskaplighet, liksom även det empiriska och reflekterande greppet, utvecklar på ett mångsidigt sätt den studerandes tänkande. De studerande handleds i att förstå samspelet och det ömsesidiga beroendet mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer samt i att stärka förmågan att utvärdera och tillämpa sina kunskaper.

I undervisningen i psykologi ska man använda olika aktiverande metoder och utnyttja de möjligheter som digitala verktyg och varierande lärmiljöer erbjuder. I psykologi är det naturligt att samarbeta med olika ämnen. Fenomen som ingår i läroämnet psykologi behandlas i synnerhet i biologi, hälsokunskap, studiehandledning, filosofi, religion och livsåskådningskunskap utgående från respektive ämnes natur. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med universitet och högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för den mångsidiga kompetensen uppnås tillsammans med målen för läroämnet psykologi.

*När det gäller **kompetens för välbefinnande** stödjer kunskaper och färdigheter i psykologi den studerandes självkännedom, självutveckling, förståelse för andra människor och upprätthållande av det psykiska välbefinnandet. Undervisningen i psykologi stödjer den studerandes identitetsbygge och ger hen förutsättningar att reflektera över sitt eget psykiska välbefinnande och fatta beslut som stödjer det. Utifrån den psykologiska kunskapen får den studerande verktyg för att förstå betydelsen av sociala relationer, känsloreglering och resiliens för att upprätthålla och återställa ett helhetsbetonat välbefinnande.*

*I undervisningen i psykologi används dialogiska och reflekterande metoder som stärker den studerandes **kommunikativa förmåga**. Studier i psykologi utvecklar färdigheter för att identifiera känslor som är viktiga vid social interaktion både hos sig själv och hos andra. Undervisningen i psykologi utvecklar färdigheter för konstruktiv kommunikation och förståelse för betydelsen av empati i sociala relationer.*

*Studier i psykologi stödjer på ett mångsidigt sätt den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Inlärningspsykologiska insikter ger den studerande färdigheter att bli medveten om sitt eget lärande så att hen kan utvärdera och utveckla det. Inom psykologin utforskas mänsklig aktivitet på ett mångsidigt sätt ur ett naturvetenskapligt, samhällsvetenskapligt och beteendevetenskapligt perspektiv. Genom att behandla begränsningar och möjligheter för människans förmåga till informationsbearbetning hjälper man den studerande att utveckla kritiskt tänkande och multilitteracitet. Ämnets tillämpande karaktär skapar en grund för kreativ behandling av kunskap och information.*

*Studier i psykologi utvecklar den studerandes självkännedom, vilket stödjer karriärplanering, arbetslivskompetens och annan **samhällelig kompetens**. De ger färdigheter att förstå vikten av bland annat tilltro till sin egen förmåga, självutveckling och målsättningar för en företagsam attityd.*

*Studier i psykologi ger verktyg för att förstå skillnaderna i mänskliga värderingar, attityder och beteenden i **etiska** frågor. Innehållet i psykologi ökar förståelse för vilken betydelse världsbilden har för människans tänkande och handlande, vilket stödjer utvecklingen av den studerandes **miljökompetens**.*

Psykologi ger forskningsbaserade perspektiv på vad som är universellt och vad som är kulturbundet i det mänskliga beteendet. Studier i psykologi utvecklar förmågan att förstå individuella skillnader och kulturell mångfald och därigenom utveckla ***global och kulturell kompetens****.*

Mål

.

De allmänna målen för undervisningen i psykologi är att den studerande

ska

- *utgående från vetenskapliga fakta lära sig se mänskligt beteende som en helhet baserad på växelverkan mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer*
- *behärska psykologins centrala begrepp och frågeställningar samt kunna motivera påståenden med stöd av psykologiska fakta och synvinklar*
- *kunna tillägna sig psykologisk kunskap genom olika informationskällor och kunna bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet*
- *kunna bedöma den psykologiska forskningens möjligheter, begränsningar och etiska aspekter samt kunna tillämpa forskningskunskap och tänka kritiskt*
- *förstå psykologisk kunskap så att hen kan tillämpa den för att främja sitt eget välbefinnande, stärka sina sociala relationer och sina kommunikationsfärdigheter samt utveckla sin förmåga att studera och tänka*
- *kunna använda och tillämpa psykologisk kunskap för att strukturera mångdimensionella fenomen och förstå kulturell mångfald.*

Bedömning

I läroämnet psykologi är bedömningens uppgift att stödja den studerandes lärande och ge respons på lärprocessen och kunskaperna. Bedömningen ska uppmuntra den studerande till en mångsidig utveckling av tänkandet. Bedömningen ska omfatta såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul och hur väl den studerande behärskar det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ska basera sig på mångsidiga prestationer och beakta såväl den studerandes teoretiska kunskaper som hens förmåga att bearbeta information. I fråga om de teoretiska kunskaperna beaktas hur väl den studerande behärskar den psykologiska kunskapen och psykologins begreppsapparat. Bedömningen av förmågan att bearbeta information fokuserar på den studerandes förmåga att analysera, tillämpa och värdera psykologisk kunskap och forskning. Bedömningen ska också fästa uppmärksamhet vid förmågan att inhämta och presentera information.

Studieavsnitt

Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1)

Studieavsnittets moduler

- Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1), Obligatorisk

Mål

Den aktiva och lärande människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hurdan vetenskap psykologin är och att psykologisk kunskap baserar sig på forskning*

- *kunna beskriva de grundläggande dragen i vetenskapligt tänkande ur psykologins perspektiv*
- *kunna förklara kännetecknen för och skillnaderna mellan medveten och ickemedveten aktivitet*
- *kunna beskriva psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i samband med människans aktivitet*
- *bekanta sig med ett fenomen i anknytning till välbefinnande ur ett psykiskt, biologiskt, socialt och kulturellt perspektiv*
- *kunna beskriva psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i anknytning till lärande samt utifrån denna kunskap kunna utvärdera och utveckla sitt eget lärande och sina studiefärdigheter.*

Centralt innehåll

Den aktiva och lärande människan

Människans aktivitet ur psykologins synvinklar

- *psykiskt perspektiv: grundläggande kunskap om informationsbearbetning, motiv och känslor*
- *biologiskt perspektiv: grundläggande kunskap om nervsystemets funktion och evolutionspsykologins förhållningssätt*
- *socialt perspektiv: grundläggande kunskap om socialisation och situationsfaktorer*
- *kulturellt perspektiv: exempel på kulturella skillnader och likheter*
- *medveten och icke-medveten aktivitet*

Lärande och studier ur psykologins synvinklar

- *psykiskt perspektiv: betingning, grundläggande kunskap om kort- och långtidsminnets funktion, inre modeller, lärstrategier, metakognition, målinriktningar och tilltro till sin egen förmåga*
- *biologiskt perspektiv: hjärnans plasticitet och sömnens inverkan på lärandet*
- *socialt och kulturellt perspektiv: exempel på lärandets sociala aspekter och olika lärkulturer*

Psykologisk forskning

- *vetenskaplig kunskap och vardagskunskap*
- *den vetenskapliga forskningsprocessen*
- *stickprovets och populationens betydelse vid bedömningen av forskning*
- *etiska principer för psykologisk forskning*
- *exempel på kvalitativa och kvantitativa undersökningar inom psykologin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen sker genom att den studerande tar del av teorier kring inlärning och reflekterar över sina egen inlärningsstil.

I klassrumsdiskussionerna utvecklas den studerandes kompetens att reflektera över sin egen aktivitet och vad som påverkar denna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Människans utveckling, 2 sp (PS2)

Studieavsnittets moduler

- Människans utveckling, 2 sp (PS2), Valfri

Mål

Människans utveckling

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna beskriva faktorer som påverkar individens utveckling och växelverkan mellan dem*
- *kunna förklara hur nervsystemets mognad och utformning återspeglas i den psykologiska utvecklingen från fosterstadiet genom människans hela levnadslopp*
- *kunna beskriva den socioemotionella och kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren och kunna tillämpa relaterade teorier och forskningsresultat*
- *kunna ge exempel på vilka effekter socialisationen och kulturen har på människans utveckling*
- *på ett övergripande sätt förstå det individuella och kontinuerliga i människans utveckling*
- *fördjupa sig i ungdomstidens psykologi och reflektera över faktorer som är förknippade med övergången till vuxenlivet*
- *kunna tillämpa utvecklingspsykologisk kunskap för att förstå sig själv och andra människor och utveckla sina färdigheter i växelverkan*
- *kunna beskriva hur man undersöker människans utveckling.*

Centralt innehåll

Människans utveckling

Nervsystemets utveckling med avseende på psykiska aktiviteter under levnadsloppet

- *arvets betydelse*
- *mognad och lärande*
- *sensitiva perioder*
- *plasticitetens betydelse för utvecklingen*

Utveckling av känslolivet och växelverkan under barndomen och ungdomsåren

- *tidig växelverkan och anknytningsrelationer*
- *temperament*
- *jaget och jaguppfattning*
- *känslor, emotionella färdigheter och känsloreglering*
- *referensrelationer och sociala färdigheter*

Den kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren

- *språk och tänkande*
- *exekutiva funktioner*

Identitetsutveckling under levnadsloppet

- *personlig identitet*
- *social identitet*
- *kulturell identitet och etnisk identitet*
- *könsidentitet och sexuell identitet, mångfald i fråga om kön och sexualitet*

Utvecklingens individualitet och kontinuitet

- *olika utvecklingsstigar från tidig barndom till vuxen ålder*
- *vikten av föräldraskap och uppväxtmiljö*

Psykologisk forskning

- *tvilling- och adoptionsforskning*
- *längdsnitts- och tvärsnittsstudier*
- *exempel på observationsstudier*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kompetensen för välbefinnande stärks genom att den studerande aktivt reflekterar över de faktorer som påverkar den egna utvecklingen. Genom denna reflektion utvecklas förståelsen för de faktorer som ökar resistensen och bidrar till en sund utveckling också under svåra omständigheter.

I undervisningen stärks den studerandes förståelse för utvecklingens lagbundenheter och individuella uttryck, detta gör att förståelsen för andra människor och deras behov ökar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1

Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3)

Studieavsnittets moduler

- Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3), Valfri

Mål

Människan som informationsbearbetare

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till de allmänna principerna som styr kognitiv aktivitet och kunna tillämpa dem för att undersöka kognitiva fenomen*
- *kunna förklara hur varseblivning, uppmärksamhet och minne står i förbindelse med människans övriga informationsbearbetning*
- *förstå språkets betydelse för människans aktivitet*
- *förstå den kognitiva aktiviteten bakom beslutsfattande*
- *kunna identifiera några av de vanligaste kognitiva störningarna*
- *förstå plasticitetens betydelse och huvudprinciperna för de neurala nätverkens funktion som grund för psykisk aktivitet*
- *kunna beskriva hjärnans aktivitet i samband med varseblivning, uppmärksamhet, minne och språkliga funktioner*
- *kunna planera och presentera en enkel experimentell undersökning och bedöma metodens styrkor och svagheter.*

Centralt innehåll

Människan som informationsbearbetare

Allmänna principer för informationsbearbetning

- *sinnes- och schemabaserad bearbetning av information*
- *medveten och icke-medveten bearbetning av information*

Varseblivning och uppmärksamhet

- *inre modeller och varseblivningscirkeln*
- *varseblivning, grundläggande kunskap särskilt om visuell varseblivning och dess neurologiska grund*
- *oavsiktlig och viljestyrd uppmärksamhet*
- *grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för uppmärksamhet*
- *exempel på uppmärksamhetsstörningar*

Minne

- *kort- och långtidsminnets funktion*
- *det rekonstruktiva minnet och glömska*
- *grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för minnet*
- *exempel på hjärnrelaterade minnesstörningar*

Språk

- *betydelsen av språkliga funktioner vid informationsbearbetning*
- *grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för språkliga funktioner*
- *exempel på hjärnrelaterade språkliga störningar*

Beslutsfattande

- *snabbt och långsamt tänkande*
- *exempel på kognitiv bias och heuristik*

Hjärnans struktur och neurala funktion

- *nervsystemets och hjärnans grundläggande strukturer*
- *nervcellens och synapsens funktion*
- *informationsgången i neurala nätverk*
- *plasticitet*
- *exempel på neuropsykologisk rehabilitering*

Forskningsmetoder inom kognitiv psykologi och neuropsykologi

- *principer för experimentell forskning*
- *exempel på fallstudier*
- *exempel på undersökningar som tillämpar hjärnforskningsmetoder*
- *planering av experimentell forskning*

Lokal precisering

- Störningar i den kognitiva aktiviteten, hjärnskador och rehabilitering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom teori från vetenskapsområden som neurobiologin och perceptionspsykologi samt genom praktiska övningar fördjupas den studerandes förståelse för människans informationsbehandling. Det kritiska tänkandet utvecklas när vi reflekterar kring frågor om hur information lagras.

Den studerandes kännedom om sig själv och sin funktionsförmåga stärks genom de belysande exempel som ges under studieavsnittet. Studieavsnittet ger den studerande en färdighet att förstå varför vi tolkar oss själva och vår omgivning på ett specifikt sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS2

Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4)

Studieavsnittets moduler

- Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4), Valfri

Mål

Känslor och mental hälsa

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna förklara hur känslor uppstår och deras kulturbundenhet*
- *förstå känslors betydelse för människans kognitiva funktioner, växelverkan och psykiska välbefinnande samt få färdigheter att tillämpa denna kunskap som ett verktyg för självförståelse och växelverkan*
- *kunna förklara de faktorer som påverkar mental hälsa och psykiskt välbefinnande och tillämpa denna kunskap för att främja sitt eget och andras välbefinnande*
- *känna till de vanligaste mentala hälsoproblemen och psykiska störningarna*
- *kunna reflektera över svårigheten i att definiera mental hälsa och mentala problem och över de samhälleliga aspekterna kopplade till dessa*
- *kunna beskriva biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer bakom psykiska störningar och i behandlingen av dem*
- *fördjupa sig i minst en psykisk störning, dess orsaker, symtom och vård.*

Centralt innehåll

Känslor och mental hälsa

Emotionspsykologi

- *hur känslor uppstår: känsloreaktionen och känsloupplevelsen*
- *grundläggande kunskap om den neurala grunden för känslor och känsloreglering*
- *känslor som universella och kulturbundna företeelser*
- *känslors betydelse som styrande faktorer för kognitiva funktioner och social växelverkan*
- *känsloreglering som en bidragande faktor för välbefinnande*

Psykiskt välbefinnande och upprätthållande av psykisk balans

- *betydelsen av copingmetoder och defensmekanismer*
- *betydelsen av resiliens för välbefinnandet*
- *betydelsen av sömn och dygnsrytm för den psykiska aktiviteten*
- *centrala faktorer som påverkar sömnkvaliteten*
- *stressutlösare, effekter av stress samt stresshantering*
- *kriser som ett hot mot psykisk balans och krishantering*

Mental hälsa

- *begreppet mental hälsa*
- *klassificering av de vanligaste psykiska störningarna och kunskap om symtom som är typiska för dem*

- *exempel på biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer som förklaras ligga bakom psykiska problem och störningar*
- *exempel på biologiska och psykosociala vårdformer för psykiska problem och störningar samt olika psykoterapeutiska metoder*
- *exempel på aktuell samhällelig debatt om psykiska störningar*

Psykologisk forskning

- *icke-experimentell forskning: korrelativ och beskrivande undersökning*
- *exempel på studier som tillämpar fysiologiska mätmetoder*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet granska orsaker, symptom om behandling av psykiska sjukdomar vilket gör den studerande medveten om sitt eget psykiska tillstånd. Förutom de kliniska diagnoserna och behandlingsmetoderna behandlas också de verktyg som individen själv har för att förebygga psykisk ohälsa. I studieavsnittet lär sig den studerande också att identifiera emotionernas påverkan på den mänskliga aktiviteten. På så sätt stärks den studerandes kompetens för psykiskt välbefinnande.

I studieavsnittet belyses universella och kulturbundna emotioner. Genom detta teoretiska perspektiv förstår den studerande att människor från olika kulturer kan tolka situationer och reagerar på dessa på vitt skilda sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS3

Personlighet, 2 sp (PS5)

Studieavsnittets moduler

- Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5), Valfri

Mål

Människan som individ och social varelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- *beskriva skillnader i individuella egenskaper och deras genetiska grund*
- *kunna se personlighet som en helhet ur olika perspektiv och tillämpa denna kunskap för att identifiera sina styrkor och utvecklingsmål*
- *kunna beskriva individuella skillnader i intelligens och kreativitet*
- *kunna undersöka den sociala miljöns och kulturens betydelse för individens aktivitet*
- *kunna förstå människans aktivitet som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, social miljö och kultur*
- *kunna tillämpa psykologisk kunskap för att förstå mångfald och bygga en hållbar framtid*
- *kunna beskriva och värdera psykologiska bedömningsmetoder som används vid undersökning av individuella skillnader.*

Centralt innehåll

Människan som individ och social varelse

Arvets, kulturens och den sociala miljöns betydelse för personlighetsutveckling

- *det varaktiga och det föränderliga i personligheten*
- *grundläggande kunskap om beteendegenetik*

Personlighet ur olika synvinklar

- *temperament*
- *egenskapsteoretiskt perspektiv*
- *motivation*
- *individuella tolkningsstilar och sätt att agera*
- *identitet och personlighet ur ett narrativt perspektiv*

Intelligens och kreativitet som en del av människans aktivitet

- *definitioner av intelligens*
- *mätning av intelligens och problem i samband med det*
- *samspelet mellan arv och miljö när det gäller intelligens*
- *definitioner av kreativitet och faktorer som sammanhänger med kreativitet*

Kulturens och den sociala miljöns inverkan på människans aktivitet

- *informationsbearbetning i sociala situationer: uppkomsten av stereotyper, attributioner, attityder och fördomar*
- *exempel på den neurala grunden för socialisation*
- *gruppens betydelse för individen och relationer mellan grupper*
- *hur situationsfaktorer påverkar individen och gruppen*
- *olika kulturella aspekter*
- *exempel på hur kulturen påverkar tänkandet och beteendet*
- *exempel på individers och gruppers verksamhet när det gäller att bygga en hållbar framtid*

Psykologisk forskning

- *undersökning av individuella skillnader*
- *metoder för att bedöma personlighet och intelligens*
- *reliabilitet och validitet*
- *exempel på undersökningar som använder sig av enkäter, intervjuer och tester*
- *exempel på socialpsykologiska undersökningar*

Lokal precisering

- Personlighetsstörningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I undervisningen får den studerande redskap för att granska den egna personligheten samt en förståelse hur personligheten blir en del av identitetsbygget.

Den studerande reflekterar över om det finns specifika uppgifter som lämpar sig för specifika personlighetsdrag.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS4

Repetition och aktuell forskning, 2 sp (PS6)

Mål

Lokal precisering

- bekanta sig med den aktuella forskningen inom psykologin
- förstå hur en vetenskaplig undersökning planeras och genomförs inom psykologin
- få hjälp att integrera och sammanfoga kunskapen från tidigare studieavsnitt i psykologi
- förberedas för realprovet i psykologi

Centralt innehåll

Lokal precisering

- aktuella forskningsresultat presenteras och diskuteras
- innehållet från tidigare studieavsnitt sammanfattas
- uppgifterna i realprovet i psykologi granskas och den studerande får förbereda sig inför provet
- fördjupning av sådant material som behandlats ytligare i tidigare studieavsnitt
- tillämpning av den psykosociala kunskapen, t.ex. i ekonomisk psykologi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittets syfte är att knyta ihop kunskapen från de övriga studieavsnitten i psykologi. Eftersom uppgifterna i studieavsnittet är problemfokuserade övar den studerande på att se olika perspektiv och använda sig av olika vetenskapsområden för att lösa problemet.

Genom de skrivövningar som studieavsnittet innehåller lär sig den studerande att uttrycka och tolka fenomen med hjälp av psykologiska begrepp och teorier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS5, PS7-PS9, TS3-TS4

Socialpsykologi, 2 sp (PS7)

Mål

Lokal precisering

- utveckla och fördjupa kunskapen i socialpsykologi
- förstå hur grupper tillkommer och hur de fungerar
- känna till de metoder för påverkan som används i det offentliga livet
- förstå den växelverkan som sker mellan olika grupper och individer tillhörande olika grupper
- få kunskap om hur människan och hennes omgivning och miljö samverkar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- socialpsykologi som vetenskap
- socialpsykologins historia
- social kognition och socialisation
- grupper och deras dynamik
- kommunikation
- massfenomen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet hjälper den studerande att tolka fenomen i samhället, hur de uppstår och hur de påverkar individen, genom begrepp som prosocialitet, massfenomen och grupptänkande.

Studieavsnittet lyfter fram fråga kring hur individen agerar inom grupper, men även hur grupper agerar i förhållande till andra grupper. Detta hjälper den studerande att förstå mångfalden och dess orsaker i en allt mer globaliserad värld.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS2

Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Miljöpsykologi, 2 sp (PS9)

Mål

Lokal precisering

- förstå samspelet mellan människan och hennes omgivning
- förstå hur individen påverkas av och påverkar såväl fysiska som sociala miljöer
- insikt i hur kunskapen om individens interaktion med sina miljöer kan användas för att förbättra miljöerna samt individens samverkan med dessa

Centralt innehåll

Lokal precisering

- hur olika miljöer såsom parkmiljöer eller stadsmiljöer påverkar människan
- undersökningsmetoder inom miljöpsykologi
- hur vi bör planera ett samhälle och boende för att optimera välmåendet hos invånarna
- hur enskilda miljöfaktorer såsom ljud och ljus påverkar människan
- attityder i förhållande till miljö och hållbar livsstil
- virtuella miljöers påverkan på individen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet undersöker vilka faktorer som styr individens agerande i fråga om miljöetiska frågor och ökar förståelsen för hur miljöfaktorer påverkar individen.

I studieavsnittet sammanförs forskning från ett flertal olika vetenskapsgrenar vilket hjälper den studerande att förstå fenomen ur flera olika perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1-PS3

BiPS, 2 sp (TS5)

Ämnesövergripande studieavsnitt

BiPs2, 2 sp (TS6)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.14. Religion (KT)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i religion är att stödja den studerande att utveckla en mångsidig allmänbildning i religioner och åskådningar. I religionsundervisningen får den studerande kunskap om religioner, olika uttryck för religiositet och irreligiositet. Religionerna och åskådningarna studeras som en del av kulturen, kulturarvet och samhället och som en del av individens och kollektivets liv.

Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och utveckla den studerandes multilitteracitet i anknytning till religioner och åskådningar. Den studerande ska handledas att undersöka religioner analytiskt ur olika perspektiv och tillämpa och bedöma information om religioner på ett källkritiskt sätt. Religionsundervisningen ska ge den studerande förutsättningar att bygga sin egen världsåskådning och att ta del av dialoger inom och mellan religioner och åskådningar. Olika synsätt ska beaktas och den enskildes övertygelse ska respekteras och de mänskliga rättigheterna främjas i religionsundervisningen. Läroämnet stödjer den studerande att utvecklas till en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

I undervisningen används forskningsdata, religionernas egna källor och aktuellt material ur olika medier. Undervisningen tar upp språk, begrepp och metoder i de underliggande vetenskapsområdena. Den vetenskapliga grunden för läroämnet religion utgörs i synnerhet av teologi och religionsvetenskap. Dessutom utnyttjas kultur-, samhälls- och konstforskning på ett mångsidigt sätt i undervisningen.

Med hänsyn till läroämnets uppdrag och målen för modulerna kan undervisningen utföras i samarbete med de olika lärokurserna inom läroämnet religion samt med andra läroämnen. I undervisningen används varierande interaktiva arbetssätt liksom även digitala lärmiljöer, miljöer utanför skolan och sakkunniga. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppnås tillsammans med målen för läroämnet religion.

*Undervisningen i religion främjar den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att stödja hens självkännedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.*

*I undervisningen används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för **kommunikativ kompetens**. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhälleliga frågor.*

***Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens** utvecklas i religionsundervisningen på ett mångsidigt sätt. Undervisningen utforskar begrepp, språk och symbolik som är typiska för religioner samt olika vetenskapsgrenars syn på religion. Undervisningen ger färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. Undervisningen utvecklar den studerandes multilitteracitet och uppmuntrar till kreativ tillämpning av kunskaper och färdigheter i olika miljöer.*

*Religionsundervisningen utvecklar den studerandes **samhälleliga kompetens** genom att stärka hens delaktighet och deltagande. Undervisningen uppmuntrar den studerande att agera som en ansvarsfull medlem av det demokratiska och människorättsrespekterande samhället och olika sociala gemenskaper. Läroämnet ger färdigheter att agera i arbetsgemenskaper med kulturell mångfald och olika åskådningar. Genom att utveckla den studerandes förståelse för religioner och åskådningar och hens förmåga att föra dialoger om dessa ger läroämnet färdigheter att bygga samhällsfred samt en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid.*

*Läroämnet religion utforskar religioners etiska dimensioner och uppmuntrar den studerande att för egen del reflektera över värderingar och etiska frågor med beaktande av målen för **etisk kompetens**. Undervisningen ska stödja den studerandes **miljökompetens** genom att öka förståelsen av att religioner och åskådningar som etiska värdesystem spelar en viktig betydelse och roll när det gäller att bygga en ekologisk hållbar framtid.*

*Utvecklingen av **global och kulturell kompetens** är starkt kopplad till de centrala målen för läroämnet religion. Läroämnet granskar på ett mångsidigt sätt växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen, vilket stärker förståelsen för de finländska, europeiska och globala kulturarven och deras mångfald. Religionsundervisningen erbjuder ett tryggt forum för att behandla förhållandet mellan individen, kollektivet och det finländska samhället samt de tankar och känslor som hänför sig till dem. I egenskap av ett läroämne som diskuterar värderingar och åskådningar ger religion färdigheter att verka i pluralistiska, globala miljöer och i föränderliga medie- och teknologimiljöer.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i religion är att den studerande

ska

- *kunna hämta, tillämpa, analysera, bedöma och presentera information om religioner och åskådningar*
- *utveckla sin kulturella läskunnighet i anknytning till religioner och åskådningar*
- *ha förmåga att reflektera över och diskutera kring religiösa och etiska frågor*
- *känna till de centrala begreppen, synvinklarna och metoderna inom religionsforskning*
- *fördjupa sig i religionernas historiska och nutida betydelse och i växelverkan mellan samhälle, kultur och religion på olika håll i världen*

- *fördjupa sig i den religion som studeras och dess särdrag i Finland och på andra håll i världen*
- *identifiera och förstå religioners inre mångfald*
- *förstå religionens särdrag, till exempel religiöst språk och religiös symbolik samt kunna identifiera och analysera särdragen hos religiös och vetenskaplig kunskap*
- *utveckla förmåga att bygga och gestalta sin egen världsåskådning och kulturella identitet*
- *utveckla förmåga att förstå människor som har en annan övertygelse samt färdigheter att agera i mångreligiösa, pluralistiska och internationella miljöer*
- *förstå och respektera de mänskliga rättigheterna och kunna analysera religioner och åskådningar ur ett människorättsperspektiv*
- *utveckla förmåga att bygga en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid och att agera som en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.*

Bedömning

Uppgiften för bedömningen i läroämnet religion är att uppmuntra den studerande att studera och lära sig samt att ge respons på hens lärprocess och kunskaper. Bedömningen ska handleda och uppmuntra den studerande att långsiktigt planera och utvärdera sin egen lärprocess. Bedömningen ska vara mångsidig och inkludera såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul samt på den studerandes förmåga att behärska det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ges utifrån den studerandes mångsidiga prestationer och tar fasta på iakttagelser av hens kunskaper och färdigheter med fokus på allmänbildning i religions- och åskådningsfrågor. Bedömningen ska ta fasta på hur väl den studerande behärskar begrepp och helheter och hur väl hen tillämpar, analyserar, bedömer och presenterar kunskap samt förmågan att söka information och arbeta i olika lärmiljöer.

7.14.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1)

Studieavsnitt

Religion som fenomen - i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (RE1)

Studieavsnittets moduler

- Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (UE1), Obligatorisk

Mål

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

Målen för modulen är att den studerande ska

- *gestalta och kunna analysera den religiösa situationen i världen och de faktorer som påverkar den, liksom även religionernas inre mångfald*
- *kunna analysera religiositet och irreligiositet som fenomen*
- *gestalta och kunna analysera judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter, deras centrala drag, inflytande på kulturarv och samhällen samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till dessa religioner*
- *utveckla förmåga att agera i miljöer och arbetsliv som präglas av mångreligiositet och kulturell mångfald samt kunna diskutera aktuella frågor i anslutning till religion.*

Centralt innehåll

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

- *religion som fenomen, definition av religion och relationen mellan religion och vetenskap*
- *den religiösa situationen i världen, kännetecken för nutida religiositet och irreligiositet, religionsfrihet som mänsklig rättighet*
- *religionernas betydelse i byggandet av en hållbar framtid och andra aktuella frågor i anslutning till religioner och åskådningar*
- *judendomens, kristendomens och islams kulturella bakgrund och uppkomst samt deras viktigaste och gemensamma drag*
- *de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam*
- *judendomens och islams lära, etik och livsstil*
- *judendomens och islams inre mångfald, förhållande till samhället och betydelse för den västerländska kulturen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Kristendomen i världen, 2 sp (RE2)

Studieavsnittets moduler

- Kristendomen i världen, 2 sp (UE2), Obligatorisk

Mål

Kristendomen i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *gestalta och kunna analysera kristendomens betydelse ur ett kulturellt, samhälleligt och ur individens perspektiv samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till kristendomen*
- *känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra deras centrala drag*
- *fördjupa sig i olika tolkningssätt och uttrycksformer inom kristendomen på olika håll i världen*
- *kunna analysera och bedöma aktuella medieinnehåll och debatter om kristendomen*
- *utveckla färdigheter att agera i pluralistiska miljöer.*

Centralt innehåll

Kristendomen i världen

- *kristendomens ställning och växelverkan med den omgivande kulturen i olika delar av världen*
- *religionens ställning samt förhållandet mellan religion och stat i Europa*
- *den katolska, ortodoxa och protestantiska, i synnerhet den lutherska, kyrkans uppkomst, särdrag, etiska tänkande samt inflytande i samhället*
- *karismatisk kristendom som fenomen*
- *huvuddragen i religioner med rötter i kristendomen*
- *ekumenik och religionsdialog*
- *kristendom och miljöfrågor samt andra aktuella frågor som berör kristendomen och bakgrunden till dem*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1

Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3)

Studieavsnittets moduler

- Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (UE3), Valfri

Mål

Religioner och religiösa rörelser i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sig i religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av individens och kollektivets liv samt deras inflytande på kultur och samhälle*
- *känna till och kunna analysera hur religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan syns i och påverkar västvärlden*
- *gestalta och kunna analysera naturreligionernas nuvarande situation och centrala drag*
- *gestalta och kunna analysera bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag*
- *utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till religioner och förmåga att agera i arbetslivet och i internationella miljöer.*

Centralt innehåll

Religioner och religiösa rörelser i världen

- *den hinduiska världsbilden, livsstilen och etiken, hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur och samhälle samt den religiösa situationen i dagens Indien*
- *centrala drag och etiska principer i jainismen och sikhismen*
- *den buddhistiska livsstilen och etiken, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer*
- *centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället samt den religiösa situationen i dagens Kina*
- *shintoismens centrala drag samt religionernas inflytande på den japanska kulturen och det japanska samhället*
- *inflytandet i västvärlden från religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan*
- *naturreligioners och voodoo-besläktade religioners centrala drag och utbredning*
- *bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1

Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4)

Studieavsnittets moduler

- Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (UE4), Valfri

Mål

Religion, kultur och samhälle i Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få en mångsidig bild av växelverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland samt fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata samt tredje och fjärde sektorn*
- *förstå att kunskap om religioner och åskådningar behövs inom olika områden i samhällslivet*
- *identifiera och kunna analysera de fornfinska trostraditionernas och kristendomens inflytande på det finländska kulturarvet*
- *kunna analysera och bedöma aktuella debatter kring religionsfrihet och växelverkan mellan religion och samhälle samt irreligiositet och religionskritik*
- *utveckla förmåga att ta del av dialoger som berör religioner, åskådningar och samhällsfrågor samt kunna leva som en kultur- och åskådningsmedveten, aktiv samhällsmedlem.*

Centralt innehåll

Religion, kultur och samhälle i Finland

- *religionernas situation och religiositeten i Finland, sekularisering*
- *religion och religiösa samfund i den finländska och allmäneuropeiska lagstiftningen, religions- och åskådningsfrihet samt frågor om jämlikhet och diskriminering*
- *religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin, religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn samt religionens betydelse i individernas och familjernas liv samt i seder och bruk med beaktande av religionens roll i de etniska och språkliga minoriteternas liv i Finland*
- *fornfinska trostraditioner och deras betydelse i det finländska kulturarvet samt hur kristendomen format det finländska samhället och den finländska kulturen under olika tider*
- *irreligiositet, religionskritik och icke-religiösa seder och bruk i Finland*
- *dialog mellan religioner och åskådningar i dagens Finland*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1, RE3

Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5)

Studieavsnittets moduler

- Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (UE5), Valfri

Mål

Religion inom konsten och populärkulturen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och kunna analysera förhållandet mellan religion och konst: betydelsen av konst och arkitektur i olika religioner och religionernas inflytande på konstens utveckling*
- *fördjupa sig i hur man genom religiös konst uttrycker centrala läror och berättelser inom en religion, i synnerhet kristendomen*
- *känna till religiös symbolik och fördjupa sig i hur religiösa teman behandlas inom konst och populärkultur*
- *öva upp sin förmåga att tolka religiösa inslag i olika former av konst och populärkultur.*

Centralt innehåll

Religion inom konsten och populärkulturen

- *växelverkan mellan religion och konst, religioners betydelse för konstens utveckling*
- *religiös konst och hur religionen tar sig uttryck i olika konstformer*
- *hur arkitekturen i religiösa rum återspeglar religionen och dess särdrag*
- *religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer och inom populärkulturen*
- *analys av olika tolkningar av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1

Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6)

Studieavsnittets moduler

- Religion, vetenskap och medier, 2 sp (UE6), Valfri

Mål

Religion, vetenskap och medier

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till religionsforskningens olika perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning*
- *identifiera och kunna analysera religionsrelaterade aktuella teman och innehåll i medierna*
- *kunna analysera förhållandet mellan religion och medier samt kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt*

- *utveckla färdigheter att producera och presentera religionsrelaterad information.*

Centralt innehåll

Religion, vetenskap och medier

- *aktuella religionsforskningsperspektiv och -metoder inom olika vetenskapsområden: olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi samt konstforskning, kulturforskning och samhällsvetenskaper*
- *religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang*
- *användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier*
- *religioners mediesynlighet*
- *hur religionsrelaterade fenomen behandlas i medierna, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religionernas roll i konflikter och fredsbyggande, religion och miljöfrågor, religion och etiska frågor, religionskritik*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1, RE5

Repetition inför studentprovet, 1 sp (RE7)

Mål

Lokal precisering

- stöda de studerande i förberedelserna inför ämnesrealen i religion
- den studerande ska förstå helheter och samband inom och mellan religioner samt i förhållande till samhället

Centralt innehåll

Lokal precisering

- repetition av temahelheten i gymnasiets alla lärokurser och genomgång av aktuella frågor

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: RE1-RE6

7.15. Samhällslära (YH)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i samhällslära ska fördjupa den studerandes kunskaper om det omgivande samhället och ge hen förutsättningar att utvecklas till en aktiv och engagerad medborgare med intresse för samhällsfrågor. Medborgarsamhället samt samhällets struktur och centrala företeelser, makt, ekonomi och medborgarinflytande granskas ur finländsk, europeisk och global synvinkel. Samhällsläran bygger på samhällsvetenskaplig och juridisk vetenskap.

Undervisningen i samhällslära ska ge den studerande förutsättningar för att kritiskt granska och bedöma aktuella företeelser samt reflektera över framtida trender och alternativ. Undervisningen ska också stärka den studerandes ekonomiska kunnande och juridiska förståelse samt uppmuntra hen till aktivt samhälleligt deltagande. Utgångspunkten för undervisningen är att väcka ett personligt intresse för samhällsfrågor och världshändelser. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla färdigheter av betydelse för det samhälleliga tänkandet, såsom att mångsidigt kunna söka och kritiskt tolka information och statistiskt material samt diskutera och argumentera.

I undervisningen i samhällslära ska värdegrunden präglas av demokratiska principer, som jämlikhet, socialt ansvar, respekt för de mänskliga rättigheterna, åsiktsfrihet och aktivt medborgarskap samt uppskattning av arbete och företagsamhet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i samhällslära stödjer den studerande i formandet av den egna identiteten och utvecklingen till en aktiv, ansvarstagande och etiskt agerande medlem i det demokratiska samhället.

*Samhällslära utvecklar den studerandes **kompetens i välbefinnande** genom att den stärker livskompetensen och färdigheterna att sköta den egna ekonomin samt fördjupar den juridiska förståelsen. Läroämnet fördjupar den studerandes sociala färdigheter och förmåga att samarbeta samt aktivt delta i samhället och påverka demokratin för att främja det gemensamma välbefinnandet. Samtidigt främjas målen för **kommunikativ kompetens**.*

*Undervisningen i samhällslära utvecklar den studerandes multilitteracitet i den digitala samtiden genom att den stärker förmågan att välja och kritiskt tolka samt tillämpa forskningsbaserad information. Samhällsläran stärker även den studerandes samhälleliga och kritiska textkompetens och argumentationsförmåga. Läroämnet sporrar den studerande till tvärvetenskapligt samarbete och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med principen för kontinuerligt lärande och målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Undervisningen i samhällslära ska i mån av möjlighet omfatta samarbete med högskolor.*

*Samhällslära utgör det grundläggande läroämnet för **den samhälleliga kompetensen** och främjar den studerandes förutsättningar att kritiskt undersöka och analysera aktuella företeelser. Den studerande övar sig att agera i en värld som präglas av komplex information och informationspåverkan. Undervisningen fördjupar den studerandes mångsidiga samhälleliga kompetens genom att den stärker hens demokratiska färdigheter. Samhällslära sporrar den studerande att ta del i samhällelig verksamhet och verka för att främja en trygg, rättvis och hållbar framtid, både som finsk medborgare och EU-medborgare men även globalt. Läroämnet stärker den studerandes initiativförmåga och entreprenörsattityd samt hens färdigheter för fortsatta studier och arbetsliv.*

I samhällslära betonas individens värdebaserade och etiska agerande för det gemensamma goda med beaktande av det sociala ansvaret. Läroämnet fördjupar den studerandes förståelse av den cirkulära ekonomins principer och av hållbar konsumtion, såväl i näromgivningen som på

*global nivå. På det här sättet stärker samhällsläran den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**.*

*Samhällsläran stödjer den studerandes **globala och kulturella kompetens** genom att den stärker hens internationella färdigheter och världsmedborgarattityd samt fördjupar förståelsen av kulturell och ideologisk mångfald. Läroämnet hjälper den studerande att agera etiskt i en global medie- och teknologimiljö.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i samhällslära hänför sig till samhällslärans betydelse, värderingar och attityder, till att förstå samhälleliga fenomen samt till att söka och tillämpa samhällsrelaterad kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- *kunna bilda sig en demokratisk samhällsuppfattning som bygger på ansvarskänsla, respekt för jämlikhet och förståelse för mångfald*
- *förstå hur olika faktorer inverkar på formandet av den egna samhällsuppfattningen*
- *bli motiverad att fördjupa sitt intresse för samhällsfrågor och sin förståelse av deras betydelse.*

Att förstå samhällsfenomen

Målet är att den studerande ska

- *känna till grunderna för hur kunskap om samhället uppstår och behärska centrala samhälleliga och ekonomiska begrepp*
- *behärska grunderna för och tillvägagångssätten i det finska samhällssystemet, rättssystemet och näringslivet och kunna placera dem i europeiska och internationella sammanhang*
- *förstå sina möjligheter att påverka på lokal, nationell och internationell nivå som medlem i ett demokratiskt och föränderligt samhälle och vara motiverad att delta som en aktiv och ansvarsfull medborgare i enlighet med principen för hållbar utveckling.*

Att söka och tillämpa kunskap om samhällslivet

Målet är att den studerande ska

- *kunna söka och hitta mångsidigt samhälls- och ekonomirelaterat och aktuellt material i olika källor, också med hjälp av digitala verktyg, samt kunna tolka och kritiskt granska verbal, visuell och statistisk information*
- *kunna bilda sig mångsidigt motiverade åsikter om värdebaserade och kontroversiella samhälleliga och ekonomiska frågor*
- *kunna beskriva samband mellan komplexa samhällsfenomen, jämföra alternativa modeller för samhällsutveckling och ekonomisk utveckling samt bedöma olika motiv bakom och följder av samhällsbeslut och -åtgärder ur olika befolkningsgruppers och miljöns perspektiv.*

Bedömning

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl de allmänna målen för ämnet har uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen stödjer den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och kunnande

och hjälper hen att utveckla sina arbetssätt för att erhålla kunskaper och färdigheter som är utmärkande för samhälleligt tänkande.

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för samhälleligt tänkande och samhällelig verksamhet: förmåga att förstå principerna för hur samhällsrelaterad kunskap är uppbyggd, förstå fenomen inom samhället och ekonomin och deras bakomliggande orsaker och följder samt kritiskt bedöma samhället och ekonomin och tolkningar och alternativa lösningar som berör deras utveckling.

Bedömningen ska fokusera på den studerandes färdigheter att hantera samhällsrelaterad kunskap, som att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta samt använda den kunskapen för att bilda sig en välgrundad åsikt. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att söka, förstå, bedöma och tillämpa samhällsrelaterad kunskap, att bilda strukturerade helheter av sina kunskaper samt att producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig utvärdering av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Studieavsnitt

Det finländska samhället, 2 sp (SL1)

Studieavsnittets moduler

- Det finländska samhället, 2 sp (YH1), Obligatorisk

Mål

Det finländska samhället

- *kunna läsa och producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet*
- *förstå grundstrukturerna i det finländska samhället*
- *känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt kunna agera som en aktiv medborgare och bli intresserad av att delta i samhället*
- *känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen*
- *kunna granska och bedöma samhällelig påverkan i medierna*
- *kunna analytiskt granska demokratins möjligheter och utmaningar ur olika synvinklar*
- *kunna kritiskt granska samhällsrelaterad kunskap och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer*
- *kunna planera olika sätt att ändamålsenligt utöva politiskt medborgarinflytande för att lösa lokala, nationella och internationella frågor.*

Centralt innehåll

Det finländska samhället

Det finländska samhällets struktur

- *Finlands demografiska och sociala befolkningsstruktur*
- *faktorer som påverkar förändringar i befolkningsstrukturen*

Demokrati och rättsstat

- *mänskliga rättigheter, grundläggande medborgerliga rättigheter och skyldigheter*
- *rättsväsendet, domsrätten och ordningsmakten*

Välbefinnande och jämlikhet

- *jämlikhet, likabehandling och rättvisa i samhället*
- *den nordiska välfärdsstatens uppgifter, fördelar och utmaningar*

Makt, deltagande och påverkan

- *olika former av maktutövande i samhället, demokratiskt beslutsfattande och det finländska avtalssamhället*
- *medborgarnas påverkningsmedel och betydelsen av ett aktivt medborgarskap*
- *den lokala och statliga beslutsprocessen i Finland*
- *medias förändrade betydelse och mediepåverkan*

Lokal precisering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärker den studerande förståelsen för hur det finländska samhället fungerar. I studieavsnittet diskuteras aktuella händelser och den studerande tar del av nyhetsmaterial.

I studieavsnittet stärks den kommunikativa kompetensen genom debattövningar och mångsidiga diskussioner.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Ekonomikunskap, 2 sp (SL2)

Studieavsnittets moduler

- Ekonomikunskap, 2 sp (YH2), Obligatorisk

Mål

Ekonomikunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och bli intresserad av att följa nyheter som berör ekonomi*
- *känna till samhällsekonomins principer och begrepp*
- *kunna tolka statistik och diagram gällande ekonomi*
- *förstå betydelsen av arbete och företagsamhet för ekonomin och samhället*
- *kunna fatta välgrundade ekonomiska beslut samt ha kontroll över och planera sin egen ekonomi*
- *kunna granska ekonomiska frågor även ur ett etiskt perspektiv samt förstå att Finland är en del av den globala ekonomin*
- *kunna kritiskt analysera argument i en ekonomisk debatt och kunna analysera olika alternativ till ekonomisk-politiska lösningar samt bakgrunden till och följderna av dem.*

Centralt innehåll

Ekonomikunskap

Samhällsekonomin och dess aktörer

- *grundläggande ekonomiska begrepp, den ekonomiska kunskapens natur och hur den uppstår*
- *det samhällsekonomiska kretsloppet samt växelverkan mellan privathushåll, företag och samhällsekonomi*
- *skötseln av den egna ekonomin: sparande, konsumtion och skuldsättning*

Marknader, konjunkturer och näringsliv

- *fri konkurrens och prisbildning på marknaden*
- *arbete, företagsamhet och företag*
- *Finland som del av den globala ekonomin*
- *finansieringsmarknaden, sparande, placering och riskhantering*
- *störningar i ekonomin, konjunkturväxlingar samt deras bakgrund och följder*

Ekonomisk politik

- *utgångspunkter, fördelar och problem med hållbar ekonomisk tillväxt*
- *den offentliga ekonomin och dess balans*
- *aktörer, metoder och utmaningar inom den ekonomiska politiken*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den etiska kompetensen och miljökompetensen genom att hållbarhet, ekonomisk tillväxt, megatrender och globala miljöaspekter diskuteras ur olika perspektiv.

I studieavsnittet stärks den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande lär sig att tolka och analysera tabeller och statistik. Den studerandes kreativitet uppmuntras genom att ta självständiga investeringsbeslut.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SL3)

Studieavsnittets moduler

- Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (YH3), Obligatorisk

Mål

Finland, Europa och en värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få en bred överblick av globaliseringen och Finlands ställning som en del av den*
- *förstå europeiska och internationella avtalsbaserade former för samarbete och bildande av nätverk*
- *få insikt i Europeiska unionens verksamhet och kunna söka och kritiskt bedöma information om den*
- *förstå sina möjligheter att påverka och kunna agera som EU- och världsmedborgare*
- *kunna analysera vilka fördelar och nackdelar globaliseringen och den europeiska integrationen medför i det egna livet och för Finlands ekonomiska och politiska system*
- *kunna analysera och bedöma förändringar i och hot mot medborgarnas säkerhet och den internationella säkerhetsmiljön och möjligheter att avvärja dem.*

Centralt innehåll

Finland, Europa och en värld i förändring

Globala utmaningar, globalisering och bildande av nätverk

- *miljön, klimatförändringen, befolkningen och en hållbar framtid*
- *aktörer och möjligheter inom det internationella samarbetet*
- *Finland och Norden som en del av globala nätverk*
- *medborgarskap och medborgarinflytande i Europa och globalt*

Europeisk identitet och den europeiska integrationen

- *den europeiska identiteten, värderingar och pluralistiska samhällen*
- *Finland som en del av EU:s beslutsfattande*
- *EU:s ekonomiska politik och regionpolitik*
- *EU som global aktör*

Säkerheten i en verksamhetsmiljö i förändring

- *lokal och nationell säkerhet*
- *Finlands och EU:s säkerhetspolitik*
- *nya hot mot säkerheten och möjligheter att avvärja dem*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupas den samhälleliga kompetensen genom att lyfta fram dagsaktuella frågor, diskussioner kring europeiska unionens betydelse i vardagen och dess närvaro i lokalsamhället.

I studieavsnittet stärks den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom projekt med lokala aktörer knutna till EU, näringslivet och föreningsliv.

I studieavsnittet fördjupas den globala och kulturella kompetensen genom en fördjupad förståelse för EU-medborgarskapet, EU:s gemensamma värderingar samt EU:s roll i världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Lagkunskap, 2 sp (SL4)

Studieavsnittets moduler

- Lagkunskap, 2 sp (YH4), Valfri

Mål

Lagkunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till Finlands rättsordning och de principer för juridiskt tänkande som styr dess verksamhet*
- *kunna söka, tolka och använda relevant juridisk information*
- *känna till sina rättigheter och skyldigheter som medborgare, arbetstagare och konsument samt kunna tillämpa sin kunskap i frågor som berör vanliga rättsliga ärenden*
- *kunna analysera juridiska frågor i den offentliga debatten samt de synpunkter som lyfts fram där.*

Centralt innehåll

Lagkunskap

Rättsordningens grunder

- *juridiska grundbegrepp och grundläggande friheter och rättigheter*
- *källor till juridisk information och användningen av dem*
- *rätt och rättvisa som samhällsfenomen*
- *rättsordningen och domstolsväsendet*

Grunderna för medborgarnas vanligaste rättshandlingar inom följande rättsområden

- *avtals- och skadeståndsrätt*
- *familje- och kvarlåtenskapsrätt*
- *förmögenhetsrätt*
- *upphovsrätt och konsumenträtt*
- *arbetsrätt*
- *avtalsrätt som berör boende*
- *förvaltningsrätt och god förvaltningssed*
- *process- och straffrätt*
- *miljörätt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärker den studerande sitt aktiva medborgarskap och sin handlingsberedskap i vardagen. Den studerande känner till sina rättigheter och kan utöva dem.

I studieavsnittet fördjupas den samhälleliga kompetensen på olika sätt genom kontakten till det omgivande samhället. Den studerande får en inblick i att juridiken är en viktig komponent i samhällsbygget.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Repetition inför studentskrivningarna, 1 sp (SL5)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet förbereder deltagarna inför studentskrivningarna genom varierande övningsuppgifter samt repetition av teori och begrepp. Deltagarna bekantar sig med olika frågetyper och svarstekniker. Innehållet i studieavsnittet planeras utgående från deltagarnas behov och önskemål.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ämnesrelaterad terminologi och centrala begrepp
- genomgång av gamla studentprov och studentprovsfrågor
- analys av varierande statistiskt material
- svarsteknik
- repetition av innehållet i lärokursen i samhällslära

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den studerandes förmåga att kritiskt granska och tolka olika typer av material som texter, tabeller och statistik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper SL1–3.

Pengar växer på träd (Parkskolan), 2 sp (SL6)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att de studerande ska träna sin förmåga att samarbeta, lösa problem, fatta beslut och ta ansvar för sitt handlande. Samtidigt befrämjas kreativiteten och de studerande får en inblick i hur det är att vara företagare. Den studerande en möjlighet att kombinera teoretisk kunskap med praktisk nytta. De studerande ges möjlighet att involvera verksamheten i skolan och närmiljön, skolparken, i sina företagsidéer och kan därigenom få fördjupad kunskap. Inom det riksomfattande programmet UF-Ett år som företagare grundar den studerande ett övningsföretag som hen driver under ett läsår. Företaget fungerar med riktiga pengar och producerar tjänster eller produkter. Ungdomarna planerar själva affärsidén för sitt företag och enligt den förverkligar de sin miniföretagsverksamhet under läsårets gång. Deltagarna kan ges möjlighet att delta i olika tävlingar i anknytning till UF-verksamheten. Studieavsnittet kan innehålla företagsbesök och inspirerande företagare kan besöka skolan och berätta om sitt företag.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- entreprenörskap och företagarens egenskaper
- grunderna i marknadsföring
- företagets organisation och ledning
- grunderna i bokslut och beskattning
- från idé till eget företag
- deltagarna har ett eget företag under läsåret

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande utvecklar och tar ansvar för ett eget företag. Den studerande fördjupar sitt inre och yttre entreprenörskap.

I studieavsnittet utvecklar den studerande sina positiva styrkor, samt utvecklar sin kommunikations- och samarbetsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper. Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Aktivt medborgarskap, 2 sp (SL7)

Mål

Lokal precisering

- Fostran till demokrati och aktivt medborgarskap.
- Stärka företagsamhet och entreprenörsanda
- Uppmuntra de studerande till prosociala aktiviteter
- Samarbete och eget ansvar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Innehållet kan variera i enlighet med deltagarnas specifika intresseområden, exempel på detta kan vara:
- Aktivt deltagande i studerandekårsstyrelsens arbete
- Verksamhet i skolans café eller liknande
- Samarbete med olika aktörer inom närings- och/eller föreningslivet
- Förberedelse inför och representation av skolan i olika tävlingar, projekt eller andra utomstående evenemang

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den kommunikativa kompetensen genom samarbete med aktörer inom skolan, genom internationell utbyte, och inom närings- och föreningslivet.

I studieavsnittet fördjupar den studerande sin samhälleliga kompetens genom att själv aktivt delta i projekt och evenmang som ordnas inom skolan, eller med utomstående aktörer. Det aktiva deltagandet stärker den studerandes färdigheter för fortsatta studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet uppmärksammar studerandes egen aktivitet och kreativitet, samhällsengagemang på olika sätt och inre/yttre företagsamhet. Fokus ligger på arbetslivsfärdigheter, entreprenörsanda, det egna ansvaret och aktiva medborgarskapet.

Studieavsnittet kan delvis avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Försäljning, marknadsföring och kommersialisering (Parkskolan), 2 sp (SL8)

Mål

Lokal precisering

- Ett studieavsnitt inom Parkskolan som betonar företagsamhet och ekonomikunskap
- De studerande förkovrar sig i företagsekonomin och lägger grunden för en kommersiell kompetens och skaffar sig grundläggande kunskaper i global businesskultur. De fördjupar sina kunskaper och färdigheter i affärsverksamhet och kundrelationer. Genom olika övningsuppgifter utmanas de hitta lösningar på kundens olika behov och stärka kundens förtroendet genom djupare insikter i säljarbete. De studerande lär sig mer om försäljningstal (försäljningspitch), företagspresentationer och kundmöten. De lär sig även mer om varumärkensprofilering, logo och digital marknadsföring via sociala medier. De studerande får också möjlighet att profilera sin egen kompetens.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Kommersialisering
- Försäljning; Att lyssna på kunden
- Försäljningstal och företagspresentationer
- Modeller för olika former av marknadsföring
- Digital marknadsföring
- Att skapa ett varumärke

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen genom att den studerande får kommunicera på ett nytt sätt. Den studerande får även analysera olika typer av material och ta till sig olika inlärningsmetoder.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Stuideavsnittet kan avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: SL6.

Den globala handeln (Parkskolan), 2 sp (SL9)

Mål

Lokal precisering

- Ett studieavsnitt inom Parkskolan som betonar företagsamhet och ekonomikunskap. De studerande fördjupar sin förståelse kring den internationella handeln som studeras ur olika perspektiv. Under studieavsnittet kan de studerande fokusera på de möjligheter och utmaningar som globaliseringen medför och på megatrenderna inom ekonomin. De studerande får möjlighet att närmare fördjupa sin kunskap om och reflektera över betydelsen av ansvarsfull affärsverksamhet och hur den kan förverkligas. Under studieavsnittet behandlas även internationaliseringen genom att studera olika affärskulturer runtom i världen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Globaliseringen och dess betydelse idag
- Den fria handelns betydelse
- Globala strategier för affärsverksamhet
- Megatrender, tillväxtekonomier och cirkulär ekonomi
- Ansvarsfull affärsverksamhet och samhällsansvar
- Affärsetik och att göra affärer utomlands

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet fördjupar den globala och kulturella kompetensen genom att den studerande får fördjupa sitt globala perspektiv, reflektera kring hållbarhetsfrågor, etiska aspekter med företagande samt nya ekonomiska trender.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper SL2.

Koll på ekonomin, 2 sp (SL10)

Mål

Lokal precisering

- Ekonomi är en viktig del av livet. Koll på ekonomin är ett studieavsnitt i ekonomifostran och hantering av dagliga ekonomiska beslut. Den studerande lär sig färdigheter för att själv kunna hantera sin egen ekonomi. Studieavsnittets innehåll är uppbyggt kring penninghantering, inkomster, sparande och lån. Även hur man skyddar sin ekonomi genom försäkringar och god planering behandlas. Ekonomiska färdigheter och känslan av att ha kontroll skapar framtidstro och en trygg start för studier och arbetsliv.
- Kunna identifiera inkomstkällor
- Förstå syftet med och betydelsen av att planera, budgetera och spara
- Bekanta sig med krediter, riskhantering och försäkringar
- Förstå hur samhällsförändringar, livsstil och studier påverkar den egna ekonomin
- Förbereda sig för framtida utmaningar och förändringar i arbetslivet
- Ha förmågan att hantera den egna ekonomin

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Förtjäna och använd: inkomstkällor, konsumtion, budget , sparande, den dagliga ekonomin
- Spara och investera: bankdeposition, lån och krediter, riskhantering
- Samhälle och ekonomi: konjunkturernas betydelse, framtida utmaningar, studieliv och arbetsliv

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks kompetensen för välbefinnande genom den studerandes förmåga till ansvarstagande, planering och strukturering kring sin egen ekonomi. I studieavsnittet får den studerande förbereda sig inför framtida utmaningar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet kan avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.16. Bildkonst (KU)

Läroämnets uppdrag

Bildkonst är visuell kulturfostran där den studerande utforskar verkligheten med konstens medel. Det primära målet för läroämnet är att den studerande ska förstå vilken betydelse bildkonst och annan visuell kultur har i hens eget liv. Erfarenheter, fantasi och målinriktat arbete utgör grunden för multisensoriskt lärande. I undervisningen studeras estetiska, ekologiska och etiska värderingar inom konst och övrig visuell kultur. Den studerande stärker sina kunskaper om det immateriella och materiella kulturarvet, som stödjer överföring och förnyelse av traditioner. Undervisningen ska stödja en mångsidig allmänbildning och den studerandes utveckling till en aktiv lokal och global aktör. Den studerande ska erbjudas ett varierat utbud av möjligheter att utveckla färdigheter för framtida studier, arbete och internationell verksamhet. Studierna ger förutsättningar för att utveckla ett kreativt och kritiskt tänkande, påverka livsmiljön och främja en hållbar livsstil.

Undervisningen i bildkonst ska fördjupa den studerandes visuella multilitteracitet inom kulturens område liksom även språkmedvetenheten. De studerande iakttar, producerar, tolkar och värderar bilder genom att använda visuella och andra sätt att producera information. Språken inom olika kunskapsområden öppnar nya perspektiv på det fenomen som studeras. Undervisningen uppmuntrar till fördjupning av den kulturella kompetensen genom tvärkonstnärliga och tvärvetenskapliga angreppssätt. Den studerande bli bekant med olika konstsyner. I studierna studeras betydelsen av visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället ur historiskt och kulturellt perspektiv. Den studerande handleds i att motivera sina åsikter och uppfattningar om bildkonst och annan visuell kultur.

I undervisningen i bildkonst studeras verk, produkter och fenomen som både är bekanta och nya för den studerande. Med bild avses två- och tredimensionella verk och produkter och kopior av dem. I den visuella kulturen ingår även bilder som den studerande själv framställt liksom naturen, byggda miljöer, föremål, mediebilder och verk som definieras som konst. Den studerande deltar i valet av innehåll och uttryckssätt. Undervisningen ska ge förutsättningar för en mångsidig användning av arbetsmetoder och lärmiljöer. Den studerande uppmuntras att experimentera med verktyg, material och uttryckssätt och använda dem på ett kreativt sätt. Nya tekniker, mediemiljöer och former av audiovisuell kultur är samtidigt både föremål för undersökning och visuella uttrycksmedel. Den studerande ska fördjupa sig i aktuella fenomen och arbetssätt inom den visuella kulturen och med olika former av deltagande och inflytande. I undervisningen drar man också mångsidigt fördel av de möjligheter som museer och andra kulturaktörer erbjuder. Gymnasiestudierna i bildkonst skapar en bra grund för att bygga upp ett personligt och livslångt förhållande till visuell kultur.

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes ***kompetens för välbefinnande*** *genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.*

*Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.*

*Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser till exempel till en sång, en pjäs eller en annan bild. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.*

***Den samhälleliga kompetensen** fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande uppmuntras att ta ställning och delta i samhällsdebatten och bidra till en hållbar utveckling. Läroämnet ger möjligheter att undersöka hur demokratins tillstånd och de grundläggande rättigheterna förverkligas och utvecklas med konstnärliga medel. Den studerande bekantar sig också med juridiskt skyddade intressen som upphovsrätt, yttrandefrihet och integritet. I studierna utforskas de möjligheter som arbetsliv, medborgarorganisationer och studier erbjuder i anslutning till bildkonst och annan visuell kultur.*

*Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker. Den studerande uppmuntras att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.*

***Den globala och kulturella kompetensen** fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och att uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.*

Mål

De allmänna målen för undervisningen i bildkonst är uppdelade på tre målområden: bilders betydelse, delaktighet och medverkan, uttrycks- och tolkningsförmåga. De allmänna målen är följande:

Bilders betydelse

Målet är att den studerande ska

- *förstå betydelsen av konst, miljö och annan visuell kultur i sitt eget liv, samhället och den globala världen*
- *bygga sin kulturella identitet genom att producera och tolka olika bilder*

- *utveckla sin förmåga och sina styrkor att ta emot, förstå och producera materiellt och immateriellt kulturarv*
- *tolka hurdana estetiska, ekologiska och etiska värden som är kopplade till bildkonst och annan visuell kultur*
- *utforska betydelsen av bildkonst och annan visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället vid olika tidpunkter och i olika kulturer;*
- *förstå betydelsen av sinnlig njutning, föreställningar, känslor och kreativt tänkande för det egna lärandet och välbefinnandet.*

Delaktighet och medverkan

Målet är att den studerande ska

- *ta ställning till de värden som kommer till uttryck i bildkonsten och i annan visuell kultur*
- *kunna tillämpa metoder för visuell produktion, kommunikation och teknik för att presentera synsätt, vara delaktig och påverka*
- *utveckla kritiskt tänkande i miljöfrågor och i den egna verksamheten*
- *utnyttja föreställningar i det visuella tänkandet, i skapandeprocessen och i föreställningen av alternativa förfaringssätt*
- *kunna använda ett undersökande angreppssätt vid planering, utförande och i bilduttryck*
- *ta hänsyn till kulturell mångfald och hållbar livsstil i sin verksamhet.*

Uttrycks- och tolkningsförmåga

Målet är att den studerande ska

- *kunna ställa upp mål för undersökande, långvarigt och fenomencentrerat arbete och lärande som är typiskt för konsten*
- *fördjupa den visuella kulturens multilitteracitet genom att utnyttja olika kunskaper vid skapande och tolkning av bilder*
- *utveckla sin visuella läskunnighet, medieläskunnighet och förmåga att tolka omgivningen för att producera och tolka visuell kultur*
- *fördjupa sin förmåga att skapa bilder genom att använda olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt*
- *kunna skapa och tolka bilder genom att koppla dem till olika konstuppfattningar*
- *studera bildkonst och annan visuell konst ur verkets, upphovsmannens, mottagarens och samhällets synvinkel.*

Bedömning

Bedömningen i bildkonst ska vara uppmuntrande, långsiktig, interaktiv och utveckla den studerandes bildkonstnärliga färdigheter. Bedömningen ska stödja den studerandes personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur.

Bedömningen fokuserar på hur de allmänna och modulspecifika målen för bildkonst har uppnåtts och hur den mångsidiga kompetensen har förverkligats. Mångsidig bedömning under alla faser av lärprocessen ska stödja den studerande att nå målen som ställts upp för studierna. Detta stödjer den studerande att fördjupa sin förmåga att lära sig lära. Bedömningen ska även omfatta självvärdering och kamratrespons.

I bedömningen ska läraren beakta hur den studerandes bildkonstnärliga färdigheter har utvecklats, de olika arbetsprocesserna och resultaten av arbetet. Bedömningen ska sporra den studerande att använda arbetssätt och studiemiljöer på ett ändamålsenligt sätt, individuellt och i grupp.

Studieavsnitt

Egna bilder och kulturer, 2 sp (KO1)

Studieavsnittets moduler

- Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KU1), Obligatorisk

Mål

Egna bilder, delade kulturer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *iaktta bilder som är viktiga för den studerande själv och för andra människor samt dela sina tankar genom bilder och andra sätt att producera kunskap*
- *använda olika verktyg, material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder, individuellt eller i grupp*
- *tillämpa medel och tekniker som används i visuell kommunikation för att presentera synsätt och vara delaktig och påverka*
- *utforska och tolka konst ur individens, gruppens och samhällets perspektiv*
- *utforska och tolka den visuella kulturen under olika tider och i olika kulturer och sociala gemenskaper*
- *utforska och tolka aktuella fenomenen inom bildkonst och annan visuell kultur*
- *förstå betydelsen av bildkulturer i sitt eget liv, samhället och den globala världen*
- *förstå betydelsen av visuell kultur som ett uttryck för kulturell mångfald, i förnyandet av kulturarvet och med tanke på hållbar utveckling.*

Centralt innehåll

Egna bilder, delade kulturer

Mina bilder

- *den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till konsten, bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Konstens och miljöns bilder

- *sätt att producera, redigera och presentera bilder i konst, miljön och medierna*
- *begrepp och bildsamlingar inom bildkonst och annan visuell kultur*
- *olika syner på konst och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur*
- *påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Den studerande arbetar aktivt med att undersöka, uttrycka, presentera och verka, att utforska kulturfenomen, visualisera och producera. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser till exempel till en sång, en pjäs eller en annan bild. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KO2)

Studieavsnittets moduler

- Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KU2), Obligatorisk

Mål

Rum, platser och fenomen i miljön

Målen för modulen är att den studerande ska

- *iaktta verk, produkter och tjänster samt digitala, byggda och naturliga miljöer som är viktiga för den studerande själv och för andra människor*
- *beskriva sina iakttagelser och tankar om miljöer, produkter och tjänster med hjälp av bilder och andra sätt att producera kunskap*
- *undersöka kopplingarna mellan miljöns bilder och sina egna bilder, konsten och kulturarvet*
- *tillämpa processer, tekniker och förfaringssätt som är typiska inom arkitektur, design och produktifiering för att skapa bilder, ensam eller i grupp*
- *utforska och tolka byggda miljöer, produkter och tjänster med tanke på samhällsutveckling, rättigheter och hållbar utveckling*
- *utveckla sin förmåga att skapa, tolka, värdera och agera när det gäller bilder i miljön*
- *förstå betydelsen av visualitet i hållbar planering, kommunikation och användning av produkter, tjänster och arkitektu*
- *förstå de möjligheter till påverkan och delaktighet med hjälp av bilder som den studerande har i sitt eget liv med tanke på en estetiskt, etiskt och ekologiskt hållbar framtid.*

Centralt innehåll

Rum, platser och fenomen i miljön

Mina bilder

- *den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till miljöns bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Miljöns bilder

- *sätt att producera, redigera och presentera bilder i miljön, medierna och konsten*

- *begrepp och bildsamlingar inom arkitektur, design och medier*
- *sambandet mellan den visuella kulturens verk och olika syner på konstens uppgift och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur i anknytning till miljön*
- *påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande kan bekanta sig med samhällsdebatten, hållbar utveckling, demokratins tillstånd, de grundläggande rättigheterna, upphovsrätt, yttrandefrihet, integritet, arbetsliv, medborgarorganisationer och studier inom visuell kultur.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker genom att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Nationella fördjupade studier.

Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3)

Studieavsnittets moduler

- Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KU3), Valfri

Mål

Bilder kommunicerar och påverkar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin egen relation till digitala bilder, medier, konst och teknologi genom att utveckla tänkandet och uttrycksförmågan*
- *bredda sina kunskaper om medier, konst, teknik och audiovisuell kultur genom att fördjupa sig i olika uttrycks-, produktions- och presentationssätt*
- *undersöka mediekulturen i sin produktion och tolkning av verk, produkter och tjänster*
- *använda medietekniska verktyg, metoder och processer för att designa, interagera och delta självständigt och som en del av en grupp*

- *tolka visuella kulturprodukter som kombinerar olika sätt att skapa kunskap och de intertextuella relationer som ingår i dem*
- *tolka mediepresentationer och konst ur verkets, upphovsmannens, publikens och samhällets perspektiv*
- *ta ställning till de värderingar som förekommer i medier, bildkonst och annan visuell kultur med sina bilder*
- *undersöka mediernas och konstens bilder när det gäller identitetsbygge, överföring och förnyande av kulturarvet samt hållbar utveckling.*

Centralt innehåll

Bilder kommunicerar och påverkar

Mina bilder

- *bilder som är viktiga för den studerande och mediekulturer som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till mediernas bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Bilder i medierna

- *producera, redigera och visa en bild digitalt och på andra sätt*
- *begrepp och bildsamlingar inom medier, kommunikation och konst*
- *sambandet mellan mediepresentationer och olika syner på konst och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *undersöka kulturella, samhälleliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande*
- *den studerande som aktör inom medier och annan visuell kultur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande kan bekanta sig med samhällsdebatten, hållbar utveckling, demokratins tillstånd, de grundläggande rättigheterna, upphovsrätt, yttrandefrihet, integritet, arbetsliv, medborgarorganisationer och studier inom visuell kultur.

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Nationella fördjupade studier.

Konstens många världar, 2 sp (KO4)

Studieavsnittets moduler

- Konstens många världar, 2 sp (KU4), Valfri

Mål

Konstens många världar

Målen för modulen är att den studerande ska

- *undersöka, tolka och värdera konstbilders personliga och samhälleliga betydelser*
- *fördjupa sin egen relation till bilder från olika tidsperioder och kulturer*
- *utveckla sina färdigheter att uttrycka sig i bild i enlighet med sina egna mål, självständigt och i grupp*
- *använda uttrycks-, presentations- och förfaringssätt som är typiska för samtida konst*
- *tolka konsten ur verkets, upphovsmannens, mottagarens, konstinstitutionernas och samhällets synvinkel*
- *undersöka aktuella fenomen i bildkonsten och annan visuell kultur i sitt bildkonstnärliga uttryck*
- *med sina bilder ta ställning till de värderingar som förekommer i bildkonst och annan visuell kultur*
- *undersöka bildkonst och annan visuell kultur när det gäller identitetsbygge, hållbar utveckling och för att förmedla och förnya kulturarvet.*

Centralt innehåll

Konstens många världar

Mina bilder

- *bilder som är viktiga för den studerande och konstvärldar som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Bilder i konsten

- *traditionella och nya sätt att skapa, redigera och presentera bilder*
- *konstens begrepp och bildsamlingar*
- *konst producerad under olika tidpunkter och i olika kulturer som föremål för forskning*
- *sambandet mellan konsten och olika syner på konst och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *undersöka kulturella, samhälleliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande*
- *den studerande som aktör inom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och sitt kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka kulturarvet

globalt och nationellt perspektiv ur sin kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Nationella fördjupade studier.

Målning och skulptur, 2 sp (KO5)

Mål

Lokal precisering

- materialkunskap och grunder i användning av olika tekniker för erfarenhet och för eget uttryck
- utveckling av förmåga att använda färg och fantasi kreativt och målmedvetet
- grunder i skulpturalt tänkande och erfarenhet av tredimensionellt arbete i varierande skulpturala tekniker

Centralt innehåll

Lokal precisering

- målning i olika tekniker utgående från olika teman, varierat uttryck och färganvändning
- materialkunskap och centrala begrepp: grunderna i användning av t.ex. akvarell, gouach och akrylfärger
- olika motiv: landskap, människor, stilleben och fantasi
- materialkunskap och centrala begrepp: lera och keramik, skulptur och relief
- konstverk: målning och skulpturer som bakgrund och inspiration

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och sitt kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen

relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka kulturarvet globalt och nationellt perspektiv ur sin kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Teckning special, 2 sp (KO6)

Mål

Lokal precisering

- den studerande utvecklar sin gestaltningsförmåga med varierande metoder
- fördjupning i olikauttryckssätt och tekniker
- olika teknikers användningsmöjligheter
- förstoring, skuggning, tredimensionellt föremål på tvådimensionell yta
- komposition, proportion och valöråtergivning.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- varierande teckneredskap, t.ex. kol, blyerts, färgpennor, tusch och kritor
- varierande tecknemetoder, t.ex. rutförstoring, skuggning, materialåtergivning, croquisteckning och modellteckning
- varierande motivkretsar som lämpar sig för de olika medierna, t.ex. stilleben, interiörer, landskap, porträtt och motiv ur fantasin och efter förebilder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker genom att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Parkkonst (Parkskolan), 2 sp (KO7)

Mål

Lokal precisering

- Bereda intresse för Skolträdgården, växtriket och parken som den närliggande skolmiljön genom att arbeta med Skolträdgården som motiv och miljö för bildkonst, bild och formrelaterad verksamhet
- Medvetandgöra om den egna estetiska upplevelsen i parken och växtmotivet genom sitt skissarbete i parken och genom att bearbeta motivkretsen ur

Centralt innehåll

Lokal precisering

- konstnärligt arbete och visuell verksamhet med Skolträdgården som inspiration
- varierande visuella tekniker, t.ex. serigrafi, teckning, målning, skulptur, fotografering och video
- dokumentering
- stilisering, förenkling och mönsterproduktion med natur, växter och djur som motiv
- formgivningsprocessen
- installationer eller utställningar i eller i anknytning till trädgården

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker genom att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och sitt kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka kulturarvet globalt och nationellt perspektiv ur sin kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Bildkonstperiod 1 A, 2 sp (KO8)

Mål

Lokal precisering

- Studiaeavsnittets mål är att den studerande ska fördjupa och utvidga sina kunskaper i traditionella bildkonsttekniker: teckning, målning och skulptur samt grafik.
- Den studerande kan utöva bildkonst mera koncentrerat under en period med flera pass per dag i ett streck.
- Den studerande får en teoretisk bakgrund för en praktisk tillämpning av traditionella tekniker samt mera moderna och kreativa uttrycksformer för att kunna uttrycka sig personligt individuellt och i samarbete i visuell form.
- Den studerande iakttar sina egna och andras bildkulturer samt aktuella fenomen inom konst, i medier och annan visuell kultur.
- Den studerande utforskar bildkonst och annan visuell kultur ur olika perspektiv, individuellt och i grupp..

Centralt innehåll

Lokal precisering

- teckning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. croquisteckning och teckning efter levande modell, stilleben med varierande arbetsredskap; blyerts, grafit, kol och flytande tusch t.ex. på olika typer av papper som underlag; proportioner, valörer och linjer.
- grafik: centrala begrepp och tekniker, t.ex. högtryck, djuptryck, plantryck (litografi) och genomtryck; carborundum/linoleumsnitt/träsnitt/etsning/ kopparstick/serigrafi.
- målning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. akvarell, akryl, olja eller äggoljetempera på papper, pannå eller uppspänd duk; färganvändning, färglära, måleriska tekniker och expressivt uttryck utgör grunderna för olika teman.
- skulptur: centrala begrepp och tekniker, t.ex. fristående skulptur, relief, kinetiska skulpturer, platsspecifika skulpturer, installation, land art och funna objekt.
- konsthistoria: centrala begrepp ur konsthistorien och olika konstsamlingar i samband med egna projekt och uppgifter samt eventuell konstresa.
- möjlighet att besöka verkstäder i Campus Allegro.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker genom att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kombineras med Bildkonstperiod 1 B.
Studieavsnittet kan avläggas inom bildkonstlinjen.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Bildkonstperiod 1 B, 2 sp (KO9)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska fördjupa och utvidga sina kunskaper i traditionella bildkonsttekniker: teckning, målning och skulptur samt grafik.
- Den studerande kan utöva bildkonst mera koncentrerat under en period med flera pass per dag i ett streck.
- Den studerande får en teoretisk bakgrund för en praktisk tillämpning av traditionella tekniker samt mera moderna och kreativa uttrycksformer för att kunna uttrycka sig personligt individuellt och i samarbete i visuell form.
- Den studerande iakttar sina egna och andras bildkulturer samt aktuella fenomen inom konst, i medier och annan visuell kultur.
- Den studerande utforskar bildkonst och annan visuell kultur ur olika perspektiv, individuellt och i grupp.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- teckning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. croquisteckning och teckning efter levande modell, stilleben med varierande arbetsredskap; blyerts, grafit, kol och flytande tusch t.ex. på olika typer av papper som underlag; proportioner, valörer och linjer.
- grafik: centrala begrepp och tekniker, t.ex. högtryck, djuptryck, plantryck (litografi) och genomtryck; carborundum/linoleumsnitt/träsnitt/etsning/ kopparstick/serigrafi.
- målning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. akvarell, akryl, olja eller äggoljetempera på papper, pannå eller uppspänd duk; färganvändning, färglära, måleriska tekniker och expressivt uttryck utgör grunderna för olika teman.
- skulptur: centrala begrepp och tekniker, t.ex. fristående skulptur, relief, kinetiska skulpturer, platsspecifika skulpturer, installation, land art och funna objekt.
- konsthistoria: centrala begrepp ur konsthistorien och olika konstsamlingar i samband med egna projekt och uppgifter samt eventuell konstresa.
- möjlighet att besöka verkstäder i Campus Allegro.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället

och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker genom att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kombineras med Bildkonstperiod 1 A.
Studieavsnittet kan avläggas inom bildkonstlinjen.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Mediaperiod 2 A, 2 sp (KO10)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande ska fördjupa sina färdigheter och utforska mediekulturer som foto, film, animation och grafisk formgivning under en koncentrerad och intensifierad period.
- Den studerande får en teoretisk bakgrund för en praktisk tillämpning av traditionella mediatekniker.
- Den studerande använda mediala planeringsprocesser i moderna och kreativa uttrycksformer för att kunna uttrycka sig personligt individuellt och i samarbete i visuell form.
- Den studerande ska använda medieinnehåll och -fenomen, olika förfaringssätt och mediala planeringsprocesser som utgångspunkt för att skapa bilder.
- Den studerande ska delta och påverka i mediemiljöer med hjälp av visuella metoder och genom andra sätt att producera kunskap.
- Den studerande kan fördjupa innehållet i Ku3.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- foto: centrala begrepp och tekniker, t.ex. grunderna för fotografering, komposition och bildredigering, konstfoto, mediabilden och studiofotografering
- film: centrala begrepp och tekniker, t.ex. synopsis, bildmanuskript och filmspråk, inspelning och redigering
- animation: centrala begrepp och tekniker, t.ex. stop motion, leranimation, tecknad eller föremålsanimation
- grafisk formgivning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. typsnitt, logotyper, layout och typografi, budskap och förståelse
- medieinnehåll, -produkter, -tjänster, olika förfaringssätt och mediemiljöer som utgångspunkt för visuellt skapande
- begrepp, bildtyper och bildsamlingar som anknyter till medier
- aktuella mediefenomen och -frågor
- visuell media i arbetslivet: studiebesök
- möjlighet att besöka verkstäder i Campus Allegro

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Den samhälleliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande kan bekanta sig med samhällsdebatten, hållbar utveckling, demokratins tillstånd, de grundläggande rättigheterna, upphovsrätt, yttrandefrihet, integritet, arbetsliv, medborgarorganisationer och studier inom visuell kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kombineras med Mediaperiod 2 B.
Studieavsnittet kan avläggas inom bildkonstlinjen.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Mediaperiod 2 B, 2 sp (KO11)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande ska fördjupa sina färdigheter och utforska mediekulturer som foto, film, animation och grafisk formgivning under en koncentrerad och intensifierad period.
- Den studerande får en teoretisk bakgrund för en praktisk tillämpning av traditionella mediatekniker.
- Den studerande använda mediala planeringsprocesser i moderna och kreativa uttrycksformer för att kunna uttrycka sig personligt individuellt och i samarbete i visuell form.
- Den studerande ska använda medieinnehåll och -fenomen, olika förfaringssätt och mediala planeringsprocesser som utgångspunkt för att skapa bilder.
- Den studerande ska delta och påverka i mediemiljöer med hjälp av visuella metoder och genom andra sätt att producera kunskap.
- Den studerande kan fördjupa innehållet i KU3.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- foto: centrala begrepp och tekniker, t.ex. grunderna för fotografering, komposition och bildredigering, konstfoto, mediabilden och studiofotografering
- film: centrala begrepp och tekniker, t.ex. synopsis, bildmanuskript och filmspråk, inspelning och redigering
- animation: centrala begrepp och tekniker, t.ex. stop motion, leranimation, tecknad eller föremålsanimation

- grafisk formgivning: centrala begrepp och tekniker, t.ex. typsnitt, logotyper, layout och typografi, budskap och förståelse
- medieinnehåll, -produkter, -tjänster, olika förfaringssätt och mediemiljöer som utgångspunkt för visuellt skapande
- begrepp, bildtyper och bildsamlingar som anknyter till medier
- aktuella mediefenomen och -frågor
- visuell media i arbetslivet: studiebesök
- möjlighet att besöka verkstäder i Campus Allegro

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande kan bekanta sig med samhällsdebatten, hållbar utveckling, demokratins tillstånd, de grundläggande rättigheterna, upphovsrätt, yttrandefrihet, integritet, arbetsliv, medborgarorganisationer och studier inom visuell kultur.

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet kombineras med Mediaperiod 2 A.
Studieavsnittet kan avläggas inom bildkonstlinjen.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Samtidskonst, 2 sp (KO12)

Mål

Lokal precisering

- Målet för studieavsnittet är att den studerande ska lära känna och kunna värdera aktuella fenomen och metoder inom olika konstarter.
- Under studieavsnittet ska den studerande undersöka förhållandet mellan konst och kultur samt konstens betydelse i det egna livet, samhället och världen.
- Teman och ämnesområden som är relevanta för den studerande ska undersökas med hjälp av metoder som är typiska för olika konstarter och genom att kombinera dessa.
- Studieavsnittet ska genomföras som en helhet där man kombinerar minst två konstarter.
- Det centrala innehållet i studieavsnittet kan också väljas bland temaområdena.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- olika konstuppfattningar bakom samtidskonst, tvärkonstnärliga projekt

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och sitt kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka kulturarvet globalt och nationellt perspektiv ur sin kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper:

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Konst- eller mediaperiod, 2 sp (KO13)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska fördjupa och utvidga sina kunskaper i traditionella bildkonsttekniker: teckning, målning och skulptur samt grafik en andra gång.
- Den studerande ska fördjupa sina färdigheter och utforska mediekulturer som foto, film, animation och grafisk formgivning under en koncentrerad och intensifierad period en andra gång.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Lika som KU8-KU12

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Lika som KU8-KU11

Studieavsnittet avses för studerande som går bildkonst-eller mediaperiod en andra gång.

Konst- eller mediaperiod, 2 sp (KO14)

Mål

Lokal precisering

- Lika som KU8-KU12

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Lika som KU8-KU12

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Lika som KU8-KU12

Studieavsnittet avses för studerande som går bildkonst-eller mediaperiod en andra gång.

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.17. Gymnastik (LI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med undervisningen i gymnastik är att stödja den studerandes välbefinnande, utveckling och lärande. Undervisningen i gymnastik ger den studerande sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna värdera, upprätthålla och utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Undervisningens syfte är att handleda den studerande att ta ansvar för sin fysiska aktivitet och sin funktions- och studieförmåga. I undervisningen betonas betydelsen av fysisk aktivitet som främjar det totala välbefinnandet som en del av en aktiv livsstil. Den studerande ska utveckla en positiv kroppsuppfattning och självbild genom fysisk aktivitet. I undervisningen i gymnastik ska den studerande få uppleva glädje, en känsla av att lyckas och rörelsekompetens samt lära sig olika sätt att upprätthålla och utveckla sitt välbefinnande. I gymnastikundervisningen ska man främja alla studerandes jämlikhet och likabehandling.

Gymnastikens uppdrag och mål ska genomföras genom mångsidig och trygg undervisning samt genom att beakta vilka möjligheter olika studiemiljöer och årstider erbjuder. I gymnastikundervisningen används olika arbetssätt och metoder och de studerande tas med i planeringen och bedömningen av aktiviteter samt handleds att ta ansvar för sina egna och gruppens aktiviteter och för tryggheten.

Vid gruppbildning ska den studerandes rätt till fysisk, psykisk och social trygghet beaktas. Den studerandes lärande ska stödjas genom differentiering av undervisningen med beaktande av den studerandes individuella utgångsläge och utvecklingsbehov (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Mångsidig kompetens

Undervisningen i gymnastik stärker den studerandes motivation, självförtroende och förutsättningar för fysisk aktivitet samt hens förståelse för betydelsen av en fysiskt aktiv livsstil.

Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork, vilket i sin tur stärker ***kompetensen för välbefinnande*** *och även en verksamhetskultur som främjar hälsa och välbefinnande. Med funktionsförmåga avses i gymnastiken de fysiska, sociala och psykiska förutsättningarna att klara av vardagliga aktiviteter. I gymnastiken lär den studerande sig att upprätthålla sin funktionsförmåga samt förstå hur funktionsförmågan inverkar på den egna fysiska och kognitiva prestationsförmågan och på välbefinnandet.*

Den studerandes ***kommunikativa kompetens*** *utvecklas med hjälp av de mångsidiga arbetssätt och metoder som tillämpas inom gymnastikundervisningen. I anknytning till den kommunikativa kompetensen är det viktigt att stärka den studerandes självbild så att hen lär sig uppskatta sig själv. Goda kommunikativa färdigheter förutsätter självregleringsförmåga, som att kunna identifiera och förstå sina egna känslor och reglera sina känslouttryck. Gymnastiken som läroämne främjar därmed gemenskapskänslan, ansvarstagandet och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten samt säkerheten även inom hela skolgemenskapen.*

Gymnastik i gymnasiet är ett tvärvetenskapligt läroämne, som erbjuder möjligheter att förstå olika vetenskapsgrenar och läroämnen, som hälsokunskap, biologi, fysik och musik. Lärsituationerna i gymnastiken är till sin karaktär problemlösningssituationer, och utvecklar därmed den studerandes ***tvärvetenskapliga och kreativa kompetens****. Fysisk aktivitet utvecklar hjärnan och hjärnans välmående mångsidigt, samtidigt som studieförmågan och förutsättningarna för att lära sig stöds.*

En god funktionsförmåga stärker den studerandes studie- och arbetslivsfärdigheter. I gymnastikundervisningen stärks den ***samhälleliga kompetensen*** *genom att den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna och deras säkerhet samt genom att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och*

arbeta långsiktigt för att nå sina mål utgör grunden för såväl gymnastikstudierna som för de övriga studierna och arbetslivet. I gymnastiken upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

I gymnastiken ska den studerande långsiktigt utveckla sig själv, använda den egna muskelstyrkan och visa respekt för andra. På det här sättet utvecklas den studerandes ***etiska kompetens och miljökompetens*** *som i gymnastiken tar sig i uttryck i en strävan mot det gemensamma goda. Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis. Den studerande lär sig identifiera vilka aktivitetsformer som är skonsamma för miljön och vilka som belastar miljön, till exempel genom att hen får insikt i etiskt hållbara aktivitetsformer i naturen.*

I gymnastikundervisningen används i mån av möjlighet hälso- och sportteknologi och den studerande lär sig kritiskt tolka information och använda medier på ett tryggt sätt, till exempel vad gäller att publicera platsinformation och att publicera bilder på sina prestationer. Fysisk aktivitet fungerar som ett globalt, gemensamt och kroppsligt språk som förenar olika människor och kulturer och på det sättet stärker den ***globala och kulturella kompetensen****.*

Mål

De allmänna för undervisningen i gymnastik är att den studerande

ska

- *lära sig tillämpa rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)*
- *lära sig bedöma och utifrån bedömningen träna sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)*
- *kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och för att öka den fysiska aktiviteten*
- *utveckla sin förmåga till självvärdering (ställa upp mål, göra upp en plan och arbeta i riktning mot målen samt bedöma sina framsteg)*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, lära sig hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna, samt stödja gemenskapen genom att uppmuntra andra och ge konstruktiv respons och kamratrespons.*

Bedömning

Syftet med bedömningen i gymnastik är att stödja den studerandes arbete, lärande och utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter. Bedömningen i gymnastik ska utgå från de mål som i studieavsnittet ställts upp för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska bestå av respons som främjar den studerandes lärande och arbete. Bedömningen ska även beskriva hur målen för undervisningen nåtts. Bedömningen ska vara fortlöpande och basera sig på olika slags prestationer och mångsidig användning av olika former av bedömning, såsom bedömning som genomförs av läraren, självvärdering och kamratrespons. Bedömningen ska inte basera sig på den studerandes värderingar, attityder eller personliga egenskaper. Den studerandes fysiska konditionsnivå ska inte heller användas som grund för bedömningen. Den studerandes hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i bedömningen i gymnastik så att den studerande ska ha möjlighet att vid behov visa sitt bästa möjliga kunnande på alternativa sätt och med avvikande arrangemang (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Studieavsnitt

En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GY1)

Studieavsnittets moduler

- En lärande och aktiv studerande, 2 sp (LI1), Obligatorisk

Mål

En lärande och aktiv studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna, samt ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

En lärande och aktiv studerande

- *tillämpning av rörelsefärdigheter i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar som är gemensamma för undervisningsgruppen och mångsidigt beaktar studiemiljöns möjligheter (sommar-, vinter- och vattenaktiviteter samt friluftsliv) och som genomförs såväl inomhus som utomhus*
- *gymnastikövningar och -lekar samt spel som utvecklar undervisningsgruppens samarbetsförmåga och samhörighet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Mångsidig fysisk aktivitet i olika miljöer stärker den studerandes fysiska och psykiska funktionsförmåga, självkänsla och kroppskontroll.

Samarbetsövningar och spel av olika slag stärker gruppdynamiken och kreativiteten samt de studerandes förmåga att jobba tillsammans.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer i en annan period.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

En aktiv livsstil, 2 sp (GY2)

Studieavsnittets moduler

- En aktiv livsstil, 2 sp (LI2), Obligatorisk

Mål

En aktiv livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma och utifrån bedömningen ställa upp mål för utvecklingen av sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)*
- *med beaktande av den egna funktionsförmågan och miljön kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska funktionsförmågan och öka den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna samt ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

En aktiv livsstil

- *självvärdering, upprätthållande och mångsidig utveckling av de fysiska egenskaperna (styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet) med hjälp av mångsidig fysisk aktivitet*
- *rörlighet och kroppsvård*
- *ergonomiska aspekter i rörelser och utförande*
- *övningar i par eller grupp som utvecklar samarbetsförmågan och samhörigheten*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stärker och utvecklar sin fysiska funktionsförmåga genom att målmedvetet jobba på dess delområden (styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet) under studieavsnittets gång. Det psykiska och sociala välmåendet stärks genom fysisk aktivitet både ensam och i grupp. Den studerande uppmuntras till att reflektera över och utvärdera sitt eget välbefinnande.

Den studerandes kommunikativa färdigheter och känslohantering stärks i olika spelsituationer och samarbetsövningar. Den studerande jobbar kontinuerligt på att ge sina kamrater respons på ett utvecklande sätt.

Den studerande känner till och utvecklar praktiskt funktionsförmågans delområden och dimensioner, vilka teoretiskt tas upp även i andra läroämnen (hälsokunskap, biologi, psykologi). Problemlösningsövningar stärker kreativiteten.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer i en annan period.
Studieavsnittet kan endast i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: GY1.

Nya möjligheter, 2 sp (GY3)

Studieavsnittets moduler

- Nya möjligheter, 2 sp (LI3), Valfri

Mål

Nya möjligheter

Målen för modulen är att den studerande ska

- *mångsidigt öva och tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper på nya sätt*
- *träna sin kroppskontroll*
- *identifiera sina känslor, visa respekt för andra i kommunikationssituationer samt stödja gemenskapskänslan genom att hjälpa och uppmuntra andra*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

Nya möjligheter

- *introduktion till nya aktiviteter och idrottsgrenar*
- *upprätthållande och utveckling av rörelsefärdigheterna och de fysiska egenskaperna på mångsidiga sätt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande lär sig att uppskatta och värdesätta sin egen kropp, dess förutsättningar och utvecklingsmöjligheter.

Den studerande bekantar sig i mån av möjlighet med sportteknologi och förstår dess nytta i samband med t.ex. pulsträning. Hen bekantar sig med nya motionsformer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer i en annan period.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: GY1.

Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4)

Studieavsnittets moduler

- Gemensam aktivitet, 2 sp (LI4), Valfri

Mål

Gemensam aktivitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *arbeta gemensamt för att uppnå målet som ställts upp för den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna och ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Centralt innehåll

Gemensam aktivitet

- *gemensam fysisk aktivitet, till exempel de gamlas dans, friluftsliv eller någon annan projekthelhet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom samarbete och ansvarstagande stärks gemenskapskänslan och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten.

De studerande upplever en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål. De uppmuntrar varandra att försöka sitt bästa.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer i en annan period.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: GY1.

Rörelse ger energi, 2 sp (GY5)

Studieavsnittets moduler

- Rörelse ger energi, 2 sp (LI5), Valfri

Mål

Rörelse ger energi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma sin egen ork och energinivå och kunna göra motiverade val av fysiska aktiviteter för att förbättra funktions- och studieförmågan*
- *förstå hur orken och studieförmågan kan främjas genom fysisk aktivitet och idrott*
- *delta i aktiviteterna ändamålsenligt, aktivt och på ett sätt som främjar gemenskapskänslan.*

Centralt innehåll

Rörelse ger energi

- *motionsformer som ger energi*
- *avslappning och kroppsvård*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande förstår innebörden av att röra på sig, men även vikten av att varva ner för att främja hälsa och välbefinnande.

Fysisk aktivitet utvecklar hjärnan och hjärnans välmående mångsidigt, samtidigt som studieförmågan och förutsättningarna för att lära sig stöds.

Den studerande inser hälsovärdet av att röra på sig i friska luften och i naturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer i en annan period.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: GY1.

Bollspel tillsammans, 2 sp (GY6)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittet skall utveckla bollsinne och bollhantering samt stärka den sociala gemenskapen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet innehåller bollträning och bollspel och fokuserar på flera olika bollsporter. Deltagarna är med och utformar innehållet.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande övar sin självregleringsförmåga genom att hantera vinster och förluster på ett moget och ansvarsfullt sätt.

Den studerande tar ansvar för de gemensamma aktiviteterna, deltar i planeringen samt visar andra hänsyn genom att anpassa fart och spel till sina motståndare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i programmet. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Handledd gymträning, 2 sp (GY7/8)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande uppmuntras till en aktiv fritid och att långsiktigt och tryggt upprätthålla och förbättra den fysiska funktionsförmågan
- Ergonomi i olika styrkeövningar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet inleds med teoretiska pass och gemensam planering av målsättning och genomförande. Ett studieavsnitt i handledd gymträning består av minst 38 timmar handledd och bokförd träning. I inledningen av studieavsnittet ingår obligatoriska föreläsningar och/eller workshoppar. I den teoretiska delen behandlas t.ex. styrketräningens grunder, näring, vila och återhämtning, skadeförebyggande muskelvård och doping.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes fysiska funktionsförmåga och kroppskontroll stärks då hen får handledning i hur olika styrkeövningar utförs och uppmuntras till att träna regelbundet. Även den psykiska funktionsförmågan och självkänslan stärks genom regelbunden träning med utgångspunkt i egna målsättningar.

Den studerande lägger upp egna målsättningar och tar ansvar för sin träning. Hen uppmuntras arbeta långsiktigt och målmedvetet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper. Kan inte avläggas av studerande på idrottslinjen.

Träning inför Stafettkarnevalen, 1 sp (GY9)

Mål

Lokal precisering

- Deltagande i Stafettkarnevalen

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av träning inför och deltagande i Stafettkarnevalen, löpteknik, löpträning och stafettlagsträning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande jobbar på sin självregleringsförmåga (känslohantering vid vinst och förlust). Studieavsnittet främjar även deltagarnas gemenskapskänsla och ansvarstagande.

Den kulturella kompetensen stärks genom gemenskap och människomöten under Stafettkarnevalen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i programmet.
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier. Rekommenderade förkunskaper: Kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

7.18. Idrottslinjens studier (ILS)

Läroämnets uppdrag

Att studera vid ett gymnasium och samtidigt aktivt träna någon idrott är krävande, men samtidigt stöder träningen den studerande att arbeta målmedvetet och koncentrerat. För studerande på idrottslinjen kombineras den traditionella undervisningen med grenspecifika och allmänna träningar. På idrottslinjen betonar vi ett holistiskt perspektiv och ser att den idrottsliga framgången beror på såväl fysiska, psykiska som sociala faktorer. Därför ingår även träningslära, näringslära och idrottspsykologi i läroplanen för idrottslinjen.

Att studera på idrottslinjen betyder att man väljer att satsa helhjärtat på idrott och studier och på så sätt skapa en grund för en karriär både inom idrotten och i det civila. Detta medför ett ökat ansvar vilket ger goda erfarenheter för framtiden. För att kunna söka till idrottslinjen krävs att man uppfyller kraven för gymnasiestudier och har en aktiv tävlingslicens. För utförligare redogörelse av antagningsförfarandet samt antagningskriterier, se separat bilaga.

De studerande på idrottslinjen har morgonträningar tre gånger i veckan tillsammans med grentränare. Under träningarna kan de studerande delas in i mindre grupper baserat på utvecklings- och ambitionsnivå för att bättre kunna anpassa träningen och främja den personliga utvecklingen. I den mån träningsgruppen är liten görs ett självständigt träningsprogram upp för morgonträningarna tillsammans med idrottaren, tränare och företrädare för idrottslinjen. En eftermiddag i veckan är vikt för teoretiska studier.

För studerande på idrottslinjen kan morgonträningarna utgöra maximalt 30sp av det totala antalet poäng för avgångsbetyget. Studieavsnitten fördelas så att under första året avläggs studieavsnitt 1-4, under andra året studieavsnitt 5-8, under tredje året studieavsnitt 9-11(12) och under fjärde året studieavsnitt 13-15. Omfattningen på studieavsnitten är 38 lektioner. Dessa studieavsnitt utgörs i huvudsak av ledd träning av grentränare och på specifika tider som anges i schemat och kan i regel inte avläggas genom självstudier. Undantag från detta kan göras t.ex. under en skadeperiod där idrottaren behöver rehabiliterande träning eller om ledda träningar inte kan ordnas av praktiska skäl.

Mål

De allmänna målen för idrottslinjens verksamhet är att den studerande skall utvecklas både som idrottare och individ.

Skola

Idrottslinjens målsättning på detta område är att

- Erbjuda den aktiva idrottaren en flexibel möjlighet att satsa på både skola och idrott
- Uppnå synergieffekter mellan en aktiv livsstil och utvecklandet av kognitiva färdigheter

Idrott

De idrottsliga målsättningarna för idrottslinjens verksamhet är att den studerande skall utvecklas som idrottare genom

- Möjlighet till den ökade träningsmängd som morgonträningarna erbjuder
- Träning anpassad till den personliga utvecklingsnivån
- Att i linjens teoretiska studieavsnitt reflektera över sig själv som idrottare, sitt tränande och de faktorer som påverkar möjligheterna till framgång

Bedömning

Syftet med bedömningen i idrottslinjens studieavsnitt är att stödja den studerandes arbete, lärande och utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter. Bedömningen ska utgå från de mål som i studieavsnittet ställts upp för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska bestå av respons som främjar den studerandes lärande och arbete. Bedömningen ska även beskriva hur målen för undervisningen nåtts. Bedömningen ska vara fortlöpande och basera sig på olika slags prestationer och mångsidig användning av olika former av bedömning, såsom bedömning som genomförs av tränaren, självvärdering och kamratrespons. Bedömningen ska inte basera sig på den studerandes värderingar, attityder eller personliga egenskaper. Den studerandes fysiska konditionsnivå ska inte heller användas som grund för bedömningen. Den studerandes hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i bedömningen i gymnastik så att den studerande ska ha möjlighet att vid behov visa sitt bästa möjliga kunnande på alternativa sätt och med avvikande arrangemang (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Mångsidiga kompetenser

Kompetens för välbefinnande

Idrottslinjens studieavsnitt stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork, vilket i sin tur stärker **kompetensen för välbefinnande** och även en verksamhetskultur som främjar hälsa och välbefinnande. I idrottslinjens verksamhet lär den studerande sig att upprätthålla sin funktionsförmåga samt förstå hur funktionsförmågan inverkar på den egna fysiska och kognitiva prestationsförmågan i skola och idrott.

Kommunikativ kompetens

Den studerandes **kommunikativa kompetens** utvecklas med hjälp av de mångsidiga arbetssätt och metoder som tillämpas på idrottslinjen. I anknytning till den kommunikativa kompetensen är det viktigt att stärka den studerandes självbild så att hen lär sig uppskatta sig själv och reflektera över sina egna förmågor, styrkor och svagheter. Idrottslinjen som läroämne främjar gemenskapskänslan, ansvarstagandet och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten samt säkerheten även inom hela skolgemenskapen.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Idrottslinjens verksamhet vilar på en tvärvetenskapligtgrund, som erbjuder möjligheter att förstå olika vetenskapsgrenar och läroämnen, som hälsokunskap, biologi, fysik och psykologi. Lärsituationerna i studieavsnitten är till sin karaktär problemlösningssituationer, och utvecklar därmed den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Fysisk aktivitet utvecklar hjärnan och hjärnans välmående mångsidigt, samtidigt som studieförmågan och förutsättningarna för att lära sig stöds.

Samhällelig kompetens

En god funktionsförmåga stärker den studerandes studie- och arbetslivsfärdigheter. I idrottslinjens studieavsnitt stärks den **samhälleliga kompetensen** genom att den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna och deras säkerhet samt genom att hjälpa och stödja andra under de ledda träningarna och de teoretiska lektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt för att nå sina mål utgör grunden för såväl idrottandet som för de övriga studierna och arbetslivet.

Etisk kompetens och miljökompetens

I idrottslinjens verksamhet skall den studerande långsiktigt utveckla sig själv och visa respekt för andra. På det här sättet utvecklas den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens** som i idrottslinjens studier tar sig i uttryck i en strävan mot det gemensamma goda.

Global och kulturell kompetens

På idrottslinjen används i mån av möjlighet hälso- och sportteknologi och den studerande lär sig kritiskt tolka information och använda informationen på ett tryggt sätt. Fysisk aktivitet fungerar som ett globalt, gemensamt och kroppsligt språk som förenar olika människor och kulturer och på det sättet stärker den **globala och kulturella kompetensen**.

Studieavsnitt

Träningar 1, 2 sp (ILS1)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 2, 2 sp (ILS2)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 3, 2 sp (ILS3)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 4, 2 sp (ILS4)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 5, 2 sp (ILS5)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 6, 2 sp (ILS6)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 7, 2 sp (ILS7)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 8, 2 sp (ILS8)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 9, 2 sp (ILS9)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 10, 2 sp (ILS10)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 11, 2 sp (ILS11)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 12, 2 sp (ILS12)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 13, 2 sp (ILS13)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 14, 2 sp (ILS14)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningar 15, 2 sp (ILS15)

Mål

Lokal precisering

- Görs upp i samråd mellan studerande, tränare samt linjeledare

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Grenspecifik träning
- Allmän konditionshöjande träning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I idrottslinjens studier upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att man inngår i en träningsgemenskap och sätter upp mål tillsammans med grentränarna. Den kommunikativa kompetensen utvecklas också genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Genom aktivt deltagande i morgonträningarna förbättras den studerandes kondition samt grenspecifik teknik. Detta bidrar till ett avbrott i de teoretiska gymnasiestudierna som kan öka den studerandes koncentration.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan i undantagsfall avläggas genom självständiga studier.

Träningslära för idrottare, 2 sp (ILS16)

Mål

Lokal precisering

- Målen för modulen är att den studerande ska känna till grunderna för en träningsfysiologisk utveckling över tid, kunna analysera den egna idrottsgrenens egenart och förstå vilka egenskaper som behöver tränas och på vilket sätt, inse vikten av rörlighetsträning ur ett skadeförebyggande perspektiv och känna till hur man trappar upp sin träning efter skada eller sjukdom samt kunna reflektera kring sina styrkor, svagheter, möjligheter och sin utvecklingspotential som idrottare.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I modulen kan följande teman beröras: träningslärans utgångspunkt och idrotternas egenarter, specificitet och adaption, periodisering och polarisering, styrketräningens grunder, träning av kondition och uthållighet, avgörande faktorer för att lyckas som idrottare, skade-, sjukdomsprevention och rehab samt självreflektion ur ett idrottspsykologiskt perspektiv.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Studieavsnittet ger den studerande redskap och förståelse för hur man tränar rätt och säkert för att förebygga träningsrelaterade skador eller överträningsproblematik.

I linjens verksamhet används i de fall det är relevant tester och teknologi som hjälper den studerande att förstå sina styrkor och utvecklingsområden. Därtill diskuteras också på vilket sätt mätdata skall tolkas och användas.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Modulen bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Modulen kan inte avläggas genom självständiga studier.

Näringslära för idrottare, 2 sp (ILS17)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande förstår kostens betydelse för ett framgångsrikt utövande av den egna grenen samt för det allmänna hälsotillståndet. I studieavsnittet får de studerande redskap att lägga upp en kostplan som hjälper dem att prestera. Studieavsnittets syfte är samtidigt att förebygga nutritionsrelaterade störningar hos idrottare. Studieavsnittet kan även arrangeras tillsammans med utomstående samarbetspartners.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet består av en teoretisk del och en praktisk del. I den teoretiska delen kan teman som idrottsnutrition, kostplanering, kosttillskott, vätskebalans, ätstörningsproblematik i samband med idrottande samt antidopingarbete behandlas. I den praktiska delen gör den studerande upp en egen kostplan, förverkligar och utvärderar denna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom de teoretiska studieavsnitten på linjen där man reflekterar över sig själv som idrottare.

Studieavsnittet ger den studerande redskap att reflektera över de förutsättningarna för det egna idrottande ur ett näringsperspektiv. Detta hjälper den studerande att upprätthålla både ett fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom de praktiska träningarna och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken. Forskningsresultat från flera vetenskapsgrenar diskuteras och granskas.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Fotbollstränarutbildning, 2 sp (ILS18)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att erbjuda studerande möjlighet att avlägga ”Fotbollstränarens startpaket” som är första steget i Fotbollsförbundets (SPL) tränarstig. Den studerande skall lära sig att reflektera över sig själv i rollen som tränare. Den studerande skall även arbeta med frågor som hur man lär ut färdigheter inom fotboll samt förhållandet mellan att coacha den enskilde spelaren och laget. I samband med studieavsnittet har den studerande möjlighet att avlägga tränarkortet som krävs för att fortsätta på tränarstigen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Fotbollens "didaktik"
- Träningslära
- Fotbollsövningar
- Planera och genomföra träningar
- Tränaridentitet
- Trygghet i träningen
- Tränarkortet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet lär sig den studerande att fungera som ledare och ta ansvar för, planera och leda aktiviteter som hjälper andra att utvecklas som idrottare och människor.

I studieavsnittet reflekterar den studerande över sina egna styrkor och utvecklingsområden. Dessutom lär sig den studerande att analysera styrkor och utvecklingsområden hos andra och kommunicera dem.

Idrottslinjens verksamhet stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis.

Genom studieavsnittets praktiska del och de teoretiska studierna integreras kunskapen och den studerande får i konkreta situationer öva på att omsätta teoretisk kunskap i praktiken. Kunskap från många olika vetenskapsområden, såsom pedagogik och fysiologi, behandlas och integreras i studieavsnittet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8)

Ämnesövergripande studieavsnitt

7.19. Musik (MU)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i musik i gymnasiet ska främja den studerandes aktiva musikaliska verksamhet och delaktighet. I undervisningen i musik ska den studerande bekanta sig med världen på ett multisensoriskt sätt och undersöka den särskilt genom att lyssna. Hen fördjupar ett positivt förhållningssätt till musik och konstnärligt uttryck samt reflekterar över deras betydelse i livet.

Musikundervisningen i gymnasiet erbjuder möjligheter att experimentera med musikaliska uttryck, använda fantasin och arbeta tvärkonstnärligt. Kreativ produktion och sökande efter nya musikaliska lösningar är processer som kräver tid och ro att tänka. De utvecklar uthålligheten och förmågan att tillämpa det man lärt sig i nya situationer.

Utgångspunkten för musikundervisningen är den studerandes upplevelser och de betydelser hen gett musiken. Ett personligt förhållande till musik stärker självkännedomen, det helhetsmässiga välbefinnandet och utvecklingen av en musikalisk identitet. Musikundervisningen fördjupar också den studerandes förståelse av musik som ett samhälleligt fenomen. Det musikaliska och övriga konstnärliga arbetet ger färdigheter för musikalisk medborgerlig aktivitet, kulturellt och samhälleligt inflytande samt kritisk granskning av medie- och ljudmiljön.

Musikstudierna stödjer lärandet och stärker den sociala gemenskapen på många sätt. Att musicera tillsammans är en unik gruppverksamhet som stärker kommunikationsförmågan. Konstruktiv kommunikation och samverkan utvidgar den studerandes syn på musik och andra konstformer liksom hens kulturella värderingar och prioriteringar. Samtidigt utvecklas bland annat förmågan till kreativt och kritiskt tänkande. Dessa färdigheter behöver den studerande både för att skapa sig ett gott liv och för att studera och arbeta inom olika områden.

Den studerande lär sig innebörden av musikaliska begrepp på ett kroppsligt sätt genom auditiva, visuella och motoriska upplevelser i den musikaliska verksamheten. I undervisningen används utöver klingande ljudmaterial även tal, rörelse och bilder samt olika skrivna texter, som noter och tabulaturer.

Mångsidig kompetens

Studier i musik är en helhetsbetonad musikalisk lärprocess, som går ut på att utveckla kroppsliga, motoriska och kognitiva färdigheter samt uttrycksförmåga i social växelverkan. Förutom detta har musik som läroämne en naturlig koppling till alla delområden inom gymnasiets mångsidiga kompetens.

Musik är till sitt grundläggande väsen ett samspel och en gemensam aktivitet. Som läroämne skapar musik en grund för utvecklingen av ***kompetens för välbefinnande*** *och* ***för kommunikativ*** *och* ***etisk kompetens****. Läroämnet musik ger de studerande möjligheter att förstå sig själva och andra människor samt musikens betydelsen i livet. När den studerande studerar musik lär hen sig att känna igen sina styrkor och även färdigheter som fortfarande kräver övning. Genom musikaliska och andra konstnärliga aktiviteter tränar hen sig i att förstå andra människors tankar och känslor, vilket är en förutsättning för utvecklingen av medkänsla och förmåga att sätta sig i en annan människas situation.*

Mångsidig musikundervisning utvecklar den studerandes ***kreativa och tvärvetenskapliga kompetens****. Musikalisk verksamhet utvecklar en förståelse för att fantasi och föreställningsförmåga är viktiga mänskliga egenskaper. De får oss att se saker annorlunda, tänka på nya sätt och lösa praktiska problem. Föreställningsförmågan är också viktig med tanke på* ***miljökompetensen****. En ekologisk föreställningsförmåga hjälper den studerande att se alternativa valmöjligheter och att väga konsekvenserna av sitt handlande ur ett hållbarhetsperspektiv. Undervisningen i musik stärker den estetiska omdömesförmågan och pekar*

på beröringspunkterna mellan musik och andra kunskapsområden. Det viktiga i konsten och skapandet är ändå att de hjälper till att se det mänskliga hos andra med allt vad det innebär i form av färdigheter, kunskap, erfarenheter och känslor.

*Utvecklingen av **global, kulturell** och **samhällelig kompetens** är på ett naturligt sätt kopplad till målen för musikundervisningen. Musik ger perspektiv på hur det är att vara människa och på samhället. Musik och andra konstformer öppnar och vidgar tänkandet, vilket hjälper att exempelvis se bortom gränser och möta konflikter. Den musikaliska verksamheten utvecklar förmågan att kritiskt bedöma den innebörd som getts åt olika företeelser. Detta gör det möjligt för den studerande att vid behov motsätta sig ett tänkande som bygger på odemokratiska värden som kränker människovärdet eller till exempel andra kulturer. Musik lär den studerande att agera ansvarsfullt och tillsammans med andra mot ett gemensamt mål, också tillsammans med sådana som inte har samma bakgrund som hen själv. Med hjälp av musik och annan konst är det möjligt att hantera också svåra ämnen i livet.*

Musik är ett kulturellt fenomen och även sätten att göra musik är kulturella. Därför fördjupar studierna i musik den studerandes förståelse för kulturen och kulturarvet i både sitt eget land och i andra länder. Sålunda kan musikstudierna stärka respekten för kulturell mångfald och dialogen mellan olika grupper.

Mål

De allmänna målen för musikundervisningen hänför sig till musikalisk mångsidighet, musikaliskt kreativt tänkande, musikens betydelser och musikaliskväxelverkan samt musiklärande och demokrati. De allmänna målen för undervisningenär följande:

Musikalisk mångsidighet

Målet är att den studerande ska

- *vidareutveckla sina musikaliska färdigheter som att sjunga, spela och lyssna*
- *fördjupa sina kunskaper om olika musikstilar, musikgenrer och musikens historia*
- *använda musikteknologins möjligheter för att göra musik.*

Musikaliskt kreativt tänkande

Målet är att den studerande ska

- *förhålla sig intresserat och nyfiket till musik och andra konstnärliga uttryckssätt*
- *experimentera modigt med nya och även ovanliga musikaliska idéer, också tillsammans med andra*
- *förstå den kreativa processens natur och acceptera ofullbordade processer.*

Musikens betydelse och musikalisk kommunikation

Målet är att den studerande ska

- *förhålla sig öppet och med respekt till olika kulturer samt föra dialog om musikaliska erfarenheter*
- *genom musik lära sig att förhålla sig förstående till olika upplevelser och livssituationer*
- *kunna använda musik för att upprätthålla och främja välbefinnande*
- *handha säkerhet i ljud- och musikmiljöer och skydda hörseln.*

Musiklärande och demokrati

Målet är att den studerande ska

- *identifiera sina musikaliska styrkor och uppmuntras att använda och utveckla dem*
- *sätta mål för sin musikaliska verksamhet och utveckla sina verksamhetssätt*
- *kunna använda musikaliska och andra konstnärliga uttrycksformer i sitt samhällsengagemang*
- *förstå och känna sitt ansvar i frågor som gäller yttrandefrihet, integritet och upphovsrätt.*

Bedömning

I undervisningen i musik ska bedömningen på ett positivt sätt stödja varje studerandes musikaliska utveckling och förhållande till musiken. Under lärprocessen ska den studerande få och ge mångsidig respons, vilket stödjer den studerande när det gäller att utvärdera och främja det egna lärandet.

Bedömningen ska ske i en förtroendefull och trygg atmosfär och fokusera på hela den musikaliska processen, utvecklingen av de musikspecifika arbetssätten och på de mål som ställts upp för studierna. Vid bedömningen tar man hänsyn till den studerandes utgångsnivå och till att den studerandes kunnande kan komma till uttryck på vilket musikaliskt delområde som helst. Det som ska bedömas är den studerandes musikaliska aktivitet i skolan, särskilt under studieperioderna, och inte hens musikalitet.

Studieavsnitt

Intro - ljud och jubel, 2 sp (MU1)

Studieavsnittets moduler

- Intro – ljud och jubel, 2 sp (MU1), Obligatorisk

Mål

Intro – ljud och jubel

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin röstanvändning och sin förmåga att musicera*
- *våga använda musik som uttrycksmedel och producera musikaliska idéer*
- *öva sig i att gestalta musikaliska element genom upplevelser och erfarenheter*
- *utforska och fördjupa sitt eget förhållande till musiklyssnande*
- *förstå och kunna tillämpa teknikens möjligheter i musik*
- *förstå innebörden och betydelsen av musik i livet och samhället*
- *agera för att främja uppkomsten av en säker ljudmiljö.*

Centralt innehåll

Intro – ljud och jubel

- *uppgifter och repertoar som utvecklar en mångsidig röstanvändning och färdigheter att sjunga och musicera tillsammans med andra*
- *uppgifter som uppmuntrar till kreativ produktion och konstnärligt uttryck*
- *repertoar för lyssnande och musicerande som inspirerar till reflektion över musikens betydelse*
- *möjligheter att använda musikteknologi på ett mångsidigt sätt*
- *konsertbesök och att bekanta sig med andra konst- och kulturtjänster i den mån det är möjligt*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Musik är ett ämne som i hög grad är anknutet till välbefinnande. Människan mår bra av musik. Utövande av musik ger ett mervärde i en annars ganska teoretisk studievardag under gymnasietiden. Musikundervisningen kan inspirera till utveckling och fördjupning av ett livslångt intresse för musikens olika uttrycksformer. Välbefinnande kan genom musiken gestaltas av att man lär sig använda sin sångröst och att lära sig grunden för att spela ett instrument, men också genom att man lär sig lyssna på musik och upptäcka nya möjligheter till personlig rekreation. Inom ramen för studieavsnittet betonas glädjen och gemenskapen i att musicera tillsammans.

Ämnet musik är både kreativt och tvärvetenskapligt till sin karaktär. I musikundervisningen på gymnasiet tränas den kreativa kompetensen genom samarbete och presentation av kreativa musikaliska idéer, medan tvärvetenskapligheten synliggörs genom att man i diskussioner anknyter till ett flertal andra ämnesområden inom ett tema.

Den kulturella kompetensen kan tränas genom att man stiftar bekantskap med olika musikstilar och lär sig förstå andra musikkulturer genom musikexempel. Den kulturella kompetensen fördjupas genom att man lär sig förstå att musik är ett kulturbundet och tidsbundet fenomen, som dessutom varierar från person till person.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studierna är till stor del praktiska och kan därför inte avläggas som självständiga studier. Inga förkunskaper behövs förutom grundläggande utbildningens undervisning i musik.

Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MU2)

Studieavsnittets moduler

- Puls – musikaliska uttryck, 2 sp (MU2), Obligatorisk

Mål

Puls – musikaliska uttryck

Målen för modulen är den studerande ska

- *fördjupa sitt kunnande i de uttrycksformer som tilltalar hen*
- *utveckla sin förmåga att musicera i grupp och sin konstnärliga uttrycksförmåga*
- *analysera musikens kulturella särdrag och betydelser*
- *modigt ge sig i kast med att ta fram musikaliska idéer.*

Lokal precisering

- förstå och kunna berätta om sin egen kulturella musikbakgrund

Centralt innehåll

Puls – musikaliska uttryck

- *repertoar som utvecklar olika delområden inom musikalisk kompetens*
- *finländska musikkulturer och de studerandes egna musikkulturer*

- *uppgifter som utvecklar kreativt tänkande och konstnärlig uttrycksförmåga även med hjälp av teknologi*

Lokal precisering

- speciellt fokus på den finlandssvenska musikkulturen ur ett historiskt perspektiv

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kulturella kompetensen fördjupas genom att undersöka och beskriva det egna kulturarvet. I det här studieavsnittet fördjupar den studerande sig i sin egen musikaliska bakgrund. Centralt är att ta ställning till vilka kulturella värderingar man vill föra vidare till kommande generationer i en global värld med många musikkulturer.

Här tränas förmågan att uttrycka kreativa musikaliska idéer genom samspel och gemensamt musicerande i grupp. Den kreativa förmågan omfattar både enskilda uppgifter och gruppövningar. Musiken anknyter på många sätt till andra ämnesområden och därigenom lyfts också musikens tvärvetenskaplighet fram i diskussioner och texter.

Musiken är betydelsefull för människan. I studieavsnittet ligger fokus på välbefinnande och personlig utveckling genom att öva på att musicera i en social kontext och en trygg gemenskap. Att få syn på sina egna musikaliska framsteg och inse sina egna styrkor är viktiga delar i musikundervisningen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord. Studierna är till stor del praktiska och kan därför inte avläggas som självständiga studier. Inga förkunskaper behövs förutom grundläggande utbildningens undervisning i musik, men studieavsnittet MU1 - Intro kan med fördel avläggas före MU2 .

Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3)

Studieavsnittets moduler

- Genre – global nyfikenhet, 2 sp (MU3), Valfri

Mål

Genre – global nyfikenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå musikens kulturbundenhet och interkulturella kopplingar*
- *förhålla sig nyfiket och genom upplevelser sätta sig in i musikgenrer och musikkulturer som är nya för hen själv*
- *uppfatta sig själv som en del av en global musikalisk värld*
- *identifiera sina egna utgångspunkter och de utmaningar och möjligheter som interkulturell ömsesidighet innebär.*

Centralt innehåll

Genre – global nyfikenhet

- *olika musikgenrer, musikstilar och musikkulturer samt de betydelser och värderingar som är kopplade till dem*
- *musikkulturer som en del av kulturen*
- *mångsidigt arbete med olika former av musik*

Lokal precisering

- spel och/eller sång: repertoar från olika kulturer och/eller länder
- temauppgifter och/eller projektarbete om musikkulturer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet stärker förmågan att förstå andra musikkulturer och musiktraditioner. Den studerande får nya insikter och större förståelse för olika länders musikaliska uttrycksformer. På detta sätt fördjupas även genrekompetensen på musikens område.

Genom att t.ex. använda mer udda föremål som musikinstrument får den studerande en större förståelse för hurdana förutsättningar det finns för musikutövning i andra länder och kulturer.

Den kreativa kompetensen kan synliggöras genom att t.ex. använda varierade föremål som musikinstrument och hitta på nya användningssätt och spelteknikker. Anknytningen till geografi, etnomusikologi, rörelse (dans) och religion tydliggör musikens roll som ett ämne med många olika riktningar och tydlig tvärvetenskaplig anknytning.

Förståelsen för musikens roll i samhället stärks genom diskussioner om hur politiska och historiska skeenden påverkar musikkulturer och musikstilar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande och genomförande av övningar, diskussioner och/eller skriftliga uppgifter. Studieavsnittet bedöms med siffervitsord och kan inte avläggas som självständiga studier.

Inga förkunskaper krävs, men det är till fördel att ha avlagt MU1 och MU2 före det här studieavsnittet.

Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4)

Studieavsnittets moduler

- Demo – kreativt tillsammans, 2 sp (MU4), Valfri

Mål

Demo – kreativt tillsammans

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin kreativa förmåga i en musikalisk eller tvärkonstnärlig process*
- *ta ansvar för gruppens musikaliska verksamhet*
- *fördjupa sin förståelse för olika sätt att påverka genom musik och interaktion*
- *förstå relationen mellan musik och andra konstformer och medier.*

Centralt innehåll

Demo – kreativt tillsammans

- *planering av hur modulens mål ska uppnås och en studerandeorienterad planering av repertoaren*
- *musikalisk eller tvärkonstnärlig process beroende på gruppens resurser*
- *musikens effektivitet till exempel i interaktion, inom lyrik och andra konstformer, medier eller i samhället*

Lokal precisering

- temauppgifter och/eller projektarbete med t. ex. bandning eller ljudspår till rörliga bilder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kreativa kompetensen synliggörs genom arbete med att skapa ljud till rörliga bilder och/eller andra konstformer (t.ex. bilder, texter, dikt eller dans).

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att ge akt på hur ljudlandskap påverkar känslostämningar och tvärkonstnärliga helheter. Musik kan synliggöra ställningstaganden nonverbalt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen ges med siffervitsord. Bedömningsgrunden utgörs av aktivt deltagande, mindre eller större projektuppgifter och/eller ljudinstallationer. Studieavsnittet kan inte avläggas som självständiga studier.

Musiklinjen A - Musik Plus, 4 sp (MU5)

Mål

Lokal precisering

- den studerande fördjupar sina färdigheter i spel och/eller sång
- den studerande lär sig att själv leda en musikgrupp
- den studerande lär sig reflektera över den egna musikaliska utvecklingen
- den studerande lär känna de andra i gruppen och blir trygg med att uttrycka sig musikaliskt och verbalt i gruppen

Centralt innehåll

Lokal precisering

- praktiskt musicerande: samspel och ensemblesång
- repertoarval, arrangemang och inövning av stycken enligt gruppdeltagarnas egen musiksmak
- framträdanden enskilt och/eller i mindre grupp
- gruppdynamikövningar
- tonbildning och/eller speltekniska övningar
- komplappar, tonartsval och transponeringar
- övningar i att ge instruktioner till andra musiker

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kreativa kompetensen fördjupas genom gruppövningar där idéer och kreativa förslag testas bland deltagarna. Tillfällen ges också till eget skapande, t.ex. genom egna kompositioner eller arrangemang.

Den kommunikativa kompetensen tränas särskilt genom att deltagarna diskuterar upplägg och genomföring av arrangemang. Deltagarna lär sig kommunicera konstruktivt med betoning på att bygga upp en fungerande och trygg gruppdynamik där gemenskapen står i fokus.

I en trygg gruppgemenskap får var och en komma till sin rätt. Det sker genom att studieavsnittet erbjuder möjligheter att uttrycka och fördjupa individens personliga musikintresse. Fördjupade studier på musiklinjen bidrar till en känsla av delaktighet, där var och en känner sig sedd, hörd och accepterad i gemenskapen. Det är viktigt för välbefinnandet och stärker självkänslan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande i övningar och framträdanden av olika slag. Dessutom kan studieavsnittet innehålla mindre skriftliga uppgifter, t.ex. loggboksinlägg, komplappar, egna kompositioner och arrangemang. I studiehelheten kan också ingå en uppsats där den studerande reflekterar över sin egen musikaliska utveckling och mognad.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Inga särskilda förkunskaper. Studieavsnitten på musiklinjen kan avläggas i valfri ordning och erbjuds enligt principen ett studieavsnitt på 4 sp per läsår.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Varför studera på musiklinjen?

Musiklinjens studiehelhet omfattar fördjupade studier i praktiskt musikutövande: en fördjupning och utvidgning av de studerandes ämneskunskaper och färdigheter. Dessa studier utgör således ett komplement till gymnasiets allmänna studier i musik. Studiernas innehåll utformas enligt de studerandes förhandskunskaper och intressen. Avlagda studiepoäng inom ramen för musiklinjen ger goda förutsättningar för avläggande av gymnasiediplom i musik. Samtliga studieavsnitt är i huvudsak praktiskt inriktade och utformas som verkstadsundervisning i kombination med övningar och uppträdanden.

Centralt innehåll

Studierna på musiklinjen är stilmässigt breda. Studierna kan omfatta undervisning i sångteknik, stämsång, körsång, bandspel, övningar i spelteknik på olika instrument, scenarbete, ljudteknik, musikteknologi, musikhistoria och musikteori, komposition och arrangering för olika typer av ensembler.

Under studiernas gång tränar deltagarna sin förmåga att leda egna musikgrupper. De skapar egna arrangemang och övar sig i att diskutera olika alternativ för framförandet i grupp. De studerande leder själva inövningen av några låtar för framträdande och arbetar även med att rigga upp och använda den ljudutrustning som finns i skolan. Studierna utmynnar årligen i någon form av uppträdanden. Inom ramen för studieavsnitten kan även studiebesök företas.

Under musiklinjens studieavsnitt skriver deltagarna en personlig loggbok eller arbetar med sin musikaliska CV. Detta skriftliga arbete kan utgöra basen för den portfolio som ingår i gymnasediplomet i musik.

Studiernas genomförande

Musiklinjen utgör ett tillägg till de allmänna gymnasiestudierna. De studerande avlägger således en komplett gymnasieexamen, men har en musikalisk profilering i de valbara studierna. I samma undervisningsgrupp kan studerande från samtliga årskurser på gymnasiet ingå. Innehållet i musiklinjens studier varieras läsårsvis, så att alla har möjlighet att avlägga 4 studiepoäng per läsår genom att gå musiklinjen. I kombination med de nationella studieavsnitten erbjuds den studerande totalt 22 sp i musik under tre år i gymnasiet. En studerande som avlägger gymnasiet på 4 år erbjuds även ett studieavsnitt på 4 sp under det fjärde studieåret (dvs. totalt 26 studiepoäng).

Obligatoriska studieavsnitt för musiklinjens studerande

De studerande förväntas delta i samtliga nationella studieavsnitt i musik under sin gymnasietid, plus minst två av musiklinjens studiepaket (Musiklinjen A, B, C och/eller D). Det är frivilligt att avlägga gymnasiediplomet i musik, men det rekommenderas.

Musiklinjen B - Musikverkstad, musikteknik och arrangering, 4 sp (MU6)

Mål

Lokal precisering

- den studerande fördjupar sina färdigheter i spel och/eller sång
- den studerande utvecklar sin förmåga att framträda med musik inför publik
- den studerande lär sig grunderna för hantering av ljudteknisk utrustning, PA-system och mixerbord
- den studerande får insikter om upphovsmannarätt
- den studerande lär sig spela in ljudspår, öva stämmor och planera repertoar för en grupp
- den studerande stärker sin förmåga att diskutera arrangemang och betydelsen av ljudlandskap

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ljudteknik: grundterminologi och praktiska övningar
- komposition: skriv låtar och framför dem live eller spela in dem med dator
- samspel, repertoararbete och övningar
- framförande av musik, live eller inspelad (publicering på nätet)
- genomgång av principerna för upphovsmannarätt och tillstånd för konserter
- sång och/eller spel med fokus på eget instrument
- musikprogram på dator/ipad: grundläggande övningar, inspelning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Musikprojekten inom ramen för studieavsnittet bygger på att de studerande uttrycker sin kreativitet med hjälp av musik. Även andra konstformer kan implementeras i de musikaliska projekten.

Den kommunikativa kompetensen stärks genom att arbeta med musikframträdanden och inspelningar. Därigenom kommunicerar man på musikens universella språk: förmedla stämningar och känslor genom spel och sång.

Den samhälleliga kompetensen stärks genom att principerna för upphovsmannarätt, ordnande av tillställningar med levande musik och publicering av musik på nätet diskuteras.

Att musicera tillsammans stärker självkänslan, delaktigheten och gemenskapen. Välbefinnande är nära förknippat med att känna tillhörighet och erfarenheter av att lyckas i de projekt man föresatt sig är betydelsefulla insikter som stärker individens självuppfattning och kan ge mod att våga satsa på en framtid där musiken utgör en viktig kanal för rekreation och välmående.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande i övningar och framträdanden av olika slag. Dessutom kan studieavsnittet innehålla mindre skriftliga uppgifter, t.ex. loggboksinlägg, komplappar, egna kompositioner och arrangemang. I uppgifterna ingår inspelningar och bruk av ljudteknisk utrustning. I studiehelheten kan också ingå en uppsats där den studerande reflekterar över sin egen musikaliska utveckling och mognad.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Inga särskilda förkunskaper krävs. Studieavsnitten på musiklinjen kan avläggas i valfri ordning och erbjuds enligt principen ett studieavsnitt på 4 sp per läsår.

Musiklinjen C - Utveckla din musikaliska förmåga, 4 sp (MU7)

Mål

Lokal precisering

- den studerande utvecklar och fördjupar sin musikaliska förmåga
- den studerande fördjupar sin förståelse för bruk av scenspråk och uppträdandepraxis
- den studerande utvecklar sin förmåga att leda andra i musikaliska sammanhang
- den studerande reflekterar över sitt eget lärande och lär sig uttrycka utvecklingsprocessen i skrift

Centralt innehåll

Lokal precisering

- solosång, stämsång, tonbildning och sångteknik
- träning av instrumentfärdigheter: spelteknik, variationer i arrangemang och uppbyggnad av musikaliska helheter
- samspel i olika musikstilar
- scenspråk, uppträdandepraxis, framträdande inför publik
- repertoararbete, sång och/eller spel
- arrangering, skapande av komplappar och inövning av repertoar i grupp
- övningar i att leda i ensembler och mindre grupper
- övning med och utan bakgrundsmusik som stöd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kreativa kompetensen fördjupas genom gruppövningar där idéer och kreativa förslag testas bland deltagarna. Tillfällen ges också till eget skapande, t.ex. genom egna kompositioner eller arrangemang.

Den kommunikativa kompetensen tränas särskilt genom att deltagarna diskuterar upplägg och genomföring av arrangemang. Deltagarna lär sig kommunicera konstruktivt med betoning på att bygga upp en fungerande och trygg gruppdynamik där gemenskapen står i fokus.

I en trygg gruppgemenskap får var och en komma till sin rätt. Det sker genom att studieavsnittet erbjuder möjligheter att uttrycka och fördjupa individens personliga musikintresse. Fördjupade studier på musiklinjen bidrar till en känsla av delaktighet, där var och en känner sig sedd, hörd och accepterad i gemenskapen. Det är viktigt för välbefinnandet och stärker självkänslan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande i övningar och framträdanden av olika slag. Dessutom kan studieavsnittet innehålla mindre skriftliga uppgifter, t.ex. loggboksinlägg, komplappar, egna kompositioner och arrangemang. I studiehelheten kan också ingå en uppsats där den studerande reflekterar över sin egen musikaliska utveckling och mognad.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord och kan inte avläggas genom självständiga studier.

Inga särskilda förkunskaper krävs. Studieavsnitten på musiklinjen kan avläggas i valfri ordning och erbjuds enligt principen ett studieavsnitt på 4 sp per läsår.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Varför studera på musiklinjen?

Musiklinjens studiehelhet omfattar fördjupade studier i praktiskt musikutövande: en fördjupning och utvidgning av de studerandes ämneskunskaper och färdigheter. Dessa studier utgör således ett komplement till gymnasiets allmänna studier i musik. Studiernas innehåll utformas enligt de studerandes förhandskunskaper och intressen. Avlagda studiepoäng inom ramen för musiklinjen ger goda förutsättningar för avläggande av gymnasiediplom i musik. Samtliga studieavsnitt är i huvudsak praktiskt inriktade och utformas som verkstadsundervisning i kombination med övningar och uppträdanden.

Undervisningens innehåll

Studierna på musiklinjen är stilmässigt breda. Studierna kan omfatta undervisning i sångteknik, stämsång, körsång, bandspel, övningar i spelteknik på olika instrument, scenarbete, ljudteknik, musikteknologi, musikhistoria och musikteori, komposition och arrangering för olika typer av ensembler.

Under studiernas gång tränar deltagarna sin förmåga att leda egna musikgrupper. De skapar egna arrangemang och övar sig i att diskutera olika alternativ för framförandet i grupp. De studerande leder själva inövningen av några låtar för framträdande och arbetar även med att rigga upp och använda den ljudutrustning som finns i skolan. Studierna utmynnar årligen i någon form av uppträdanden. Inom ramen för studieavsnitten kan även studiebesök företas.

Inom ramen för musiklinjens studieavsnitt skriver deltagarna en personlig loggbok eller arbetar med sin musikaliska CV. Detta skriftliga arbete kan utgöra basen för den portfolio som ingår i gymnasiediplomet i musik.

Studiernas genomförande

Musiklinjen utgör ett tillägg till de allmänna gymnasiestudierna. De studerande avlägger således en komplett gymnasieexamen, men har en musikalisk profilering i de valbara studierna. I samma undervisningsgrupp kan studerande från samtliga årskurser på gymnasiet ingå. Innehållet i studierna varieras läsårsvis, så att alla har möjlighet att avlägga 4 studiepoäng per läsår genom att gå musiklinjen. I kombination med de nationella studieavsnitten erbjuds den studerande totalt 22 studiepoäng i musik under tre år i gymnasiet.

Musiklinjen D - Mina egna klingande uttrycksformer, 4 sp (MU8)

Mål

Lokal precisering

- den studerande fördjupar sina färdigheter i spel och/eller sång
- den studerande fördjupar sin förmåga att själv leda en musikgrupp
- den studerande reflekterar över sitt eget lärande och stärker sin förmåga att uttrycka utvecklingsprocessen i skrift (CV)
- den studerande blir trygg med att uttrycka sig musikaliskt och verbalt i olika sammanhang

Centralt innehåll

Lokal precisering

- praktiskt musicerande: samspel och ensemblesång
- framträdanden enskilt och/eller i mindre grupp
- tonbildning och/eller speltekniska övningar
- sång och/eller spel med fokus på eget instrument
- repertoararbete, sång och/eller spel
- kreativa musikaliska uttryck, t.ex. komposition eller arbete med låttexter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kreativa kompetensen fördjupas genom gruppövningar där idéer och kreativa förslag testas bland deltagarna. Tillfällen ges också till eget skapande, t.ex. genom egna kompositioner eller arrangemang.

Den kommunikativa kompetensen tränas särskilt genom att deltagarna diskuterar upplägg och genomföring av arrangemang. Deltagarna lär sig kommunicera konstruktivt med betoning på att bygga upp en fungerande och trygg gruppdynamik där gemenskapen står i fokus.

I en trygg gruppgemenskap får var och en komma till sin rätt. Det sker genom att studieavsnittet erbjuder möjligheter att uttrycka och fördjupa individens personliga musikintresse. Fördjupade studier på musiklinjen bidrar till en känsla av delaktighet, där var och en känner sig sedd, hörd och accepterad i gemenskapen. Det är viktigt för välbefinnandet och stärker självkänslan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande i övningar och framträdanden av olika slag. Dessutom kan studieavsnittet innehålla mindre skriftliga uppgifter, t.ex. loggboksinlägg, komplappar, egna kompositioner och arrangemang. I studiehelheten kan också ingå en uppsats där den studerande reflekterar över sin egen musikaliska utveckling och mognad.

Studieavsnittet bedöms med siffervitsord och kan inte avläggas genom självständiga studier.

De förkunskaper som krävs är att den studerande redan avlagt minst två av musiklinjens studieavsnitt (A, B och/eller C). Studieavsnitten på musiklinjen kan avläggas i valfri ordning och erbjuds enligt principen ett studieavsnitt på 4 sp per läsår. En studerande som avlägger gymnasiet på 4 år erbjuds även det här studieavsnittet på 4 sp under det fjärde läsåret.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Musiklinjen D är ett kompletterande studieavsnitt som riktar sig till de studerande som avlägger gymnasiet på fyra år. Det kan avläggas parallellt med de andra studieavsnitten i samma schemalagda grupp som A, B eller C. Fokus ligger på den studerandes egna uttrycksformer och ledarskapsförmåga i musik. Om man redan har avlagt studieavsnitten A, B och C finns ännu möjlighet att fördjupa sig i musik genom att avlägga det här studieavsnittet under det fjärde studieåret.

7.20. Studiehandledning (OP)

Läroämnets uppdrag

Studiehandledningen har som uppdrag att ge den studerande möjlighet att inhämta sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet, studierna och arbetslivet. Studiehandledningen ska stärka den studerandes aktivitet och engagemang, funktionsförmåga och förmåga att lära sig lära samt hens färdigheter att planera sin karriär. Med den studerandes aktivitet och engagemang avses här den studerandes förmåga att bygga sin framtid samt hens färdigheter att fatta beslut som berör studier och karriär. Studiehandledningen stärker den studerandes tro på sina egna möjligheter att nå de mål som ställts upp och den studerande lär sig lita på sin förmåga att klara av förändringar.

Studiehandledningen kopplar samman studierna med arbetslivet och främjar rättvisa, likabehandling, jämställdhet, jämlikhet och delaktighet samt förebygger utslagning från utbildning och arbetsliv. Med hjälp av genusmedveten handledning strävar man efter att bryta ner könssegregeringen inom olika utbildningar och på arbetsmarknaden. Studiehandledningen utvecklar kunskaper och färdigheter som främjar tillgången till kunnig arbetskraft och bidrar till att efterfrågan på och utbudet av kunnande möts i framtidens arbetsliv.

Mångsidig kompetens

Under studiehandledningen utvecklar den studerande kunskaper och färdigheter som hen behöver för att vara en ansvarstagande medborgare som deltar aktivt i samhället. Den studerande utvecklar färdigheter för kontinuerligt lärande samt färdigheter att planera sin karriär och sitt arbetsliv. Hen reflekterar över sin verksamhet och arbetar konstruktivt tillsammans med andra. Studiehandledningen hjälper den studerande att utveckla sin ***samhälleliga kompetens*** *och sin* ***kommunikativa kompetens****.*

Den studerande kan med stöd av studiehandledningen aktivt söka information samt kritiska granska och tillämpa den. Hen lär sig utveckla sin ***kompetens för välbefinnande****. Den studerande vänjer sig vid att känna igen sina styrkor samt lär sig hantera osäkerhet och vid behov söka upp handlednings- och rådgivningstjänster.*

Studiehandledningen bidrar till att i enlighet med målen för ***tvärvetenskaplig och kreativ kompetens*** *utveckla den studerandes uthållighet, problemlösningsförmåga och nyfikenhet att lära sig nytt. Den studerande utvecklas inom de kunskaps- och livsområden som ställts upp som mål för den* ***etiska kompetensen*** *och* ***miljökompetensen*** *samt för den* ***globala och kulturella kompetensen****.*

Mål

Studiehandledningen stödjer den studerandes framtidstro och ger hen mod att påverka sin framtid.

De allmänna målen för studiehandledningen är att den studerande

ska

- *hitta sina egna sätt att lära sig som också stödjer kontinuerligt lärande*
- *få stöd för att planera och ta kontroll över sitt eget liv samt att fatta beslut som gäller utbildning och karriärval*
- *planera och ta kontroll över sin tidsanvändning*
- *kunna bedöma sin aktivitet och sina resurser, sitt behov av handledning och stöd samt sina kommunikativa färdigheter och förmågan att arbeta i grupp*
- *förstå vilken betydelse de värderingar, uppfattningar och människor som är viktiga i ens liv, har för val och beslut*
- *lära sig självvärderingsfärdigheter och kunna kartlägga och formulera sina kunskaper och styrkor*
- *känna till de viktigaste informationskällorna, handledningstjänsterna och digitala ansökningssystemen som gäller fortsatt utbildning, arbetsliv och karriärplanering samt kunna använda dessa för att planera sin karriär och söka till fortsatta studier*
- *lära sig bedöma hur de egna studie- och karriärplaneringsfärdigheterna utvecklats*
- *öva sig i att utvärdera vilka färdigheter hen har i informationssökning och informations- och kommunikationsteknologi för att söka information om utbildning och arbetsliv*
- *fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att bedöma hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är för den egna karriärplaneringen*
- *kunna agera och analysera sitt agerande i digitala miljöer samt andra miljöer som behandlar karriärplanering.*

Bedömning

För studiehandledningen ges inget vitsord som i de övriga läroämnena, utan studieavsnitten bedöms med en anteckning om avlagda studier. I studiehandledningen ska bedömningen baseras på den studerandes självvärdering och på interaktiv, handledande och uppmuntrande respons i samband med olika skeden av handledningsverksamheten. Varje studerande ställer upp sina egna mål och i studiehandledningen följer man upp hur de förverkligas.

Studieavsnitt

Jag som studerande, 2 sp (SH1)

Studieavsnittets moduler

- Jag som studerande, 2 sp (OP1), Obligatorisk

Mål

Jag som studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *identifiera och formulera sina styrkor, kunskaper och intresseområden*
- *känna till de förfaringssätt som gäller gymnasiestudierna samt hur studierna är uppbyggda*
- *sätta sina val i prioritetsordning i relation till de egna planerna*
- *vara förtrogen med de studiefärdigheter och -metoder samt arbetssätt som behövs i gymnasiet*
- *förstå den individuella studieplanens betydelse för karriärplaneringen*
- *kunna planera sina studier i förhållande till de krav som gäller avläggandet av studentexamen*
- *förstå hur de egna valen inverkar på möjligheterna att söka till fortsatta studier*
- *kunna planera sin tidsanvändning så att hen klarar av de krav som studierna och det övriga livet ställer*

- *identifiera olika sätt att främja sin hälsa och funktionsförmåga.*

Centralt innehåll

Jag som studerande

- *individuell studieplan: studieplan, plan för studentexamen samt plan för fortsatta studier och yrkeskarriär*
- *självkännedom och egna styrkor samt mångsidig identifiering, utveckling och dokumentering av det egna kunnandet*
- *aktivitet och engagemang, vardagsfärdigheter och livskompetens, tilltro till den egna förmågan, funktionsförmåga*
- *välbefinnande, studieförmåga, balans i livet*
- *studiefärdigheter och färdigheter att söka information, förmåga att lära sig lära*
- *informationskällor, digitala handledningstjänster och ansökningssystem som anknyter till fortsatta studier och framtidsplanering*
- *orientering i arbetslivet och information om utbildningar på andra stadiet och vid högskolor*
- *aktuella frågor som berör gymnasiestudierna*

Lokal precisering

- På hösten får nya studerande främst information om gymnasiestudierna och studieavsnitten. En individuell studieplan görs upp. I SH1 ges information om studentexamen och vidarestudier. En studentskrivningsplan görs upp. Studieavsnittet kan genomföras i form av lektioner och individuell handledning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen utvecklas genom information om fortsatta studier.

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom den individuella handledningen.

Den studerandes välbefinnande befrämjas av att hen har möjlighet att diskutera sin studiesituation med studiehandledaren och få råd och stöd i olika valsituationer.

Inom yrkesvägledningen kan frågor som berör etik och miljö diskuteras.

I synnerhet när det gäller utbildningar utomlands kan globala och kulturella aspekter ventileras.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Ett underkänt vitsord i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i studieprogrammet. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (SH2)

Studieavsnittets moduler

- Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (OP2), Obligatorisk

Mål

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna planera sin framtid och känna till olika utbildningsalternativ och vilka möjligheter arbetslivet erbjuder i en föränderlig värld*
- *fördjupa sitt kunnande som rör självkännedom, färdigheter att planera sitt liv och livskompetens*
- *identifiera och formulera samt dokumentera sina kunskaper*
- *känna till centrala arbetslivsfärdigheter och kunna bedöma sitt eget kunnande i relation till dem*
- *känna till olika former av arbetsliv och sysselsättning samt förstå vilken betydelse förändringar i samhället och ekonomin har för sysselsättningen*
- *känna till de olika formerna av entreprenörskap och kunna analysera sitt eget förhållningssätt till entreprenörskap*
- *känna till olika internationella utbildnings- och sysselsättningsalternativ*
- *kunna agera i kulturellt pluralistiska verksamhetsmiljöer*
- *känna till alternativ för fortsatta studier som är viktiga för en själv samt vilka inträdeskrav och urvalsprocesser som anknyter till dem*
- *kunna söka arbete och känna igen olika sysselsättningsmöjligheter.*

Centralt innehåll

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

- *uppdatering av den individuella studieplanen; studieplanen, planen för studentexamen och planen för fortsatta studier och yrkeskarriär*
- *planering av fortsatta studier och framtid, ansökan till fortsatta studier i Finland och utomlands*
- *kunskap om arbetsliv, arbetslivsfärdigheter och entreprenörskap i en föränderlig och mångskiftande värld*
- *orientering i arbetslivet, information om fortsatta studier samt förmåga att samla erfarenhet*
- *kontroll över den egna ekonomin, studiestöd och boende*
- *främjande av det egna välbefinnandet*
- *förmåga att förutse framtiden och känna till vad som är viktigt att lära sig för att möta framtida kunskapsbehov*
- *aktuella frågor som berör gymnasiestudierna*

Lokal precisering

- Under det andra studieåret betonas informationen om olika utbildningsalternativ efter gymnasiet och studentskrivningsplanen uppdateras. I studieavsnittet ingår ett obligatoriskt besök vid uni/yh-dagen i Vasa. Under tredje året erbjuds studiebesök till högskoledagen i Helsingfors. Under det tredje eller sista studieåret hålls individuella yrkesvägledningssamtal. Studieavsnittet kan genomföras i form av lektioner, individuell handledning och/eller grupphandledning. Ansökningshjälp erbjuds i det skede när studerande ansöker till vidarestudier.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studiebesök och föreläsningar vidareutvecklar den samhälleliga kompetensen.

Diskussioner under lektionerna i studiehandledning, samt individuella samtal fördjupar den kommunikativa kompetensen.

Studiehandledningen samarbetar med näringslivet, högskolor och andra aktörer, vilket utvecklar den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Ett underkänt vitsord i detta avsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det återkommer nästa gång i studieprogrammet. Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Sh01

Studieteknik, 2 sp (SH3)

Mål

Lokal precisering

- Studerande som vid test av läs- och skrivsvårigheter med sannolikhet har rätt till intyg för Studentexamensnämnden hänvisas att gå studieavsnittet. Under studieavsnittets gång utarbetas läs- och skrivsvårighetsintyget enligt Studentexamensnämndens anvisningar. Studieavsnittets mål är att ge de studerande praktisk vägledning i olika sätt att studera för att klara av gymnasiestudierna och fortsatta studier. Studerandena ges möjlighet att testa olika strategier vid läxläsning och att diskutera dem i grupp. Studerandena lär sig lägga upp mål för sina studier och tränar att organisera sin tid.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- I studieavsnittet behandlas studieteknik, minnestekniker, vikten av goda vanor och planering av studierna. Handledning i användning av ljudböcker för de studerande som behöver det. Intyg för läs- och skrivsvårigheter skrivs vid behov.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Ett underkänt vitsord kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Vitsordet kan höjas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när den återkommer nästa gång i studieprogrammet.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper

7.21. Temastudier (TO)

Läroämnets uppdrag

Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta temastudier som utvecklar mångsidig kompetens. Målen och innehållet för temastudierna ska fastställas i den lokala läroplanen.

Studieavsnitt

Introduktion till gymnasiestudier, 2 sp (TS1)

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska förvärva kunskaper som behövs för framgångsrika gymnasiestudier. Den studerande ska: - behärska sin egen dator, -bli bekant med programvara och digitala verktyg som används inom gymnasiestudierna, - varsebli genre-begreppet, – förstå textutformning utgående från genremedvetenhet, - förstå frågeanalys vid utformning av olika typer av uppgifter, - veta var man vid behov kan inhämta handledning och kunskap.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Digitalkompetens: Genomgång och anskaffning av relevant programvara och digitala verktyg. Övningar som mångsidigt tränar den digitala kompetensen.
- Gymnasiekompetens: vad innebär gymnasiestudier (exempelvis studieplanering), genremedvetenhet och textutformning, informationssökning och källkritik, frågeanalys för utformning av goda svar.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är indelat i två delar kallade digital kompetens och gymnasiekompetens.

Vardagskompetens, 2 sp (TS2)

Mål

Lokal precisering

- Under detta studieavsnitt som behandlar frivilligverksamhet, arbetsliv, trafikfostran eller internationell verksamhet ska den studerande ges möjligheter att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i praktiska arbetsuppgifter och situationer.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet kan avläggas som till exempel socialt, oavlönat arbete till förmån för någon privatperson, förening eller organisation eller som oavlönat ledararbete.
- Avlagt körkort och hygienpass/första hjälpen utbildning.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom arbete i olika sammanhang utanför skolan utvecklas sådan samhällelig kompetens som behövs i vardagen.

Genom t.ex. socialt arbete fås en bättre förståelse för välmåendets samhälleliga betydelse.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Studieavsnittet kräver inga förkunskaper.

Tutor- och studerandekårsverksamhet, 2 sp (TS3)

Mål

Lokal precisering

- Deltagande i studerandekår eller ungdomsfullmäktige lär studerande att bevaka och lyfta fram de ungas intressen och röster. Målet är att få studerande att intressera sig för samhällsfrågor.
- Deltagande i tutorverksamhet lär studerande att presentera sin skola och informera elever om gymnasiestudier samt leda grupper. De bekantar sig också med gruppdynamik och lär sig ta hand om nya studerande.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Deltagande i studerandekåren eller ungdomsfullmäktige lär de studerande om beslutsfattande, planering, genomförande och utvärdering av verksamhetens arbete.
- Tutorverksamheten innehåller bland annat presentationer av skolan för elever i den grundläggande utbildningen, deltagande i mässor, planering och genomförande av särskilda skolevenemang samt uppgifter när skolan får besök. Till tutoruppgifterna kan också räknas produktion av material för tutorverksamheten. Tutorhandledaren bokför arbetsprestationerna.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom deltagande i olika samhälleliga verksamheter ökar den studerandes möjlighet att lyfta fram ungas röster i offentliga sammanhang.

Deltagande i beslutsorgan engagerar unga till samhällspåverkan och samhällsverksamhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med vitsordet A (avlagt studieavsnitt). Studieavsnittet kan inte avläggas som självstudier. Studieavsnittet kräver inga förkunskaper.

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4)

Ämnesövergripande studieavsnitt

BiPS, 2 sp (TS5)

Ämnesövergripande studieavsnitt

BiPs2, 2 sp (TS6)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8)

Ämnesövergripande studieavsnitt

Att vara människa, 2 sp (TS9)

Mål

Lokal precisering

- Belysa olika aspekter av det mänskliga livet och gemenskapen utgående från realämnen i gymnasiet.
- Den studerande ska förstå människans agerande som samhällsvarelse mot en historisk bakgrund och som ett resultat av samtidsfenomen och psykiska faktorer
- Studieavsnittet kan konkretiseras och förverkligas genom en studieresa.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Innehållet i studieavsnittet kan variera beroende på tema, men utgörs av både teori och praktik.
- Exempel på teman som kan behandlas är människovärde och ansvarstagande, demokrati och diktatur, mänskliga rättigheter, godhet och ondska, folkmordens historia och Europas gemensamma kulturarv.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande stärker sin samhälleliga kompetens genom att fokus sätts på samhällsaktuella frågor kring demokrati och mänskliga rättigheter.

Den kommunikativa kompetensens stärks genom olika former av samarbetsuppgifter, presentationer och diskussioner.

Den tvärvetenskapliga kompetensen stärks genom samarbete mellan olika läroämnen och att de studerande får studera fenomen från olika perspektiv

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).

Ett underkänd prestation i detta studieavsnitt kan inte höjas genom deltagande i förnyat förhör. Prestationen kan godkännas genom att den studerande deltar i studieavsnittet när det erbjuds nästa gång.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper

Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

För varje gång studieavsnittet ordnas väljs ett visst tema- och fokusområde. Beroende på tema delas studieavsnittet mellan två eller flera realämnen.

7.22. Gymnasiediplom (LD)

Läroämnets uppdrag

I studieavsnitten som byggs upp på lokal nivå kan ingå gymnasiediplom som avläggs inom ett läroämne eller en läroämnesgrupp. Syftet med gymnasiediplomen är att ge den studerande möjlighet att visa en specialkompetens och ett specialintresse genom ett arbete som den studerande utfört och utvecklat under en längre period. Gymnasiediplomarbetet ger en mångsidig bild av den studerandes förmåga att arbeta målinriktat och de färdigheter som den studerande utvecklat samt hens djupgående kunskap på området i fråga. Avläggandet av gymnasiediplom fördjupar den mångsidiga kompetens som utvecklas under gymnasietiden. Gymnasiediplomarbetet ska även avspegla den studerandes förmåga att tänka, skapa, tolka och värdera samt hens intressen som bygger på eget engagemang. Gymnasiediplomet skapar förutsättningar för att stärka den egna och andras delaktighet, aktivitet och helhetsmässiga välbefinnande i gemenskapen.

Gymnasiediplom kan avläggas i huslig ekonomi, bildkonst, slöjd, gymnastik, mediekunskap,

musik, dans och teaterkonst. Ett gymnasiediplom omfattar två studiepoäng. Gymnasiediplomen ger de studerande möjlighet att med tanke på fortsatta studier utvärdera kunskaper och styrkor som de utvecklat under gymnasietiden. Gymnasiediplomen kompletterar de kunskaper som framgår av avgångsbetyget från gymnasiet och studentexamensbetyget.

Gymnasiediplom kan i enlighet med utbildningsanordnarens beslut avläggas i ett eller flera läroämnen eller läroämnesgrupper. Ett gymnasiediplom kan ingå i de valfria studierna i ett läroämne på det sätt som fastställs i den lokala läroplanen. Utbildningsstyrelsen ger separata anvisningar för avläggande av respektive gymnasiediplom.

I den lokala läroplanen ska man, i fråga om de gymnasiediplom som utbildningsanordnaren erbjuder, beskriva gymnasiediplomens uppdrag och allmänna mål samt redogöra för bedömning och för målen och de centrala innehållen för respektive gymnasiediplom i studieavsnitt om två studiepoäng.

Mål

.

Gemensamma mål för alla gymnasiediplom är att den studerande

ska

- *ställa upp egna mål och utgångspunkter för avläggandet av gymnasiediplomet*
- *arbeta målinriktat, självständigt och i samverkan med andra*
- *undersöka och uttrycka kulturell verklighet på sätt som är kännetecknande för respektive kunskapsområde*
- *tillämpa de särskilda kunskaper som inhämtats under gymnasietiden och intressen som bygger på eget engagemang*
- *använda och fördjupa mångsidig kompetens som hen utvecklat under gymnasiestudierna*
- *välja ändamålsenliga studiemiljöer och arbets- och uttryckssätt*
- *bedöma hur man uppnått målen samt arbetsprocessen, slutresultatet och helheten*
- *stärka sin egen och andras delaktighet, medverkan och helhetsmässiga välbefinnande i gymnasiegemenskapen.*

Bedömning

Bedömningen av gymnasiediplomen ska basera sig på ett självständigt arbete som utförs individuellt eller i grupp under gymnasietiden och som visar specialkompetens och intresse. Gymnasiediplomet ska bedömas som en helhet. I bedömningen av gymnasiediplomet ska man ge den studerande respons på hur målen som ställts upp för gymnasiediplomet uppnåtts. Bedömningen av gymnasiediplomet ska vara mångsidig och tillförlitlig och motsvara den kunskapsnivå som den studerande visat i läroämnet eller läroämnesgruppen. Inom ramen för processen då gymnasiediplomet avläggs ska även den studerande själv utvärdera sin prestation.

Studieavsnitt

Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i bildkonst

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för bildkonst och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visar sitt kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt*
- *kunna redogöra för och förmedla de mål och utgångspunkter som hen ställt upp för gymnasiediplomet*

- *kunna producera en konstnärlig och visuell helhet där arbetssätten och hur innehållet presenteras stödjer och kompletterar varandra*
- *visa sitt kunnande inom bildkonst och övrig visuell kultur*
- *kunna utvärdera arbetsprocessen och verket med utgångspunkt i sitt eget lärande.*

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande under gymnasietiden genom en särskild prestation visar sina kunskaper och färdigheter i och sitt intresse för bildkonst. Målet för gymnasediplomet i bildkonst är att den studerande visar sitt breda kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt.

Centralt innehåll

Gymnasediplom i bildkonst

- *utgår från målen som ställts upp för gymnasediplomet samt den uppgift, det perspektiv och arbetssätt som den studerande valt*
- *omfattar verket och arbetsprocessen, självvärdering och en portfölj som beskriver den studerandes kunnande om bildkonst och övrig visuell kultur*

Lokal precisering

- Det centrala innehållet i studieavsnittet ska basera sig på de mål som den studerande ställt upp för gymnasediplomet och den uppgift, det perspektiv och det sätt att genomföra uppgiften som den studerande valt. Gymnasediplomet i bildkonst omfattar ett verk och arbetsprocessen, självvärdering och en portfölj som beskriver kunskapen om bildkonst.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömning
Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U). Prestationen antecknas i avgångsbetyget, och över gymnasediplomet ges ett särskilt betyg (4–10) i samband med studentexamen. Bedömningen görs av skolans bildkonstlärare och en utomstående sakkunnig.
Stuideavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Minst fyra studieavsnitt i bildkonst som skolan godkänner.

Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (GYGD1)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (LILD4), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i gymnastik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för gymnastik och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *ska på ett mångsidigt sätt kunna reflektera över betydelsen av fysisk aktivitet i sitt liv och samtidigt utveckla sin fysiska funktionsförmåga, sitt fysiska specialkunnande och intresse samt sin samarbetsförmåga.*

Lokal precisering

- Gymnasiediplomet i gymnastik erbjuds i Jakobstads gymnasium till sådana studerande, som målmedvetet planerar att söka in till idrottspedagogik vid Jyväskylä universitet.

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i gymnastik

- *omfattar en helhet som innehåller delområdena fysisk prestationsförmåga, kunskap om gymnastik och idrott, specialkunnande, intresse och samarbetsförmåga samt självvärdering i form av en portfölj*

Lokal precisering

- Gymnastikdiplomet avläggs under ett nationellt tillämpat studieavsnitt (GYGD1). För att få avlägga gymnasiediplomet i gymnastik ska den studerande ha avlagt minst fyra av de nationellt obligatoriska eller fördjupade studieavsnitten i gymnastik (dvs. GY1, GY2, GY3, GY4, GY5). Det rekommenderas därför att man redan då man inleder sina gymnasiestudier beaktar detta.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande reflekterar kring hur funktionsförmågan inverkar på den egna fysiska och kognitiva prestationsförmågan och dess samband med ett hälsosamt och hållbart idrottande på hög nivå.

Den studerande inser vikten av att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta målmedvetet. Hen förstår att detta utgör en god grund för att lyckas inom idrott, studier och arbetsliv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Gymnasiediplomet i gymnastik baseras på fem delområden (fysisk prestationsförmåga, kunskaper om gymnastik och idrott, intresse eller specialkunskaper, samarbetsfärdigheter och en portfölj) och bedöms som en helhet med ett vitsord mellan 4 och 10. Utöver gymnastikläraren deltar en utomstående sakkunnig i bedömningen. Diplombetyget är en bilaga till avgångsbetyget från gymnasiet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Gymnasiediplomet i gymnastik erbjuds i Jakobstads gymnasium till sådana studerande, som målmedvetet planerar att söka in till idrottspedagogik vid Jyväskylä universitet. Gymnastikdiplomet avläggs under ett nationellt tillämpat studieavsnitt (GYGD1). För att få avlägga gymnasiediplomet i gymnastik ska den studerande ha avlagt minst fyra av de nationellt obligatoriska eller fördjupade studieavsnitten i gymnastik (dvs. GY1, GY2, GY3, GY4, GY5). Det rekommenderas därför att man redan då man inleder sina gymnasiestudier beaktar detta.

Gymnasiediplom i mediekunskap, 2 sp (MELD5)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i mediekunskap, 2 sp (MELD5), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i mediekunskap

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för mediekunskap och de kunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visa sin kompetens samt förmåga att använda medieverktyg, mediala uttrycksformer och möjligheter på ett kreativt sätt*
- *visa sin förmåga att kritiskt välja, tolka, bedöma och strukturera information*
- *kunna analysera sin egen relation till media och identifiera mediernas verksamhetsfält.*

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande under gymnasietiden genom en särskild prestation visar sin kompetens i och sitt intresse för mediekunskap. Målet för gymnasiediplomet i mediekunskap är att den studerande ska utveckla mångsidig kommunikations- och mediekompetens samt förmåga att använda medieverktyg, mediala uttrycksformer och möjligheter på ett kreativt sätt. Dessutom förutsätts förmåga att kritiskt välja, tolka, bedöma och strukturera information, reflektera över medierelationer och uppfatta mediernas verksamhetsfält.

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i mediekunskap

- *utgår från målen som ställts upp för gymnasiediplomet samt den uppgift, det perspektiv och arbetssätt som den studerande valt*
- *omfattar en helhet som består av en portfölj och en medieprestation*

Lokal precisering

- Det centrala innehållet i studieavsnittet ska basera sig på den uppgift, det perspektiv och det arbetssätt som den studerande valt. Gymnasiediplomet i mediekunskap omfattar en portfölj och en mediepresentation.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan och kommunikationsfärdigheter genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar.

Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser.

Den samhälleliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande kan bekanta sig med samhällsdebatten, hållbar utveckling, demokratins tillstånd, de grundläggande rättigheterna, upphovsrätt, yttrandefrihet, integritet, arbetsliv, medborgarorganisationer och studier inom visuell kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Prestationen antecknas i avgångsbetyget, och över gymnasiediplomet ges ett särskilt betyg (4–10) i samband med studentexamen. Bedömningen görs av en av skolans lärare och en utomstående sakkunnig.

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Minst 8 sp i bildkonst/temastudier eller modersmål och litteratur/ Sv2 och litteratur som skolan godkänner. I bildkonst och temastudier godkänns KO1, KO3, KO10 och KO11 och i modersmål och litteratur rekommenderas minst 8 sp.

Gymnasiediplom i musik, 2 sp (GYGD6)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MULD6), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i musik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för musik och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visa sitt musikaliska kunnande och intresse genom att förbereda ett projekt som påvisar kunskaper och färdigheter i musik eller genom att sammanställa en portfölj över sina musikstudier och sin musikaliska verksamhet under gymnasietiden.*

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i musik

- *den studerandes musikaliska självbiografi, ett musikprojekt eller en musikportfölj, ett sammandrag och ett utlåtande av bedömarna*
- *olika arbetssätt och delområden*

Lokal precisering

- gymnasiediplomet i musik genomförs i huvudsak som självständigt arbete med planering och genomförande

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom arbete med gymnasiediplomet i musik visar den studerande prov på sin kreativa kompetens. Projektet kan också omfatta tvärvetenskapliga element.

Genom att avlägga gymnasiediplomet i musik visar den studerande prov på sin musikaliska uttrycksförmåga och mognad genom sång och/eller spel, genom text och tal. Musik är en kommunikationsform och ett universellt språk som kommunicerar känslor på ett mångfacetterat sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Gymnasiediplomet i musik bedöms med siffervitsord på skalan 4-10 enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar. Studieavsnittet ger 2 studiepoäng och bedöms med vitsord A (Avlagd) eller U (Underkänd).

Fri beskrivning av studieavsnittet

Gymnasiediplomet i musik genomförs i Jakobstads gymnasium inom ramen för musiklinjens studier. Diplomarbetet förbereds under de schemalagda musikperioderna, men den slutliga planeringen och genomförandet av diplomarbetet ansvarar den studerande själv för. Handledning i diplomarbetet ges av ansvarig lärare och kan utökas till schemalagd handledning under en längre period om det finns behov och resurser.

7.23. Ämnesövegripande studieavsnitt

Idrottspsykologi och mental träning, 2 sp (PS8)

Läroämnen

- Idrottslinjens studier
- Psykologi

Mål

Lokal precisering

- praktiskt kunna tillämpa psykologins teorier, framför allt den humanistiska och kognitiva psykologins teorier i t.ex. idrottsprestationer eller skolarbetet
- öka självkännedomen och stärka självförtroendet hos de studerande
- ge redskap för hur man handskas med situationer som är stressande eller kräver att man presterar
- förstå hur personligheten påverkar prestation
- lära sig kontrollera anspänningsnivå och koncentrationsnivå

Centralt innehåll

Lokal precisering

- målbild och målmedvetenhet
- copingstrategier vid stress
- att göra upp mentala planer
- mindfullness som stressreducerare och koncentrationshäjare
- praktiska övningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den studerandes förmågor till stressreglering och att sätta upp relevanta mål genom övningar och reflektionsuppgifter. Studieavsnittet hjälper den studerande att fungera normalt i utmanande livssituationer.

Genom övningar och diskussioner lär sig den studerande att identifiera och konkretisera sina egna styrkor och utmaningar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U). Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: PS1

Ord och bild (Parkskolan), 2 sp (TS4)

Läroämnen

- Svenska och litteratur
- Svenska som andraspråk och litteratur
- Bildkonst
- Temastudier

Mål

Lokal precisering

- Övning i uttryck för en estetisk upplevelse av naturen och Skolträdgården i ord och bild
- Produktion av bildalster och texter förmedla känslan för naturens och närmiljöns värde
- Skolträdgården och skolan som en naturlig plats för intryck, reflektioner, nya insikter och växande.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Produktion av estetiska helheter av ord och bild genom kreativt och funktionellt skrivande med Skolträdgården som tema, inspiration och arbetsmiljö
- Skolträdgården synliggörs i ord och bild genom till exempel bild- och diktkort, blogg, kalender och bildspel

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur stödjer identiteten, välbefinnande och lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

I studieavsnittet fördjupar den studerandes multilitteracitet för kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten och litteratur omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna

utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra kulturella uttrycksformer. Den studerande producerar och tolkar kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

BiPS, 2 sp (TS5)

Läroämnen

- Biologi
- Psykologi
- Temastudier

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att tillämpa den teoretiska kunskap de studerande tillägnat sig under grundstudierna och de nationella fördjupade studierna i biologi och psykologi. Realproven i studentexamen förutsätter i dag ämnesöverskridande kunskaper, och därför är målet med detta avsnitt att de studerande ska få insikt i hur dessa ämnen stöder varandra. Under studieavsnittet ska de studerande även lära sig hur man i praktiken lägger upp en empirisk forskning. Avsnittet riktar sig till längre hunna studerande.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Studieavsnittet byggs upp kring några laborationer. I samband med laborationerna presenteras relevanta teorier ur både psykologiskt och biologiskt perspektiv. Laborationsrapporter lämnas in för varje laboration och bedöms. Exempel på temaområden som kan behandlas under studieavsnittet är känslornas psykologi och fysiologi, endorfiners påverkan, människans utveckling och genetik. I samband med studieavsnittet kan en studieresa ordnas

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet tolkas individens beteende både ur ett psykologiskt och ett biologiskt perspektiv.

Den studerande förbereder sig för kommande högskolestudier genom forskningsövningar.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Ps01 och Bi01

BiPs2, 2 sp (TS6)

Läroämnen

- Biologi
- Psykologi
- Temastudier

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att de studerande ska få insikt i hur man vetenskapligt arbetar med, tacklar och belyser ett problem, en frågeställning. De studerande ska få en djupare förståelse för och inblick i hur man bedriver tvärvetenskaplig forskning. Detta kan förverkligas till exempel med nationella eller internationella samarbetspartners. Samarbetet kan även inbegripa andra ämnen. Studieavsnittet kan också resultera i deltagande i TekNatur.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Innehållet i studieavsnittet baserar sig på problemcentrerad inlärning där vi utgår från de studerandes egna projektidéer eller från ett tema som på förhand bestämts med samarbetspartners. Dessa projekt utvecklar och förverkligar vi under studieavsnittets gång. Det internationella samarbetet kan förverkligas till exempel genom gemensamma projektplattformar såsom eTwinning och/eller en studieresa eller studerandeutbyte. Under studieavsnittet kan vi använda oss av externa samarbetspartners för expertis och projektidéer.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet tolkas individens beteende utgående från både biologisk och psykologisk kunskap.

Den studerande förbereds för studie- och arbetslivet genom ett processinriktat problemfokuserat arbetssätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagd (A) eller underkänd (U).
Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.
Rekommenderade förkunskaper: Äö02, Bi01–02, Ps01

Ekotänk och design (Parkskolan), 2 sp (TS7)

Läroämnen

- Biologi
- Bildkonst
- Temastudier

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att den studerande ska: - bekanta sig med miljöpåverkan och cirkulärekonomi, - undersöka möjligheter till ekologiskt befrämjande genom formgivning, - bekanta sig med yrkeslivet inom området, - iaktta, analysera och planera ekologiska projekt i närmiljön, - genomföra det aktuella projektet eller en kampanj för miljövänliga lösningar

Centralt innehåll

Lokal precisering

- ekologi och design
- studiebesök och gästföreläsare inom området miljöpåverkan, konst och design
- projektarbeten inom exempelvis avfallshantering, återbruk och hållbar kost. Detta kan genomföras genom produktion av infografik, kampanjaffischer, filmer, utställningar samt konkreta, praktiska och estetiska lösningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studerande får möjlighet att reflektera över sin egen miljöpåverkan i samhället. Under studieavsnittet bekantar vi oss med olika aktörer för att få en inblick i ekologiskt tänkande.

Vi diskuterar och problematiserar etiska aspekter av miljöfrågor under studieavsnittet.

Studieavsnittet kombinerar kreativt biologi och bildkonst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

Arkitektur och miljö (Parkskolan), 2 sp (TS8)

Läroämnen

- Geografi
- Bildkonst
- Temastudier

Mål

Lokal precisering

- Studieavsnittets mål är att de studerande ska; undersöka närmiljö, miljö, planering och arkitektur, -lära sig att beakta ekologiska värden och hållbart tänkande genom hela arbetsprocessen, - bekanta sig med planeringsprocesser i samhället på olika nivåer genom studiebesök och kontakt med yrkesverksamma i branschen, -iaktta, analysera och ta sig an planering av exteriörer eller interiörer, urbana, rurala, bebyggda och naturliga miljöer samt parkmiljöer och grönområden, -planera, skissa, rita/bygga modell, - prova

på olika planeringsverktyg, träna teknisk ritning i blyerts och digitalt, - fördjupa innehållet i Geografi 3 och 4 samt Bildkonst 2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- utilitas, firmitas och venustas = funktionalitet, hållbarhet och skönhet
- planeringsarbete: arkitekten planerar, utvecklar, ritar och visualiserar, samarbetar, övervakar och koordinera byggarbete; situationsplan, bottenplan, sektioner och fasader
- individens möjlighet att följa med och påverka miljö och planering
- ekologi och miljö
- lanskapsarkitektur och trädgårdstraditioner
- stadsplanering: landskapsplan, generalplan, detaljplan
- byggnadsarbete: byggherre, planerare, arkitekt och byggnadsingenjör
- formgivningsprocess och planeringsprocess med olika planeringsverktyg

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet bekantar vi oss med olika aktörer i samhället för att få en inblick i arkitektur, stadsplanering och ekologiska lösningar.

Vi diskuterar och problematiserar etiska aspekter och miljöfrågor under studieavsnittet.

Studieavsnittet kombinerar kreativt geografi och bildkonst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms som avlagt (A) eller underkänt (U).

Studieavsnittet kan inte avläggas genom självständiga studier.

Rekommenderade förkunskaper: Studieavsnittet kan avläggas utan särskilda förkunskaper.

8. Bilagor

8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning

Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018

8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling

Denna nivåskala är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning som utvecklats av Europarådet.

NIVÅSKALA FÖR SPRÅKKUNSKAP OCH SPRÅKUTVECKLING					
Kun-skaps-nivå	**Förmåga att kommunicera**			**Förmåga att tolka texter**	**Förmåga att producera texter**
	Kommunikationsförmåga i olika situationer	**Förmåga att använda av kommunikationsstrategier**	**Kulturellt lämpligt språkbruk**	**Förmåga att tolka texter**	**Förmåga att producera texter**
A1.1 **De första grunderna i språket** **De första grunderna i språket** **De första grunderna i språket**	*Den studerande klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.*	*Den studerande behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Kan ibland gissa sig till med hjälp av enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.*	*Den studerande kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.*	*Den studerande förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.*	*Den studerande kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.*
A1.2 **Elementär språkfärdighet** **stadd i utveckling**	*Den studerande klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.*	*Den studerande använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.*	*Den studerande kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.*	*Den studerande förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.*	*Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna*

					uttryck och en del av den elementära grammatiken.
A1.3 **Fungerande elementär språkfärdighet**	*Den studerande reder sig i många rutinmässiga situationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.*	*Den studerande deltar i kommunikation men behöver ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.*	*Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.*	*Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.*	*Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.*
A2.1 **Den grundläggande språkfärdighetens begynnelseskede**	*Den studerande kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.*	*Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mer sällan nonverbala uttryck. Måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnern uttryck i sin egen kommunikation.*	*Den studerande klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.*	*Den studerande förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning*	*Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.* *Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.*

				med hjälp av kontexten.	
A2.2	*Den studerande reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.*	*Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av sitt tal. Måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/ stuga).*	*Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsstrategier.*	*Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.*	*Den studerande kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.*
Grundläggande språkfärdighet stadd i utveckling					
B1.1	*Den studerande kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.*	*Den studerande kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.*	*Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Situation studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.*	*Den studerande förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och*	*Den studerande kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande*
Fungerande grundläggande språkfärdighet					

				viktiga detaljer.	*uttalsregler också på andra än inövade uttryck.*
B1.2	*Den studerande kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.*	*Den studerande kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mer komplicerade uttryck.*	*Den studerande kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller alltför formellt. Den studerande känner till de viktigaste artighetskutymeförut och följer dem. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.*	*Den studerande förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller relativt allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Den studerande förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en mer omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.*	*Den studerande kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mer officiella meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.*
B2.1	*Den studerande kan kommunicera obehindrat också i nya kommunikationssituationer som ibland inbegriper abstrakt, men ändå tydligt språk.*	*Den studerande kan uttrycka sin åsikt och ibland för att vinna tid använda standarduttryck, såsom "Det är en svår fråga". Kan diskutera betydelsen*	*Den studerande strävar efter att uttrycka sina tankar sakligt och med respekt för sin samtalspartner samt ta hänsyn till de krav som olika*	*Den studerande förstår muntlig eller skriven text som är invecklad till språk och innehåll. Kan följa med omfattande tal och komplicerad*	*Den studerande kan med mångsidiga strukturer och ett relativt omfattande ordförråd, som också inbegriper idiomatiska och abstrakta*

		också av komplicerade uttryck och begrepp. Kan ge akt på sin egen förståelse och kommunikation och korrigera sitt språk.	*situationer ställer.*	*argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i det hörda. Förstår en stor del av en pågående diskussion. Förstår olika typer av skrivna texter, som också kan handla om abstrakta ämnen, fakta, attityder och åsikter.*	*uttryck, uttala sig relativt klart och exakt om olika saker som hör till det egna erfarenhetsområdet. Kan delta också i relativt formella diskussioner. Behärskar ett relativt omfattande ordförråd och även krävande satsstrukturer. Uttalet är tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.*
B2.2 ***Fungerande självständig språkfärdighet***	*Den studerande kan använda språket i olika typer av kommunikationssituationer, också nya, som förutsätter ett mångsidigt språk.*	*Den studerande strävar efter att ge respons, komplettera med synpunkter eller slutsatser. Kan bidra till att kommunikationen fortlöper och vid behov använda omskrivningar. Kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp.* *Kan använda strategier som stödjer förståelsen,*	*Den studerande kan uttrycka sina tankar naturligt, tydligt och artigt både i en formell och en informell situation samt välja språkbruk efter situation och samtalspartner.*	*Den studerande förstår pågående eller inspelat, klart strukturerat talat standardspråk i alla situationer. Förstår i viss mån också främmande språkformer. Kan läsa invecklade texter skrivna för olika ändamål och sammanfatta det centrala innehållet i dem. Den studerande kan känna igen attityder och kritiskt*	*Den studerande kan uttrycka sig på ett säkert, tydligt och artigt sätt. Behärskar i stor utsträckning språkliga medel för att uttrycka konkreta och abstrakta, bekanta och obekanta ämnen. Kan kommunicera spontant och skriva en tydlig och strukturerad text. Uttalet är mycket tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet*

		såsom att plocka ut det centrala innehållet och till exempel göra anteckningar om det hörda.		*bedöma det hörda och/ eller lästa.*	*innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.*
C1.1 ***Avancerad språkfärdighet, grundnivå***	*Den studerande kan kommunicera mångsidigt, obehindrat och exakt i alla kommunikationssituationer.*	*Den studerande tar på ett naturligt sätt ansvar för att kommunikationen flyter. Kan omformulera sitt budskap och klara sig ur svåra situationer. Använder skickligt språk- eller kontextrelaterade antydningar för att dra slutsatser eller förutspå det som kommer.*	*Den studerande kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala ändamål, även uttrycka känslotillstånd, indirekta antydningar (till exempel ironi) och humor.*	*Den studerande förstår i detalj också längre anföranden om bekanta och allmänna ämnen, även om talet inte skulle vara tydligt strukturerat eller om det skulle innehålla idiomatiska uttryck eller registerbyten. Den studerande förstår i detalj invecklade abstrakta skrivna texter och kan kombinera information från komplicerade texter.*	*Den studerande kan uttrycka sig obehindrat, exakt och strukturerat om många olika ämnen eller hålla ett relativt långt, förberett anförande. Kan med säker och personlig stil skriva välstrukturerade texter om invecklade ämnen. Det språkliga uttrycksförrådet är mycket omfattande. Uttalet är naturligt och behagligt att lyssna på. Talrytmen och intonationen är typiska för målspråket.*

8.3. Timfördelning enligt moduler vid Jakobstads gymnasium

Första året

Obligatoriska studier			Valfria nationella studier			Valfria lokala studier		
Ämne	**Modul(er) nr**	**Sp**	**Ämne**	**Modul(er) nr**	**Sp**	**Ämne**	**Avsnitt nr**	**Sp**
Modersmål/Sv2	1 - 4	6	Franska B2/B3	1 - 2 / 1 - 4	4 / 8	Matematik, gem.	0	2
Finska A/B1/Mo	1 - 3	6	Tyska B2/B3	1 - 2 / 1 - 4	4 / 8	Bildkonst	7	2
Engelska A	1 - 3	6	Geografi	2	2	Bildkonstperiod*	8 - 9	4
Matematik, gem.	1	2	Fysik	3	2	Musiklinjen**	5	4
Matematik, lång	2 - 3, 9	6	Psykologi	2	2	Studiehandledn.	3	1
Matematik, kort	2 - 3	4	Religion/Livsåsk.	3	2	Temastudier	1 - 2	4
Biologi	1 - 3	4	Gymnastik	3	2			
Filosofi	1	2						
Fysik	1 - 2	2						
Geografi	1	2						
Kemi	1 - 2	2						
Historia	1	2						
Psykologi	1	2						
Religion/Livsåsk.	1	2						
Gymnastik	1	2						
Musik	1	2						
Bildkonst	1	2						
Studiehandledning	1	2						

*Bildkonstperiod och mediaperiod alternerar årligen.
**Musiklinjen har tre olika avsnitt, ett erbjuds per år. Det som erbjuds är öppet för alla årskurser.

Timfördelning första året

Andra året

Obligatoriska studier			Valfria nationella studier			Valfria lokala studier		
Ämne	**Modul(er) nr**	**Sp**	**Ämne**	**Modul(er) nr**	**Sp**	**Ämne**	**Avsnitt nr**	**Sp**
Modersmål/Sv2	5 - 7	4	Modersmål/Sv2	9	2	Modersmål/Sv2	12	2
Finska A/mo	4 - 6	6	Franska B2/B3	3 - 5 / 5 - 7	6	Finska A/mo	10 - 11	4
Finska B1	4 - 5	4	Tyska B2/B3	3 - 5 / 5 - 7	6	Finska B1	9 - 10	4
Engelska A	4 - 6	6	Matematik, lång	11	2	Engelska A	10	2
Matematik, lång	4 - 7	10	Biologi	4 - 6	6	Franska B2/B3	10 / 12	2
Matematik, kort	4 - 7	6	Geografi	3 - 4	4	Tyska B2/B3	10 / 12	2
Filosofi	2	2	Fysik	4 - 6	6	Geografi	5	2
Historia	2	2	Kemi	3 - 4	4	Kemi	10	2
Hälsokunskap	1	2	Filosofi	3	2	Psykologi	7, 9	4
Samhällslära	1 - 2	4	Psykologi	3	2	Samhällslära	7	2
Religion/Livåsk.	2	2	Historia	4 - 5	4	Gymnastik	6, 7/8, 9, 25	7
Gymnastik	2	2	Religion/Livsåsk.	4	2	Musiklinjen**	6	4
Musik	2	2	Hälsokunskap	2 - 3	4	Bildkonst	5 - 6, 12	6
Bildkonst	2	2	Gymnastik	4	2	Bildkonstperiod*	10 - 11	4
Studiehandledning	2	2	Bildkonst	3 - 4	4	Temastudier	3, 5, 6	6

*Bildkonstperiod och mediaperiod alternerar årligen.
**Musiklinjen har tre olika avsnitt, ett erbjuds per år. Det som erbjuds är öppet för alla årskurser.

Timfördelning andra året

Tredje året

Obligatoriska studier		
Ämne	**Modul(er) nr**	**Sp**
Modersmål/Sv2	8	2
Matematik, lång	8	2
Historia	3	2
Samhällslära	3	2
MaA		8
MaB		6

Valfria nationella studier		
Ämne	**Modul(er) nr**	**Sp**
Modersmål/Sv2	10 - 11	4
Finska A/mo	7 - 8	4
Finska B1	6 - 7	4
Engelska A	7 - 8	4
Franska B2/B3	6 - 8 / 8 - 10	6
Tyska B2/B3	6 - 8 / 8 - 10	6
Matematik, lång	10, 12	4
Matematik, kort	8 - 9	4
Fysik	7 - 8	4
Kemi	5 - 6	4
Filosofi	4	2
Psykologi	4 - 5	4
Historia	6	2
Samhällslära	4	2
Religion	5 - 6	4
Gymnastik	5	2
Musik	3 - 4	4
Gymnasiediplom bildkonst	2, 5	4
Gymnasiediplom musik	6	2
Gymnasiediplom gymnastik	1	2

Valfria lokala studier		
Ämne	**Avsnitt nr**	**Sp**
Modersmål/Sv2	13	1
Finska A/mo	9	1
Finska B1	8	1
Engelska A	9	1
Franska B2/B3	9 / 11	1
Tyska B2/B3	9 / 11	1
Matematik, lång	13	2
Matematik, kort	10	2
Biologi	7 - 9	6
Fysik	9	2
Kemi	7 - 9	6
Psykologi	6, 8	4
Historia	7	1
Hälsokunskap	4	2
Samhällslära	5 - 6, 8 - 9	7
Religion	7	1
Musiklinjen**	7	4
Temastudier	4	2

*Bildkonstperiod och mediaperiod alternerar årligen
**Musiklinjen har tre olika avsnitt, ett erbjuds per år. Det som erbjuds är öppet för alla årskurser.

Timfördelning tredje året

8.3.1. Kombistudier för yrkestuderande som avlägger studentexamen

Moduler som erbjuds kombistuderande

Ämne	modul nr/första året	modul nr/andra året	modul nr/ tredje året
modersmål	1,4	5-7	10-11
engelska	1-2	4-5	6-7
finska	1-2	3,5	4,7
matematik	1-2	3,5	4,6
samhällslära	1	2	3

8.4. Gymnasiets språkprogram

Språkprogram vid Jakobstads gymnasium i GLP2021

Språk	Obligatoriska sp	Nationella valfria sp	Lokala valfria sp
Andra inhemska språket			
- Finska A-lärokurs	12	4	5
- Finska Mo-lärokurs	12	4	5
- Finska B1-lärokurs	10	4	5
Främmande språk			
- Engelska A-lärokurs	12	4	3
- Franska B2-lärokurs		16	4
- Franska B3-lärokurs		16	8
- Tyska B2-lärokurs		16	4
- Tyska B3-lärokurs		16	8

Språkprogram vid Jakobstads gymnasium

8.5. Bildkonstlinjen vid Jakobstads gymnasium

Varför studera på bildkonstlinjen?

Bildkonstlinjens studiehelhet omfattar fördjupade studier i bildkonst och formgivning: en fördjupning och utvidgning av de studerandes ämneskunskaper och färdigheter. Dessa studier utgör således ett komplement till gymnasiets allmänna studier i bildkonst. Avlagda studiepoäng inom ramen för bildkonstlinjen ger goda förutsättningar för avläggande av gymnasiediplom i bildkonst och media. Studieavsnitten inom linjen är i huvudsak praktiskt inriktade med en stor variation i innehåll och utbud och avslutas med utställningsverksamhet.

Studiernas/Undervisningens innehåll

Studier vid bildkonstlinjen omfattar ett brett utbud. De innehåller praktiska arbete med teckning, grafik, målning, skulptur, tygtryck, keramik, media, film, video, animation, fotografi, grafisk formgivning, arkitektur och design förutom teoretisk bakgrundskunskap.

Inom bildkonstlinjen erbjuds två intensivperioder som alternerar vartannat år. Bildkonstperiod 1 (8-9) innehållerr traditionell bildkonst med teckning, grafik, målning och skulptur. Mediaperiod 2 (10-11) består av fotografering, grafisk formgivning, animation, video och film. Intensivperioden innebär 8 lektioner per vecka. Jakobstads gymnasium samarbetar med Novia och en del av studieavsnitten under bildkonstperioden genomförs i Campus Allegro inom Novias öppna höskola. Dessa kan ge högskolepoäng för fortsatta studier inom området.

Varje år kan 10 nya studerande antas till bildkonstlinjen. När du söker sätt gärna gymnasielinjen samtidigt på andra plats.

Du kan avlägga Gymnasiediplom i bildkonst under sista skolåret. Diplomet är bildkonstens motsvarighet till studentskrivningar. Du gör en uppgift från utbildningsstyrelsen, ett konstverk eller en formgiven produkt med en tillhörande portfoliopresentation. I den visar du ditt kunnande och redovisar för din process.

Studiernas genomförande

Bildkonstlinjen utgör ett tillägg till de allmänna gymnasiestudierna. De studerande avlägger således en komplett gymnasieexamen, men har en konstnärlig profilering i de valbara studierna. I samma undervisningsgrupp kan studerande från samtliga årskurser på gymnasiet ingå. Innehållet i studierna varieras tematiskt läsårsvis. I kombination med de nationella studieavsnitten erbjuds den studerande totalt 35 studiepoäng i bildkonst under tre år i gymnasiet. Under det tredje eller sista studieåret finns dessutom möjlighet att avlägga gymnasiediplom i bildkonst eller media. Diplomarbetet ger 2 studiepoäng och genomförs i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

8.6. Idrottslinjen vid Jakobstads gymnasium

Varför studera på idrottslinjen?

Att studera vid ett gymnasium och samtidigt aktivt träna någon idrott är krävande, men samtidigt stöder träningen den studerande att arbeta målmedvetet och koncentrerat. Vi vill erbjuda våra studerande en möjlighet att utvecklas både inom sin egen gren och som människor. Därför kombineras den traditionella undervisningen med grenspecifika och allmänna träningar för våra studerande på idrottslinjen. Studieavsnitten och träningarna är placerade så att man skall ha möjlighet att framgångsrikt få ut det bästa av två världar.

På idrottslinjen betonar vi ett holistiskt perspektiv och ser att den idrottsliga framgången beror på såväl fysiska, psykiska som sociala faktorer. Att studera på idrottslinjen betyder att man väljer att satsa helhjärtat på idrott ***och*** studier och på så sätt skapa en grund för en karriär både inom idrotten och i det civila. Detta medför ett ökat ansvar vilket ger goda erfarenheter för framtiden. För att kunna söka till idrottslinjen krävs att man uppfyller kraven för gymnasiestudier och har en aktiv tävlingslicens.

Undervisningens innehåll

Studierna på idrottslinjen utgörs dels av grenspecifika morgonträningar vars syfte är att förbättra teknik och allmän kondition. Det centrala innehållet för varje studieavsnitt görs upp i samråd med idrottaren, grentränare och idrottslinjens representant. Syftet med undervisningen är att varje idrottare skall kunna utveckla sin talang utgående från sina egna förutsättningar. Grentränigarna är inte knutna till någon specifik föreningsverksamhet.

I linjens verksamhet ingår också ett paket med teoretiska studieavsnitt vars syfte är att stödja idrottaren i sitt aktiva idrottsutövande. Till dessa hör bland annat tränings- och näringslära för idrottare samt idrottspsykologi.

Studiernas genomförande

De studerande på idrottslinjen har morgonträningar tre gånger i veckan tillsammans med grentränare. I den mån träningsgruppen är liten görs ett självständigt träningsprogram upp för morgonträningarna tillsammans med idrottaren, tränare och företrädare för idrottslinjen. Ett eftermiddagspass i veckan är vikt för teoretiska studier inom ramen för idrottslinjen.

För studerande på idrottslinjen kan morgonträningarna utgöra maximalt 30sp. Studieavsnitten fördelas så att under första året avläggs studieavsnitt 1-4, under andra året studieavsnitt 5-8, under tredje året studieavsnitt 9-11(12) och under fjärde året studieavsnitt 13-15. Omfattningen på studieavsnitten är 38 lektioner. Dessa studieavsnitt utgörs i huvudsak av ledd träning tillsammans med grentränare och på specifika tider som anges i schemat och kan i regel inte avläggas genom självstudier. Undantag från detta kan göras t.ex. under en skadeperiod där idrottaren behöver rehabiliterande träning eller om ledda träningar inte kan ordnas av praktiska skäl.

8.7. Musiklinjen vid Jakobstads gymnasium

Varför studera på musiklinjen?

Musiklinjens studiehelhet omfattar fördjupade studier i praktiskt musikutövande: en fördjupning och utvidgning av de studerandes ämneskunskaper och färdigheter. Dessa studier utgör således ett komplement till gymnasiets allmänna studier i musik. Studiernas innehåll utformas enligt de studerandes förhandskunskaper och intressen. Avlagda studiepoäng inom ramen för musiklinjen ger goda förutsättningar för avläggande av gymnasiediplom i musik. Samtliga studieavsnitt är i huvudsak praktiskt inriktade och utformas som verkstadsundervisning i kombination med övningar och uppträdanden.

Undervisningens innehåll

Studierna på musiklinjen är stilmässigt breda. Studierna kan omfatta undervisning i sångteknik, stämsång, körsång, bandspel, övningar i spelteknik på olika instrument, scenarbete, ljudteknik,

musikteknologi, musikhistoria och musikteori, komposition och arrangering för olika typer av ensembler.

Under studiernas gång tränar deltagarna sin förmåga att leda egna musikgrupper. De skapar egna arrangemang och övar sig i att diskutera olika alternativ för framförandet i grupp. De studerande leder själva inövningen av några låtar för framträdande och arbetar även med att rigga upp och använda den ljudutrustning som finns i skolan. Studierna utmynnar årligen i någon form av uppträdanden. Inom ramen för studieavsnitten kan även studiebesök företas.

Under musiklinjens studieavsnitt skriver deltagarna en personlig loggbok eller arbetar med sin musikaliska CV. Detta skriftliga arbete kan utgöra basen för den portfolio som ingår i gymnasiediplomet i musik.

Studiernas genomförande

Musiklinjen utgör ett tillägg till de allmänna gymnasiestudierna. De studerande avlägger således en komplett gymnasieexamen, men har en musikalisk profilering i de valbara studierna. I samma undervisningsgrupp kan studerande från samtliga årskurser på gymnasiet ingå. Innehållet i studierna varieras läsårsvis, så att alla har möjlighet att avlägga 4 studiepoäng per läsår genom att gå musiklinjen. I kombination med de nationella studieavsnitten erbjuds den studerande totalt 22 studiepoäng i musik under tre år i gymnasiet.

Under det tredje studieåret finns dessutom möjlighet att avlägga gymnasiediplom i musik. Diplomarbetet ger 2 studiepoäng och genomförs i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

8.8. Handledningsplan

Handledningsplan för Jakobstads gymnasium

Mål

Handledningen ingår i varje lärares enskilda ansvar. Handledningsplanen är skolans gemensamma plan för hur handledningen genomförs och utvecklas. Handledningen ska vara en koordinerad helhet där arbetsuppgifterna är fördelade mellan de personer som deltar i handledningen av studerande.

Målsättningen med handledningen är att studerandes individuella kompetens att hantera karriärvägar förstärks. Inom handledningen beaktas nya utmaningar såsom digitalisering, psykisk ohälsa, marginalisering och ungdomsarbetslöshet. Handledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet. Handledningen ska synliggöras för både lärare, studerande och deras vårdnadshavare.

Genomförande

Vid Jakobstads gymnasium läggs tyngdpunkten på lösningsfokuserat arbete i förebyggande och stödjande syfte. Målsättningen är att göra studeranden medveten om den egna möjligheten att påverka planeringen och besluten i sitt liv. Det är viktigt att stöda studeranden i att ta egna beslut genom att lyssna till och bekräfta studeranden och respektera dennes åsikter och val.

Ansvarsfördelning

Studiehandledaren: Studiehandledaren bär huvudansvaret för hur handledningen ordnas i praktiken och för planeringen och genomförandet av handledningen som helhet. Information om gymnasiestudierna ges genom deltagande i utbildningsmässorna som den grundläggande utbildningen ordnar och genom niornas besök i gymnasiet, samt tutorernas besök i niondeklasserna. En individuell studieplan och plan för studentexamen görs tillsammans med varje studerande under det första studieåret och följs upp varje år. Valet av studieavsnitt diskuteras utgående från studerandes intresse för olika ämnen och framtida yrkesplaner. Studerande ges möjlighet att bekanta sig med fortsatta studier genom information från högskolorna och besök vid högskolor. Coachingsamtal hålls vid behov med studerande för att hitta lösningar om problem med ork och studiemotivation uppstår. Under det andra och tredje studieåret samtalar studiehandledaren med studeranden om dennes framtidsplaner och yrkesval.

För att främja övergången till gymnasiestudierna informerar studiehandledaren tillsammans med marknadsföringsgruppen, elever och deras vårdnadshavare i grundläggande utbildning om gymnasiestudierna genom deltagande i utbildningsmässor och tutorbesök i niondeklasserna. Elever i nian har möjlighet att besöka gymnasiet för att i förväg bekanta sig med studiemiljön.

Grupphandledaren: Grupphandledaren är handledare för sin studerandegrupp. Grupphandledaren deltar i ettornas gemenskapsdag på hösten tillsammans med tutorerna och tutorhandledarna, samt håller individuella samtal med studerande i sin grupp åtminstone under det första studieåret. Grupphandledaren fungerar som en länk mellan hem och skola och tar kontakt med studerande och hemmet vid ökad frånvaro och annan oro. Grupphandledaren samlar sin grupp varje vecka och informerar om aktuella händelser i skolan. Till grupphandledarens uppgifter hör också att regelbundet följa upp sina studerandes studieprestationer och närvarosituation och diskutera med studerande och studiehandledare. Vid behov tar grupphandledaren kontakt med studerande och hemmet och föreslår ett nätverksmöte. Målsättningen är att förebygga frånvaro och svaga studieresultat i god tid.

Ämnesläraren: Ämnesläraren handleder studerande i sitt eget ämne genom att utvärdera arbetsuppgifter och studieavsnittsresultat tillsammans med studerande. Ämnesläraren uppmuntrar studerande att göra sitt bästa i studieavsnittet. Till ämneslärarens handledningsuppgifter hör också att uppmuntra till olika arbetssätt som lämpar sig bäst för varje studerande. Ämnesläraren handleder i studietekniken inom sitt ämne. En viktig uppgift är att förbereda studerande för den digitala studentexamen och handleda i digitala uppgifter inom ämnet. Ämnesläraren betonar nyttan av ämnet i olika yrken och inom fortsatta studier. De språkresor och studiebesök till högskolor och arbetsplatser som företas inom olika studieavsnitt har stor betydelse för studerandes framtida yrkesval.

Rektor: Sammankallar till föräldramöten där vårdnadshavare får information om arbetsgången i gymnasiet och erbjuder möjlighet till kontakt med grupphandledare, ämneslärare, studiehandledare och studerandevårdspersonal. Rektor deltar om det behövs i nätverksmöten och samtalar vid behov med studerande om dennes studiesituation.

Övrig personal: Speciallläraren testar alla ettors läs- och skrivförmåga samt handleder studerande i individuell studieteknik. Studerande som behöver hjälp med att finna lämplig studiemetod eller behöver särskilt stöd i studierna kan vända sig till speciallläraren. Kuratorn ger handledning i de livssituationer som utgör problem för studeranden. Kuratorn kan hjälpa studerande att kontakta skolpsykolog eller ungdomsmottagning. Hälsovårdaren utför hälsokontroller och sköter handledningen av den personliga hälsan och kontakten till läkare eller ungdomsmottagning.

Utvärdering

Handledningsplanens mål och arbetsfördelning utvärderas årligen. Den individuella studieplanen som ska finnas i Wilma kan utgöra en kvalitetssäkring där studerande kan notera när hen fått handledning och i vilket ämne. Därigenom blir studeranden också medveten om att handledningen är integrerad i varje ämne

8.9. Plan för disciplinära åtgärder

Plan för användningen av disciplinära åtgärder och förfaringssätt

En trygg skolmiljö och en god arbetsro är i såväl de studerandes som i lärarnas och i övrig personals intresse. Skolan har rätt att, i enlighet med Gymnasielagen (10.8.2018/714), använda disciplinära åtgärder och förfaringssätt för att trygga studiemiljön och upprätthålla en god arbetsro.

De disciplinära straffen enligt Gymnasielagen (714/2018) är:
1. Skriftlig varning
2. Avstängning för viss tid

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att

uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning kan den studerande avstängas från läroanstalten för en viss tid, högst ett år.

Skriftlig varning ges av rektor. Beslut om avstängning fattas av Bildningsnämndens svenskspråkiga skolsektion.

Innan ett disciplinärt beslut enligt punkterna 1 (skriftlig varning) och 2 (avstängning för viss tid) fattas, skall omständigheterna som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras och annan behövlig utredning skaffas.

Innan en studerande påförs disciplinärt straff enligt ovannämnda punkter skall även den studerande och hens vårdnadshavare höras. Rektor kallar studerande, vårdnadshavare, berörd lärare eller grupphandledare till ett hörande. Kallelsen sänds ut minst 5 dagar på förhand per Wilma och vid behov per post. Beroende av ärendet kan också andra personer kallas till hörandet. Vid hörandet skrivs ett protokoll. Skolsekreteraren kan kallas till protokollförare för hörandet.

Protokollet ska innehålla följande uppgifter:
- Ärende för hörandet
- Tidpunkt när kallelsen sändes ut
- Tidpunkt för hörandet
- Kallade
- Närvarande
- Centrala uppgifter som kommit fram
- Åtgärder
- Protokollets datering och underskrifter

Protokollen förvaras i skolans arkiv, som är ett låst utrymme med begränsad tillgänglighet i mappen Konfidentiellt.

1. Brott mot skolans ordningsregler. Den studerande ges tillsägelse att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges, för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning/studieresa som arrangeras av läroanstalten. Lyder en studerande inte uppmaningen att avlägsna sig har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom eller henne. Försöker en studerande förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga.

När en studerande blivit tillsagd att lämna undervisningen, ska läraren göra anteckningar om händelsen. Anteckningarna ges/sänds till rektor. Anteckningarna förvaras i arkivet i mappen Konfidentiellt.

2. En studerande som gör sig skyldig till fusk, plagiat eller annan form av fusk, eller medhjälp till fusk kan tilldelas en skriftlig varning. Vid misstanke om fusk kontaktas rektor, som kallar till hörande (enligt ovan).

3. Berusningsmedel och farliga föremål eller ämnen.

Till läroanstalten får inte medföras, och under arbetsdagen får inte innehas, sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas. (Gymnasielagen 21 §) En lärare och rektorn har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en studerande har med sig. Utöver detta har rektorn och en lärare, tillsammans eller var för sig, rätt att under arbetsdagen frånta och omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne. Allmänna principer för omhändertagande och granskning samt om överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen beskrivs närmare i Gymnasielagen 26 f § samt 26 g §.

Om studerandes föremål granskas och/eller föremål eller ämne fråntas eller omhändertas, ska händelserna beskrivas och dokumentet undertecknas av läraren i fråga och ett vittne. Dokumentet förvaras i arkivets mapp Konfidentiellt.

Närmare om förfarandet finns angivet i regionens Rusmedelsplan.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen i högst tre arbetsdagar om andra personers säkerhet äventyras

8.10. Studerandevårdsplan

Studerandevårdsplanen för Jakobstads gymnasium 26.5.2021

SKOLANS STUDERANDEVÅRDSSPLAN

1. Studerandevård

1.1 Allmänt om lagen om elev- och studerandevård (1287/2013)

Lagen om elev- och studerandevård har reviderats från och med den 1 augusti 2014. Genom lagändringen eftersträvas ett mer förebyggande studerandehälsoarbete än tidigare samt begränsas rätten att delta och ansvaret för aktörer inom studerandehälsan.

Studerandehälsa innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan.

Studerandehälsan hör till alla som arbetar i skolgemenskapen samt de myndigheter som ansvarar för studerandehälsotjänsterna. Studerandehälsan ska genomföras i samarbete med den studerande och vårdnadshavaren. Studerandehälsa är både generellt och individuellt inriktat stöd. Genom studerandehälsan främjas barns och ungas lärande samt en balanserad och sund uppväxt och utveckling.

Arbetet inom studerandehälsan ska grunda sig på konfidentialitet och ett respektfullt förhållningssätt till den studerande och vårdnadshavaren samt att man stödjer deras delaktighet. I arbetet ska säkerställas att den studerandes och vårdnadshavarens åsikter hörs. Den studerande och vårdnadshavaren ska informeras om studerandehälsoarbetet i skolan och om tillvägagångssätten. Vårdnadshavaren informeras om hur ett studerandehälsoärende inleds och bereds.

Utöver lagen om elev- och studerandevård och gymnasielagen regleras skolans elevvårdsuppgifter också av hälso- och sjukvårdslagen och barnskyddslagen.

Studerandevården har i regel en tudelad uppgift (gränserna kan inte urskiljas tydligt, uppgifterna överlappar varandra):

− Generell omsorg om välbefinnande

− Individuell omsorg om välbefinnandet

1.2 Tillgängliga studerandevårdstjänster

Jakobstads gymnasium har tillgång till följande tjänster inom studerandevården under läsåret 2021–2022:

Skolkurator: Maria Östman på plats i regel tisdagar och onsdagar.

Skolpsykolog: Sofia Åbacka

Skolhälsovårdare: Susanne Holm på plats i regel tisdagar och onsdagar.

Alla kan kontaktas via Wilma (ej skolpsykolog) eller telefon.

Skolan har också fastställt en tydlig ansvarsfördelning mellan studerandevården och undervisningspersonalen för genomförandet av uppgifter inom den generellt och individuellt inriktade studerandevården (se punkt 1.4.).

1.3 Studerandevård i enlighet med läroplanen (§ 6)

Med studerandevård i enlighet med en läroplan avses verksamhet för att stödja det generella och det individuella välbefinnandet samt uppkomsten av en sund och trygg inlärningsmiljö, främja den psykiska hälsan och förebygga marginalisering samt främja välbefinnandet inom läroanstalten. Med hjälp av studerandevård enligt läroplanen och studerandevård som anordnas av utbildningsanordnaren kan man stödja inlärning samt i ett så tidigt skede som möjligt identifiera, hindra och förebygga hinder för inlärning, inlärningssvårigheter och andra studierelaterade problem. Närmare bestämmelser ingår i utbildningslagarna och de grunder för läroplanerna som upprättats på grundval av dem, inte i lagen om elev- och studerandevård.

1.4 Studerandevårdens organisation vid Jakobstads gymnasium

Skolans studerandevårdsgrupp

Uppgifter

- Främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i skolan
- Förebygga problem i anknytning till växande, lärande och skolgång

Studerandevårdsplan

- Planering, genomförande och utvärdering av studerandevården

Sammansättning vid Jakobstads gymnasium

- rektor Cecilia Hägglund-Nygård (ordförande)
- skolkurator Maria Östman (sekreterare)
- skolhälsovårdare Susanne Holm
- skolpsykolog Sofia Åbacka
- lärarrepresentant Josefin Sandvik
- studeranderepresentanter NN, NN

Expertgrupp

Uppgifter

- Yrkesövergripande behandling av den enskilda studerandes ärenden.
- Konsultation av enskilda aktörer (kurator, psykolog, hälsovårdare, studiehandledare...)

Kräver vårdnadshavarens/studerandes skriftliga samtycke.

Antecknas i studerandevårdsjournalen och klientregistret (Abilita)

Sammansättning

- Sammankallas separat; grupphandledare eller ämneslärare ofta initiativtagare/ sammankallare

2. Generellt inriktad studerandevård och tillvägagångssätt

2.1. Generell omsorg om välbefinnandet

− Utveckla en lärmiljö som stödjer välbefinnandet samt främja generella arbetssätt

− Förebygga marginalisering

− Undanröja hinder för växande och lärande, förebygga inlärningssvårigheter samt andra problem

− Säkerställa en trygg lärmiljö (7 kap 40 § i gymnasielagen)

− Stödja de studerandes delaktighet

2.2. Studerandevårdsgruppens uppgifter och sammankomster

Skolans egen studerandevårdsgrupp SVG ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av skolans studerandevård. Gruppen leds av rektorn. SVG kan vid behov höra experter. Gruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i

skolan och att genomföra och utveckla övrig generellt inriktad studerandevård. En viktig del av det generellt inriktade studerandevårdsarbetet är att stödja de studerandes och vårdnadshavarnas delaktighet. Gruppen samlas efter skolans behov men minst tre gånger per läsår.

Protokoll eller pm ska föras vid SVG-möten. Kuratorn ansvarar för att protokollet/pm upprättas. Protokollet/pm publiceras för personalen på skolans Google Drive.

SVG ansvarar åtminstone för följande uppgifter som hänför sig till planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av den generellt inriktad studerandevården.

− Följa upp och stödja de studerandes välbefinnande och delaktighet på ett allmänt plan

− Följa upp om skolans fysiska lärmiljö är sund (t.ex. inspektion av skolans sanitära förhållanden)

− Planera studerandevårdsarbetet (t.ex. utarbeta och uppdatera studerandevårdsplanen)

− Motarbeta mobbning (t.ex. mobbningsenkät och verksamhet i samma stil som KiVa-verksamheten)

− Främja jämlikhet och likabehandling i skolan (bl.a. uppdatera jämlikhetsplanen)

− Utarbeta/upprätthålla en räddnings- och krisplan. Rektors och ledningsgruppens ansvar.

− Samarbetar med skolans krisgrupp

− Andra eventuella uppgifter som ingår i generellt inriktad studerandevård

− Genomföra enkäten Hälsa i skolan

Gruppen upprättar en preliminär tidsplan i början av varje läsår.

2.3 Åtgärder/uppföljningsmetoder inom generellt inriktad studerandevård

För att genomföra och utveckla den generellt inriktade studerandevården kan följande åtgärder genomföras i skolan av t.ex. SVG:

Åtgärd (*t.ex. de som nämns nedan, skolan kan ändra och lägga till sin egen)*	**Målgrupp**	**Tidpunkt (genomförs följande gång)**	**Ansvarig**
Samarbete vid övergångar	Nya studerande	I början av höstterminen	Rektor, sthl
Mobbningsenkät	Alla studerande	Inom period 2-3	utvärderingsansvarig
Utvärdering av skolans verksamhet	Vårdnadshavare	Vart tredje år	utvärderingsansvarig
Räddnings- och krisplan	Personal	Efter behov, fortgående	ledningsgruppen
Skolans ordningsregler	Alla studerande, personal	Efter behov	ledningsgruppen
Arbetshälsoenkät och -verkstäder	Personal	Varje år	bildningsverket
Enkäten Hälsa i skolan	Studerande i årskurs 2 och vårdnadshavare	Årligen	utvärderingsansvarig
Uppdatering av jämställdhetsplanen och planen för likabehandling	Studerandekårs-styrelsen och personal	Årligen	ledningsgruppen, pedagogiska arbetsgruppen, studerandekårsstyrelsens handledare
Andra åtgärder som fastställs separat			ledningsgruppen

3. Individuell studerandevård och tillvägagångssätt

3.1 Individuell omsorg om välbefinnandet

Med individuell studerandevård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges den studerande samt yrkesövergripande studerandevård som gäller en enskild studerande.

Målet med den individuella studerandevården är att följa upp och främja den studerandes utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Det är också viktigt att garantera tidigt stöd och förebygga problem. Studerandes individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när studerandevårdsstödet planeras och i skolans vardag.

3.2. Expertgrupp

En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna studerandevårdstjänster för en enskild studerande eller en viss studerandegrupp. Gruppen sammankallas av den person i undervisningspersonalen eller studerandevården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Den här personen är kan vara grupphandledaren eller ämnesläraren eller någon ur studerandevårdspersonalen. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen som skriver studerandevårdsjournalen i Abilita.

Expertgruppens sammankomst (nätverksmöte) förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Den studerandes delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt den studerandes ålder och övriga personliga förutsättningar.

Med specifikt skriftligt samtycke av den studerande eller vårdnadshavaren får behövliga samarbetspartner inom studerandevården (t.ex. terapeut) eller närstående till den studerande delta i behandlingen av ärendet. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i den studerandes ärende. Om den studerande och/eller vårdnadshavare själva deltar behövs ingen samtyckesblankett.

Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra i skolans vardag ska förbli en viktig arbetsmetod inom studerandehälsan, och det är bra att skilja den från expertgruppens verksamhet.

3.3 Den studerandes rätt att få kurators- och psykologtjänster

En studerande ska ges möjlighet till ett personligt samtal med psykolog eller kurator senast den sjunde arbetsdagen vid läroanstalten efter det att den studerande (eller vårdnadshavaren) har begärt detta. I brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges samma eller nästa arbetsdag. Önskemål om att ett samtal förs kan också göras av en annan person. Utifrån en bedömning av en psykolog eller kurator har den studerande rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till den studerandes studier och välmående ska kunna förebyggas och övervinnas. Den studerande ska också hänvisas till andra studerandevårdstjänster.

Kontakt för att anlita psykolog- och kuratorstjänster kan tas av

− en anställd vid läroanstalten eller inom studerandevården tillsammans med den studerande och/eller vårdnadshavaren

− en person som genom sin yrkesuppgift fått veta att den studerande behöver stöd.

Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans (t.ex. den studerande förbjuder), ska den studerande och hens vårdnadshavare informeras om kontakttagandet. Psykologen eller kuratorn bedömer hur brådskande det är att ordna ett möte. Skolans studerandevårdspersonal kan konsulteras anonymt.

3.4. Den studerandes och vårdnadshavarens ställning inom studerandevården

Studerandevården genomförs i samarbete med den studerande och hens vårdnadshavare. Den studerandes egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt den studerandes ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar.

Vårdnadshavaren kan inte förbjuda den studerande att anlita studerandevårdstjänster. En minderårig får med hänsyn till sin ålder och övriga personliga egenskaper samt sakens natur av vägande skäl förbjuda att hens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare deltar i behandlingen av ett studerandevårdsärende som gäller den minderårige och förbjuda att sekretessbelagda studerandevårdsupplysningar som gäller hen lämnas ut till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare, om detta inte klart strider mot den minderåriges intresse. En yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården som hör till studerandevårdspersonalen ska bedöma huruvida en omyndig persons intressen tillgodoses (skolkurator, skolhälsovårdare, skolpsykolog eller skolläkare).

Vid gemensam vårdnad ska båda vårdnadshavarna bemötas likvärdigt. Expertgruppen ska exempelvis kalla in ungdomens båda vårdnadshavare.

3.5 Anvisningar för genomförandet av individuell studerandevård

3.5.1 Frånvaro

En studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro. (5 kap. 30 § i gymnasielagen)

Grupphandledaren ska följa upp de studerandes frånvaro dagligen och är i första hand är ansvarig för att utreda frånvaron. Läraren antecknar studerandes frånvaro i Wilma så snabbt som möjligt (senast inom en vecka). Grupphandledaren ska ingripa i frånvaron så snart som möjligt genom att diskutera med den studerande och/eller hens vårdnadshavare. Läraren/grupphandledaren kan konsultera skolans personal inom studerandevården. Vid behov avtalar man om stödåtgärder

som skolan erbjuder. Vid fortsatt frånvaro ska expertgruppen sammankallas för att utreda situationen och stödja den studerande och familjen. Vid långvarig och kontinuerlig sjukfrånvaro kan (skol)läkarens intyg om sjukdom krävas av vårdnadshavaren. Om situationen inte åtgärdas är det skäl att överväga att göra en barnskyddsanmälan eller ta kontakt för att utreda den studerandes behov av barnskydd och sörja för att läroplikten fullgörs. Gäller fr.o.m. 1.8.2021.

Uppföljning av fortsatt frånvaro:

- Vårdnadshavarna ska meddela om den ungas frånvaron.
- Läraren/grupphandledaren ansvarar för ingripande i frånvaron.
- Läraren/grupphandledaren diskuterar med den studerande och vårdnadshavarna om orsaken till frånvaron.
- Läraren/grupphandledaren kan konsultera studerandevårdens personal med föräldrarnas samtycke eller anonymt vid behov.

Se handlingsplanen vid oroväckande frånvaro för noggrannare instruktioner.

3.5.2 Skyldighet att polisanmäla/misstanke om sexualbrott

Skolans personal är enligt 25 § i barnskyddslagen skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för sexualbrott.

Vid misstanke om att ett barn utsatts för sexuellt övergrepp görs alltid två anmälningar. Polisen kontaktas först (larmnumret 112), och man följer de instruktioner polisen ger. Den andra anmälan görs till barnskyddet (under tjänstetid vard 8-16 gsm 040 8051726, övriga tider Österbottens socialjour tel 06 3252347). Vårdnadshavaren informeras inte om anmälningen. Efter att en anmälan gjorts ska den studerande inte lämnas utan tillsyn innan polisen anländer.

3.5.3 Skyldighet att polisanmäla/misstanke om misshandel

Vid misstanke om att barnet utsatts för misshandel görs två anmälningar. Om läget är akut ska man agera på samma sätt som vid misstanke om sexualbrott (se punkt 3.5.2.). I annat fall kontaktar man barnskyddet och handlar enligt de anvisningar som de ger. Dessutom görs en brottsanmälan (brottsanmälan mottas på numret 029 5415809 vard kl 8.00-16.00 övriga tider 112).

3.5.4 Studerandevård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning

Innan ett disciplinärt beslut fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande påförs disciplinstraff ska hans eller hennes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Beträffande åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut meddelas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras. (gymnasielagen)

4. Ansvar och metoder för dokumentering i studerandevårdsarbetet

4.1 Allmänt

Den nya lagen betonar den enskilda lärarens skyldighet att sköta studerandevården på ett ändamålsenligt sätt. Skyldigheten framhävs särskilt vid sammankallande av expertgruppen och eventuellt i arbetet som ansvarig person.

4.2 Frågor som gäller sekretess i studerandevårdsarbetet

Utgångspunkten för behandlingen av personuppgifter är ett förtroendefullt samarbete med den studerande och vårdnadshavaren. Handlingar som gäller studerandevården är sekretessbelagda och får inte lämnas ut om det inte finns ett specifikt skriftligt samtycke av den studerande eller vårdnadshavaren eller en bestämmelse i lag som berättigar att uppgifterna lämnas ut.

När ett ärende som gäller en enskild studerande behandlas inom studerandevårdsarbetet, får endast de som deltar i den studerandes undervisning och anordnar studerandevård och till vars uppgifter behandlingen av den studerandes ärenden omedelbart hör delta i behandlingen. Beslutet om vilka som deltar vid behandlingen av ett ärende ska fattas separat för varje enskilt ärende och beroende på vad saken gäller. Med skriftligt samtycke av den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller så som särskilt bestäms i lag får också andra delta som behövs för behandlingen av den studerandes ärenden. (9 kap 58 § gymnasielagen) Jakobstad har en samtyckesblankett för detta ändamål.

Trots sekretessen har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad studerandevård rätt att av varandra få och att till varandra och den myndighet som ansvarar för studerandevården lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att studerandevården ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få och till varandra och till den studerandes lärare, rektor och utbildningsanordnaren lämna ut information som är nödvändig för att den studerandes undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. (9 kap 58 § i gymnasielagen)

Sekretessbelagda uppgifter:

− Uppgifter om studerandes och deras familjemedlemmars personliga förhållanden (levnadssätt, hobbyer, familjeliv, politisk övertygelse, deltagande i föreningsverksamhet, ekonomisk ställning, hälsotillstånd och funktionsnedsättning m.m.).

− Uppgifter om intensifierat och särskilt stöd och befrielse från undervisning, handlingar som gäller studerandevård, uppgifter om psykologiska test eller lämplighetsprov som den studerande genomgått samt studerandes provprestationer.

− Bedömningar av personliga egenskaper som ingår i betyg. Till övriga delar är betyg offentliga handlingar.

4.3 Studerandevårdsjournal Abilita

Skolans personal inom elevhälsan (med undantag av rektorn) har åtkomsträttigheter till studerandevårdsjournalen i Abilita. Om det i expertgruppen inte finns någon person på plats som kan sköta dokumenteringen, kan den ansvariga personen komma överens med vårdnadshavaren om att uppgifterna antecknas av någon annan som har rätt att anteckna uppgifterna i systemet. Då är det skäl att begära vårdnadshavarens skriftliga samtycke till att registreraren får tillgång till sekretessbelagda uppgifter som hen i annat fall inte har tillgång till. Om det inte är möjligt att upprätta ett sådant avtal måste man separat komma överens om dokumenteringen med rektorn.

Studerandevårdsjournalen Abilita ska föras i kronologisk form:

− namn, personbeteckning, hemkommun samt för en minderårig eller annars omyndig studerande vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädares namn och kontaktinformation,

− vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet,

− uppgifter om de åtgärder som genomförts medan den studerandes situation har utretts,

− uppgifter om behandlingen av ärendet vid den sektorsövergripande expertgruppens möte, mötesdeltagarna och deras ställning, mötesbesluten, planen för genomförande av besluten samt uppgifter om dem som svarar för genomförandet och uppföljningen,

− uppgifter om de åtgärder som genomförts,

− datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hens ställning

− undervisningsanordnaren ansvarar som registeransvarig för behandlingen av studerandevårdsjournalens uppgifter och utser en ansvarsperson för registret (ansvarig skolkurator).

De uppgifter som antecknas i studerandevårdsjournalen ska vara sanningsenliga och den berörda partens psykiska integritet ska respekteras då anteckningar förs. Anteckningarna ska anknyta till den yrkesutbildade personens grundläggande uppgifter.

Ungdomen och (vårdnadshavaren) har rätt att läsa de uppgifter som antecknats i studerandevårdsjournalen. Anteckningarna kan vid behov skrivas ut eller skickas t.ex. via Wilma.

Om vårdnadshavaren och/eller en minderårig vill se de uppgifter kuratorn antecknat om barnet/den unga ska en personlig skriftlig begäran göras till den registeransvarige (ansvarig kurator).

Barnskyddet har rätt att få information om uppgifter som antecknats i Abilita och uppgifterna ska överlämnas till barnskyddet vid behov. Då en utomstående (t.ex. barnskyddsmyndigheten) begär att få ta del av anteckningar i studerandevårdsjournalen eller som förts av kuratorn ska hen först göra en skriftlig begäran till den ansvariga kuratorn och ange grunderna för erhållande av uppgifter samt den lagparagraf med stöd av vilken uppgifter begärs.

En sammanställning av begäran om handlingar finns under 4.4.

4.4. Sammanställning av ansvar och dokumentationsförfaranden samt begäran om att få ta del av anteckningar i Abilita

	Sammankallare/ ordförande	**Dokumentation**	**Dokumentationsansvar**
SVG	Rektor	Personalen har tillgång till mötesanteckningarna i Google Drive.	Kurator
Expertgruppen	Grupphandledare/ ämneslärare Speciallärare	Abilita	Bestäms separat (kurator, speciallärare, hälsovårdare eller psykolog)

Utomstående (t.ex. myndighet) begäran om studerandevårdens handlingar

Vilket mellanblad begäran gäller	**Begäran ska riktas till**	**Typ av begäran**	**Lämnar ut uppgifter**
Studerandevårdsjournal	Ansvarig kurator	Skriftlig	Ledande kurator
Skolkuratorns anteckningar	Ansvarig kurator	Skriftlig	Ledande kurator
Skolpsykologens anteckningar	Skolpsykolog	Skriftlig	Ledande skolpsykolog
Studerandehälsovårdens anteckningar	Ledande läkare	Skriftlig	Ledande läkare

Skolans personal kan vid behov konsultera den ansvariga kuratorn om begäran om handlingar.

4.5. Att vittna i rättsprocess och överlåta uppgifter om den studerande

Att vittna i domstol är en medborgerlig plikt. En lärare kan bli inkallad att vittna i en rättsprocess på arbetets vägnar. En begäran om vittnesmål lämnas alltid i form av en skriftlig stämning. Innan mottagande av en stämning ska man inte och behöver man inte göra något. När stämningen har anlänt ska den anställde kontakta enhetens chef och försäkra sig om frågor som hänför sig till vittnandet. Chefen kan vid behov kontakta stadens jurist.

Lärarens ställningstaganden och åsikter kan också begäras i eventuella tvister som gäller de studerande eller familjerna, t.ex. vårdnadstvister, omhändertagande av den studerande, placering. Vid lämnande av dessa uppgifter ska man visa ett mycket gott omdöme och beakta bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt för tjänsteinnehavare.

5. Samarbete mellan studerandehälsan och familjestödtjänster

5.1 Allmänt

De som arbetar med studerandehälsa i skolan kan på det sätt som lagen förutsätter utbyta information med barnskyddsmyndigheterna. Medlemmarna i skolans studerandehälsogrupp är skyldiga att uppge de uppgifter om den studerandes skolgång som barnskyddet begär. Då myndigheter för familjestödtjänster inkallas till expertgruppens behandling av en enskild studerandes ärenden ska tillstånd att få närvara vid mötet fås av vårdnadshavaren och för det ska användas en samtyckesblankett

5.2 Skolpersonalens barnskyddsanmälningar och kontaktbegäran till familjestödstjänster

Alla som arbetar i skolan är skyldiga enligt lagen att göra en s.k. barnskyddsanmälan eller att ta kontakt med familjestödtjänsterna om de får kännedom om sådana omständigheter i barnets vård eller omsorg som förutsätter att behovet av barnskydd utreds. Sådana omständigheter kan vara t.ex. barnets övergivande, misshandel eller sexuellt utnyttjande, eller misstanke om dem eller andra brister eller okunnighet som äventyrar barnets välbefinnande. Barnskyddet och polisen kan konsulteras om rätt förfaringssätt. Skolans SVG gör aldrig en barnskyddsanmälan. Barnskyddsanmälan ska alltid göras av en person. Som myndighet kan en person som hör till skolans personal inte göra barnskyddsanmälan anonymt. Om familjestödtjänster kontaktas i samarbete med familjen behöver man oftast inte göra en barnskyddsanmälan.

För att upprätthålla en öppen verksamhetskultur är det skäligt att den person som gör en barnskyddsanmälan meddelar om det till vårdnadshavaren om det inte anses orsaka fara för barnet/ungdomen. Om läget inte är akut ska vårdnadshavaren informeras redan i det skedet då man överväger att göra en barnskyddsanmälan.

Barnskyddsanmälan ska göras under tjänstetid till barnskyddets journummer i Jakobstad på numret 040 805 1726/06 325 2347. Utanför tjänstetid görs barnskyddsanmälan till det allmänna larmnumret 112.

6. Genomförande och uppföljning av studerandevårdsplanen

Studerandevårdsplanen ska beskriva genom vilka åtgärder planen genomförs och följs upp. Hit hör vem som ansvarar för uppföljningen i skolan, vad som följs upp, med vilka metoder informationen samlas in och hur ofta uppföljningen sker. Arbetet inom studerandehälsan ska utvärderas årligen (egenkontroll).

För genomförandet och uppföljningen av studerandevårdsplanen i Jakobstads gymnasium ansvarar skolans SVG.

Följande avsnitt i studerandevårdsplanen ska uppdateras årligen:

− Studerandevårdstjänster/-resurser till skolans förfogande (kapitel 1.2.)

− Personal inom studerandehälsan: SVG och personal inom skolans studerandevård (kapitel 1.4.)

− SVGs uppgifter och sammankomster (kapitel 2.2. och 2.3.)

Genomförandet av studerandevårdsplanen följs upp årligen med hjälp av följande åtgärder:

− Antal frånvaron per studerande per klass (ansvar: grupphandledare)

− Antalet möten för SVG och mötesanteckningar (ansvar: rektor, kurator)

− Antalet möten för krisgruppen (ansvar: rektor)

− Uppföljning av åtgärderna under punkt 2.3. (ansvar: rektor)

8.11. Jämställdhetsplan för Jakobstads gymnasium

JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLAN FÖR JAKOBSTADS GYMNASIUM 2021

INLEDNING

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män stiftades år 1986. Jämställdhets- och jämlikhetskravet och diskrimineringsförbudet innefattar skillnader i fråga om ideologi, ras, religion, ålder, könsidentitet och lyte. Denna lag handlar om jämställdhet mellan könen medan annan diskriminering behandlas i lagstiftning och anti-mobbingsplan m.fl. I juni 2005 fastställdes i lag att alla läroanstalter måste utarbeta en jämställdhetsplan för läroanstalten. Tyngdpunkten i jämställdhets- och likabehandlingsplanen planen bör alltmer fästas vid verklig jämlikhet och inte bara vid den formella jämställdheten. Det innebär att man ska fästa uppmärksamhet vid jämställdhetens sociala och strukturella innebörd och på aspekter som inverkar negativt på jämställdheten och likabehandlingen. Att påverka invanda tanke- och handlingsmönster är ett stort arbetsfält inom jämställdhetsarbetet och synnerligen viktigt med tanke på skolans fostrande verksamhet. I skolans verksamhet, i undervisningsarbetet och i all samvaro inom skolans ramar har all personal och alla studerande skyldighet att verka enligt de principer som lagstiftningen, offentliga dokument och föreliggande jämställdhets- och likabehandlingsplan föreskriver, d.v.s. skolan ska systematiskt och planenligt arbeta för att främja jämställdheten mellan könen, samt även förebygga diskriminering på basis av sexuell läggning, religiös eller politisk övertygelse, ålder och funktionshinder. Vår skola ska verka för en demokratisk värdegrund och demokratiska arbetsformer där alla parter känner delaktighet.

1. JÄMSTÄLLDHET BLAND PERSONALEN

All personal vid Jakobstad gymnasium bör behandlas jämlikt. Jämlikhetsprincipen ska beaktas t.ex. vid anställning av lärare och övrig personal, vid fördelning av arbetsuppgifter och ansvarsfördelning, samt i möteskultur och beslutsfattande. Ledarstilen i skolan ska basera sig på jämlikt bemötande och jämställdheten ska beaktas i planeringen av skolans arbete och vid motivering av arbetstagarna. Jämställdheten ska vara en del av skolans värdegrund och ingå i utvärderingsarbetet. Avsikten är att befästa personalens uppfattning om jämlik och rättvis behandling och att säkerställa att personalens arbete visas uppskattning och att de anställda bemöts likvärdigt oberoende av könsidentitet och könsuttryck.

2. NOLLTOLERANS MOT TRAKASSERIER, DISKRIMINERING OCH MOBBNING PÅ ARBETSPLATSEN På skolan får det inte förekomma någon form av trakasserier, diskriminering eller mobbning, d.v.s. i skolan råder en nolltolerans i dessa frågor. Vår skola tar helt avstånd från handlingar som direkt eller indirekt kränker principen om alla människors likavärde. Skolan är skyldig till att omedelbart vidta åtgärder i enlighet med skolans antimobbningsplan om trakasserier misstänks eller uppdagas.

3. JÄMSTÄLLDHET I UNDERVISNINGS- OCH FOSTRINGSARBETET OCH BLAND STUDERANDE I all undervisnings- och fostringsarbete i skolan ska jämställdhets- och likabehandlingsaspekten synas och betonas enligt samma grunder som beskrivits ovan. En lärare får inte behandla studerande på olika sätt beroende på kön, sexuell läggning, religion eller dylikt. Även de studerande har en plikt att behandla varandra jämlikt. I undervisningen bör man främja en kultur där alla är jämbördigt delaktiga och alla upplever sig lika värdefulla och accepterade. Fester som ordnas i skolans regi bör utformas enligt jämställdhetsprinciperna som nämnts ovan. Detta gäller t.ex. avslutningsfester, veckosamlingar, program på bänkskuddardagen och välkomstfester.

4. FRÄMJANDE OCH FÖREBYGGNADE ÅTGÄRDER I Jakobstads gymnasium ska en kontinuerlig diskussion kring jämställdhetsfrågor pågå. Såväl skolans ledningsgrupp som studerandekårsstyrelsen bör varje år diskutera frågan hur jämställdhetsarbetet i skolan förverkligas och vara lyhörda för eventuella problem. Detta arbete kan utföras av en mindre grupp vars medlemmar väljs från t.ex. skolans pedagogiska planeringsgrupp och studerandekårsstyrelsen. Enkätundersökningar bland skolans studerande och personal bör genomföras för att uppnå en större medvetenhet för jämställdhetsfrågor och vilka åtgärder som behövs för utvecklingsarbetet. I undervisningen bör könsfrågor och jämställdhet kontinuerligt belysas och diskuteras.

5. ANSVARSFÖRDELNING

5.1 REKTORS- OCH PERSONALENS ANSVAR

Rektor ansvarar för att
- det finns en jämställdhets- och likabehandlingsplan som följs upp årligen
- personalen är informerad om planen
- det bedrivs ett målinriktat arbete
- ärenden anmäls, tas upp, utreds, åtgärdas och följs upp

Personalen har ansvar för att
- alla studerande känner sig trygga i alla situationer
- reagera och agera i alla situationer
- ärenden anmäls till rektor
- synliggöra jämställdhet och likabehandling i skolvardagen

5.2 STUDERANDES ANSVAR
- berätta för någon i personalen om någon form av kränkning eller diskriminering har inträffat
- delta i utformandet av planen samt följa den

5.3 VÅRDNADSHAVARES ANSVAR

Vårdnadshavarna är delaktiga genom att
- ha kunskap om jämlikhets- och likabehandlingsplanen
- lämna synpunkter på innehållet
- samarbeta med skolan för att genomföra intentionerna i jämlikhets- och likabehandlingsplane

8.12. Plan mot våld, mobbning och trakasserier

Plan mot våld, mobbning och trakasseri Jakobstads gymnasium 2021

Bakgrund i lagstiftningen

Enligt gymnasielagen (21 § Gymnasielagen 629/1998) har de studerande rätt till en trygg skolmiljö. I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasseri samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och genomförs. http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980629

Allmänna mål

Både studerande och personal skall känna sig trygga och accepterade i skolan. Var och en som har skolan som arbetsplats ansvarar gemensamt för trivseln i skolan. Alla som jobbar i skolan bör vara uppmärksamma och reagera på eventuella signaler på mobbning, t.ex. kränkande eller nedvärderande uppförande i språk och handling. I skolan tolereras inte någon form av mobbning eller liknande beteende mot andra personer. Skolorna inom den grundläggande utbildningen i Jakobstad tillhör KiVa-skola-programmet1 . Jakobstads gymnasium tillhör andra stadiets utbildning och ingår därför inte i KiVa-skola-programmet, men motsvarande principer tillämpas.

Målet är således att mobbning eller kränkande beteenden inte överhuvudtaget skall förekomma i skolan, och var och en gör sitt bästa för att säkerställa att arbetsplatsen blir en sådan miljö. För att uppnå målen genomförs förebyggande arbete och ändamålsenliga åtgärder ifall mobbningssituationer upptäcks. Det är viktigt att skolans personal och studerande är medvetna om skolans policy – en trygg skola för var och en. Därför informeras lärare, personal och studerande om skolans allmänna riktlinjer ifråga om mobbning och hur man går tillväga ifall sådana situationer uppstår.

Definition av mobbning

Mobbning är ett allvarligt fenomen. Man talar om mobbning ifall en eller flera personer trakasserar en annan person fysiskt eller psykiskt under en längre tid. Kännetecknande för mobbning är när det aggressiva beteendet sker vid upprepade tillfällen, är avsiktligt och riktas mot en person som av någon orsak har svårt att försvara sig. Mobbning innebär att den som är utsatt är i underläge och känner sig kränkt. Definition på mobbning enligt KiVa-skola-programmet.

Mobbning uppstår då en person *upprepade gånger* utsätts för negativa handlingar. Mobbning kan ske i verbal, fysisk, psykisk eller elektronisk form. Även sexuella trakasserier är en form av mobbning. Andra exempel på mobbning kan vara rasistiska påhopp, hot, tvång eller förstörelse av andras egendom. Mobbning är alltid upprepat och systematiskt negativt beteende mot en annan person, där den mobbade känner sig nedvärderad och kränkt. Enstaka dispyter är emellertid inte mobbning.

Olika typer av mobbning
• verbal mobbning (t.ex. rasistiska påhopp, skällsord, hot)
• fysisk mobbning (t.ex. slag, sparkar, tvång, förstörelse av egendom)
• psykisk mobbning (t.ex. blir utfryst, görs osynlig, menande blickar)
• elektronisk mobbning, nätmobbning (t.ex. sociala medier, sms)
• sexuella trakasserier

Det kan vara svårt att skilja mellan mobbning och vanliga konflikter, eftersom barn och unga ofta går till handgripligheter ”på skoj”. Men en mobbningssituation kan också döljas med motsvarande argument: ”vi skämtar bara”. Gränsen mellan lek och allvar kan vara ganska flytande, vilket ytterligare förstärker behovet av att reda ut eventuella händelser som kan vara tecken på mobbning. Mobbning i det tysta (nätmobbning) blir dessutom allt vanligare då de sociala medierna enkelt kan användas som mobbningsforum. Här betonas också föräldrarnas ansvar att ta itu med eventuella problem.

Förebyggande arbete

Skolan är en social arbetsplats där man lär sig att umgås med sina medmänniskor. På gymnasienivån ligger fokus på att skapa ett gott arbetsklimat, ta eget ansvar för studier och visa respekt mot andra människor. För att hjälpa nya studerande att komma in i gymnasiestudierna utbildas årligen tutorer, vars uppgift är att introducera nya studerande till gymnasiet och bidra till att stärka gemenskapen mellan de studerande i de olika årskurserna. Tutorernas fortlöpande verksamhet är ämnad att förebygga eventuella upplevelser av utanförskap.

Det är viktigt att de studerande känner sig trygga att vända sig till t.ex. grupphandledare eller skolkurator om de får problem eller känner sig kränkta på något sätt. Grupphandledaren eftersträvar därför i sitt arbete att den studerande ska få förtroende för honom/henne. Signaler på att mobbning pågår kan också visa sig på ett sådant sätt att t.ex. grupphandledaren, en lärare eller någon kamrat först upptäcker situationen.

I skolan finns ett antimobbningsteam med beredskap att ta itu med konstaterade mobbningssituationer. I den här gruppen deltar i första hand rektor, skolhälsovårdare, skolkurator, studiehandledare och/eller berörd lärare eller grupphandledare. Skolans antimobbningsteam handhar utredningen av en konstaterad mobbningssituation.

Kontaktuppgifterna till de huvudsakliga medlemmarna i gymnasiets antimobbningsteam finns på skolans hemsida och på anslagstavlan i närheten av skolhälsovårdarens rum. Ifall mobbningssituationen berör flera skolor kontaktas motsvarande grupp på den andra skolan.

Eftersom mobbning kan vara mycket svårt att upptäcka för en utomstående spelar lärarna, personalen och de studerande en avgörande roll i sammanhanget. Det förebyggande arbetet är betydelsefullt och alla har ansvar för att reagera och motverka mobbning. Antydningar eller iakttagelser om mobbning rapporteras till antimobbningsteamet som vid behov diskuterar med berörda parter. I utvecklingssamtalen som grupphandledarna håller enskilt med de studerande diskuteras också hur de studerande trivs i skolan. Där finns möjlighet att uppdaga eventuella problem.

Då mobbning uppdagats

Mobbningssituationer är akuta problem som måste åtgärdas genast. Handlingsplanen för att åtgärda mobbningen följer principerna som utarbetats för KiVa-skola. Den som får veta om problemet tar genast kontakt med någon i skolan, i första hand rektor. Antimobbningsteamet kopplas in, och de börjar utreda fallet. Den eller de som utsatts för mobbning får tillfälle att berätta om situationen i lugn och ro. Samtidigt betonas att teamet kommer att ta itu med problemet och

hjälpa den drabbade. Målet är att den mobbade ska känna sig trygg under utredningen, inte ännu mer utsatt. Alla samtal dokumenteras och arkiveras för eventuella framtida behov.

När antimobbningsteamet skapat sig en bild av situationen kallas de personer som mobbat till enskilda samtal för att ge sin syn på saken i en diskussion där minst två personer ur teamet deltar. Vårdnadshavarna till båda parter kontaktas och blir informerade om situationen, ifall ingen annan bedömning görs. Om någon av parterna är myndig diskuteras behovet av kontakt med den tidigare vårdnadshavaren skilt med den myndiga. Lärarkåren informeras också enligt behov fortlöpande om situationen och de vidtagna åtgärderna. Efter ett par veckor genomförs uppföljande samtal med både mobbaren och den som blivit mobbad för att säkerställa att mobbningen upphört.

Handlingsförlopp för att åtgärda mobbning

• Mobbningssituationen upptäcks – rektor och antimobbningsteamet underrättas
• Utredning 1: den mobbade får berätta sin syn på saken
• Utredning 2: enskilda samtal förs med den/de personer som mobbat – minst två personer ur antimobbningsteamet är närvarande
• Man kommer överens om hur mobbaren ska förändra sitt beteende
• Vårdnadshavarna till båda parter informeras om situationen
• Uppföljning: efter några veckor genomförs en uppföljande (enskild) diskussion med den mobbade och mobbarna för att säkerställa att mobbningen har upphört.

Om mobbningen fortsätter

En anmäld mobbningssituation följs upp av antimobbningsteamet under en rimlig tid. Om förstahandsåtgärderna på skolan inte gett önskat resultat och mobbningen fortgår kan de sociala myndigheterna kopplas in. Disciplinära åtgärder (enligt § 26 Gymnasielagen) kan vidtas. Ett skolbyte för någondera parten kan också vara ett möjligt alternativ för att rå på problemet. Den mobbade personens bästa står hela tiden i fokus under utredningen.

Litteratur i ämnet

Björk, G. O. (1999) Mobbning - en fråga om makt? Lund: Studentlitteratur.

Colnerud, G., Enochsson, A., Fors, Z., Gill, P., Granström, K. (2007) Utstött: en bok om mobbning. Lärarförbundet.

Höistad, Gunnar (1994). Mobbning, En bok om att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning. Stockholm: Informationsförlaget.

Höistad, G. (2001). Mobbning och människovärde. Stockholm: Gothia.

Olweus, D. (1991) Mobbning i skolan. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Pikas A. (1987) Så bekämpar vi mobbning i skolan. Uppsala: AMA Dataservice.

Sharp, S. & Smith, P. (1994) Tackling bullying in your school. A practical handbook for teachers. London: Routledge.

Salmivalli, C. (2003) Koulukiusaamiseen puuttuminen – kohti tehokkaita toimintamalleja. Opetus 2000-sarja. PS-kustannus.

Salmivalli, C., & Willför-Nyman, U. (2007). KiVa: Ett forskningsbaserat antimobbningsprogram. I C. Thors (red.), Utstött – en bok om mobbning. Pedagogiska magasinets skriftserie. Stockholm: Lärarförbundets Förlag, s. 81- 95.

Länkar på internet

C. M. Rubin: Om KiVa-skola-programmet: http://www.huffingtonpost.com/c-m-rubin/the-global-search-foredu_48_b_1888887.html#

Handlingsplan för att upptäcka och ingripa vid våld i nära relationer (Handlingsplan för Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre) https://www.sochv.jakobstad.fi/dmsdocument/36

Välfärdsplan för barn och unga 2021-2025 (Jakobstadsregionen; Nykarleby, Pedersöre, Jakobstad och Larsmo) https://www.larsmo.fi/assets/Sidor/1/101/Valfardsplan-for-barn-och-unga-2021-2025.pdf

KiVa-skola-programmet: http://www.kivakoulu.fi/134

Kontaktuppgifter

Rektor: Cecilia Hägglund-Nygård tel. 044–7211470

Kurator: Maria Mimmi Östman tel. 044–7851468

Skolhälsovårdare: Susanne Holm tel. 044–5858638

Studiehandledare: Carina Holm-Granlund 044–7851253

Benita Norrbäck-Stenman 044–7851388